

Olağanüstü Genel Kuruldan Sonra

Ürgüp'te 16 - 19 Mart günleri yapılan Oda Olağanüstü Genel Kurulu gündemindeki üç ana konuya somut sonuçlar getiremedi. Odanın yeniden yapılanmasına yönelik yönetmelik değişiklikleri, meslek ahlak kuralları ve meslek yasası konularında Genel Kurula sunulan öneri metinlerinin hiçbiri kabul edilmedi. Genel Kurul bu konularda yeni metinler de üretmedi. Dört gün süren Genel Kurul yoğun tartışmalarla geçti, ama sonuçta gündemdeki konuların bir başka genel kurula ertelenmesinden öteye gidilemedi.

Kuşkusuz Genel Kurul görüşmeleri, Oda çalışmaları için belirli katkılar getirmiştir. Genel Kurul, en azından bugün Oda birimlerimizin varmış olduğu düzeyi, birikimleri ve Oda için sorunları ortaya koymasından yararlı olmuştur. Ancak, bu çok sınırlı bir yararadır ve sanırım bunun için dört gün süren ve yurdun çeşitli kentlerinden gelen 500'ü aşkın delegenin özverileri katıldığı yorucu bir genel kurul gerekmemektedir.

Sonuç itibariyle Ürgüp Olağanüstü Genel Kurulu, bugünkü yapısıyla ve bu çalışma yöntemleriyle hazırlanan bir Oda Genel Kurulunun, sorunlarımıza çözüm getiremeyeceğini bir kez daha göstermiştir.

"Böyle olacağı belliydi" demek, kolaycı bir yaklaşım olarak yorumlanabilir. Ama ne yazık ki Ürgüp'te olanlar, Genel Kuruldan 2 ay önce, bölgemizdeki Oda birimleriyle yapılan toplantıda belirtilen görüşlerimizin doğruluğu ve tutarlılığını kanıtlamıştır. Kuşadası Bölge Toplantımızda şu görüş ve önerileri belirlemiştik:

1- Olağanüstü Genel Kurul görüşmelerine temel oluşturacak ve örgüt birimleri arasında üzerinde görüş birliğine varılmış karar önerilerinin henüz üretilememiş olması ve bu doğrultuda yeterli düzeyde çalışma yürütülmemesi önemli bir eksikliktir. Bu eksiklik Şube Yönetim Kurulları ve Temsilciliklerin Oda Merkez Yönetim Kurulu ile birlikte sürdüreceği ön çalışmalarla süratle giderilmelidir.

2- Oda gündeminde bulunan sorunlara sağlıklı ve sürekli çözümler getirilebilmesi, son dönemlerde özellikle Merkez Genel Kurullarında gerekliliği açıkça belirginlenen yapısal değişikliklerin gerçekleştirilebilmesine bağlıdır. Bu bakımdan 1994 Nevşehir Genel Kurul ilke kararları doğrultusunda, gerekli yeniden yapılanmalara imkan veren yönetmelik değişikliklerin yapılması acil bir ihtiyaçtır. Bu konu Olağanüstü Genel Kurulda öncelikle ele alınmalıdır.

3- Yeniden yapılanmada öncelikle, Oda Yönetmeliğinin 9. maddesinde yapılabilecek bir değişikliklerle Oda Merkez Genel Kurulunun daha az sayıda üye ile daha sürekli toplanabilecek bir "Oda Meclisi" konumuna getirilmesindedir. Böyle bir başlangıç diğer yeniden yapılanma kararlarının daha ayrıntılı olarak üretilebilmesi yolunu açacaktır. Bu bağlamda kendi içinde "Meclis", Onur Kurulu ve Denetleme Kuruluna sahip, yetki ve sorumlulukları genişletilmiş "Yerel Odalar" mevcut yasal mevzuat içinde süratle gerçekleştirecek formüller bulunmalıdır.

4- Olağanüstü Genel Kurul gündeminde yer alan Mimarlık Meslek Yasa Taslağı üzerinde çeşitli tartışmaların henüz sonuçlandırılmadığı bir **örgütsel döküman** niteliğindedir. Bu taslak üzerinde "**kabul**" veya "**red**" türünden bir karar değerlendirme yetersiz ve gereksizdir. Genel Kurul, "**kanun**", kesinliğinde bir üretme durumunda değildir. Genel olarak olumlu bulduğumuz "**taslak**", bu konuda değişik görüşleri de derleyen bir genel değerlendirme kararı oluşturacak bir yaklaşım içinde ele alınmalıdır.

Yönetim Kurulumuz yukarıdaki görüşler doğrultusunda Olağanüstü Genel Kurul hazırlık çalışmalarına, sınırlı bir süre kalmış olmasına karşın, katkı koymağa çalıştı. Özellikle Oda yönetmeliğinde yeniden yapılanmayı sağlayacak değişiklik

önerilerinin hazırlanmasında yoğun katkılarımız oldu. Genel Kurul sırasında da sürdürülen çabalar, birimler arasında ortak görüşler oluşturmaya ve daha önceki genel kurullarda alınmış olan ilkesel kararlar doğrultusunda üretilen değişiklik önerilerini gerçekleştirmeye yetmedi.

Kuşadası Bölge toplantısındaki görüş ve öneriler bugün için de geçerliliğini aynen korumaktadır. Genel Kurul gündeminde yer alan ve sonuçlandırılmayan "**YENİDEN YAPILANMA**" ve "**MESLEK YASASI**" konularındaki çalışmaların, yukarıda belirtilen görüşler dikkate alınarak sürdürülmesi ve geliştirilmesi kesin bir gerekliliktir.

Umarız son Olağanüstü Genel Kurulda yaşananlardan gerekli dersler çıkarılır ve Ürgüp'te yinelenen örgütsel tıkanıklıkları aşmak için Oda merkezinde, Şube ve Temsilciliklerde yeni ve yapıcı girişimler gerçekleştirilir. İzmir'de bu doğrultuda önemli bir adım atılmıştır. Olağanüstü Genel Kurulun hemen ertesinde bir araya gelen İzmir delegasyonu, gelişmeleri değerlendirmiş ve daha etkin katkılar üretebilmek amacıyla sürekli çalışma kararı almıştır. İsteyen diğer üyelerin de katılabileceği bir "**KURUCU MECLİS**" niteliğindeki bu oluşum, gündemindeki konular üzerinde ayrıntılı çalışmalara girişmiştir. Önümüzdeki aylarda "**MECLİS**" çalışmalarının somut ürünlerini alacağımıza inanıyoruz.

BÜYÜK KANAL PROJESİ

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Burhan Özfatura, Metro / Hafif Raylı Sistem tartışmaları sırasında eleştirilerimizi yanıtlarken Mimarlar Odasını "*herşeye karşı*" olmakla suçluyor ve "*Hiç olmazsa bir projemize karşı çıkmasınlar*" diyordu. Evet Sayın Özfatura'nın gündemindeki bir projeye, hem de 500 milyon dolarlık uluslararası ölçekte bir projeye "*karşı çıkma*" gereğini duymadık. "*Yap İşlet Devret*" modeli ile ihaleye çıkardıkları ve neredeyse bir Alman firması ile sözleşmeye bağlayacakları Büyük Kanal Projesinin o denli tutarsızlıkları vardı ki, Sayın Özfatura'nın neresinden tutsanız elinizde kalan ve herkesin kıyasıya eleştirdiği bu "*icraat*" ina bir de biz "*muhalefet*" etmeyelim dedik.

Bu konuda Belediyece son değerlendirmeler aşamasında da olsa düzenlenen ve çağrılmadığımız toplantılara katıldık, gelişmeleri diğer Mühendis Odaları ile birlikte izleyerek değerlendirdik. Sonunda "*bu ihaleyi kim hazırladı.*" sorusuna bile yanıt alınamadığı bir ortamda, müteahhit Alman Otto firması dışında hiç kimsenin savunamadığı bu girişim, Büyükşehir Belediye Meclisinde oybirliğiyle reddedildi. Biz "*muhalefet*" etmemiştik, ama bu kez Sayın Özfatura kendi "*icraatı*" na kendi karşı çıkmak zorunda kalıyordu. Sanırım bu durum, bizleri herşeye karşı çıkmakla suçlayanlara, Mimarlar Odası'nın ucuz bir "*muhalefet*" peşinde olmadığını göstermiştir.

Mimarlar Odası, kentlerimizdeki acil altyapı gereksinimlerinin geciktirilmeksizin gerçekleştirilmesini savunmaktadır. Bu konuda, uygulanagelen yapım sistemlerinin dışında yeni modellerin uygulanması, uluslararası borçlanmalarla finansman sağlanması gerekli olabilir. Ancak, konunun aciliği ve önemi, hiçbir zaman yönetimleri kendilerinin bile savunamayacağı çıkmazlara sürüklememelidir. Ülkemizde ve kentimizde böylesi büyük ölçekli bir altyapı projesini gerçekleştirebilecek teknik ve yönetsel birikim vardır. İzmir Büyükşehir Belediyesinin bu birikimlerden yararlanacağına inanıyoruz.

Saygılarımızla.

YÖNETİM KURULU

"İzmir Bütününde Narlıdere-İnciraltı" sempozyumu Ocak ayında Mimarlar Odası ve diğer meslek örgütlerinin organizasyonu ile düzenlenmişti. Narlıdere, Balçova, İnciraltı'nın geleceği bir gün boyunca çeşitli kesimlerin katılımıyla çok yoğun tartışılmıştı. Bu sempozyumun ardından, çarpıcılığını, dinamikliğini yitirmeden, orada olamayan okurlara aktarmayı, dosya editörlüğümüzü büyük bir özveriyle üstlenen D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyeleri Funda Altınçekiç, Emel Göksu, Sezai Göksu'ya bir kez daha teşekkür ediyoruz. Sempozyuma sundukları bildirimlerinin aksında, farklı bir yöntemle kurguladıkları Dosya'mızın ilginizi çekeceğini düşünüyoruz. Kendi deyimleriyle "Sempozyum süresince oluşan uzlaşma ve çatışma alanlarını çapraz karşılaştırma yöntemiyle" okuyucuya aktarıyorlar. Ele alış biçimlerinde "öznelerin taraf olma nedenlerini meşrulaştırma arayışları, bu meşruiyet çerçevesinde kent olgusuna yaklaşımları, sorun tanımlama biçimleri irdelemekte, daha sonra ise, tüm bu hipotezlere dayalı olarak özne kategorileri arasında gelişen hesaplaşma kendini ve karşısındakini deşifre etme süreçlerine açıklık kazandırılmaya" çalışılıyor.

Geçen sayımızda yayınladığımız "İzmir Kültür Merkezleri" nde Sabancı Kültür Merkezi'ne ve Atatürk Kültür Merkezi'ni tasarım oluşum süreçlerinden günümüze kadar gelen aşamalarda irdeleyen yazılara Muhlis Türkmen'den gelen yanıt yazısını bu sayımızda yayınlıyoruz.

Güzergahı yoğun tartışmalara neden olan "İzmir Hafif Raylı Sistemi" bir süredir kentlinin, kentlinin ve dolayısıyla bizim gündemimizde, İzmir silüetini, tarihi Konak meydanına ciddi müdahaleleri söz konusu olan, güzergahı İzmir 2 Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından iptal edilen Hafif Raylı Sistem Projesi'ni OLAY bölümünde ele alıyoruz. Konuyla ilgili olarak Mesut Ayan'ın "Kent içi Toplu Ulaşım ve Sorunları" başlıklı yazısı da toplu ulaşım sorununa bilimsel bir yaklaşım getiriyor.

Ege Mimarlık sizlerin katkısıyla 20. sayıya yaklaşıyor. Desteğinizi beklemeye devam ediyoruz.

YAYIN KURULU

34. Dönem Olağanüstü Genel Kurulu Ürgüp'te Toplandı

Genel Başkanımız Salih Zeki Pekin istifa etti. Mimarlar Odası'nın 34. Dönem olağanüstü Genel Kurulu, 16-19 Mart 1995 tarihlerinde Ürgüp'te toplandı. Toplam 505 delegenin katıldığı genel kurulda "Mimarlık Meslek Yasası" tasarısı komisyonunun hazırladığı rapor, 221 kabul oyuna karşılık 225 karşı oyla reddedildi. Genel Kurul tasarayı reddederken, tasarımın reddinin, mimarlığın ve Mimarlar Odası'nın toplum yararına etkinliğini ve yükümlülüklerini belli hukuksal güvencelere bağlayacak bir yasama süreci çalışmasının da reddi anlamına gelmemesi gerektiğini karara bağladı.

"Yeniden yapılanma" gündem maddesinde yer alan yönetmelik değişiklikleri de 2/3 çoğunluk sağlanamayıp reddedildi.

Genel Kurul, mevcut Oda yönetmeliğinin 2d ve 2e maddeleri için "uygulama" kararı aldı.

TMMOB Mimarlar Odası Olağanüstü Genel Kurul Bildirisi

16 - 19 Mart 1995 - ÜRGÜP

TMMOB Mimarlar Odası Olağanüstü Genel Kurulu 16-19 Mart 1995 günlerinde, Ürgüp Belediyesi Kongre Salonu'nda, ülkemizdeki mimarlık etkinliğinin düzenlenmesini görüşmek üzere toplandı. Ülkenin, mesleğin ve mimarların genel sorunları üzerinde değerlendirmelerin yapıldığı Genel Kurulda, aşağıdaki hususların Kongre Bildirgesi olarak örgüte ve kamuoyuna duyurulmasına karar verildi:

1) Olağanüstü Genel Kurul, ülkede olağanüstü koşulların yaşandığı günlerde toplanmıştır. Özellikle İstanbul - Gaziosmanpaşa'da meydana gelen ve çok sayıda yurttaşımızın terörist eylemlerle birlikte (bazı emniyet güçlerinin insanlık dışı tutumları yüzünden) yaşamlarını yitirdiği olaylara neden olan tüm ilgili ve sorumlu kesimleri şiddetle kınar ve bu toplu cinayetin faili meçhul kalmaması yönünde ülkeyi yönetenleri göreve davet ederken, Mimarlar Odası'nın demokratikleşme süreci içerisinde etkin yerinin daha da güçlendirilmesi gerektiğini saptar ve Merkez Yönetim Kurulunun da bu yöndeki çabalarını yükseltmesini önerir.

2) Olağanüstü Genel Kurul, mimarlığın sorumlulukları arasında olan doğal ve kültürel mirasın korunması alanında da bu mirasın zenginliği açısından yine olağanüstü bir değer taşıyan Kapadokya'da toplanmış olmasını tarihsel bir buluşma olarak saptamıştır.

Mimarlık mesleğinin yükümlülüklerinin tartışıldığı bir Genel Kurulun, böylesi bir bölgede yapılmış olmasının getirdiği görev olarak, aşağıdaki gözlemlerin de ilgililere duyurulması benimsenmiştir:

a) Kapadokya bölgesi dört il ve çok sayıda yerel yönetimi kapsamakta olup, bölgenin korunması yönündeki yetki kopukluğu ve karmaşasını ortadan kaldıracak, özellikle planlama ve imar konusunda demokratik katılımı ve bilimselliği de gözeten bir Kapadokya Koruma Örgütlenmesinin oluşturulması giderek önem kazanmaktadır.

Bu nedenle, belirtilen gereksinimin karşılanması yönünde hazırlandığı bilinen Kapadokya Yasası Taslağını, ilgili kurumların da katılacağı forumlarda son şekli verilerek, bir an önce yürürlüğe girmesi, önemle tavsiye edilmektedir.

b) Kapadokya bölgesinde, özellikle yerleşim alanları dışında ve Doğal Sit Alanıyla Milli Park sınırları içerisinde, mevzii imar planlarıyla yapılanma izni verilmesi durdurulmalı; bölgenin çevre düzeni ölçüğünden başlamak üzere planlama kademeleri, yine koruma nitelikli olarak bir an önce tamamlanmadan, bu tür mevzii imar taleplerine onay verilmemelidir.

3) Olağanüstü Genel Kurul, ülkenin Kapadokya gibi evrensel değerleriyle birlikte kentlerini, kıyılarını, ormanlarını ve tarım alanlarını yağmaya açmaya ve üstelik bu yağmadan devlete gelir elde etmeye yönelik olarak Başbakanlıkça hazırlanan ve ilgili komisyonlara sunulan kamuoyunda "paralı imar affi" olarak tanımlanan yasa taslağını şiddetle protesto etmekte ve bu taslağın derhal geri çekilmesini talep etmektedir.

Mimarlar Odası ülkemizde barış ve demokrasi, doğal ve kültürel miras ve ulusal kaynakların savunucusu kamuoyuna tekrar ilan ederek, tüm duyarlı kurum ve kuruluşları ülkenin değerlerini yağmaya karşı korumada güçbirliği yapmaya davet eder.

TMMOB Mimarlar Odası

Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulunda Yeni Görev Dağılımı

16-19 Mart 1995 tarihinde Ürgüp'te yapılan Mimarlar Odası Olağanüstü Genel Kurulunda, Genel Başkan Salih Zeki Pekin'in istifasından sonra Merkez Yönetim Kurulunun 29-30 Nisan'da Bursa'da yapılan toplantısında yeni görev dağılımı aşağıdaki şekilde belirlendi.

Şafak Eren	: Genel Başkan
Hasan Suna	: Genel Başkan Yardımcısı
Oral S. Ataman	: Genel Sekreter
İsmail Demirağ	: Genel Sayman
Halis Çimen	: Üye
İsmail Erten	: Üye
Recep Esengil	: Üye

Yeni Dönem 7. Bölge Toplantımız Marmaris'te Yapıldı

1-2 Nisan 1995 tarihlerinde Marmaris'te gerçekleşen toplantımıza şubemizin yanısıra Aydın, Marnisa, Muğla, Uşak, Bodrum, Marmaris, Fethiye, Ödemiş, Salihli, Nazilli Temsilciliği, Menemen, Milas, Yatağan Mesleki Denetim Görevlileri katıldı.

Bölge Toplantısı Kararları

1) Mimarlık Meslek Yasası konusunda birimlerde gerekli tartışmaların devam etmesine, şubede ortaya çıkacak gelişme, öneri ve bilgilerin birimlere aktarılıp, bölge toplantılarında gerekli koordinasyonun sağlanmasına, birimlerin görüşlerinin Şube'ye aktarılmasına,

2) Bütün birimlerin asgari ücret tarifesinin uygulanmasına 15 Nisan'da geçmelerine, her birimin kendi bölge katsayısını saptayıp Şubeye iletmelerine (15 Nisan'a kadar), Oda denetimi olmayan bütün birimlerin sınırlarında katsayı önerisinde bulunmalarına,

3) Birimlerin önceden önemli gelişmeleri ve bilgileri Şube'ye aktarmalarına, toplantılarda zamanın verimli kullanılmasına, toplantıların mümkünse bir etkinlikte beraber organize edilmesine, toplantı yapılan birimin bilgilendirme yapmasına,

4) Marmaris Orman alanları ile ilgili, temsilciliğin çalışma yapmasına, şubeye göndermesine, hukuki araştırma yapılmasına, Muğla Temsilciliğinin Turizm - Orman ve Arkeolojik Doğal sit alanlarındaki yapılaşma hakkında rapor hazırlamalarına,

5) Her birimin 15 Nisan'a kadar Fenni Mesuliyet Sınırı konusunda görüşlerini yazılı olarak şubeye iletmelerine,

6) Gelecek toplantının 3-4 Haziran 1995 tarihinde Uşak'ta yapılmasına karar verildi.

Mimarlar Odası Marmaris Ege Bölge Birimleri Toplantısı Bildirisi

Bölge toplantısında, 16 - 19 Mart 1995 Perşembe, Cuma, Cumartesi, Pazar günleri, Ürgüp'te yapılan Oda Olağanüstü Genel Kurulundaki gelişmeler değerlendirilmiştir.

1) 28 - 29 Ocak 1995 tarihinde Kuşadası'nda yapılan bir önceki Bölge Toplantısında tesbit etmiş olduğumuz önemli eksiklikler giderilmeden, karar önerileri üzerinde Oda genelinde görüş birliğine varılma yolları zorlanmadan Genel Kurula gidilmesi ve çözümlerin sınırlı Genel Kurul sürecine bırakılmış olması; görüşmelerin verimsiz ve olumsuz sonuçlanmasına neden olmuştur. Bu eksikliğin önemi, Oda Merkez Yönetim Kurulu, Şubeler ve Temsilciliklerde yapılacak çalışmalarda mutlaka dikkate alınmalıdır. Geliştirilecek önerilerde en geniş mutabakatların sağlanması için gereken ısrarlı ve yoğun çabalar sürdürülmelidir.

2) Oda örgütlenmesinde, yerellesme olgusunu ve günün gereklerini gözönünde tutan bir yeniden yapılanmayı sağlayacak Oda Yönetmeliği değişiklikleri için başlatılan çalışmalar öncelikli olarak sürdürülmelidir. Bütün birimlerde tartışılarak geliştirilecek ve üzerinde görüşbirliği sağlanacak değişiklik önerilerinin bir yol sonra yapılacak Olağan Oda Genel Kuruluna getirilmesi amaçlanmalıdır.

3) Mimarlık Meslek Yasası çalışmaları Olağanüstü Genel Kurul tartışmaları dikkate alınarak sürdürülmelidir. Bu çalışmalarda, yasa taslağının içeriği ve değişik öğeleri geniş üye katılımı ile ayrı ayrı ele alınmalı ve geliştirilmelidir.

4) İzmir Şubesi delegasyonunun çalışmalarını bir "MECLİS" oluşumu içinde sürdürme kararını olumlu ve yararlı bir gelişme olarak değerlendiriyoruz. "MECLİS" çalışmalarına bölgedeki temsilcilerin katılımı sağlanarak bu oluşum güçlendirilmeli ve oda geneline yönelik bölgesel kararların bu "MECLİS" te geliştirilmesi amaçlanmalıdır.

Mimarlar Odası Marmaris Ege Bölge Birimleri Toplantısı Bildirisi

1-2 Nisan'da Marmaris'te Mimarlar Odası Ege Bölgesi Birimleri 7. Bölge Toplantısında, son yerel seçimlerden bu yana geçen bir yıllık süre içinde görevdeki yerel yönetimlerin çalışmaları ve oda birimleriyle ilişkileri görüşülerek değerlendirilmiştir.

1) Genel olarak belediyeler, odamız birimleriyle diyalog içinde olma yaklaşımı göstermiştir. Bazı kentlerde "Danışma Kurulu" örneği uygulamalar başlatılabilmektedir. Ancak bu yaklaşımların henüz kararlara gerçek anlamda katkı getirecek boyutlarda olmadığını, hatta bazı belediyelerin getirilen eleştirileri olumsuz değerlendirerek diyalog olanaklarını kısıtladığını görmekteyiz.

Mimarların yaşadığımız ve mesleğimizi uyguladığımız kentlere karşı sorumluluğunun bilincinde olduğunu, kentlerdeki olumsuz uygulamaları engellemek ve sağlıklı kentleri yaratmak için bugüne kadar yaptığı çalışmalarını sürdürmekte kararlı olduğunu bir kez daha vurgularız.

2) Belediyelerdeki teknik kadro yetersizliği mutlaka giderilmelidir. Bölgemizdeki birçok belediyede imar işleri mimar - mühendis dışı fen adamları tarafından yürütülmektedir. Mimarların hazırladığı projelerin teknisyen düzeyindeki fen adamları tarafından incelenerek onaylanması düşündürücüdür. Bu çağdışı durum en kısa zamanda önlenmeli, belediyelerde yeterli sayı ve nitelikte mimar, şehir plancısı ve mühendis istihdamı sağlanmalıdır.

3) İmar çalışmalarını daha sağlıklı esaslara bağlayacak yeni düzenlemeleri amaçlayan İmar Kanununun değişikliklerinin süratle yapılmasını beklemekteyiz. Yeni göreve başlayan Bayındırlık ve İskan Bakanı Sayın Erman Şahin'in bölgemizdeki geçmiş deneyimlerinin bu konuda yararlı katkılar getireceğine inanıyoruz.

Mimarlar Odası birimleri İmar Kanunundaki değişiklik çalışmalarını yakından izlemektedir. Mimarlar Odası, bu yasa değişikliklerinde olumlu her girişimin destekleyicisi olacaktır.

Mimarlar Odası 8. Ege Bölge Birimleri Toplantısı 3-4 Haziran'da Uşak'ta yapıldı

Mimarlar Odası İzmir Şubesi; Uşak, Fethiye, Kuşadası, Salihli, Nazilli Temsilcilikleri, Milas, Selçuk Mesleki Denetim Görevlilerinin katıldığı toplantıda alınan kararlar şöyle :

1. Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan tebliğ ile, serbest meslek sahiplerinden istenen Mali Müşavir-Muhasebeci zorunluluğu hakkında gelişmeler konusunda Oda Hukuk Danışmanından görüş istenmesine.
2. Mesleki Denetim Uygulaması sırasında istenen belgelerin, aranan koşulların ve nasıl mesleki denetim yapıldığının bütün birimler tarafından yazılı olarak Şubeye 15 Haziran'a kadar iletilmesine.
3. Özel Çevre Koruma Kurulunun her boyuttaki mimari projede peyzaj projesi aranması konusunda Fethiye Temsilciliğinin bilgi ve belge ihtiva eden bir rapor hazırlamasına, Şubeye göndermesine.
4. Bölge toplantısına katılımın azlığının giderilmesi konusunda katılmayan birimlerinden yazılı bilgi istenmesine.
5. Uşak toplantısına katılan birimlerde, aşağıdaki eğilim kararlarının alınmasına,
 - Fenni mesuliyet üstlenilebilecek sınırların il sınırları olmasına,
 - Alınmış ilgili idare kararları varsa (yasal koşulları bulunması kaydıyla) bu kararların belirleyici olması.
6. Marmaris Bölge toplantısında alınan 2 nolu kararın geçerliliğini koruduğunun birimlere hatırlatılmasına.
7. Kuşadası'nda yapılacak etkinliğin "YEREL YÖNETİMLERDE PLAN ELDE ETME YÖNTEMLERİ ve İMAR UYGULAMALARI" başlığı altında olmasına.
8. Gelecek toplantının yapılacak etkinlikle birleştirilerek takviminin etkinlik programına göre saptanmasına, bütün birimlerin katılımının sağlanmasına karar verildi.

Mimarlar Odası Ege Bölgesi Birimleri Toplantı Sonuç Bildirisi

3-4 Haziran 1995 tarihlerinde Uşak'ta yapılan toplantıda Mimarlar Odası Ege Bölge Birimleri, özellikle kıyı kentlerimizde yaşanan çarpık yapılaşma ve plansız kentleşme sürecine ve bu sürecin sonunda ortaya çıkan olumsuz gelişmelere kamuoyunun dikkatini çeker.

Bütünsel Planlama anlayışının terkedilerek, yerel yönetimlerde plan tadilatları şeklinde sürekli olarak yapı yoğunluğunun ve kat sayılarının artırılması ve mevzu kararlarla bütün alanların yapılaşmaya açılması geleneksel hale getirilmiştir. Planlama ilkelere uymayan bu gelişme, ülke bütününde ve özellikle kıyı kentlerimizde yoğun bir rant paylaşımı çekişmesini gündeme getirmiş olay hukuk dışı boyutlara ulaşmıştır.

Üretime dayanmayan, mevzu planlama ve plan tadilatı anlayışıyla kolay haksız kazançlar ortaya çıkaran rant ekonomisinin sonucu, kıyılarımızı ve kıyı kentlerimizi tahrip etmiş, yaşanmaz hale getirmiş, altyapı boşluğu ve yetersizliğine düşürmüştür. Teknik kadrolarını bile tamamlayamamış Belediyelerin aldıkları kararları kentlerin ve giderek ülkenin fiziki çevresinin çağdışı bir görünüm kazanmasına yol açmakta, binlerce yıllık uygarlık ve kültür mirasımız, doğal değerlerimiz bu yanlış, plansız gidişin sonunda yokedilmekte, kalanlar da yokolma tehlikesiyle karşı karşıya bırakılmaktadır.

Bütün bu çarpık gelişmelerin yoğun olarak yaşandığı kıyı kentlerimizde ve özellikle Kuşadası'nda yasa dışı uygulamalara karşı mücadele eden Mimarlar Odası birimlerinin çeşitli baskılarla karşı karşıya kalmasını, Belediye Başkanlarının Odamıza ve Oda Yöneticilerimize karşı sürdürdükleri akıl almaz olumsuz ve yanlış kampanyalarını kınıyoruz.

Mimarlar Odası bütün birimleriyle ülkenin ve kentlerin planlı gelişmesine yönelik çabasını sürdürmekte, rant peşinde plan ve uygulamalarla elde edilmeye çalışılan haksız kazançlara ve hukuk dışı uygulamalara karşı çıkmakta kararlıdır.

Yasadışı kentsel gelişmelere karşı her türlü yasal mücadeleyi kamu kurumu niteliğinden ve üyelerinden aldığı güçle sürdürecektir.

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ
MİMARLAR ODASI UŞAK TEMSİLCİLİĞİ
MİMARLAR ODASI FETHİYE TEMSİLCİLİĞİ
MİMARLAR ODASI KUŞADASI TEMSİLCİLİĞİ
MİMARLAR ODASI SALİHLİ TEMSİLCİLİĞİ
MİMARLAR ODASI NAZİLLİ TEMSİLCİLİĞİ
MİMARLAR ODASI MİLAS MDG
MİMARLAR ODASI SELÇUK MDG

Kuşadası'nda Neler Oluyor!

Kuşadası Belediye Meclisinin 28.10.1994 tarihli toplantısında alınan kararlarla, kabul edilen imar planı tadilatlarında, yapı yoğunlukları ve yapı kat sayıları artırılmış, bu kararlarında mevcut nazım plan kararıyla çelişmesi ve imar planı yapılması ve değişikliklerine ait yönetmeliğe aykırı olması nedeniyle Mimarlar Odası Kuşadası Temsilciliği 28.11.1994 tarihinde yasal süresi içinde gerekli yasal itirazlarda bulunmuş, kararların düzeltilmesini talep etmiştir. Ayrıca kaçak inşaatlarla ve yasadışı yapılan kat'larla ilgili İzmir 2 no.lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kuruluna gelişmenin önlenmesi için başvuruda bulunulmuştur.

Mimarlar Odası Kuşadası Temsilciliği yine Belediye Meclisinin 4.2.1995 tarihli toplantısında kabul edilen imar planı değişiklik kararlarına da aynı ge-

rekçelerle itiraz etmiş, düzeltilmesini talep etmiştir. Yapılan itirazlara yanıt verilmemesi sonunda Mimarlar Odası Aydın Bölge İdare Mahkemesine başvurarak, yapılan tadilatların yürürlükteki imar mevzuatına, nazım plan kararlarını bozucu olmasına, kamu yararına aykırı bulunmasına, hukuku aykırı olmasına dayanarak yürütmenin durdurulması talebinde bulunulmuş ve davalar halen sürmektedir.

Mimarlar Odası kamu görevini bu boyutuyla yerine getirirken, Belediye anlaşılabilir tutumlar içerisinde önce Oda ile Belediye arasında yıllardır yürürlükte olan mesleki denetim protokolünü iptal etmiş, vergi usul tebliği uyarınca araması gereken belgeleri aramamaya başlamış, Temsilciliğimize karşı kampanya başlatmıştır. Öyle ki Oda denetimi yapılmış projelerin ruhsat işlemi sudan bahanelerle geciktirilmiş, üyeler çeşitli baskılarla karşı karşıya bırakılmıştır. Temsilcilik Yönetim Kurulunun Belediye Başkanını ziyareti sırasında Temsilcinin değiştirilmesi talebi belediye ilgililerince dile getirilmiş ve aksi takdirde belediye ile ilişkiler düzelemez denmiştir.

Bu arada Belediye, Temsilcimizin 3 yıldır kullanma izniyle oturmakta olduğu çatı katını, ruhsata aykırı olduğu gerekçesiyle mühürlemiş, ayrıca Temsilcimize 1.050.000.000.- TL. para cezası Belediye Encümenince kesilmiştir. Bütün bu yasadışı uygulama ve tutuma karşı Temsilcimiz kendi hukuki girişimlerini başlatmış ve yasal haklarını savunmaya çalışmaktadır.

Şubemiz ve bağlı Ege Bölgesi Birimlerimiz Kuşadası'nda yaptığı toplantıda bütün bu çarpık gelişmelere kamuoyunun dikkatini çekmiş, Belediye Başkanlığını uyarılmış, özellikle kurumsal ilişkilerin şahsi tutumlarla değerlendirilemeyeceğini ifade etmiştir. KUŞADASI BELEDİYE BAŞKANI MİMAR ve ÜYEMİZDİR!

Yine, Uşak'ta yapılan son bölge toplantımızda, özellikle kıyı kentlerinde imar planı tadilatları ve ihalelerle yaratılan haksız kazanç ve rant paylaşımı kavgası Kuşadası'nda ortaya çıkan gelişmelerin altı çizilmiştir.

Bütün bu süreçte basına yansıdığı kadarı ile, önceki Belediye Başkanının da rant-mafya çekişmesi sonucu öldürüldüğü ve Kuşadası'nda insanların rahatsızlığını ifade eden gazete ilanları verilmiş, olay Türkiye kamuoyuna yansıtılmıştır.

Mimarlar Odası'nın uzun yıllardır savunageldiği bütüncül ve kamuyararına planlama anlayışının terkedilerek, parçacı, günlük ve çıkar ilişkilerine dayanan planlama anlayışının yerleşmesi, bütün kentlerimizi birbirini aynı çirkinlikler ve çekişmeler için düşürmüştür.

Planlamanın önemini kavrayamayan, teknik kadro ve teknik örgütlenmesini tamamlayamamış Belediyelerin, bir nazım plana dayanmadan mevzi planları onaylamaları ve değişiklikler yapmaları özellikle kıyı kentlerimizi kimliksizleştirmiş, içinden çıkılmaz sorunlar yumağı haline düşürmüştür.

Mimarlar Odası bütün bu yanlışlıkların altını çizerek yerel yönetim ilgililerini uyarmakta ve kamu yararına tutumunu sürdürmekte gerekli çalışmalarını ve müdahaleleri yapmaktaki kararlıdır.

İzmir Meslek Odaları İzmir Milletvekillerini Toplantıya Çağırıyor!

• TMMOB'ye bağlı Odaların İzmir Şubeleri, İzmir Barosu, Tabipler, Eczacılar, Diş Hekimleri, Serbest Muhasebeciler, Mali Müşavirler, Yeminli Mali Müşavirler Odası 16 Nisan 1995 tarihinde İzmir Milletvekillerini toplantıya çağırıyor.

• Meslek Odaları, Milletvekillerine, seçtikleri kent ve ülkenin sorunları hakkında bugüne kadar neler yaptıklarını ve bundan böyle neler yapmayı düşündüklerini sorup, Odaların çeşitli konulardaki görüş ve önerilerini iletiler.

16 Nisan Pazar günü Kültürpark İsmet İnönü Sanat Merkezinde düzenlenen toplantıya İzmir'in 19 milletvekilinden, Veli Aksoy, Esat Yıldırım Avcı, Cengiz Bulut, Işın Çelebi, Halil Çulhaoğlu, Timur Demir, Ersin Faralyalı, İhan Kaya, Süha Tanık katıldılar. İ. Kaya Erdem, Erdal İnönü, Mehmet Özkan, Rifat Serdaroğlu, Erkut Şenbaş, Atilla Mutman, Işıl Saygın mazeret bildirerek, Nevzat Çobanoğlu ve Mehmet Köstepen hiç bir mazeret bildirilmeden katılmadılar.

Toplantıyı İzmir Barosu Başkanı Kasım Sönmez yönetti. İlk bölümde Milletvekilleri kendilerine ayrılan sürede ülkenin genel sorunları ve İzmir için neler yaptığını, meslek odalarına nasıl baktığını anlattılar. İkinci bölümde ise Meslek Odaları başkan ve temsilcileri milletvekillerine sorunlarını ve görüşlerini iletiler.

İlk kez sivil toplum örgütlerinin öncülüğünde düzenlenen ve hesap sorma, hesap verme geleneğinin oluşması için başlangıç olarak hedeflenen toplantı katılım azlığı nedeni ile beklenen hedefe ulaşamadı.

Toplantıda Şube başkanımız Öztürk Başarır, Meslek odalarının yetkilerinin olmadığını, gönüllülüğe bırakılan üyelik durumunun sıkıntı yarattığını belirterek TMMOB kanununda gerekli düzenlemenin bir an önce yapılmasını talep etti. Son dönemde Fen adamlarına verilmeye çalışılan "BEDAVA YETKİ YÖNETMELİĞİ" nde ısrar edilmesinin ve yönetmeliğin yanlışlığını vurgulayarak eğer tüm işleri Tekniker ve Teknisyenlere yaptırıcaksanız "üniversiteleri kapatın" dedi. Kamuda çalışan mühendis ve mimarların sorunlarını aktardı.

Diğer Oda başkanlarında kentle, ülkeyle ve üyelerle ilgili sorunları aktarıp görüşlerini dile getirdiler.

Veli Aksoy, plan proje yapım yetkisinin Mühendis ve Mimarın elinden alınmasının ciddi sıkıntılar yaratacağının bilincinde olduklarını ve konuyu sıkı bir şekilde takip edeceklerini bildirdi.

Benzeri toplantıların Demokrasimizin kurumsallaşması için yararlı olduğu ve bu toplantılara devam edilmesi dileğiyle toplantı kapatıldı.

Basın Açıklaması

Son günlerde basında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile kurulmuş bulunan Koruma Kurullarına karşı (özellikle İzmir 1 No.lu Koruma Kurulu'na) kurumsallığı inciten açıklama, görüş ve talepler izlenmektedir.

Koruma Kurulları, bilimsel yöntem ve kurullarla ilgili yasa gereği kararlar alıp, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına yönelik karar ve kuralları saptayan, akademik ünvanları bulunan bilim adamlarından oluşturulan yasal kurumlardır.

Koruma Kurullarının almış oldukları kararlar yöneticilerin istediği şekilde olmak zorunda değildir. Eleştirilebilir, karşı görüşler dile getirilebilir, yasal yollarla karşı çıkıp değiştirilmesi talep edilebilir. Ancak koruma kurulu kurumunun ve koruma hedefinin politik baskılarla değiştirileceği beyanı yasalara aykırı ve anlamsız bir taleptir. Hiçbir kişi ya da kuruluş, koruma kurullarının kararlarına uymayacağını alenen beyan edemez. Bu beyan 2863 sayılı yasa yok sayma beyanıdır.

Bir siyasi parti yöneticisinin, koruma kurulu hakkında, "çalışmıyor, ilgisizler, miskinler, bitkinler, sorunları yıllarca çözümsüz bırakıyorlar" deme cesaretini kendinde bulabilmesi yanlıştır. Bu beyanlar ve görüşler talihsiz açıklamalardır.

Yasayla kurulmuş kurumların varlığını reddeden anlayış, hukukun üstünlüğünü de reddeder. Bu da çağdaş toplumsal yaşam kurallarına, hukuka saygıya karşı bir durum yaratır.

Bilimsel çalışma yapan yasal kurumlara, görevi ve yetkisi olmayan kişiler emir veremez ancak talepte bulunabilir kaldı ki bu taleplerinde, yasal zemini olmak zorundadır.

Kurulun almış olduğu bir çok karara yasal yollarla müdahale etmiş olan Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu politik baskılarla kurul üyelerinin değiştirileceğinin, kararlarına uyulmayacağını beyan edilmesini, son derece yanlış ve tehlikeli bulmaktadır.

Bilimsel çalışma ile politik çalışmanın birbirine dengeli bulunması ve yasal yollarla ilişkilerinin düzenlenmesi gereklidir.

Kentin kültürel kimliğini korumayı ve geliştirmeyi görev olarak üstlenen kişilerce bu eleştirinin yapılması yanlıştır.

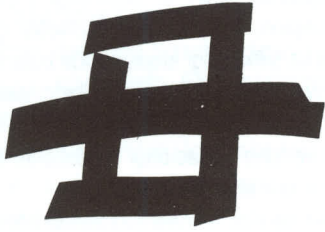
Bu amaçla İzmir 1 No.lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na karşı gösterilen tavır ve tutumu doğru bulmuyor, çağdaş kentleşmede kültürel ve tarihsel mirasın kamuoyunun dikkatine sunuyoruz.

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ
YÖNETİM KURULU

Mimarlık Eğitimi Forumu Ardından

19 - 21 Nisan tarihleri arasında, İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde "Mimarlık ve Eğitimi" Çalışma Grubu'nun düzenlediği, "Nasıl Bir Gelecek?" başlıklı, üç gün süren forum, son gün Prof. Dr. Necdet Teymur, Y. Mim. Mehmet Konuralp, Y. Mim. Oktay Ekinci, Prof. Dr. Zafer Ertürk'ün katılımı ile gerçekleştirilen "Küreselleşme ve Mimarlık Eğitiminin Geleceği" konulu panel ile kapandı.

Mimarlık eğitimi ve felsefe, mimarlık eğitiminin tarihsel gelişimi, mimarlık eğitimi ve mimarlık mesleği ilişkileri, mimarlık eğitiminde küreselleşme ve eşkredilendirme konularında bildirilerin verildiği forum, büyük çoğunluğunu akademisyenlerin oluşturduğu dinleyici grubuna hitap etti. Mimarlık fakültelerinden, öğrenci projelerinin bulunduğu bir sergi de forum boyunca ilgi çekti. Forumun bir özelliği ise İTÜ Mim. Fak. ve Avrupa Mimarlık Eğitimi Birliği (European Association for Architectural Education) işbirliği ile Kasım 1995'te düzenlenecek olan "Global, Regional and Local Perspectives" konulu workshop'a da hazırlık teşkil etmesiydi. Mimarlık eğitimi veren okulların amac ve politikalarının ortaya konduğu forum, aynı zamanda Mimarlık Eğitimi Birliği'ne doğru atılan bir adım niteliği taşıyordu.

Köprü

1. Kişi: Gece soğuk.
2. Kişi: Suyun sesini duyuyor musun?
1. Kişi: Çok uzak...
2. Kişi: Nehir çakıldaşlarını denize sürüklüyor...

.....

1. Kişi: "...
Oradasın
Ben de
burada" (*)
2. Kişi: "Uzat elini
dokunsun -
... " (**)
3. Kişi: Geçin, bu yüzden buradayım.

1. Kişi : Buradaki
2. Kişi : Oradaki
3. Kişi : Aradaki
(*) : O. Aruoba, Olan, s. 81.
(**) : O. Aruoba, Olan, s. 117.

Türkiye Mimarlık Öğrencileri Buluşması Kıbrıs'95

İki yıldır hiçbir akademik ve resmi kurumun baskısı ve yönlendirmesi olmaksızın, yalnızca öğrencilerin kendi çabalarıyla gerçekleştirdikleri Türkiye Mimarlık Öğrencileri Buluşması'nın üçüncüsü, 21 - 31 Ağustos tarihleri arasında Kıbrıs'ta yapılacak. Buluşma, Türkiye'deki mimarlık öğrencileri arasındaki iletişimi sağlayarak, öğrencilerin farklı ilgi alanlarıyla tanışıp, yaratıcı potansiyellerini açığa çıkarabilecekleri özgür bir ortam oluşturmayı amaçlıyor. Her yıl farklı bir tema çerçevesinde, farklı bir yörede yapılan buluşmanın izlencesi, yıl içinde düzenlenen organizasyon toplantılarında biçimleniyor. Gökçeada'93 te "Başlangıç, Doğuş, İlk", Çavdarhisar'94 te de "Sınır" temalarını içeren buluşmanın bu yıl ki teması ise "Köprü". Kıbrıs'95 Buluşması'nda Güney Kıbrıs'taki mimarlık öğrencileriyle de ilişki kurmaya çalıştık. TMÖB Kıbrıs'95 in son organizasyon toplantısı 20 Mayıs'ta ODTÜ'de yapıldı.

Sinan Gecesi

Mesleğinde 30 yılını dolduran üyelerimize plaketleri Efes Otel'inde düzenlenen Mimarlık Balosu'nda verildi. Geniş katılımı gerçekleşen gecede plaket alan üyelerimiz :
Hasan Çetin TÜRKÇÜ
A. Gürdal AKGÜNGÖR
Vahide S. ADISANLI
Tuncer AYHAN
Aydın AY
Esin OSKAY
Utku Kemal BOZOĞLU
Özcan KAYA
Ali Uğur ÖZCAKA
Ali Seyfi FARALYA
Erhan Halit DEMİROK
Özen OTAĞ
F. Burcu DEMİROK
Ercan KURULTAK
Ali İrfan SÖZER
Turhan BORO
Gürkan ALPAY

5 Haziran Dünya Çevre Gününde İzmir'de Çevre Sorunları

1994 yılında TMMOB İzmir birimlerince düzenlenen çevre sempozyumunda; "YEŞİLİYLE, MAVİSİYİLE, ÇAĞDAŞ, PLANLI, SAĞLIKLI İZMİR" için başlığı atılmış ve sorunlar kamuoyuna birkez daha yansıtılmıştı geçen bir yılın sonunda.

PLANLI İZMİR?

Yetkililerce sık sık gündeme getirilen İmar Affı söylemleri nedeniyle kaçak yapılaşma kentimizde ve kıyılarda alabildiğince sürmekte, planlı yapılaşma anlayışı neredeyse terk edilmiş bir durumda, küçük gayretler ise ancak göstermelik kalmakta, plana rağmen politikacı istediği yere istediği şekilde yapı yapma girişimini sürdürmektedir.

YEŞİL İZMİR?

Yeşil alan açısından çağdaş dünya standartlarından en yoksun dünya kentlerinden biri haline gelmiştir İzmir. Refüjlere dikilen ağaçlar yeşil alan olarak hesaplanıp yanlış bilgiler verilirken kişi başına 0.80 m². yeşil alanın düştüğü (7-10 m². olması gereken) İzmir'de, mevcut boş alanlar yapılar ile doldurulmakta ya da yapı amaçlı satışa sunulmaktadır. Kentin en önemli boş alanı Konak yeşil alan olarak düzenlenmeden şantiye haline getirilmiştir. Kentin çevresinde bulunan tarım ve orman alanları imara açılmaya çalışılmakta ve açılmaktadır. İnciraltı-Narlidere bölgesinin yeşil dokusu yok edilmektedir. Bayraklı Atatürk Ormanında yükselen kuleler olanca baskısıyla kentlinin tepesine oturmuştur.

KÜLTÜR KENTİ İZMİR?

Son bir yıldır kentimizde kültür amaçlı girişimler askıya alınmış durumdadır. Konak'ta bulunan Atatürk Kültür Merkezi gazinonun ve gazino inşaatının insafına terk edilmiş, tehlike anında yangın kaçışına engel olacak haldedir. Kimse sorumluluk üstlenmemektedir. Yeni kültür mekanları yaratılmamıştır.

Kültür varlıklarının korunmasına gerekli özen gösterilmediği gibi bazı önemli projelerde kentlinin önemli tescilli (mimarlık mirası) yapılarına zararlar verilmektedir. Hatta Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurullarına insafsız saldırılarda bulunulmaktadır.

MAVİ KÖRFEZLİ İZMİR?

Artık anıları süsleyen bir slogan olarak gündemde Mavi Körfeze uzanacak ilk basamak olan büyük kanal projesi bir yığın sorun yüzünden tamamlanamamakta kirlilik günden güne yoğunlaşmaktadır. Gösterilen çaba ve iyiniyet yeterli olmamakta sonuçta hiçbir yere gelinememektedir.

Bütün yasal düzenlemeleri ve teknik çalışmaları tamam olan Tahtalı Barajı havzası, politikacıların kısa vadeli çıkarları yüzünden işlevini kaybetmekle karşı karşıyadır. İçme sularının kirlenmesi ve yetersizliği en ciddi çevre sorunlarından biri olarak ortada durmaktadır.

SAĞLIKLI İZMİR?

Çevre sorunları yoğunlaşarak artan ve ortadan kalkması için yeterince çaba gösterilmeyen İzmir de sağlıktan, sağlıklı kentliden de söz etmenin güçlüğü ortadadır.

Bütün bu çevre sorunlarının çözülmesi için çabaların ve kararların artırılmasını istiyor, mesleki anlamda ve kentliler olarak her türlü katkıyı koymaya hazır olduğumuzu kamuoyunun bilgisine sunuyoruz.

MİMARLAR ORASI İZMİR ŞUBESİ
YÖNETİM KURULU

Şubemiz Etkinlikleri

• Konferans

22 Mart 1995 Çarşamba günü Şube salonumuzda İnşaat Mühendisi Levent Pelesen "Yapıda Isı ve Ses Yalıtımı" konulu konferansı verdi.

İlgilenen üyelerimizin katılımı ile yapılan konferansta teknik bilgilerin yanı sıra izolasyon malzemelerinin tanıtımları da yapıldı.

• Bir Mimarı ve Uygulamaları

5 Nisan 1995 Çarşamba günü Fransız Kültür Merkezi salonunda Yüksek Mimarı Hasan Özbay "Bir Mimarı ve Uygulamaları" konulu söyleşimizin konusu oldu. Sayın Özbay katıldığı yarışmalarda ödül alan projelerinin ve yapılarını diyalog eşliğinde gerçekleştirme sürecini ve mimari tarzlarını anlattı.

Çok sayıda meslektaşımız ve öğrenci arkadaşlarımızın izlediği toplantıda, Özbay mimarlığa bakışları, proje süreci ile yapım süreci sonunda ortaya çıkan gelişmelerin sonuca yansımadaki etkileri dile getirdi.

• Söyleşi "Kent İnsanı Yarattı"

12 Nisan 1995 Çarşamba günü Fransız Kültür Merkezi salonunda Yüksek Mimarı Cengiz Bektaş "Kent İnsanı Yarattı" konulu söyleşimizin konusu idi.

İlgiyle ve yoğun katılımı izlenen söyleşisinde Bektaş Çatalhöyük ve Hacı'lardan başlayarak antik çağlardan günümüze kentleşme olgusunu, kentleşme sürecinde kent insan ilişkisini, kentlerin kültürel kimliklerinin önemini ve kültürel kirlenmenin, boyutlarını diyalogla anlattı.

Kentleşme sürecinde politik kararların yanlışlıklarını ve mimari duyarlılıkların önemini vurguladı.

• "Modernizmin Kentleri"

3 Mayıs 1995 Çarşamba günü Fransız Kültür Merkezi salonunda Doç. Dr. İhsan Bilgin "Modernizmin Kentleri" konulu söyleşimize katıldı.

Üyelerimiz ve konuklarca yoğun ilgi gösterilen söyleşide Bilgin Modernizmin, kent planlama anlayışına etkilerini, ortaçağdan günümüze diyalogla anlattı. Orta Avrupa'da ortaya çıkan planlama anlayışının giderek çoğalabilen ve bölünebilen sistemin ilk örneklerini teşkil ettiğini, aynı plan tipine ve anlayışına sahip yapı bloklarında, salt cephe kaplamalarında ve cephe düzenlemelerinde farklılıklarla çevrenin oluştuğunu anlattı.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Samsun 100 Yataklı Onkoloji Hastanesi Ulusal Mimari Proje Yarışması

Samsun 100 Yataklı Onkoloji Hastanesi Mimari Projelerinin elde edilmesi işi Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü tarafından serbest, ulusal ve tek kademeli olarak yarışmaya çıkarılmıştır.

Bu yarışmaya Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği üyeleri katılabilir.

Danışman Jüri Üyeleri:

Hüseyin CİNDEMİR : Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürü

Tansu TORUN : Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, Mimari Proje Dai. Bşk.lığı, Yönetim Yapıları Şube Müdürü

Dr. Füsün SAYEK : Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı

Bülent GÖKÇEÖĞLU : Sağlık Bakanlığı A.P.K. Kurulu Başkan Yardımcısı

Bekir ÖNAL : Sağlık Bakanlığı A.P.K. Kurulu Başkanlığında Mimarı

Celal OKUTAN : Mak. Yük. Müh., Tesisat Mühendisleri Derneği Başkanı

Asli Jüri Üyeleri:

Prof. Muammer ONAT : Yüksek Mimarı

Orhan DEMİRASLAN : Yüksek Mimarı

Ercan ÇOBAN : Mimarı

Mustafa AYTÖRE : Mimarı

Hakkı USTAÖMER : İnşaat Yüksek Mühendisi

Yedek Jüri Üyeleri:

Berrak SEREN : Yüksek Mimarı

Keziban ERDEM : Mimarı

Bekir ADAR : İnşaat Mühendisi

RAPORTÖRLER :

Halide AKCENGİZ : Mimarı

A. Esin YÜZER : Mimarı

Zekai ÜNAL : Mimarı

ÖDÜLLER:

1. ÖDÜL (Net) : 800.000.000.- TL.

2. ÖDÜL (Net) : 700.000.000.- TL.

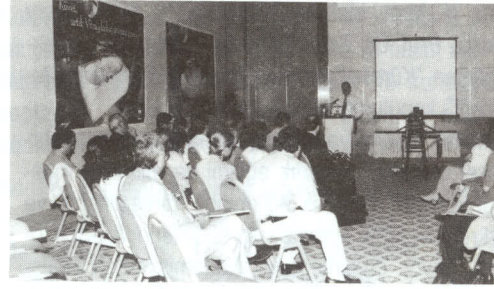
3. ÖDÜL (Net) : 600.000.000.- TL.

5 Adet Mansiyon (Net) : 350.000.000.- TL. X 5

Proje Teslim Tarihi: 31 Temmuz 1995 Pazartesi günüdür.

Yarışma şartnamesi ve eklerini almak için şahsen veya posta ile T.C. Ziraat Bankası Ankara Bireysel Bankacılık Bakanlıklar-ANKARA Şubesindeki Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Merkez Döner Sermaye

İşletme Müdürlüğünün 30401/25098-7 no.lu hesaba 1.000.000.- TL. yatırıldığını gösteren yarışmanın ve yarışmacının adını ihtiva eden makbuz aslı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Mimari Proje Dairesi Başkanlığı Yarışma Raportörüne müracaat edilecektir.

Küvet Üzerine Vitra Yorumları Toplantısı

Eczacıbaşı Yapı Grubu şirketlerinden İNTEMA ve EBS 15 Haziran 1995 tarihinde İzmir Hilton Otelinde "Küvet Üzerine Vitra Yorumları" adı altında bir toplantı düzenlemiştir.

Toplantıya her iki firmanın üst düzey yöneticileri ile birlikte İNTEMA'nın franchising modeli çerçevesinde oluşan yetkili satıcıları katılmıştır.

Eczacıbaşı'nın 1992 yılından beri üretim ve pazarlama faaliyetlerini yürüttüğü, akrilik banyo küvetler ile ilgili teknik açıklamalar, pazarlama stratejileri hedefler ve yenilik çalışmaları hakkında yetkili satıcıları bilgilendirmenin amaçlandığı toplantıda, müşteri talepleri, satış sonrası hizmetler gibi konularda da karşılıklı bilgi alışverişinde bulunuldu.

Akrilik banyo küvetleri pazarında hidromasajlı ve düz küvet olmak üzere 6 küvet ve 5 duş teknesi modeli ile yeralan Eczacıbaşı modellerini toplantı salonunda teşhir etmiştir.

Akrilik küvet ve duş teknesi pazarında lider konumunda olan Eczacıbaşı'nın artan rekabet ortamından müşteri memnuniyetini ön plana çıkartarak pazar payını korumayı hedeflediği konuşmacılar tarafından dile getirildi. Ayrıca ithal küvet ve duş teknelerinden kalite konusunda hiçbir noksanı bulunmamasına rağmen, Vitra Banyo Küvetlerinin fiyat, teslimat ve servis konularında avantajlı olduğu belirtildi.

Bir çocuk

Bugün milyonlarca zeki, yetenekli çocuk olanaksızlıklar nedeniyle çağdaş bir eğitim göremiyor.

okutmak

Onlar belki de çocuklarınızın arkadaşları ve onlar da çocuklarınız gibi eğitilmiş olmalı.

istiyorum.

Okutalım onları. Küçük bir katkı.. bir bağış.. bir burs.. Onlara geleceği kazandıracaktır.

EGE ÇAĞDAŞ EĞİTİM VAKFI

eçev 1477 Sokak No: 6/2
35220 Alsancak - İZMİR
Tel : (0232) 464 31 30

İzmir'de Mimarlık ve Kültür Merkezleri Konusu

S. Muhlis TÜRKMEN

Ege Mimarlık dergisinin 95/1 sayısının 27-28 sayfalarında yer alan mimar Mehmet Hamuroğlu'nun kaleme aldığı İZMİR'DE KÜLTÜR MERKEZLERİ (!) başlıklı yazıyı okudum.

Yazıda Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi (1981) ve 9 Eylül Üniversitesi Sabancı Kültür Merkezi (1994) yapıları ile ilgili eleştiri yer almaktadır.

Her iki yapıda Konak mevkiinde olup birbirlerinden 13 yıl farkla inşa edilmişlerdir.

9 Eylül Üniversitesi Sabancı Kültür Merkezi binasını sadece Ege Mimarlık dergisinde görmüş olduğum kadar tanıdım.

Bendeniz bu yazımda sadece ilgili bulunduğum Atatürk Kültür Merkezi hakkında düşüncelerimi iletmek istiyorum. Şöyleki,

Bahis konusu yazıda Atatürk Kültür Merkezi için ileri sürülen eksik ve olumsuzluklar, 9 Eylül Üniversitesi Sabancı Kültür Merkezi yapısında da aynen tekrarlandı ve giderilemedi deniyor.

Hayret ettim; doğruysa bunun nedenini bulmak gerekir. Bana göre sadece kendi yapım için söylüyorum. Ege Üniversitesi bu işte kendilerine ait gereksinimlerinin karşılanmasını istemiştir.

Bina, sadece ve sadece Üniversite faaliyetlerinin kent merkezine naklinde bir yayım noktası idi. Üniversite yetkilileri konuyu İzmir'in toplumsal ve kültürel merkezi olarak almadı. (İstanbul ve Ankara Atatürk Kültür Merkezleri gibi)

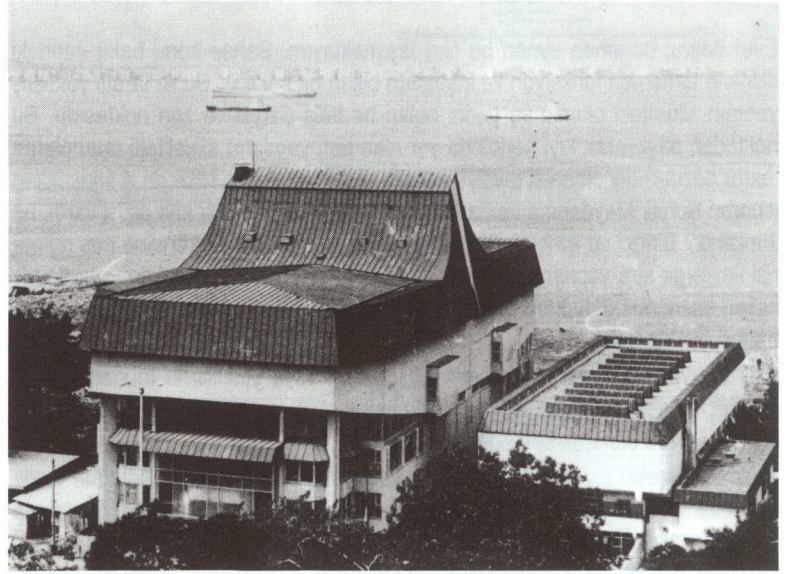
Zamanla bilinen gereksinim tüm ağırlığı ile kendini göstererek yapının buna yanıt veremeyecek duruma düşmesinin nedeni oldu. Gene de Atatürk Kültür Merkezi bugüne dek kısıtlı mekanlarında görevini yaptı ve bu sıkıntı İzmir hakiki gereksinimini karşılayacak tesise kavuşuncaya kadar devam edecektir.

Yapıdan gelen ve duyulan olumsuzluklar ise her zaman olduğu gibi (Mimarlar bu zorlamayı ve oldu bitileri çok iyi bilirler) plan değişiklikleri ve mekanları yanlış kullanma eğilimleri ve mesleki kontrollüğün tam anlamı ile gerçekleştirilememesinden doğmaktadır.

Atatürk Kültür Merkezi projelerinin bir yarışma sonucu seçilmeyip Üniversiteye verilen arsanın bir kısmında inşa ettirilecek olan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Resim ve Heykel galerisi (sonradan müze olarak isimlendirildi) ve Ege Üniversitesi Kültür merkezi (Atatürk'ün 100. cü yıldönümünde Atatürk Kültür Merkezi ismini aldı) bileşik projelerinin yaptırılması hakkında Üniversite Rektörlüğünden alınan yazı karşısında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğü beni ve İnal Göral'ı görevlendirdi (1967).

Konunun kent merkezine alınmasının o günkü nedeni adeta bileşik fonksiyonlar zinciri ile her iki yapı birbirlerini tamamlar düşüncesindedir. Bu ana fikir projenin oluşumunu etkilemiştir. Verilen arsanın yerinde tetkikinden de anlaşılacağı gibi kifayetsiz oluşu tartışılmaz.

Evet, aslında bu yapı İzmir gibi büyük bir kentin ne kongre merkezi, ne de Kültür Merkezi olarak yapılmadı, yukarıki satırdada açıklandığı gibi tamamen Ege Üniversitesi'nin tüm mensupları için kent merkezine kayan sanatsal ve bilimsel faaliyetlerini yansıtan konferans, seminer, panel, sergi, konser, halk oyunları

Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi ve Resim Heykel Müzesi binalarının park üst seviyesinden görünüşü

Üniversiteler arası toplantılara yanıt veren mekanları içeren bir yapı olarak düzenlendi. Yazıda "Kent Merkezindeki arsalar gerçek ihtiyaçlar yerine belirsiz hedefler için heba edildi" denilmektedir.

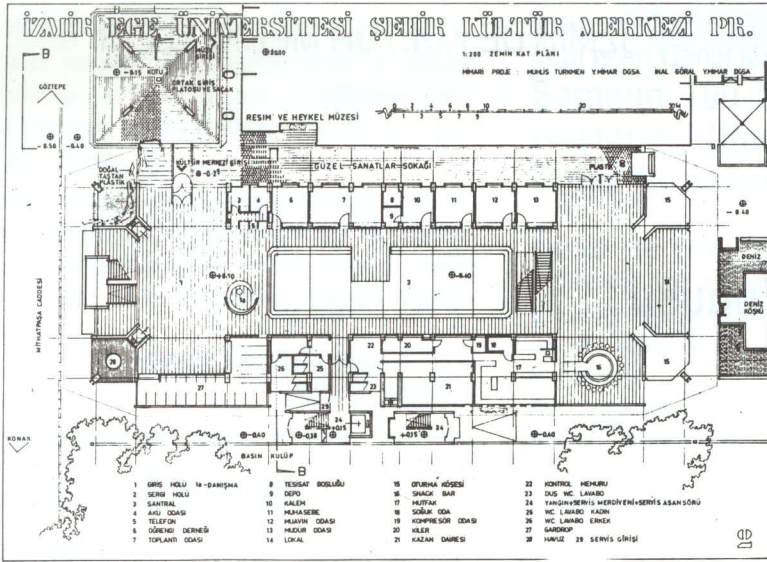
Anlamıyorum bir Üniversitenin sanatsal ve bilimsel faaliyetlerini kent içine taşıması, kendini soyutlamaması gerçek bir ihtiyaca yanıt vermesi doğru değil midir? Üniversitenin sadece Bornova'da kalmayıp kent merkezinde de sesini duyurması kadar normal bir düşünce yersiz mi?

Bu hedeflere belirsizlik demek üzücüdür.

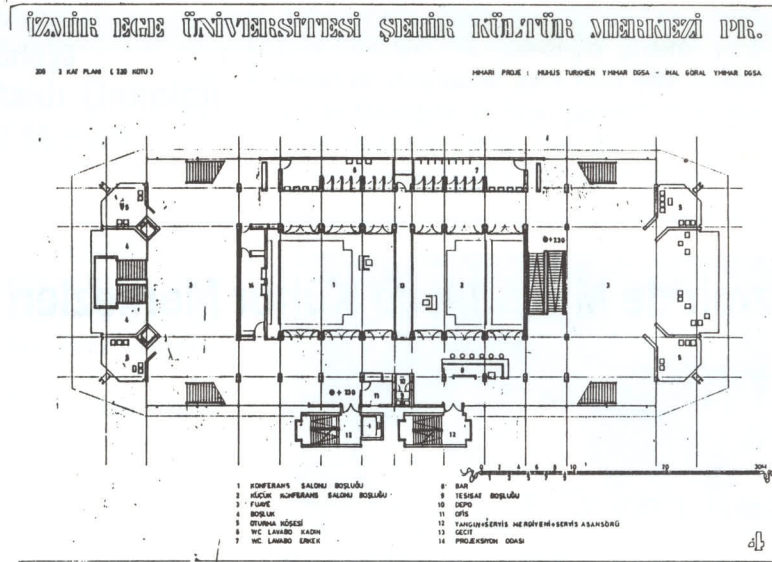
Gerek müze ve gerekse Atatürk Kültür Merkezi yapılarının oluşumunda o günlerin galeri müdürü heykeltıraş ve ressam Turgut Pura'ya ve Üniversite yetkililerine sarfettikleri çabayı gören bir kişi olarak saygı duyuyorum. Ayrı, ayrı değerlerini anlayacaklarına bu türlü anlamsız bir cümlenin muhatap'ı olarak gösteriliyorlar. Tek kelime ile heykelleri dikilecek bu insanlara karşı alınan davranış biçimi hakikaten üzücüdür. İzmir halkı bu kişilere daima şükran hislerini duyuracak sağ duyuya sahiptir.

Devam eden yazıda Atatürk Kültür Merkezi yapısının İzmir'in o noktaya isabet eden ve tüm silüetinde olumsuz bir etki yarattığı düşüncesi yer almakta ve ilaveten arsa gibi silüetinde harcandığı vurgulanmaktadır. Hatta; Mimarlar olarak bir yazımızda "Şehircilik yönünden İzmir'in silüetinde bu noktada bozucu bir görünüm verilmemesi" hususunu göz önünde bulundurduğumuzu belirttiğimiz kaydedilmektedir.

* Mimar, D.G.S.A.

Zemin kat planı

+2.30 kotu planı

Evet doğru; bugünde aynen bu fikri taşımaktayım. Bahse konu bakır çatıdaki sivrilme tamamen fonksiyon ve inşaatçıdan çıkan bir şekildedir. Bu iki taraflı yükseliş yapının silüetindeki olumlu ve yerini bulan bir bitiş çizgisi ve son noktadır. Bu noktadan başlayarak kıyı şeridinde yer alan tüm yapıların silüetindeki durumlarını tekrar gözden geçirmenizi tavsiye ederim. Eskiden canım İzmir'de Alsancak'tan itibaren Konak Meydanına ve hatta İnciraltına kadar nasıl bir kıyı dizisi vardı, bilirmisiniz? Birinci ve ikinci kordonu genellikle iki buçuk katlı kendine has mimarisi ile kargir sıra yapılar kaplardı; zamanla 1 ci Kordonda ve arka sıralarda hiç birinin kalmamış olduğunu gördük ve gördünüz. (Belki sadece Fransız Konsolhanesi ayakta kalabilmiştir.)

İzmir'i seven ve mimariden anlayan bir yetkili veya yetkililerin müdahalesi ile mezkur bölgedeki ara sokaklarda kalmasına izin verilen bu güzel yapı örneklerine hayretle bakarak seyredebilirsiniz.

Evet bu güzelim dizi gaddarca yıkıldı, yok edildi. Yerlerini altı, yedi katlı (belki şimdi tekrar kat ilavesine izin verilmiştir)apartmanlar aldı, ve bu yıkım fasıllarla İnciraltına kadar devam etti ve bu arada Kordonu Konak'a kadar bağlayan yol şeridinin 30 x 80 cm. ebadındaki karakteristik granit parkesinin üstü ne yazık ki asfaltla kaplandı. Hatta bu isimle aranılan bir Belediye Reisi bile geldi geçti.

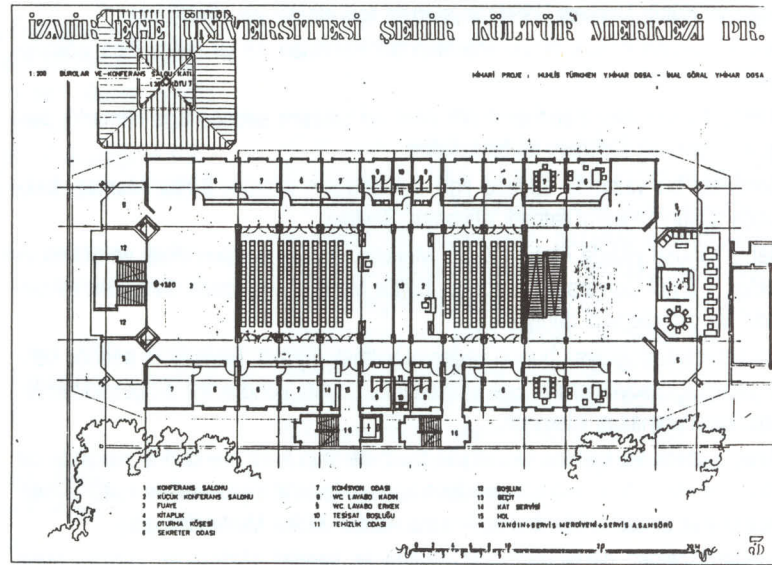
Bu arada Karşıyaka ve Bostanlı'ya kadar olan Körfez sahil şeridinden bahsetmek istemiyorum. Genelde oralarda yürekler acısı, şimdide İzmir'de Gökdelen ve kazıklı yollar devri başladı. Düşünüyorumda; Atatürk Kültür Merkezi ve Heykel Müzesinin yer aldığı arazi parçasının değerlendirilmesinde Üniversite Rektörlüğü, Belediye, vilayet ne kadar cömert davranmışlar. Aynı arsaya pekala gökdelen bir iş merkezi veya otel yerleştirebilirlerdi.

İşte; o vakit silüetin aldığı şekli görür gibiyim. Söyleyecek ve yazacak konu çok. Eski bir İzmir'li olarak silüet konusunu burada kesmek istiyorum. Atatürk Kültür Merkezi tekrar ediyorum, İzmir gibi büyük bir kentin ne kongre merkezi ve nede Kültür Merkezi olarak yapılmadı. Üniversitenin tüm mensupları için kent merkezinde sanatsal ve bilimsel faaliyetlerini yansıtan tüm mekanları ve müzesi ile sosyal ve kültürel bir tesis olarak düşünüldü. Projelendirme ve yapı bu düşünceler ve kararlar eşliğinde yürütüldü. Zaten her iki konuyu da ileri sürülen düşünceler paralelinde bu yetersiz arsa üzerinde rahat girişleri, geniş bir plazası ve otoparkları ile bugünlerin gereksinimini karşılayacak ölçüde projelendirmek olamazdı. Ancak ve ancak konulardan bir tanesini ele alıp kentin bugünkü sıkıntısını gidermek mümkündür. Belki müze veya kültür merkezi nisbeten bugünkünden bir arsa üzerinde yer alabilirdi. Örneğin resim ve heykel müzesi yetkilileri yeniden yapıya kat çıkmak isteğinde bulunuyorlar.

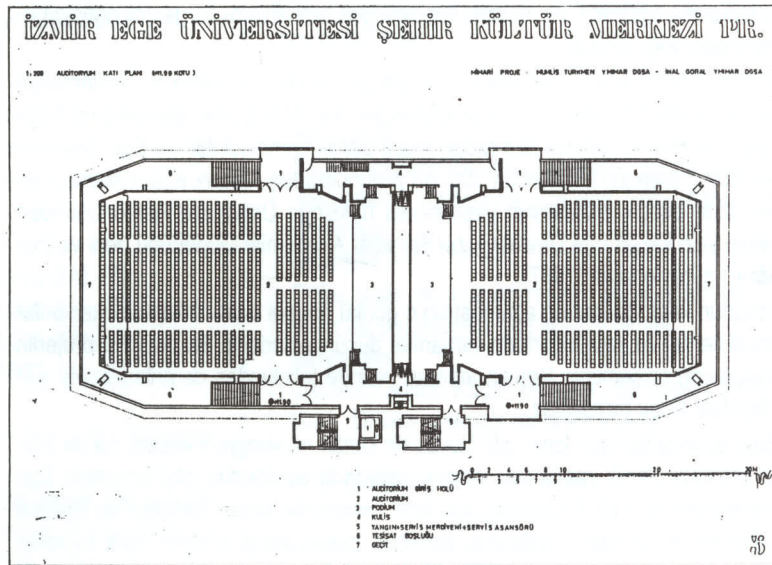
Bu da ana konunun yanıt bekleyen bölümlerinden.

Biz gene 13 yıl önce Üniversite yetkililerince verilen ihtiyaç programına göre yapının planlanmasına dönelim.

Arsanın deniz kenarında yer alması bodrum kat yapılmasını önlediği veya yapılsa bile pahalıya mal olacağı düşünülerek alt katlara sergi holü, öğrenci derneği, toplantı odaları, idari odalar, lokal, snack bar ve servisler küçük ve büyük konferans salonları, kitaplık, komisyon ve sekreter odaları yerleştirilmesi ve Aui-

+3.80 kotu planı

+11.90 kotu planı

toriumların üst katlara alınması uygun bulunmuştur. (Bu çözüme örnekler Türkiye'de ve dış ülkelerde bolca gösterilebilir.)

Her iki Auditorium'u birbirinden ayıran izole perdenin yapımı için gereken çalışmalar yapılarak dış ülkelerden teklifler alındı.

Mali güçlükler dolayısıyla ve birde biz bu işi Üniversitemiz bünyesinde hallederiz zihniyeti ile sonradan işten vazgeçildi.

Yapılan meydanda!

Yapının projeleri tetkik edildiğinde salonların herbirinde podium'a yakın kısımlarda bulunan takriben 250 kişilik oturma bölümü o noktada döşemeninde düz olması nedeniyle kaldırılarak podium'un genişlemesi temin edilebilirdi.

Bunlar o günlerde yetkililer hep hatırlatıldı.

İzole demontabl panolarla imkanlar yaratmak varken bugünkü duruma gelmesi haklı tenkitlerin nedenleridir. Mesleki kontrollük görevi bizden esirgendiği (olagan) için akustik detaylama üzerinde durulamadı.

Problem yapıları bir işletmeci gözüyle iyi kullanmaktır.

Sonradan mekanlar büyütülür, küçültülür başka fonksiyonlara açılırsa sonuçta yapıların görevi aksar ve hatta işlemez duruma düşerler.

Ayrıca mimar idarelerce yapısından uzaklaştırılmış olduğu halde yapılan tüm eleştirilerle sorumlu duruma düşürülüyorsa ve bu eleştiriler üstelik bir mimardan kaynaklanıyorsa çok üzücü.

Evet devam edelim;

Eleştiri yazısının sonlarına yaklaşırken aşağıda verilen tarifler ilgi çekicidir.

Yazara göre Atatürk Kültür Merkezi,

- 1- İnsan ölçeğinden kopmuşluk,
- 2- Kent içi yumuşak bir kitle olmayışı,
- 3- Çevreyi ezici,
- 4- Görsel olarak gereksiz iddialara kalkışan,
- 5- Örnek bir yaklaşımı olmayan,

Bir yapı olarak tanıtılıyor (!)

Bu teşhis bir tek binada aranacağına şöyle, bir 360° çevrenize dönüp bakınız.

Evet efendim; İzmir'e bakınız diyor ve yazının yer aldığı derginin 19.uncu sayfasında "İzmir'de Gökdelenler" başlıklı Mimar M. Levent Gedizlioğlunun yazısı ki benim şahsen okurken zevk aldığım güzel ve yerinde bir yazıya da bir göz atınız. Bu yazıda yer alan satırlar sizin yanlış bir yapılaşmayı seçtiğinizin açık bir yanıtıdır.

Atatürk Kültür Merkezi mütevazı ölçüleriyle haddini bilen, kişiliği olan çevre ile uyum sağlayan, insan ölçüleri dışına taşmayan, iddiasız, örnek ve simgesel ölçüde bir yapıdır. Dikkat ederseniz gökdelenler dışında hiç bir yapıyı eleştirmedim; sadece İzmir'in genel yapısından kısaca bahsettim.

Evet, evet genede tekrarlıyorum kente en büyük tehlikeyi gökdelenler getirecektir. Diğer çömez yapıların ufak, tefek kusurlarına göz yummak lütfen inanın hiç bir sakınca taşımamaktadırlar. Şimdi bizlere ve yetkililere en son darbeyi vuran son satırları okuyalım.

"Ülkemizin yaygın bir hastalığı bu... iyice düşünüp yapmak yerine az düşünce ile icraata girişmek. Bu olumsuzluğa sıradan politikacıların, eğitimsiz iş adamlarının, yöneticilerin değil, ülkenin en kıymetli insanların olduğu üniversitelerin bile kapılmış olması işin en acı gerçeği. Umarız bu görüşlerimiz beklediğimiz etkiyi yapar, kentimiz bundan böyle ciddi, ilerki nesillere övünçle bırakacağımız yapılar kazanır" deniyor.

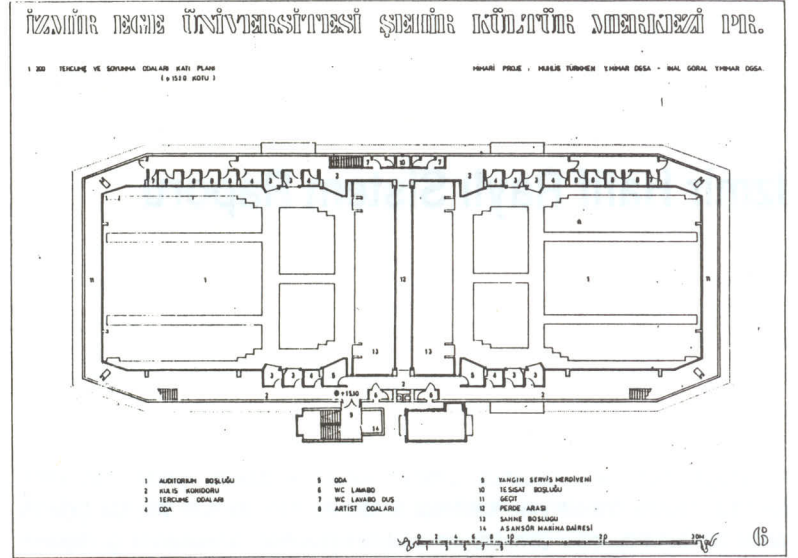
Sayın Mehmet Hamuroğlu; bir mimar olarak bizlere ve yapımıza çok yüklenediniz. Haklı olduğunuz yanları kabul ederek nedenlerini tahmin ediyorum, açık bir dille sergiledik. Haklı olmadığınız taraflarında sadece gülerek ve yumuşak bir dille karşıladık. Düşünce ve yazılarınızda özgürsünüz.

Hürmet ederim.

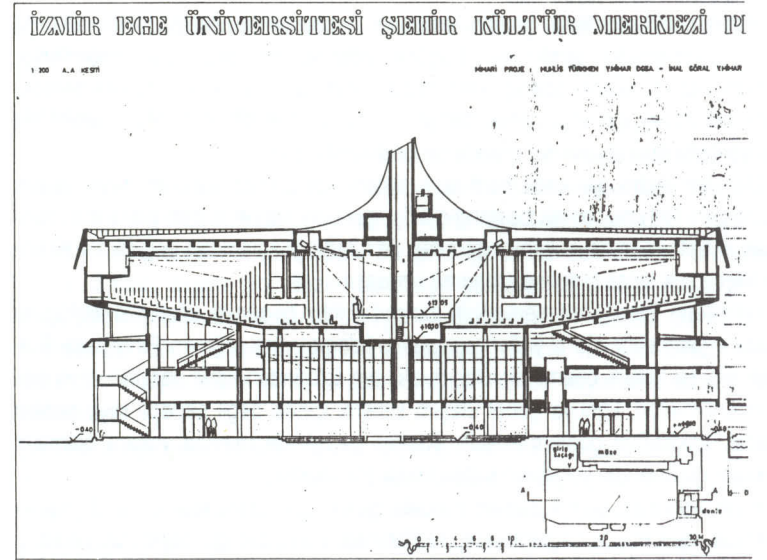
Ama, lütfen kötülerin yanında iyi taraflarında unutmayı belirtiniz.

Mesleki dayanışma ve sağduyu galiba biz Türk mimarlarını bir arada tutacak ve yaşatacaktır.

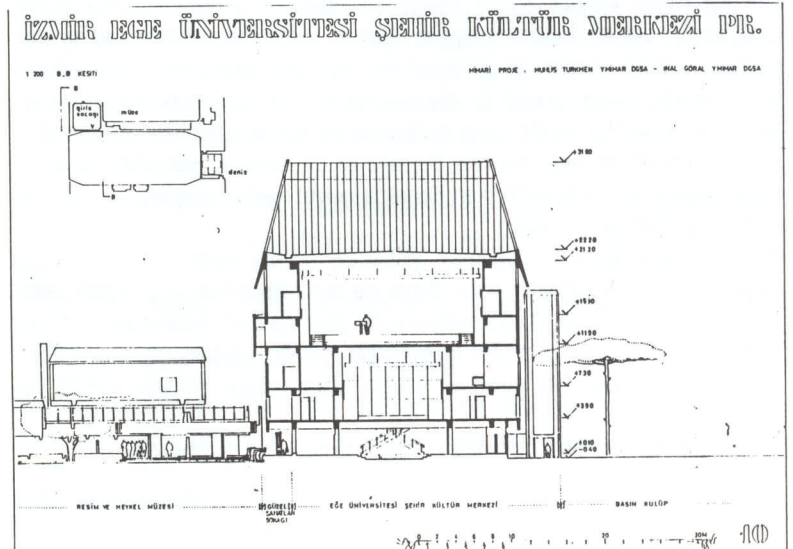
Dileğim tüm kentlerimiz ciddi, ilerdeki nesillere övünçle bırakacağımız yapılar kazanır. Yazımı burada noktalarken tüm meslektaşlarıma başarılar dilerim. □

+ 15.10 kotu planı

A - A kesiti

B - B kesiti

İzmir Hafif Raylı Sistem Raporu

Geleceğin, sorunları çözülmüş İzmir'ini yaratmak özlemi içinde olan kentlilerimiz, çözüm önerilerinde katılımcı olmak istediklerini son yıllarda giderek artan bir biçimde belli etmekte ve sorunlar-çözümler konusunda görüşlerini basın ve yayın yolu ile kamuoyuna duyurmaya çalışmaktadırlar.

- Son günlerde gündemdeki en önemli sorunlardan biri kuşkusuz İzmir'in ulaşımı. Ulaşım sorunundaki çözüm yollarının başında toplu taşınım ve özellikle raylı sistemli toplu taşınımdır.

- Yetkililerin, sorunlara çözüm üretirken kentlinin demokratik katılımını da gözardı etmemeleri gerekir iken, bugüne kadar olduğu gibi projeler tamamlanıp, ihalesi yapıлып, avansı ödenip, kredi faizleri işletmeye başladıktan sonra demokratik görünmek için olsa gerek tartışmaya açılmaktadırlar. Sorumlu yöneticilerin bu yöntemi raylı sistem projesinde de gözlenmektedir.

- Önceleri metro, şu anda hafif raylı sistem adı altında sunulan, raylı ulaşım güzergahı konusu, gerek başlangıç-bitiş, gerekse kentin nazım planı metropolitane aktivite merkezi kullanım kararları ile tutarlılığı açısından değişik kentli kesimlerce çok sıcak tartışmalara konu olmuştur.

- Yetkililerin "İzmir kent merkezinin mevcut yolları, bugünkü, ulaşım sıkışıklığına çözüm getirmiyor. Sahil yolları açılmalıdır" demelerine rağmen Fevzipaşa Bulvarı gibi bir yolun, önemli bir ulaşım aksının üzerinden kesit daraltıcı raylı sistem önermeleri, konuya genel ulaşım sistemi içinde değil sadece raylı sistem olarak bakıldığını göstermektedir. Kentiçi geçişlerde mevcut yollara olumsuz etki yapmamak için yeraltının kullanılması zorunludur.

- Raylı sistemin, kentin zaman içindeki gerekecek uzantılarının rahat yapılabilmesi, mevcut ağa bağlantısının sağlanması açısından güzergahının yeraltından geçmesi hukuksal sorun yaratmayan istimalak gerektirmeyen daha kolay çözümdür.

- Planlama ilkeleri açısından bakıldığında metrolar ve toplu taşıma sistemleri (HRS) kentlerin ulaşım omurgası sayılan güzergahlardan geçen, yerleşme alanlarının ulaşım sorununa yönelik çözümlerdir. İzmir için önerilen 1. etap güzergah olan Üçyol, Varyant, Konak, Fevzipaşa, Basmane güzergahının Konak bölümü kentin ulaşım ihtiyacına uygun değildir. Güzergah seçimi iyi etüd edilmemiştir. Viyadük sistemi ve güzergahının neye göre ekonomik olduğu anlamaklamaktadır. Ulaşım önemli bir altyapıdır ve kentleri yönlendirici kararların verilmesinde temel bir veridir. İzmir metropolünde Konak bölgesinin desantralizasyonu hedeflenen kent merkezi Bayraklı'da planlanırken, Kemeralı'nın korunarak yaşatılması hedeflenmişken Konak'ta çekim merkezi oluşturacak bu karar mutlaka gözden geçirilmelidir.

- Böylece geleceğin tüm yerleşim sistemine hizmet verecek raylı sistemin oluşmasına olanak sağlanmış olur. Böyle ele alındığında Konak geçişlihihi olumsuzlukları yerine Üçyol-Çankaya-Basmane güzergahının yeraltından kullanılmasına aynı zamanda nazım plan metropolitane merkez gerçekleştirilmesi ve hedeflerine uygun olduğu gibi geniş ve yaygın alana, yoğun yolcuya hizmet verecektir.

Ulaşım kararları belirtilen bu noktalara özen gösterilerek verilmelidir.

İZMİR MESLEK ODALARI

Mimarlar'a göre hafif raylı sistem sakıncalı

MİMARLAR Odası Yönetim Kurulu, hafif raylı sistem projesindeki değişikliğe karşı çıktığı, viyadük sisteminin sakıncalarına dikkat çekti.

Yönetim Kurulu açıklamasında sistemin hafif raylı sistem'in ulaşım

'Proje, trafiği tıkayacak

mevcut imar planlarında öngörülen köprülülük, kavşak, ya da üst geçitlerin yapımını engelleyecek bu kavşakların trafik çözümü zorlaştıracaktır. Viyadük sistemi Konak'ta ortadan bölmekte, alanın en merkezi yerine istasyon projelendirilmektedir. Dünyanın hiçbir yerinde kentin en önemli meydanının tam ortasına istasyon yoktur. Bu tür kararlar kentin yüzünü basitleştirir.

SIT alanı Konak'ta raylı sistem tartışması: Koruma kurulundan izin almadan, proje dayatılıyor

Raylı sisteme koruma kurulu freni

İzmir Hafif Raylı Sistem (HRS) projesi, İzmir'in ulaşım sistemine önemli bir katkı sağlayacaktır. Ancak, bu projenin hayata geçirilmesi için bazı teknik ve finansal sorunlar bulunmaktadır. Özellikle, Konak bölgesindeki yeraltı geçitlerinin inşaat maliyetlerinin yüksek olması, projenin bütçe aşımına sebep olmaktadır. Ayrıca, proje alanındaki bazı yapıların koruma altına alınması, projenin ilerletilmesini zorlaştırmaktadır.

Kentiçi Toplu Ulaşım ve Sorunları

Mesut AYAN *

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi Araştırma Şubesi Nisan 1980'de "Yirminci Yüzyıl Sonuna Kadar Kent Nüfus Tahminleri" adını verdiği bir kitap çıkardı. Bu kitap o günlerde de her nedense düşündüğüm kadar ilgi toplamadı. Halbuki bana göre her yerel yönetimin ve giderek her kamu kuruluşunun geleceğe yönelik plan ve programlarını hazırlarken ona yön verecek bir kitap olması gerekirdi. Üstelik bu kitap 1980 yılı Genel Nüfus Sayımı ile ilk başarılı sınavını vermişti. Bu kitapta, 2000 yılı nüfus tahminlerine özellikle üç büyük kentimiz için bakıldığında aşağıdaki sonuçlar çıkarılıyordu.

Kentler / Yıllar	1980	2000
Ankara	1.855.755	4.930.000
İstanbul	2.772.708	8.425.000
İzmir	757.854	3.500.000

Yukarıdaki tablodan da görüleceği gibi en çok hızlı nüfus artışı İzmir'de yoğunlaşıyordu. Bu durum da İzmir'deki yerel yönetime düşen görev ve sorumlulukların kaçınılmaz olarak artması çok doğaldı. Ancak gerçek bu iken İzmir'de ve diğer büyük kentlerimizde 1980 sonrası yerel yönetimlerin bu bilinç ve sorumluluk içinde olduğunu plan ve projelerini bu doğrultuda geliştirdiklerini söylemek çok zordur.

Geçmişe bakacak olur isek, 1950'den günümüze kadar geçen süre içinde kentlerimizin içine düştükleri güçlükleri görmemek, hissetmemek paylaşmadığımızı söylemek mümkün değildir. Son yarım asırdır sosyo - ekonomik nedenlerden dolayı oluşan göç olgusu hızlı kentleşme ve onun yarattığı kentsel sorunların boyutları kentlerimizi yaşanmaz hale getirdi. Yerel yönetimler 6785 Sayılı İmar Kanunu ve 1580 Sayılı Belediyeler Kanunu ile özellikle büyük kentlerde tek başına yönetim olarak altından kalkamayacakları boyutlara ulaşan bu sorunlara çare ararken merkezi yönetimin katkılarını ile güncel sorunları çözen bir işlev görme durumunda kaldılar. Daha sonra çıkarılan 3194 ve 3030 sayılı yasalarda yerel yönetimlere birtakım yetkiler vermesine rağmen kentsel sorunların çözümünde yeterince etkin olmadı. Halbuki, yerel yönetimlerin en önemli görevlerinden biri de geleceğe yönelik plan kararları üretmek ve bu kararlar doğrultusunda yapımı belli bir zaman dilimine gereksinim duyulan altyapı yatırımlarına geçmektedir.

Kentin nüfusuna eklenen her yeni bir nüfus, yeni bir kentsel sorunu da beraberinde getirir. Doğal nüfus artışı ile gelişen bir kentte doğan bir çocuk yerel süt tüketimini artırır, o beldedeki kreşe, ana okuluna, okula olan gereksinimine zaman içinde etki eder. Ancak belli bir zaman boyutu içinde bu etkisi artar. Halbuki göç nedeni ile eklenen her nüfus, gelenin yaşına ve ekonomik yapısına bağlı olarak bir çok sorunu bir anda beraberinde getirir. Yerel yönetim açısından baktığımızda eklemek, su, diğer gıda malları, işyeri, konut, rekreasyon, ulaşım gibi pek çok soruna bir anda cevap vermek durumunda kalır. Eğer bu kentleşme hızı yüksek ise o beldedeki sorunlar daha hızlı bir biçimde artar.

Bu nedenledir ki, özellikle 1950'lerden itibaren artan hızlı kentleşme, kentleri-

mizin sorunlarının yerel yöntemlerle çözümlenemez hale gelmesine neden olmuştur. Zaten yeterince altyapıya sahip olmayan kentlerimiz, hızla artan nüfusları nedeniyle her türlü altyapı sorunuyla birdenbire başbaşa kalmışlar ve bugün birçok kentimizde gördüğümüz altyapı ve diğer belediye hizmetlerinde gördüğümüz sorunlar ve aksaklıklar ortaya çıkmıştır. Bugün için hemen hemen tüm kentlerimizin ortak sorunları; yol, su, elektrik, kanalizasyon gibi altyapı hizmetleri, konut, işyeri, rekreasyon alanı yetersizliği ve ulaşım problemleri olarak özetleyebiliriz.

KENTİÇİ ULAŞIM SORUNU:

Yukarıda günümüz kentlerinin sorunlarını belirtmeye çalışmıştım. Burada bu sorunlardan sadece kentiçi ulaşım ve toplu ulaşım sistemlerinden söz etmek istiyorum. İnsan hareket halinde bir yaratıktır. Konut dışı faaliyetler konut - işyeri ve işyeri - konut arasında yoğunlaşır. Bu gel - gitler ise belli zaman aralığında yapılır. Sabah, akşam gibi. Bazen buna öğle gel-gitleri de eklenir ve bu gel - git daha çok küçük kentlerde görülür. Büyük kentlerde sabah - akşam gel-giti daha fazladır. Bu konut - işyeri seyahatlerine, alışveriş, ziyaret, rekreatif amaçlı seyahatleri de ekleyince çok yönlü ve çok amaçlı bir kentiçi seyahatler dizisi ortaya çıkmaktadır.

Bugüne kadar yaya, bisiklet, araba, otomobil, tramvay, otobüs, trolleybüs, dolmuş ve otobüslerle yapılan ulaşım kentiçi yolların girerek dolmasına ve kentiçi trafik sorununa neden olmuştur. Belli bir zaman, yerel yönetimler kentiçi trafik sorununun yolların genişletilmesi ile çözüleceğine inanmışlar ve bu yöntem uygulanmış bu nedenle yolların genişletilmesi amacıyla binalar yıkılmış, bulvarlar ortadan kaldırılmış geniş yollar oluşturulmuş ve kentlerimizin kendine özgü görünümünü kaybolmuştur. (Adapazarı'nda bulvarın yok edilmesi, İzmir'de Fevzipaşa Bulvarı'nın ortasındaki refüzün kaldırılması vb. gibi) Halbuki Avrupa bu yöntemi sadece yeni gelişme alanlarında ve yeni kentlerde uygularken, mevcut kentlerde kentiçi trafik organizasyonuna (traffic - management) önem veriyor ve kentiçi yollardaki birim yolcunun işgal ettiği alanı minimize eden sistemleri araştırıyor ve uygulamaya sokarken de kentin topografyasına, jeolojik yapısına, kent makroformuna ve kentin özelliğine (tarihi ve kentsel sit alanlarına vb.gibi) göre en uygununu seçme yolunu benimsiyordu. Bir kişi farklı araçlarla kentte seyahat edecek olsa;

Örneğin bir özel otomobil ile seyahat eden bir kişi $1.80 \times 5.00 = 9.00 \text{ m}^2$. alanı
Bir taksi dolmuş ile seyahat ettiğinde (5 kişilik bir dolmuş) $1.80 \times 5.00 = 1.80 \text{ m}^2$. alanı,
Bir belediye otobüsü ile seyahat ettiğinde (40 kişilik bir otobüs ayakta duranlar hariç)
 $2.20 \times 10.50 : 40 = 0.57 \text{ m}^2$. alanı işgal edecektir.

Yukarıdaki üç örnekte görüldüğü gibi kentiçi bir yolda seyahat eden yolcunun işgal ettiği alan küçüldükçe yolu kullanan sayısı artmaktadır. Bu nedenledir ki, tramvay, otobüs ve trolleybüs gibi ulaşım sistemleri kentlerde önem kazanmaktadır. Bazı büyük kentlerimizde (İstanbul, İzmir gibi) çok ters bir uygulama

* Prof. Dr., D.E.Ü., Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi

ile tramvaylar kaldırıldı ve otobüsler getirildi. O zaman için tek haklı neden petrol çok ucuz bir enerji kaynağı ve otobüs daha süratli bir ulaşım aracı idi. Zamanla dolmuş (taksi), minibüs ve otobüs gibi toplu ulaşım araçları da kentiçi ulaşımında yeterli çözüm olmaktan çıktı. Kentler, metropoller haline gelmeye başlayınca daha süratli ve daha fazla sayıda yolcu taşıyacak ve birim yolcu başına düşen enerjiyi minimuma indirecek kentiçi toplu ulaşım sistemleri araştırılmaya başlandı.

KENTİÇİ TOPLU ULAŞIM SİSTEMLERİ

Geliştirilen kentiçi toplu ulaşım sistemleri genelde dörde ayrılır:

1. Monorail (tek raylı)
2. Duorail (çift raylı)
3. Bindirme sistem
4. Asma sistemi.

Bu dört sistem üzerinde farklı firmalar farklı isimler altında üretimler yapmakta ve pazarlamaktadırlar. Bir kentiçi ulaşım için hangi sistemin daha uygun olduğunun kararı verilir iken şunlar dikkate alınmalıdır.

1. Kentin jeolojik yapısı,
2. Kentin topoğrafik yapısı,
3. Durak arası mesafe,
4. Kentiçinde tarihsel dokudan geçip geçmeyeceği,
5. Yeraltı ve yerüstü bir sistem olup olamayacağı,
6. Yolcu kapasitesi,
7. İvme hızı.

Dünya'da bugün pekçok firma bu özelliklerde farklılıklara sahip kentiçi toplu ulaşım sistemleri üzerinde çalışmaktalar. Ben bunlardan dört farklı sisteme birer örnek vererek özelliklerinden kısaca söz etmek istiyorum.

- a. Alweg Monorail
- b. Duorail
- c. Safage
- d. Westinghouse

ALWEG MONORAIL

Bu sistemde araç tek kiriş (beam) üzerine biner. Genel olarak araçlar dört tekerlekli olup bunlar kirişin üzerindedir. Her dört teker de lastik kaplamadır.

Bugün Alweg sistemi Amerika'da Seattle ve Japonya'da Tokyo'da çalışmaktadır. Manchester Toplu Ulaşım çalışmasında teklif edilen Alweg Sistemi herbiri üç vagonlardan oluşan araçlardır.

Araç boyu	: 90 feet
Araç eni	: 10 feet
Maksimum yükleme kapasitesi	: 360 kişi
Kişi başına düşen alan	: 2.5 sqft
Maksimum hızı	: 50 mil / saat
İvme hızı	: 2.7 mil / saniye

DUORAIL

Toplu ulaşım sistemleri içinde en yaygın olarak kullanılanlardan biri olup halen en yaygın Londra Underground sisteminde kullanılmaktadır. Bu sistemlerin pekçoğu toplu ulaşım sistemi patlaması ile gerek Kuzey Amerika Ülkelerinde ve gerekse kıta Avrupasında kullanılmıştır.

Sadece Kanada'da Montreal ve Fransa'da Paris'te bazı hatlar hariç olmak kaydı ile lastik tekerli kullanılmıştır. Bunun dışında genel olarak çelik ray üstünde çelik tekerden oluşmaktadır.

Manchester'de sunulan sistemin,

Araç boyu	: 70 ft
Araç eni	: 10 ft
Maksimum yükselme kapasitesi	: 279 kişi
Kişi başına düşen alan	: 2.5 sqft
Maksimum sürat	: 60 mil / saat
İvme ve ters ivme	: 3 mil / saniye

SAFEGE

Bu sistemde yolcu taşıma vagonları asılı bir tüp biçimindedir. Herbir vagonunda dört tane yükü taşıyıcı teker yatay olarak ana taşıyıcıya bağlı rayın içinde hareket etmektedir. Bu sistemi göstermek amacı ile bir mil uzunluğunda bir hat Orleans yakınlarında Chateauf - Sur - Loire da inşa edilmiştir.

Manchester'e teklif edilen sistemde,

Araç boyu	: 53 ft
Araç eni	: 8 ft
Maksimum yükleme kapasitesi	: 173 kişi
Kişi başına düşen alan	: 2.4 sqft
Maksimum sürat	: 50 mil / saat
İvme hızı	: 3.3 mil / saniye

WESTINGHOUSE TRANSİT EKSPRES YOLU VEYA UZAY OTOBÜSÜ

Bu sistem, küçük, hafif ve her bir aracın iki aks üzerinde hareket ettiği otomatik bir sistemdir.

Her bir aksta ikili dört teker olup beton bir ray üzerinde gider. Bu iki beton ray arasında ayrıca bir de yönlendirici (guidance) vardır.

Her bir vagon yalnız hareket edebildiği gibi vagonlardan oluşan tren gibi de hareket edebilir.

Pennsylvania'da Pittsburg'da iki milden oluşan bir deneme sistemi geliştirilmiştir.

Manchester çalışmasında tavsiye edilen sistemde her bir vagonunda,

Vagon boyu	: 35 ft
Vagon eni	: 8.8 ft
Maksimum yükselme kapasitesi	: 120 kişi
Maksimum sürati	: 60 mil / saat
İvme hızı	: 2.3 mil / saniye

Hangi toplu ulaşım sistemi seçilir ise seçilsin veya mevcut otobüs veya trolleybüs sistemi kullanılsın en önemli husus toplumu, toplu ulaşım sistemini kullanmaya teşvik edici önlemlerin alınmasıdır. Kamuya ait toplu ulaşım araçlarında bugün yeterince kullanım var ise bu sadece ücret olarak özel toplu ulaşım vasıtalarına nazaran ucuza olmasındandır. Fakat bu aradaki denge özel toplu ulaşım lehine bir değişim gösterdiği anda insanlar bunları tercih etmektedir. Çünkü, fiat belki önemli bir faktör fakat bunun yanında yerel yönetimin kanımca dikkate alması gereken bir husus da belde bakanlarının giderek bilinçlenmesi ve yönetimden daha fazla şeyler beklediğini bilmesidir. Örneğin: çamurdan camlarından dışarıyı görünmeyen bir otobüs, koltukları parçalanmış veya kirden koltuk yüzünün rengi kaybolmuş, uzun bir süredir içi temizlenmemiş bir otobüse her ne kadar ücret farkı olsa dahi insanlar binmek istemiyor artık. Amaç toplu ulaşımı teşvik edici olmak ise toplumu bu şekilde yönlendirici, onu daha çekici hale getiren, temiz, zamanlaması düzgün, herkesin rahatlıkla kullanabileceği toplu ulaşım sistemleri oluşturulmalıdır. Aksi halde her yeni sistem önce cazip sonra toplum tarafından kullanılmayan bir hale dönüşebilir. Toplu ulaşımında temel olan kullanımda devamlılığı sağlamak bu nedenle önlemler almaktır. Ancak, bugün büyük kentlerimizdeki yaşam giderek zorlaşmakta, ayrıca sosyal, ekonomik ve fiziki sorunların yanında toplumsal, kültürel ve ekolojik sorunlar da katlanarak artmaktadır. Bütün bunları dikkate alarak yaşanabilir, çevreye saygılı ve duyarlı kentlerimizi nasıl oluşturabiliriz.

Bunun temelinde merkezi ve yerel yöntemlerin tutarlı, duyarlı, topluma saygılı ve katılımcı bir planlama anlayışı ile olaya yaklaşmaları yatmaktadır.

Yerel yönetimler, kentlerin kendilerinin ve bugün o beldede yaşayan insanların değil, kendilerinden sonra gelecek nesillerin de malı olduğu bilinci içinde olmalı ve kentlere bakışlarını bu perspektiften bakarak yapmaları gerekmektedir. Günübürlük kararlarla değil, kapsamlı, geleceğe yönelik toplum yararını temel alan kararlar üretmelidir. Kentiçi toplu ulaşım sistemini belirlerken de kentin gelişme dinamiklerini yönlendirici, kamu yararına temel alan, tarihsel çevreye saygılı, kentin gelecekteki gelişmelerine açık, kent kimliğini koruyan nitelikte olmasına dikkat etmek gerekir. Aksi halde kentin ulaşım sorununu çözerken bazı tarihi değerlerini ve kent kimliğini yok eden, topografyasını hiç sayan bir toplu ulaşım sistemi sadece kentin ulaşım sorununu çözerken başka değerlerinin kaybolmasına neden olacak ise bu o kentte bir sorunu çözerken başka sorunlar yaratmaktan başka birşey olmayacaktır. □

Antik Lykia'ya Yolculuk

R. Eser GÜLTEKİN *

Günümüz insanları bir kısır döngü içinde yaşamakta, hangi ülkeden ve çevreden olursa olsun. Biz mimarlar da, özellikle büyük kentlerde dört duvar arasına sıkışmışlığın bunaltıcı ve tek düze yaşamını sürdürüyoruz. Günlerimiz yorucu bir koşuşma içinde geçip gidiyor.

Ancak Mimarlar Odası İzmir Şubemizin 18.5.1995 - 21.5.1995 tarihleri arasında düzenlemiş olduğu antik kentlere yapılan kültür gezilerden birini daha yaşadık. Ama belleklerimizden silinmeyecek anılarla dolu olarak...

Bu kez hedefimiz antik dönemin Lykia Bölgesi, Lykia, batı, kuzey ve doğuda Karia, Psidia ve Pamphylia ile çevrilmiş bir yarımada, Akdeniz'e sarkıtılmış bir kazana benzer. Diğer bir deyişle bugünkü Fethiye'den başlayarak, Antalya'ya varmadan sona ermektedir, geleceğimiz yerler.

Lykia; zaman tüneli içinde oluşan uygarlıklar seliyle, Akdeniz'in lacivert sularına kavuştuğu "Işık Ülkesi" anlamına gelir, tanrı Apollon'dan dolayı.

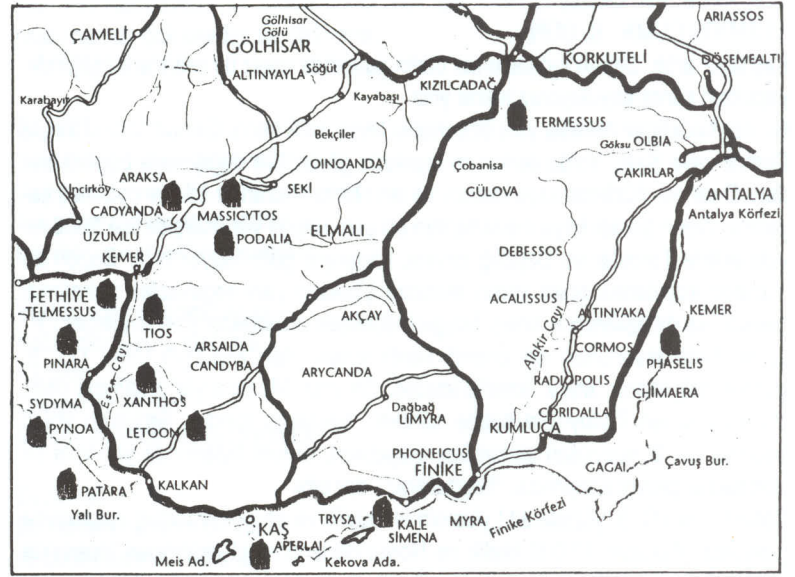
18 MAYIS PERŞEMBE - I. GÜN

Saat 16.00 da, geleneksel kalkış yerimiz olan Cumhuriyet Meydanı'ndaki Atatürk Heykeli'nin önünden yola çıktık. Çay ve ihtiyaç molalarından sonra yol boyunca sıralanan zeytin, çınar, çam ve günlük (sığıla) ağaçlarının doyumsuz güzelliklerini seyrederek Muğla'ya doğru ilerliyoruz. Bir halk söylencesine göre Kanuni, Rodos seferine giderken burada mola verir. İşte adı buradan gelir, mola Muğla olur. Geçmiş İ.Ö. 1200'lere dek inen bu belde, deniz kenarında en fazla ilçesi bulunan illerimizdendir. Türk mimarisinin özgün evlerinin de yer aldığı yöreden geçerken mimarca özdeyişler de geliverdi aklımıza.

Örneğin, "Ev yapacaksın tuğladan, kız alacaksın Muğla'dan" gibi. Rize ve Zonguldak'tan sonra en fazla yağış alan yer. Günlük ağaçlarından elde edilen sığıla yağı ilaç ve parfüm yapımında kullanıyor. Bunların dışında turuncğillerin en fazla olduğu yer. Ayrıca zengin maden yatakları da var. Bunlardan birisi kromdur. Yol üstünde topraktan mantar gibi çıkan kubbe veya tonozla örtülü sarnıçlar da dikkatimizi çekiyor. Çevrede yaşayanların söylediğine göre, Kanuni Sultan Süleyman yaptırmış bunları, Rodos seferinde askerlerine su sağlasın diye.

Muğla - Marmaris yolu Sakar geçitinden sonra eşsiz bir manzara eşliğinde döne döne Gökova Körfezi'ne doğru inerken, Akyaka'da yol boyunca akan pırlı pırlı bir dere ve içinde yüzen ördekler çıkıyor karşımıza. Azmak ya da "Kadın Azmağı" deniyor buraya. (Yaz, kış akan suya azmak denir. Kışın ılık, yazın serin olur suyu. İşte burada derenin üzerindeki kır lokantalarından birinde akşam yemeği için mola veriyoruz. Nail Çakırhan'ın evleri de renk katıyor çevreye.

Yemektten sonra okaliptus ağaçlarının sınırladığı yoldan devam ediyoruz. Ancak hava karardığından izleyemiyoruz çevremizi. Bu arada Azra Erhat'ın marnevi oğullarından, eski Mavi Yolcu, rehberimiz Sn. Doç. Dr. Şadan Gökova'lı'yı ve onun belleğindeki güzel şiirlerini dinleye dinleye varıyoruz Kaş'a. Saat 3.00 sıralarında yerleşiyoruz Kayahan Otele.

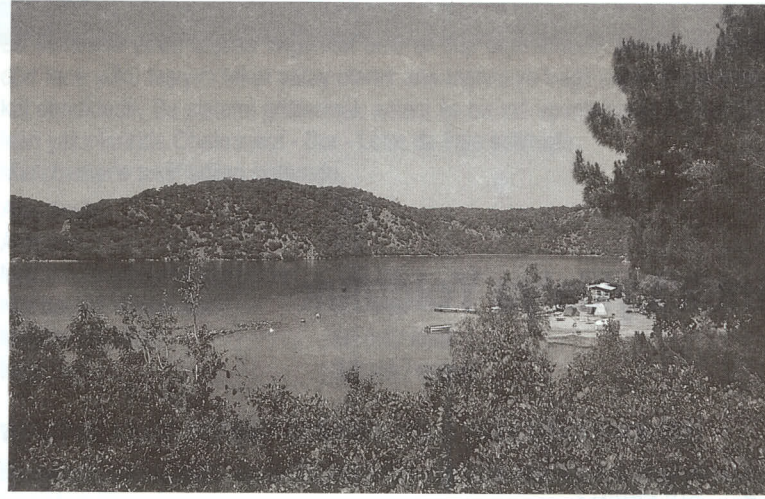

Kaş - Kalkan arasındaki Kaputaş plajı

* D.E.Ü. G.S.F. Öğretim Görevlisi

Myra (Demre = Kale) tiyatrosu, üzerindeki kaya mezarları ile

Turkuaz renkli suları ve doğası ile insanı büyüleyen Ölüdeniz

19 MAYIS CUMA - II. GÜN

Kaş'tayız artık. Sabah kahvaltımızı otelin çatısında eşsiz bir manzara eşliğinde, yaptıktan sonra koyuluyoruz tekrar yola.

Bu kez hedefimiz Antalya yolu üzerindeki Myra antik kenti. Günümüzdeki adıyla Demre veya Kale. Yolda ilerlerken tepelerin görüntüsü değişmeye başladı birden. O da ne! Yüzlerce kaya mezarı ve lahit kaya mezarları özenle oyulmuş kayalara. Zaten burası kaya mezarlarının en çok olduğu yer. Karşıda ise 2500 m. yükseklikte Toroslar ve Beydağ zirvesi, karlarıyla gülümsüyor bize. Bazen de maraton koşularına adını veren maraton çiçekleri yani erguvanlar dikkatimizi çekiyor, ya da aşılınca Antep fıstığına dönüşen çitlenbikler (menengeçler...) Lykia Federasyonunun en önemli kentlerinden olan Myra'nın tarihi İ.Ö. 5. yüzyıla dek uzanır. Myra, İzmir'le kardeş. Smyrna; Mersinli yer anlamına gelir. Myra ovası ise Türkiye'nin sebze bahçesi. Seraların içinden ilerlerken yolun sağında İ.S. 2. yüzyıldan günümüze ulaşabilen, Korent nizamında yapılmış bir anıt mezar çıkıyor karşımıza, "hoşgeldiniz" der gibi.

Daha sonra İ.Ö. 3. yüzyıla ait Lykia'nın en büyük ve en iyi korunmuş tiyatrosuna gidiyoruz. Yaklaşık 10.000 kişilik ve Roma dönemine ait tiyatronun tepesinde sanatçı veya yazarlara ait mezarlar görülür. Lykia'lıların mezarları böylesi yüksek yerlere yapma nedeni inançlarından kaynaklanıyor. Ölülerin bu sayede cennete daha kolay ulaşabileceğini düşünmüşler.

Şimdi sıra geldi, Myra (Demre = Kale)'nin bir ünlü kişisine 4. yüzyıl da burada piskoposluk yapan ve 342 yılında burada ölen (Aya Niçola = Ermiş Claus) Noel Baba'ya. Hani, şu yılbaşı gecelerinde uzun beyaz sakalı ve kırmızı giysileri ile insanlığa umut, çocuklara yeni yıl armağını dağıtan, denizcilerin ve küçük çocukların koruyucusu olarak betimlenen sevimli ihtiyar. Onun anısına 9. yüzyılda kurulan kiliseye giriyoruz. Günümüzde restorasyon çalışmalarını Sn. Prof. Dr. Yıldız Ötügen sürdürüyor. Kilise 308 m² lik bir alan üzerine kurulmuş olup, dikdörtgen şeklinde ve üç neflidir. Duvarlarda azizlere ait freskler vardır.

Yerler ise mozaik kaplı.

Myra'dan sonra "Üç Ağız" denilen bir balıkçı köyüne geldik, tarihle doğanın iç içe olduğu. Buradan tekne ile deniz yolculuğu yaparak İ.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen Simena (Kaleköy)'e ulaştık. Burası doyumsuz manzaraya hakim kalesi ve etrafa yayılan kaya mezarları ile çok ilgi çekici bir yerleşim yeri. Tepe üzerine inşa edilmiş bir Ortaçağ Kalesi bulunuyor, Kalenin içindeki 300 kişilik tiyatro antik Lykia'nın en küçük tiyatrosu olup, kayalara oyularak yapılmış yedi oturma sırası vardır. Denizin içindeki Lykia Lahiti de buranın simgesi olmuş.

Yolculuğumuza denizden devam ediyoruz. Bu kez karşımıza Kekova Adası ve Batık Kent çıkıyor. Kekova adının keklik anlamına gelen Kakova'dan geldiği düşünülüyor. Eski harebeler adeta sessizliğin şarkısını söylüyor. Adada yarı yıkık tersane adı verilen bina var, eskiden küçük kayık ve teknelerin yapıldığı. Bir zamanlar fal bakırlırmış buralarda. Ama biz ne falcı bulabildik, ne de baktrabildik.

Bu güzel deniz yolculuğundan sonra Kaş'a (Antiphellos) geri dönüyoruz, İ.Ö. 6. yüzyılda kurulmuş bir liman kentidir. Antikçağda adı Antiphellos'dur ve "Kayalık yerin karşısı" anlamına gelir. Kaş'ın Lykia dilindeki adı ise Habessos'dur. Ünlü Türk gezgini Evliya Çelebi, Kaş kıyılarının kaşa benzerliğinden bu adı aldığını

söyler. Karşısında "göz" görünümünde Yunanistan'ın Meis adası vardır. Kaş'ta evler, sokaklar, dükkanlar, caddeler hep çiçek içinde. Evler iki katlı ve cumbalı Begonvillerin sarktığı cumbalar ahşaptan yapılmış. Burada sokakdar dar dükkanlar ise küçüktür. Kaş yüksek bir dağın eteğine kurulduğu için cadde ve sokakların yolları eğimli. Ancak eskiden burada yaşamış olanların en büyük özelliği ölümden korkmamaları olsa gerek. O nedenle lahitleri yollara serpiş tirmişler. Başka kentlerde nekropolise yeni ölümler şehrine gömülürler, oysa bu rada her yerde görmek olası.

Eski Türk evlerinin bulunduğu güzel bir sokak içinde yer alan ve adeta ilçenin simgesi haline gelen, Lykia tipi 5.70 m. yüksekliğindeki Lahit İ. Ö. 4. yüzyıldan kalmadır. Eski antik ahşap evlerin görünümündeki lahitin çatı kısmında aslar figürleri ile kaidesinde bir Lykia yazıtı vardır.

Tepede bulunan dorik anıt mezar da dikkat çekicidir. İçerde ölümlerin yatırıldığı yerler görülür. Girişin karşı duvarında el ele tutuşarak bir halka oluşturan yirmibeş kadın figürü olasılıkla dinsel bir töreni simgelemektedir.

Yine tepenin üstünde, körfeze hakim manzarası ile İ.Ö. 1. yüzyıl ile İ.S. 3. yüzyıl arasında yapıldığı düşünülen Hellenistik tiyatro yer almaktadır.

20 MAYIS CUMARTESİ - III. GÜN

Etkileyici Kaputaş Kalyonu'ndan geçerek, Kalkan kasabasını yukarıdan seyrediyor ve yolumuza devam ediyoruz. Bu kez hedefimiz Xanthos (Kınık) kenti. 1838'de burayı bulan Charles Fellows ve Newton yağmalamışlar. Bu nedenle kalıntıların büyük kısmını British Museum'da izleyebilirsiniz. Halkı yurtseverlikleri ile tanınır. Xanthos, İ.Ö. 546'da Persler tarafından işgal edilir. Perslere karşı yiğitçe direnirler. Ancak teslim olmamak için kadın ve çocukları kaleye kapatarak diri diri yakarlar, kendi yaşamlarına da son verirler.

Lykia kralının anısına dikilen Yazıtlı Pilye'nin yanı sıra 5.50 m. yüksekliğindeki Harpya anıtı dikkat çekicidir. Kapıp kaçanlar anlamına gelen Harpya'lar, kadın yüzlü, kanatlı, sivri pençeli bir çeşit yırtıcı kuşlardır. Ölülerin ruhlarını öteki dünyaya taşırlar. Buradaki kabartmada Harpya, bebek gibi kundaklanmış bir ruhu kollarında taşımaktadır.

Bunun yanındaki İ.Ö. 3. yüzyıla ait yüksek kaideli Lykia mezarı da görülmeğe değer. Eskiden varlığı bilinen Nereid (iyi ruhları denize götüren deniz kızı) Anıtı'nda İngiltere'ye götürülmüştür.

Akropolün kuzeyinde oturma yerlerinin iyi korunmasına karşın, sahne binası yıkılan, İ.S. 2. yüzyıla tarihlendirilen Roma tiyatrosu vardır.

Bu kez Lykia'nın kırsal alanı olan Letoon'a geliyoruz. Işık, müzik, güneş kahinet tanrısı Apollon ile ikiz kardeşi ay ve iffet tanrıçası Artemis'in anneleri Leto'ya ithaf edilmiştir. Bu üçlü için yapılmış yan yana üç tapınak görülür. Dor nizamındaki Apollon'un, İon nizamındaki ise Leto veya kızı Artemis'indir. Hıristiyanlık sonrasında inşa edilen kiliseleriyle, büyük bölümü ayakta kalmış tiyatrosuyla kent hala görkemini korumakta.

Gezimize antik çağın bir bilicilik (kehanet) merkezi ile devam ediyoruz. Burası Apollon bilicilerinin yaşadığı yer. Ayrıca Noel Baba'nın da (Aziz Nicolas) doğum yeri, Patora (Gelemiş.) İnanışa göre kenti su perisi Lykia ile Apollon'un oğlu Patartus kurmuş. Kente İ.S. 100 dolayında yapılan üç kemerli anıtsal kapıdan gi-

Kalkan sokaklarından bir görünüm

rilmekteydi. Günümüzde 22 km. boyunca uzanan kumsalıyla ünlüdür. Se-
merdanlı lahitler de karşılaşıyoruz burada.
Kaş'ın batısında, Kaş - Fethiye karayolu üzerinde kurulu, mimari yapısı ve kent
dokusu fazla bozulmaya uğramamış, beyaz boyalı eski evleri, dar temiz so-
kakları, her pencere ve kapıdan sarkan bakımlı rengarenk çiçekleriyle tipik bir
Akdeniz balıkçı kasabasıdır, Kalkan. Adını önündeki Kalkan şehrindeki adadan
aldığı söylenir. Özellikle bozulmamış mimari dokusu ile dikkat çeker. Eski adı
Kalamaki'dir. Denize dik olarak inen bir yamacın üzerine kurulmuş. Yine her
yerde Lykia lakitlerine rastlamak olasıdır.

21 MAYIS PAZAR - IV. GÜN

Gezimizin artık son gününe geldik, dönüş yolundayız. Yine kaya mezarları ve
lahitler arasında sürdürüyoruz yolculuğumuzu. Eşen Kavşağı'ndan Fethiye'ye
(Telmessos) yöneldik.

Çam ormanlarının arasından kıvrılarak giden yol boyunca bu yüksek dağların
yeşilinin hiç bitmeyeceğini sanırsınız. İşte o anda, yüksekliğin inişe geçtiği bir
dönemeçte birden çıkıverir karşımıza tüm görkemiyle, mavi bir dünya "Ölüde-
niz". Baba - oğul iki kaptan, bu koyun açıklarında korkunç bir fırtınaya tutulurlar.
Oğlan, dağların arasında kapalı, küçük bir koy olduğunu söylerse de inanmaz
babası. Tartışırılar aralarında yaşlı kaptan tam kayalıklara çarpacağını sandığı
anda, bir kürek darbesi ile oğlunu denize atar istemeyerek. Tam bu sırada de-
nizin çarşaf gibi dümdüz olduğunu farketmemiştir ama iş işten geçmiştir bir kez.
İşte genç kaptana mezar olan bu koya Ölüdeniz adı verilir.

Şu an bomboş bir hayalet kenti andıran yol üstündeki Kaya Köy'e de uğradık.
19. yüzyıldan kalma bu evler yıllar süren bekleyişin sessizliğini taşır gibi. İçinde
1888'den kalan kırık dökük bir kilise var.

Fethiye'ye doğru ilerlerken 15 m. yüksekliğinde 220 basamaklı Hermepias'ın
oğlu Amintas'ın anıt mezarına rastlıyoruz. İ.Ö. 4. yüzyıla ait. Derken Fethiye'ye
ulaşılıyor. Burası Lykia'nın batı Karia sınırındaki en önemli kenti. Geçmiş İ.Ö.
5. yüzyıla dek iner. Adını tanrı Apollon'un oğlu Telmessos'dan almıştır, ünlü ka-
hinler yurdu. Osmanlı döneminde Meğri denmiş, 1934 yılında şehit pilot Fethi
Bey'in anısına "Fethiye" adı verilmiştir.

Burada kalan tek Türk eski evler varlığını koruma çabasında. Mimarlar Odası'
nın katkılarıyla kazı çalışmalarının başlatıldığı kent içindeki Fethiye Antik Tiyat-
ro'sunu da görüyoruz.

Derken Caunos'a (Dalyan) ulaşıyoruz, öğle yemeği molasında. Bu kentin İ.Ö.
3000 yıllarında kral Miletos'un oğlu Caunos tarafından kurulduğu söylenir. Ku-
ruluş öyküsüne göre Milet Kralı Miletos'un kızı vardır Byblis adında. Ancak
acıklardır serüveni. Bir ikiz kardeşi vardır, Caunos adında. Byblis ikizini öylesine
severmiş ki, doyamamış ona. Kardeş sevgisinden de öte olduğunu anlamış.
Birgün mektupla bildirmiş aşkına Caunos'a. O da öfkeyle terkedip gitmiş yur-
dunu. Karia ile Lykia sınırında Caunos kentini kurmuş. Byblis yollara düşer, arar
durur Caunos'u. Sonunda kendini yüksek bir kayadan atar aşağıya. Acıyan
Nynpha'lar (su perisi) kızı çevinirler pınara. O günden beri pınar Byblis'in göz-
yaşları gibi akar durur. Bu nedenle yakışsız aşklara "Caunos Aşkı" denir.
Yolumuzun üzerinde son duracağımız Muğla Valiliği'nin özel ilgi göstererek
İstanbul'da da sergilediği bürümcük, ipek, pamuklu dokumaları ile ünlü Yeşilyurt
oldu.

Böylesine güzel Kehanet (bilicilik), falcılık kentlerini gezipde büyülenmemek
elde mi? Her devletin bir ulusal marşı, her aşkı çiftin bir şarkısı olur. Bizim gezi
grubunun da çok sevdiği bir şiiri vardı:

BÜYÜ

Şeytandağı'ndaki mağarada
Duydum, büyücü bir kadın yaşarmış.
Aşka inanmayan taş kalbileri
Büyüler, karasevdalı yaparmış.

Yüreğimde yenilginin acısı
Yollandım Şeytandağı'na
Az gittim, uz gittim.
Derken bir akşam
Vardım büyücünün mağarasına

Dedim ki:
Bir halden bilmeze düştüm.
Al bütün varımı, yoğumu
Bir büyü yap da anlasın.
Sevda'nın ne yaman şey olduğunu.

İki yürek oydu iki taştan
Koydu bulanık bir suya.
"Üç vakit sonra gel!" diye
Seslendi kör bir kuyuya

Üç gün, üç ay bekledim.
Bir kuşluk vakti çalındı kapım,
O kendini bilmez delidolu kız
Ne hallere düşmüştü Allahım!

Kara gözlerinde şimdi
Kara gecelerin çilesi vardı.
Ağladı, kapandı ayaklarına
"Sev beni, sev!" diye yalvardı.

"Git" dedim.
İstemiyorum artık ağlamamı
Geceler boyunca duy bir yol.
Yalnızlığın kahreden acısını.

İnanmayın dostlar, inanmayın;
Ne büyücü var ortada
Ne de büyü,
Yıllardır kendimi avutmak için
Uydurdum bu yaşanmamış öyküyü.

İZMİR BÜTÜNÜNDE NARLIDERE ve İNCİRALTI

Kentsel açık ve yeşil alanlarımız kavramının içerisine, kentlinin doğrudan faydalandığı, kent içi yeşil alanlar girdiği gibi, kente yakın alanlarda bulunan işlevsel yeşil alanlarda girmektedir.

Aktif yeşil alan olmamakla birlikte, tarım ve orman alanları da kentlerimizde olumlu çevresel etkilerde bulunmakta, kentlerin nefes almasına, sağlıklı yaşam koşullarının oluşmasına ve fiziksel çevrenin dengesine olanak sağlamaktadır.

Son yıllarda İnciraltı, Narlıdere bölgesinde, yeni karar arayışları ve çalışmalarının gündeme geldiği gözlenmektedir.

Yeşiliyle, mavisiyle, temiz, sağlıklı bir İzmir için, İzmir ve çevresinin plan kararlarının oluşumunda, yerel yönetimlerin yanısıra meslek odaları ve kent halkının görüşlerinin ortaya çıkmasında fayda görülmektedir.

Kentsel açık ve yeşil alanlarımız kavramının içerisinde, kentlinin doğru-
dan faydalandığı, kent içi yeşil alanlar girdiği gibi, kente yakın alanlarda
bulunan işlevsel yeşil alanlarda girmektedir.
Aktif yeşil alan olmamakla birlikte, tarım ve orman alanları da kentlerimi-
ze olumlu çevresel etkilerde bulunmakta, kentlerin nefes almasına, sağ-
lıklı yaşam koşullarının oluşmasına ve fiziksel çevrenin dengesine ola-
nak sağlamaktadır.
Son yıllarda İnciraltı, Narlıdere bölgesinde, yeni karar arayışları ve çalis-
maların gündeme geldiği gözlenmektedir.
Yeşillikle, mavisizle, temiz, sağlıklı bir İzmir için, İzmir ve çevresinin plan
kararlarının oluşumunda, yerel yönetimlerin yanısıra meslek odaları ve
kent halkının görüşlerinin ortaya çıkmasında fayda görülmektedir.

İZMİR BÜTÜNÜNDE NARLIDERE VE İNCİRALTI

İletişimsel Eylem, Kamu Alanı ve Planlama

Funda ALTINÇEKİÇ*
Emel GÖKSU**
Sezai GÖKSU***

Bu toplantıda, Nartidere - Balçova - İnçiraltı üçgeninde kalan alanın geleceği tartışılıyor. Dolayısıyla, toplantının örgütleniş amacını belirleyen temel giriş noktasını sözkonusu alanın geleceğinin belirlenmesi beklettisi oluştunuyor. Böyle bir beklenti, son yıllarda planlama çevrelerini, kamuoyu gündemini ve siyasi ortorteyi en fazla meşgul eden konulardan birisi, yöneltimlerin büyük projeleri uygulamaktaki ısrarlı tutumları karşısında gelişen muhalefet nedeniyle doğru olanın ne olduğu sorusu ile temellendiriliyor. Bu soru genellikle, tarafların doğruyu kendi hedefleri çerçevesinde nasıl meşrulaştırabilecekleri, tarafların mindet farklılıklarını gidermek, O zaman çatışma, giderek, bu meşrulaştırmayı en üst düzeyde sağlayacak araçların seçimine indirgeniyor ve iki temel kavramla somutlaşıyor: Planlama ilkelere ve Kamu Yararı.

Yönetime ile muhalefet arasındaki tansiyonu çözmeye beklenen bu iki kavram, ne var ki beklenenin tersine, çatışma ortamını daha ilginç hale getiriyor. Hedef gerçekleştirecek farklı kurumlar, şaşırtıcı bir biçimde haklılık zeminini ortak ortak teknokrat - planıcı görüşü kullanıyorlar. Ancak öte yandan bu görüş, büyük projelerin gerçekleştirilmesi sürecinde, farklılaşmış ve pozisyonlara dayanan pratiklerin ve ilişkin ağlarının biriktirilmesinde edilecek bir konuma itiliyor.

Bu ilişkiyi durum, kaçınılmaz olarak, toplumsal düzeyde bir yanıtımsama ve aldandışın oluştununu gösteriyor. Çünkü toplumsal düzey, özneliliklerarası oluşun bir kamu alanı olma özelliğini yitiriyor. Oysa özneliliklerarasılık (intersubjectivity) herkesin, her kesimin, her grubun kendine bir yer bulabileceği ve kendini özgürce ifade edebileceği bir ortamı tanımlıyor. Böyle bir ortamda, artık birey değil toplum içinde bir bireydir, (Tekel 1994 a). Ne var ki, sistematiğe olarak çarpılmış iletişim koşulları, yaşam dünyasını oluşturan insanların güdülerini ters yönde etkileyerek toplumsal bütünleşmeyi içinden çıkılmaz bir biçimde tehlikeye sokuyor. Bu sürec, bireylerin toplumsallaştırılması yerine atomize kimliklerini yeniden üretiyor.

O zaman doğunun ne olduğu değil, doğunun ne olduğunun insanlarındaki uzlaşımın saptayabilecekleri iletişim ortamının ne olduğu ve bunun nasıl kurulabileceği sorusu önemli oluyor, (Inan 1984). Bu yazıda, sözkonusu alanın geleceğine ilişkin yapılacak tartışın, çeşitli arazi kullanım türlerinden birisinin seçilmesinden öte, toplum düzeyini ilgilendirmesi nedeniyle iletişimsel eyleme (communicative action) (toplumsal degeletere) dayandırılacak bir kuramsal çerçeve temel alınacaktır; (Habermas 1984; 1993). Çünkü büyük kenttsel proje taşıdığı amaç (kamu yararı) formülasyonundan artık doğulanabilir ya da yanlışlanabilir olmaktan uzaklaşacaktır. Dolayısıyla sadece bu boyutuyla bile büyük kenttsel proje, ağırlıkla dayandırıldığı bilimsel meşruyet temelini ötesinde başka dayanak alanlarında tartışılmak durumunda kalacaktır. Bu çerçeve içerisinde, sorun alanına ilişkin geliştirilen rasyoneller analitik düzeyde tartışılabilirken, eleştirel toplumbilim kuramlarından yararlanılacaktır.

1. KENTSEL BÜYÜK PROJELERİN EKONOMİ POLİTİĞİ

Türkiye'nin 35-40 yıllık ulusal planlama deneyimi yaşadığı dönede özellikle son 10 yılda yerel yöneticilerin geliştirdiği bir söylem var genel biçimiyile iletilen şu: Kenttsel gelişme / büyüme sürecinde, artık içinde kalmış, ama önceki planlara göre üzerinde imar kısıtlaması bulduğumuz, çevrelerindeki imar haklarını kaybettiler nedeniyle kenttsel rant basaltındadır ve yöneltimlere direnç gösterilememesi konusunda c gerekebilir olmaktadır. Üstelik bu tür bölgelere ait yapı götürme zorunda vardır ve zaten ekonomik de değildir. Dolayısıyla böyle bölgelere müteahhitler merkezi yönetimlerle yenilenmelidir. Bu toplantının üzerinde yoğunlaşığı İnçiraltı Projesi de bu söylem temel olarak gerçekleştirilmek istenmektedir. Tam bu noktada şu soru sorulabilir: Bir söylemin meşruyeti nasıl kurulmaktadır. Denilebilir ki, sözkonusu kent projesi (planlama kararının) rasyonelleştirilmesi sürecinde, haklılaştırılması (justification) sağlanmasa yoluyla, bir meşruyet zemini kurulabilir. Başka bir lafıyla, yönetime teknik aklı bir araç haline getirerek, bilim ve teknolojinin emri yönünde baştan kabul edilmiş amaçlara ulaşmak için seçtiği araçları ye klımayla gerçekleştirebilir. Yani amaçları tartışma dışı bırakan bir niteliğe bürünmektedir (Horkheimer 1990; Foucault 1993).

Kentin her türlü alt ve üst yapı olanaklarına yakın bir konumda olan böyle bölgelerin mevcut durumu ile varlığını sürdürmeyeceği klasik kent yenili kuramına referansla açıklanabilir. Değeri bir bölgede kötü koşullar altında sürdürülmeye çalışılan faaliyetlerin yarattığı disekonomiler gösterilerle biliyoruz ve teknik ilerlemenin kurumsallaşmasıyla bağlantılı bir rasyonelleştirme sürecindedir, (Habermas 1992; 1993). Bilimsel ve teknik ilerlemenin kurumsallaşması ile bağlantılı böyle bir rasyonelleştirme, ilave imar hakkı, kat arttırma, rant arttırıcı fonksiyon değişikliği gibi kararları kurumsallaştırma v haklılaştırılması) toplunun kurumsal alanlarına (imar) sızarak, onları dönüştürerek ve eski meşrulaştırmaları da (eski plan kararları, eski kullanımlar) için eski aktivite, vs.) tasfiye edecektir.

Planlar ile yöneticiler (Belediye Başkanları) arasındaki yetkilerin dağılımının rasyonel karar verme modeline uyduğu durumlarda, kararların kendileri kamusal alan dışında kaldığından karar vermesi gerekenler, olsa olsa, politik görüşümüz gibi, politika olarak yönetimin kararı, demokratik irade oluşumunda

III. SONUÇ YERİNE: PLANLAMADA ALTERNATİF KARAR VERME SUREÇLERİ

nan rasyonelle bunalımını kağıtlaştırmaz kılacaktır, (İnan 1984). den olacak, bu durum, gerekli uzlaşmaların sağlanamamasından kaynakla kültürel sistemden gelen kitle sadakatini azaltması, meşruiyet bunalımına ne kitle sadakatini azaltıcı olacaktır. Siyasal sistem in giridi olarak görülen sosyo kamu alanında özel bir mesele olarak görülmeye başlandığında ise, tersine, Siyasal gücü kullanarak prestij artırma yönünde yönetimde alınan bu karar, lanmıştır. Bu, sunulanın toplum düzeyinde doğrudan gözlenemeyen yönüdür. addedilemeyeceği ve özel bir mesele olarak uyunusuz kalacağı yukarıda açık- Yönetimin inçiraltı özeline aldığı kararın geçitli nedenlerle kamu alanında ilgili caktır.

Yönetimin aldığı kararlara meşruiyet kazandırması ise kitle sadakatini artırma- girmesi beklenmelidir.) Ekonomik sistemin gerektirdiği manevralar sonucunda, (Projenin gerçekleştirilmesi sürecinde alana büyük sermaye çevrelrinin sidir. Projenin gerçekleştirilmesi sürecinde alana büyük sermaye çevrelrinin larını karşılaması ve gerekli uzlaşmaların sağlanması, işleyişin rasyonelle- ise yönetimin aldığı kararlardır. Yönetim sisteminin, ekonomik sistemin buyruk- Siyasal sistemin giridi, sosyo - kültürel sistemden gelen kitle sadakatini, giktisi yası yaşamında bu tür yanlışlıkların sayısız örnekleri vardır.

konusunda kentli gruplar ile inatlaşma bu prestij kaybını derinleştirir. Türk si- derek, toplum düzeyinde irrasyonelliği deşifre olmuş bir projeyi gerçekleştirme kazanırma pahasına, siyasal alanda bir prestij kaybı anlamına gelebilir. Gi- tersine sonuçlanmasını tahmin etmek güç değildir. Bu, bir kent parçasına prestij kamusal alan olarak toplum düzeyini ilgilendirmesi nedeniyle, oy beklenişinin Nitekim tartışmakta olduğumuz alanın birikte tüketim özellikleri nedeniyle, bir dönme olasılığı da potansiyel olarak her zaman var olacaktır.

rimlediği durumlarda siyasal alanda beklenen prestij ve toplumsal onayın tersine iması en zor götünen noktalardan biridir. Ulaşma niyet ve gebasının göste- ulaşma niyetinin olduğu koşullarda tartışma konusu edilebilir, bu nokta aş- taraflara da ek sorumluluklar yükleyecektir. Kuşkusuz tüm bunlar, öncelikle gabası ise, başta siyasal alanda olmak üzere toplumsal alanda yer alan tüm yacaktır, (Arendt 1994; Howell 1993). Böyle bir uzlaşım platformu yaratma lumsal düzeyde gerçekleştirilecek uzlaşım platformunu da oluşturama- rülebilitirlik ve duyulabilirlik niteliklerine kavuşmadığı koşullarda, önerilere top- da bir gerektirir ki, kamu alanı, daha önce de tanımlanan biçimiyse, açıklık, gö- yasetçi, aynı gerçekleştirilebilir kamusal alanda da sağlanabilir. Ancak şurası Özne ve nesnel alandaki eylemliğin siyasal alanda gerçekleştirilebilir kamusal si- yasal alanda da yerini alacaktır.

başarıyla uygulamaya geçebildiği koşullarda, bu, parti başarısı olarak nesnel si- sal alanda olgunlaşan büyük kentsele proje, kamuoyundaki tartışmalardan düzeyde gerçekleştirilebilir eylemliğin de oluşturmak zorundadır. Ağır kilita öznele siya- nu içinde taşınmaz. Dolayısıyla siyasal alanda nesnel siyasal alanın toplumsal seçimin bireysel eylemliğine olan inancına dayalı olarak verdiği bir güvenoyu- Öte yandan, seçilmişlik olgusu, en azından kavramsal düzeyde toplumun, siya- mıştır.

gimle varlığını sürdürülebilirliğini en önemli mekanizmalardan biri haline gel- seçiyse siyasal güç ve prestij kazanımı alanlarında sağlayacağı olanaklar, se- manın bireysel düzeyde doğrudan tüm sonuçları içerir. Bu tür projelerin siya- tasır. Öznele siyasal alan, daha önce de anlatılmış olduğu gibi, seçilmiş ol- projeler bir öznele diğer nesnel olmak üzere iki tür siyasal eylem alanında önem lerin öneriler paketine girer. Seçimle işbaşına gelmiş bir siyasal güç için bu tür Yukarıda geçitli boyutları özetlenen büyük kentsele projeler, ağırlıkla seçilmiş- bir popülizmdir, (Tekell 1994 b; 1995).

dar toplumsal beklentilerin dengelenmesinde devreye girer. Bu tam anlamıyla defterine uyumluluk aramaz. Uyum, daha çok, dahil olunan siyasal anlayış ve büyük kentsele projelerde, toplumun kamu alanındaki ortak toplumsal he- amacından çok, kısa erimli arzusallıkları önem taşır. Bu yapısı nedeniyle lemi de vardır. Dolayısıyla uzun dönemde elde edilecek verimlilik ve yarar projelerin oluşturulma ve yaşamaya geçirilmesi konusunda görece bir zaman prob-

KAYNAKLAR

Adomo T. (1990);Eğitimi Toplum Üstüne Vaziler, Belge, İstanbul.

Arendt H. (1994); İnsanlık Durumu, İletişim İstanbul.

Erdogan N. (1994); Mevlana ve Kamusal Alan, Toplum ve Bilim, 63, 40-57.

Ergene B. (1994); Habermas ve Kamusal Alanın Tapasal Dönüşümü, Mürrekkep, 1, 77-80.

Foucault M. (1993); Ders Özetleri, YKY İstanbul.

Habermas J. (1984); Siyasal Katılım Kendi Başına Bir Değer, Toplum ve Bilim, 27, 37-74.

— (1992); Hasyonel Bir Toplum Doğru, Vadi Ankara.

— (1993); 'Ideoloji' Olarak Teknik ve Bilim, YKY İstanbul.

Horkeimer M. (1990); Akıl Tutulması, Metis İstanbul.

Howell P. (1993); Public Space and the Public Sphere;political theory and the historical geography of modernity, Environment and Planning D: Society and Space 11, 303-322.

İnan K. (1984); Pozitivizmin Aydınlanması ve Dürgegen Habermas, Toplum ve Bilim, 27, 75-105.

Jay M. (1989); Diyalektik İnceleme, Ara İstanbul.

Keyman F. (1993); Postmodernizm ve Radikal Demokrasi, Toplum ve Bilim, 62, 126-155.

Lacau E. ve Mouffe C. (1992); Hegemonya ve Sosyalist Strateji, Birikim, İstanbul.

Ozkazang A. (1994); Hannah Arendt ve İnsanlık Durumu, Mürrekkep, 1, 70-76.

Tekell İ. (1994a); Demokratik Düşüncenin Temellendirilmesi ve Eleştirel Kuram Üzerine Düşünceler, Toplum ve Bilim, 63, 102 - 121.

— (1994 b); Kent Planlarının Uzun ve Kısa Süreli Etkileri, Türkiye'de 18. Dünya Şehirlik Günleri Kolu- lokyumu, Gazl Üniversitesi Ankara.

— (1995); Populist Politikalar, Kentsele Rant Ekonomisi ve Vatandaş Oluşturmayan Kentleşme De- neyi ADA Kentli, 95/1, 70-76.

umut verici olarak değerlendirilmektedir. □

mesli gereken bir yol olacaktır.

Bu nedenle, bu toplantı bu konuda atılmış bir ilk - adım olarak görülmeli ve mesli gereken bir yol olacaktır. Bu nedenle, bu toplantı bu konuda atılmış bir ilk - adım olarak görülmeli ve

aklı bir iletişim ortamına çıkarılmasının sağlanması öncelikle tercih edil- sürecinin, vatandaş oluşuma süreçleri haline getirilmesi ve bunun sureçleri, belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir.

görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir.

görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir.

görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir. Belki de, toplum düzeyini ilgilendirecek karar verme görevler düşecektir.

İletişimsel Eylem İçin Bir İlk Adım

Funda ALTINÇEKİÇ *
Emel GÖKSU **
Sezai GÖKSU ***

BİR SEMPOZYUM DEĞERLENDİRMESİNİN OLASI SINIRLARI

İnanılmaz çarpıcılıkta bir sempozyumun ardından, burada olan - biten **şeyleri**, bu **şeylerin** akılda ve duyguda bıraktığı yoğun izlerle aynen aktarmak, bu deneyim düzlemine, öncelikle orada olamayan okuyucuları da katmak açısından en iyisi olurdu.

Ancak şurası da açık ki, her algılama biçim ve düzeyi, gerçekliğin kendiliğinden (spontan) dışı vurumunun duygusal şahidi olmadığı sürece, ancak o gerçekliğin başkaları tarafından yeniden yaratılan ve de taraflı yansıması ile yetinmek durumunda. Özetle şu: belki de en iyisi orada olmaktadır...

Sempozyumun bizlerde kalan etkisini, **deneyim** sözcüğünün bilinçli seçimiyle ifade etmemizin basit bir nedeni var:

İnciraltı Sempozyumu, bilimsel, teknik siyasal alanlarda yaygın bir biçimde benimsenmiş ve de artık pek sorgulanmayan söylemlerle çatışan ve / veya uzlaşan örgütlü ve örgütsüz öznelerin atomize söyle malanlarını ifade etmelerine olanak sağlayan bir ortak platformun simgesi oldu. Bu iletişimsel düzlemi yaratmış olması kuşkusuz bir gerek şartın yerine getirilmesi olarak değerlendirilebilir. Yeterliliği ise; birçok farklı alanda tartışma konusudur.

Bu yazı kapsamında, sempozyumun tüm boyutlarına ilişkin gözlem ve bilgiler değerlendiriliyor. Ağırlıkla eleştirel bir ele alışın varlığı da algılanacaktır. Okuyucu, bu eleştirel tavrın yukarıda sözü edilen deneyimin önemini yadsımadığını, tersine; olası diğer deneyim alanlarında ortamın nasıl daha özgür kılınabileceği, nasıl daha zengin özne kategorilerine yer açılacağı, herkes tarafından duyulabilir ve görülebilir bir açık kamu alanının hangi süreçlerle yaratılabileceğine yönelik sorulara bir taban oluşturmayı hedeflediğini, metin ilerledikçe yakalayacaktır.

Gerçekte sözü edilen bu hedef, bu metnin anlatım kurgusunun oluşturulmasında da çok ciddi bir işlev taşıyor. Bir sempozyumun değerlendirilmesi kuşkusuz çok sayıda, değişik kurgu biçimleriyle ifade edilebilir. En sık rastlanılan yöntem, değerlendirmenin metin kurgusunun, sempozyumun kurgusuyla üstüste bindirilmesidir. Bir başka deyişle, metnin içinde yer alan sıralama ve ardışıklık düzeni, sempozyumun düzeniyle çakışır. Bu tür bir sadakatten yola çıkan yaklaşımlar - hele de tüm bildiriler ortak bir üst söylemin taşıyıcısı durumundalar ise bildirilerin ardışıklıktan kaynaklanan eklemelenmesini kuşkusuz daha kolay bir biçimde okuyucuya aktaracaktır.

Ancak, başlangıçta söylediğimiz gibi, İnciraltı Sempozyumu, kendine özgü bir deneyim alanı oluşturuyor. Bu toplantıdaki bildiriler, tek bir ortak üst söylemin aktarıcısı pozisyonuna oturmuyorlar. Bunun yanı sıra, tek bir özne kategorisiyle de sınırlanmış değil Sempozyum. Üç ana oturumdan oluşan toplantının ilk iki oturumu, daha formal, örgütlü görüşlerin ifade edilmesi doğrultusunda belirlenmişken, son oturum ağırlıkla informal, spontan gelişen tepki ve tartışmalara ayrılmış durumda.

Başka bir deyişle, birinci ve ikinci oturumda, ağırlıkla sivil toplum örgütleri, siyasi partiler, bilim kurumları ve İnciraltı mülk sahiplerinin sözcüleri gibi **kurumsal** yapıları simgeleyen özneler yer alırken, son oturum örgütlü, örgütsüz mülk

sahiplerinin ve kurumsal yapının sözcüklerinin çatışma ve uzlaşım tartışmalarını yoğunlaştıran bir platform özelliği taşıyor. Dolayısıyla farklı üst söylem alanları ile etkileşen tüm görüşler, Sempozyumun kurgusunun sağladığı bu yapılanmayla, en az iki temel kategoriye indirgenerek değerlendirme olanağı sunuyor bizlere.

Doğal olarak ilk kategori, **evrensel ilke, teknik bilgi** ve amaç **rasyonel eylem**den meşruiyet kazanmayı hedefleyen **kurumsal üst söylem alanı** iken, ikinci kategori, **yerleşik mülkiyet kurumu, mülkiyet hakları** ve **kentsel adalet** kavramları üzerine meşruiyet kurmayı hedefleyen mülk sahiplerinin söylem alanı olacaktır.

Bu değerlendirmede, her iki kategorinin Sempozyum süresince oluşturdukları uzlaşma ve çatışma alanları çapraz karşılaştırma yöntemiyle okuyucuya aktarılmaktadır. Ardışıklığa sadık kalmayan bu ele alış biçiminde, önce, öznelerin bu konuda **taraf olma** nedenlerini meşrulaştırma arayışları, bu meşruiyet çerçevesinde **kent** olgusuna yaklaşımları, sorun tanımlama biçimleri irdelenmekte, daha sonra ise, tüm bu hipotezlere dayalı olarak özne kategorileri arasında gelişen hesaplaşma kendini ve karşındakini deşifre etme süreçlerine açıklık kazandırılmaya çalışılmaktadır. Son aşama ise, kuşkusuz hep birlikte, **çözümü** nasıl baktığımızı, nasıl yaklaştığımızı sergileyen çarpıcı örneklerle tamamlanacaktır.

SEMPZYUMUN ÖZNELERİ

1. VE 2. OTURUMLAR (KURUMSAL YAPI TEMSİLCİLERİ)

MUSTAFA ŞENTÜRK
NEVZAT CİHAN
TUNCAY KARAÇORLU
ENGİN GÜREL
Av. BÜLENT TOKUÇOĞLU
AHMER TOMAR
ZUHAL AMATO
GÜLBİN HIÇYILMAZ
LEVENT GEDİZLİOĞLU
MUSTAFA KARAHAN
Doç. Dr. SEZAI GÖKSU
NECDET TÜRK
AYSEL KUŞÇUOĞLU
FEHMİ AKDENİZ

Prof. Dr. ÜMİT ERDEM

Prof. Dr. İLÇİN ASLANBOĞA
Prof. Dr. CEMAL ARKON

Balçova Belediye Başkanı
İnciraltı Mülk Sahipleri Adına
Şehir Plancıları Odası
İzmir Büyükşehir Belediyesi Temsilcisi
Baro
Ziraat Mühendisleri Odası
Tabipler Odası
Ege Peyzaj Mimarları Derneği
Mimarlar Odası
Narlidere Belediye Başkanı
D.E.Ü. Mim. Fak. Şeh. ve Böl. Pl. Böl.
Jeoloji Mühendisleri Odası
İzmir Dış Hekimleri Odası
İnciraltı Bahçeler ve Doğal Güzelliği Koruma
Der. Bşk.
Ege Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü

* Ar. Gör. DEÜ, Mim. Fak. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
** Y. Doç. Dr. DEÜ, Mim. Fak. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
*** Doç. Dr. DEÜ, Mim. Fak. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

3. OTURUM (TARTIŞMA)

FERİDUN ÖNKOL	İzmir Ziraat Odaları Meclis Üyesi, Bahçelerarası İnciraltı Temsilcisi
Prof. Dr. ASAF KOÇMAN	
ŞADİ KATIRCIOĞLU	Mülk Sahibi (50 Yıllık)
Av. NOYAN ÖZKAN	Çevre Hareketi Avukatı
HALİL ÖZGÜR	Mülk Sahibi (Çiftçi)
FİKRET OKUTUCU	Mimar
AYŞE TOSUNER	Yeşiller Partisi
Dr. ATIF ATILLA	75 Yaşında Ziraat Müh. (Yöre insanı)
ERHAN BAFRALI	Mülk Sahibi
MEHMET ERSİVRİ	Mülk Sahibi
SENİH ÖZAY	Avukat
ÖZTÜRK BAŞARIR	Oturum Başkanı

I. TARAF OLMA KONUMUNU MEŞRU KILMA ARAYIŞLARI

Karşılıklı iletişim ortamının 1. ve 2. oturumlarında; düşünülmüş, kurgulanmış ve gerçekleştirilmiş formel görüşler yer alıyor. Özellikle meslek örgütleri konuyla bağlantılarını / eklenmelerini 2 biçimde gerçekleştirmeye çalışıyorlar;

İ. Doğrudan mesleki ilişkinin kurulması,

İİ. Böyle bir yakın ilişkinin yakalanamadığı durumlarda, öznel ve toplumsal nedenlerle gerçekleştirilme.

İlişki kurma, her özne grubunun tartışmaya katılmasını geçerli ve haklı kılabilecek temelleri oluşturma çabasından da kaynaklanıyor:

ÖZTÜRK BAŞARIR " Bu toplantıya Düzenleme Komitesi adına teşekkür ettik, hoşgeldiniz dedik. Düzenleme Komitesine katılanların belki konuyla yakından ilgisi yokmuş gibi görünür, ancak demin özet olarak söylediğimi sorunlara sahip çıkma meselesinde kim bu komitede görev almak istediye kattık. Çünkü, kent içinde yaşamaktadır, direkt olmasa bile çok dolaylı da olsa sorunlar onları ilgilendirmektedir. Herkes gelsin burada konuşsun. Belki bu toplantı ilk toplantı olacak, belki bugün bir sonuca varamayacağız, ama başlamış olacak. Ve sağlıklı gitmesi için bugün bunun yöntemlerini tartışacağız."

ZUHAL AMATO " Öncelikle, aklınızdan şunun geçtiğini de ben hisseder gibiyim, bütün dinleyici olarak da tepkileri etrafımdan duyuyorum: "Bir de bu Tabip Odası Temsilcisi, doktorlar nereden çıktı; bir bunlar eksikti" diye düşünüyorsunuz eminim. (.....)

Yani benzetmede hata olmaz, ama ben çok kaygılandım; ama herhalde, ilk başı bu tartışmaların, yine de ümitliyim, daha çok konuşulacak. Bu nedenle de, televizyonların dışında bu tür bir tartışma ortamı da sağladığı için Düzenleme Komitesine teşekkür ediyorum. Çünkü, bütün görüşler var; mağdur olan insanlar var, bir de olaya daha geniş bakmaya çalışan konunun uzmanları var. Hepimiz birbirimizi dinleyelim."

AYSEL KUŞÇUOĞLU " Çoğunuzun aklına "Dişhekimleri böyle bir bölgenin sorunlarının veya imara açılmasının ne ilgisi var?" gibi bir soru gelebilir. Yalnız İzmir'de yaşayan insanlar olarak böyle bir konuyla ilgileniyoruz ve bizim gibi düşünen insanlara, topluluklara destek vermek amacındayız."

İLÇİN ASLANBOĞA " Bizler bugün İzmir ilinin bütününde bugüne değin bir kırsal yerleşim işlevinde kalmış olan yaklaşık 500 hektar genişliğinde bir doğal kaynağın gelecekte alması gereken işlevini tartışmak üzere toplandık. Şüphesiz, bu konuda konuşma hakkı bu kentte yaşayan, kentin sorunlarıyla ilgilenen herkesindir. Ancak, başlangıç olduğunu ifade ettiğimiz bu toplantıda bugün bizim saat 17:00'ye kadar vaktimiz var."

Öznelerin buldukları konum itibarıyla, tartışılan eylemin kapsamı da farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. Mülk sahipleri konunun sadece alanda yaşayanları ilgilendirdiğini savunmakta ısrarlılardır. Çünkü kendileri daha önce kentnin başka kesimlerine bu anlamda bir müdahale de bulunmamışlardır. Öyleyse kentlinin de buna hakkı yoktur.

FEHMİ AKDENİZ " İşte, sayın dinleyicilerimiz, buraları, böyle kışkırtıcı maddeler, asbest ihtiva eden, beton asfalta karşı çıkmayan, bu çarpık kentleşme dur demeyen, el koymayan sayın ilgililer, şimdi "Burası İzmirliğin malıdır" mektedirler. Doğrudur; buraların hakiki sahibi, Türkiye Cumhuriyeti tapularını yedi ceddiniz İzmir'in yerlisi olan bizlere ..."

NEVZAT CİHAN " Şu anda yeşili, ağacı olmayan, naylonlarla kaplı bu ova Balçova halkına ve İzmir halkına hiçbir faydası yoktur. Çünkü, dışarıdan gelen Balçovalı mülkiyet sahiplerinin dışından gelen vatandaşlar kimsenin bahçesini giremezler; sadece uzaktan naylonları seyredebilirler."

HALİL ÖZGÜR " Şimdilerde görüyorum, bazı insanlar; işte "Efendim, o İzmir'in akciğeri, bir çivi bile çaktırmayız" diyorlar. Az önce bir hanım konuşuyordu; "Oraya bir şey yapamazsınız, çünkü orası İzmir'in ruhu, lomuş bir yer" dedi. Ne münasebet, asla ve kat'a. "Sen benim toprağımı kime nasıl maledebilirsin" gibisinden bir soru sormak gerçekten ayıp, ama ruhumu bunu, kusra bakmayın, sormak zorunda bıraktığınız için.

Bir şeyi kendinize maletmek isterseniz, o şey için bir şeyler yapmak, karşılık vermek zorundasınız; yani bu yere sahip olmak istiyorsanız, diyetini öder zorundasınız. Nasıl ki, ben sizin evinize gelip, onu şöyle yap, bunu böyle yap yemiyorsam, siz de buraya gelip, onu yapamazsınız, bunu yapamazsınız de hakkına sahip değilsiniz."

Oysa Belediye Başkanları için durum farklıdır. Bu tür büyük kentsel projeler politikacıya siyasal erk ve prestij kazanımı alanlarında sağlayacağı olanak kuşkusuz **seçimle** işbaşına gelme gerçekliğinin çok önemli parçalarının rantisini oluşturuyor.

80 sonrasında, gerek yerel yönetimlerin plan üretme sürecinde oluşturulan değişiklikler gerekse bu dönem anlayışının **seçilmişlere** tanıdığı yeni konular nedeniyle, tartışma alanına konu olan olaylarda da ciddi farklar gözleniyor. Kentlerin topyekün bütünlüklü planlama süreci ve sonuçları yerine, tartışma giderek, seçilmişlerin kentler üzerinde parça parça öngördükleri büyük kent projelerine yöneliyor ki bu gerçekte bir rastlantı değil. Özellikle Belediye Başkanları ile konuya ilişkin uzmanlığa sahip sivil toplum örgütlerinin ciddi çatışma ağırlıkla bu tür projelerin gündeme gelmesi sürecinde oluşuyor.

Kamuoyunda sergilenen bu çatışma kuşkusuz, farklı toplumsal pozisyonları oturan kurumsallaşmış veya kurumsal olmayan tarafların katılımı ile daha çözümlenemez boyutlara erişiyor. Belediye Başkanları **seçilmiş** olmalarını denleyen seçmen potansiyelini ve kendisine oyla devredilen yetkinin biçimlendirmeye ve dengeleme eğilimi içine giriyor:

ENGİN GÜREL " Sayın Başkanımızın da sık sık sözünü ettiği, "referandum baş vuracağım" olayı, bir anlamda oradaki salt Balçova halkının değil, İzmir'in görüşünün belirlenmesidir. Bu nedenle de, bu görüşler sonucunda sizle katkılarıyla bizlerde oluşacak fikirlerin plana yansıtılacağı konusunu bilgin sunmak istiyorum..."

MUSTAFA ŞENTÜRK " Bahsi geçen alan, şu anda tabii ki gördüğüm kadarı salonda tapu sahiplerinin bulunduğu bir alan. Ama, ben şunu söylemek istiyorum: Sadece ve sadece buradaki tapu sahipleri değil, bu İzmir'de yaşayan insanlar da duyarlı olmalı idi ve bu salonda olmalı idi. Çünkü, oradaki ayağ basılmış kişiler değil de, burada yaşayan kişileri de ilgilendirdiği kanaatindeyim. Ben bu düşünceyle yola çıkmak istiyorum..

Ve temennim odur ki, sadece ve sadece bu sempozyumla burada herhangi bir şey belirlenmemeli, burada bu çok tartışılmalı, enine boyuna incelenmeli, delinmeli ve neticede, az evvel beyan ettiğim gibi en az kusurlu bir sistem taya çıkmalıdır. Şimdi, tabii ki hep farklı işlemler, düşünceler olabilir. Ve düşünceye saygı göstermenin insanlık gereği olduğunu kabul ediyorum ve böyle algılıyorum. Ancak, bazı yapılanmalarda zaman zaman görüyorum, "Ben konuşmamdan başkaları rahatsız olur, başkalarını rahatsız etmeyeyim" c konuşmalarımızı frenliyoruz. Ben, konuşmacı arkadaşlarımdan şunu hasse rica ediyorum.: Düşündüklerini düşündükleri gibi, yalın olarak burada ortaya koysunlar ve oradan pay alacak olan kişiler paylarını alsınlar ve en son gü bir yapılanma ortaya çıksın.

en mad-
leşmeye
dır" de-
uları ile

ovanın
gelen,
hçesine

ı, orası
onuşu-
e mal-
ni ken-
ma so-

şılığını
demek
yap di-
deme

jelerin
aklar,
in ga-

urulan
umlar
ıyor.
malar
entsel
şkan-
naları

nlara
a da
II ne-
çimini

tuma
mir'in
zlerin
inize

ıryıla
k is-
ayan
ğına
yım.

yi bir
i, ir-
ı or-
her
ben
nim
diye
aten
'aya
üzel

Bahsi geçen alan tabii ki, geçmişte, bundan 500 - 600 sene öncesinden ata-
larından kalmış ve salonun büyük çoğunluğunu teşkil eden insanların mülkünde
ve tapusunda.

Ama, şunu da söylüyorum ki; bu hemşehrilerimin sadece ve sadece yalnız
yaşama şartları yoktur; muhakkak şehrin bir bütünü bir parçasıdır, şehrin diğer
kesimlerini de dikkate almalı ve onu dikkate aldıktan sonra olayları enine bo-
yuna düşünüp tartışmalıdır.

O nedenle diyorum ki, buradaki toprak sahipleri her ne kadar toprakları onlara
ait ise de, bu arazi parçaları onları ilgilendirdiği kadar diğer İzmir'in fertlerini de
ve hatta ve hatta Ege Bölgesi, belki de Türkiye'nin genelini de ilgilendiriyor.

Onun için, biraz (Müdahaleler)

Peki, ben şunu söylüyorum ... Haklısınız, dinleyin lütfen...

Ben şunu söylüyorum: Yalnız yaşama kimsenin hakkı yoktur, muhakkak
komşusu olmalıdır. Komşusuz bir insanın yaşaması, Robinson hayatı yaşaması
mümkün değildir. Bu benim düşüncemdir, bunu tartışıyoruz, sempozyumun ga-
yesi de budur. Bunu muhakkak tartışmalıyız ve bunu enine boyuna önümüze
koymalıyız.

Ama, en son söyleyeceğim söz de lütfen dinlerseniz, bakacaksınız ki, herkesin
hakkını herkese, düşüncem ölçüleri dahilinde vermeye çalışacağız."

Belediye Başkanlarının seçilmiş olmanın verdiği sorumlulukla, eylemin kap-
samını yayma, hatta evrenselleştirme çabaları, umulanın aksine tansiyonu
yükseltir ve mülk sahiplerinin tepkisi sürer:

ŞADİ KATIRCIOĞLU " Ben sözlerime şöyle başlayacağım: Soğanı yiyen bil-
mez, doğrayan bilir. Burada gözlüyorum ki, birçok arkadaşın 50 yıla varan acı-
ları var. Ben de yörenin çocuğuyum. Şurada konuşan ilmi düzeydeki arkadaş-
ların yegan yegan haklı oldukları bir sürü konu var, hepsi konularında haklı,
ama bunu getirip getirip koskoca Türkiye, hatta dünya ortamında İnciraltı
düzeyine sokmak ve orada düğümlemek kime hak veriyor?"

Konu üzerine görüş bildirme hakkına sahip olduğunun açıklanması, bir yan-
dan demokratik bir hakkin; görüş bildirme / konuşma hakkının, etkin bir biçimde
kullanılmasını, öte yandan ise konunun her özne kategorisinde ele alınış çer-
çevesini ve ölçüğünü gerektelendiriyor.

Meslek odaları, Belediye Başkanları gibi, eylemin tartışılma düzlemine kent bü-
tününe çekme eğilimindedirler ancak bunda hem daha kararlıdırlar hem de gö-
rüşlerini temellendirdikleri gerekçeler çok daha farklı ve bilimseldir. Böylelikle;

i. Toplumsal, ekonomik ve siyasal sisteme ilişkin genel bir eleştiri ortamının
yaratılması,

ii. Planlama sistemine yönelik son yıllarda yaratılan genel hoşnutsuzlukların
tartışılması,

iii. İzmir'de Büyükşehir ve İlçe Belediyelerince gündeme getirilen dönemsel
projelere tepki oluşturulması, olanaklı kılınmaya çalışılacaktır.

Sıralanan tüm gerekçeler bir üst söyleme bağlı kalınarak; kent bütününde ko-
ordine olma, ilişkilendirme, sorun tanımlama ve çözümleme gibi genel yak-
laşımın varlığını nedenlemekte ve temellendirmektedir. Nitekim başlangıçta
yapılan, eylemin bütünde ele alınmasına ilişkin gerekçelendirmelere koşut ola-
rak, getirdikleri çözüm önerileri de (ileride tekrar ele alındığı biçimiyle) yine kent
bütününden bağımsız olmayacaktır.

TUNCAY KARAÇORLU " Konu, bildiğiniz gibi, sadece belirli mülkiyetlerin so-
runu olan ve onları ilgilendiren bir konu değil; konu, bütün kentimizin ve ken-
timizi daha sonra kullanacak olan gelecek kuşakların da bir kullanım alanı ola-
cak olan bir bölgenin geleceğine ilişkin hangi kararın verilmesinin tartışılması ve
onun bir başlangıcı.

Bu anlamda, tabii ki, bütün kentlerin, aslında Narlıdere'de, İnciraltı'nda, Bah-
çelerarası'nda, Balçova'da yaşayan insanlardan Karşıyaka'ya kadar yaşayan
bütün insanları ilgilendiren bir bölge olmaktadır burası.

Şimdi, mülkiyet sahipliği açısından bakıldığında, tabii ki Karşıyaka'daki insan-
ları ya da bu Konak'taki insanları neden ilgilendirdiği pek düşünülemezdir.
Ancak, olayı bütün bir kent olarak düşündüğümüz ve bu bölgedeki kararın bir

kentsel karar olarak, bu alana ilişkin bazı talepleri mülkiyet sahipleri tarafından
kentsel karar olarak talep edildiği düşünülürde otomatik olarak zaten kente
ilişkin bir konu olmaktadır burası.

Hem kente ilişkin birtakım haklar talep edeceksiniz, hem de bütün kentten
bağımsız olarak değerlendirilmesini, sadece alanın bir rant haklılığı temelinde
değerlendirilmesini isteyeceksiniz.

Tabii, bu olanaklı değildir."

AHMET TOMAR " Diğer bir olay, Narlıdere ve İnciraltı yöresinin İzmir için öne-
mi. Sayın Şehir Plancıları Odası Şube Başkanımız açıkladılar, diğer konuşma-
cılar belirttiler Belediye Başkanı dahil, ama öncelikle ben sadece yeşil alan iti-
barıyla değil, kentsel tarım açısından, tarım alanları açısından konunun önemi.
Diğer bir önemi de tarımsal üretim açısından ülke düzeyinde, bölge düzeyinde
ve yöre düzeyinde özellikle, kent halkına besin üretimi açısından ."

GÜLBİN HİÇYILMAZ " Bu yöre önemli; çünkü dağ, tarım ve deniz eko-
sistemlerinin birbiri içerisinde çok kısa mesafelerle iç içe bulunduğu çok yönlü
bir alan. Türkiye'de, İzmir'de demiyorum, Türkiye'de bu niteliklere haiz kaç tane
alan gösterebilirsiniz? Yaklaşık 500 hektar nefis bir ova var, arkasını dağa
dayanmış, emniyetli, kaç tane yer gösterebilirsiniz? " Bu yöre sadece bizim" de-
mekle ne kadar büyük haksızlık ettiğinizi bilin. Ama bunun yanında, sizlerin hak-
larını, üreticilerin bu konuda bugüne kadar çektikleri sıkıntıları küçümse-
miyorum, lütfen bunu kastettiğimi sanmayın. Bunlar, bugüne kadar yapılan
yanlış planlama kararların, uygulamalara tanık olmanın sonuçlarıdır. Siz bu
sonuçların cezalarını çekiyorsunuz, aslında bütün İzmirli olarak çekiyoruz. sizin
sorununuz benim sorunum olmak zorunda. Çünkü Narlıdere'nin sadece Nar-
lıdere'lilerin değil, İzmir'in, benim geleceğimin ... (Müdahaleler, karşılıklı konu-
şmalar)"

ZUHAL AMATO " Ama, hiçbir bölge üzerine alınmasın, biz zaten böyle yaparak
Türkiye'deki kentleri ve diğer alanları bu hale hep birlikte soktuk. Bu sadece
Narlıdere'nin, İnciraltı'nın bir sorunu değil. Onun için, farklı alternatifleri de dü-
şünelim; bu birincisi."

AYSEL KUŞÇUOĞLU " Eğer rantı yüksek bir bölge olduğu için birtakım
arayışlar içine giriliyorsa, unutulmalıdır ki, belli bir grup tüm İzmir'de yaşayan
insanların yeşile olan ihtiyacına engel olamaz. Kimse, İzmir'in günlük stresler
karşısında gürültüsüz, egzoz kokusu yerine taze ot kokusu soluyarak yürüyüş
yapıp rahatladığı, kent içindeki en yakın ve en ekonomik şartlarda ulaşabileceği
tek yeri elinden alamaz."

Evrensel anlamda ele alış, kapsamın ve ele alış sınırlarının belirlenmesinin
yanısına, kavramsal söylemlerden de destek alır.

BÜLENT TOKUÇOĞLU " Bir de, bizim bu uluslararası, Türkiye olarak uluslar-
arası sözleşmelerde, kentleşmeyi olumsuz yönde etkileyen, fakat sözleşmeleri
kabul etmemiz nedeniyle yasalardaki kargaşalıklara son vermemiz gereken il-
keler var. Bunlar, öncelikle Birleşmiş Milletler Çevre Deklarasyonunda -ki,
1972'de kabul etmişiz, yerleşme ve şehircilik planlarında toplumsal çevre
çıkarlarına öncelik tanınması ilkesi vardır.

Yine, Akdeniz'de özel koruma alanlarına ilişkin protokolde de, yine halkın, be-
lediyenin koruma kararlarına katılması koşulu belirtilmektedir.

En son AGİK Deklarasyonuyla, Paris Şartı'yla 1990 yılında kabul edilen, de-
mokrasiye, insan haklarına ve çevreye saygılı yeni bir dünya düzeni çerçe-
vesinde demokratikleşme ve hükümet dışı sivil kurumların karar ve uygulama
aşamalarında işbirliği ve halkın katılımı ilkeleri ile toplumun bilgilendirilmesi
açıklık ilkelerinin yer alarak imar planlarına halkın katılım sürecinin ve ya-
salarımızdaki bu uluslararası ilkelere aykırılık teşkil eden maddelerin de-
ğiştirilmesi gerektiği konusunda İzmir bütününe ve Türkiye bütününe bakmamız
gerektiği inancındayım."

TUNCAY KARAÇORLU " Rekreatif açıdan; kentimizin gerçekten ve kentimizde
yaşayan mevcut nüfusun ve bundan sonra yaşayacak olan nüfusun böylesi
alanlara ihtiyacı vardır. Kentimize baktığımızda, böylesi alanların çok az oldu-

ğunu, hemen hemen hiç olmadığını görmekteyiz. Oysa, kentte yaşamak demek sadece barınmak ve sadece çalışma imkanı bulabilmek demek değildir. Kentte yaşamak demek, bazı moral değerleri almak, bu değerleri kendini yenileyerek bu değerlerle toplumsal üretime, yaşama yeni katkılar koymak demektir. Bunu kentlerimizde yapabilmeliyiz ve bunu kentlerinde yapabilen ülkeler ya da böylesi kentler mevcuttur. Bizim de kentimizi bu amaçla kullanamamız için hiçbir neden yoktur.

Kentlerimizde olan açık ve yeşil alanlarımız, kentlerimizin birbirine, kentlerimizin solunum, kentlerimizin de kentsel yaşam yorgunluklarından ve yoğunluklarından arınmasına, yinelenmesine olanak veren önemli kentsel kullanım alanlarımızdır. Şimdi soruyorum size; acaba kentimizde böylesi alanlarımız var mıdır? Yoktur. Kültür Park belli anlamıyla çok dar kapasiteli buna hizmet etmektedir, ama buna potansiyel olarak kullanabileceğimiz bir İnciraltı ve bahçelerarası Narlıdere bölgesi bulunmaktadır.

Yine, kentte yalnızca mekân yaratmak değildir kente yönelik planlama, kentin ekonomik yaşamının da planlaması anlamına gelmektedir. Kente yeni iş alanları, istihdam alanları yaratmak anlamına da gelmektedir. Burada, eğer tarımsal üretimin ve ticari açıdan önemli bir girdi sağlayan, önemli bir iş potansiyeli sağlayan seraların ortadan kalkması bu alanlarda, bu alanın geliştirilmesinin de önünü tıkayacaktır. Çünkü bu ikili işlevle alanın, kentin açık ve yeşil alan kullanımını bir arada yürütmektedir. İşte konsensus aranacaktır; bence buralarda aranmalıdır. Dolayısıyla, bunun için de kooperatifler kurulabilir ve bu kooperatifler aracılığıyla da bu bölgede sulama olanakları; tarımın daha verimleşmesi olanakları yaratabilir. Bunun da arayışlarına gidilmelidir, planlama açısından da bunun yolları bulunmalıdır. Yoksa, ben buraya getirilecek olan hiçbir planlama kararıyla sağlıklı alanların yaratılacağı inancında değilim."

GÜLBİN HİÇYILMAZ " Peki, bu açık yeşil alan diyoruz; "açık yeşil alan" diyorum, lütfen, dikkatinizi çekiyorum, bitkiler, ağaçlar, çiçekler, böcekler değil, açık yeşil mekan diyorum. Mekândan bahsediyoruz, içinde yaşadığımız yerden. Bugün uzayda ya da denizin altında yaşama imkanımız yok. Biz bu topraklar üzerinde yaşıyoruz ve bu topraklar üzerinde gelişmek, uygarlaşmak zorundayız.

Açık yeşil mekan varlığı da hepimizin ihtiyacı, hepimizin solumaya ihtiyacı var. Hepimizin yoğun iş yaşamından, bireysel kaygılarımızdan kaynaklanan streslerimizi uygun mekanlarda gidermeye ihtiyacı var; buna da rekreasyon diyoruz. Yani sağlıklı yaşayabilmek, verimli çalışabilmek için yaptığımız aktivitelerin tümü, rekreasyon. Açık yeşil alanlar bir kent için çok önemli. neden önemli biliyor musunuz? Ekolojik denge açısından önemli. Tekrar ediyorum, ekolojik denge lafı, sizlere bilimsel ve ulaşılması imkansız gibi gelebilir, ama değildir. Ekolojik denge kumak, geliştirmek ve korumak bizlerin elindedir. Bunu artık yaşamlarımızın içerisine yerleştirelim, günlük konuşmalarımızın içine yerleştirelim, Çünkü ekolojik denge demek ben demek, ekolojik denge demek siz demek, ekolojik denge demek; çevremizle ilgili, aldığımız kararların tamamı ve geleceğimizle ilgili planlama kararlarımız demek, yaşayabilmemiz demek, uygarlaşabilmemiz demek.

Açık yeşil alanlar gelecek için önemli, üretim, beslenme için önemli. Estetik açıdan önemli; çirkinlikleri güzelleştirmek, güzellikleri, belirginleştirmek için önemli.

Bugün açık yeşil alanları, sportif mekanları bulunan tatil köylerinin ve toplu konutların çok yüksek bedellerle satıldığını görüyoruz, acaba neden bu rant değerlerini artırıyor? Çünkü makyaj.

Hayır, makyaj değil. Açık yeşil alanlar bir denge unsurudur. Makyaj olarak kullanılamaz ve önemlidir. Fiziksel, biyolojik ve psikolojik açıdan önemlidir, stratejik açıdan önemlidir, rezerv alan olması açısından önemlidir, uygar olmak için önemlidir, insan için önemlidir.

Gerçek olan bir neden var, tüm bunların dışında gerçek olan bir neden var. Üretici haklı, tabii kendi geleceğini garanti altına almak istiyor, birey olarak bakıyor. Aslında gelişmişliği bizler yanlış değerlendiriyoruz, bireysellik olarak değerlendiriyoruz; değil. Bireysellik, içinde bütünlüğü yakalayabilmektir; bireysel kalıp bütün olabilmektir. Uygarlık, bireysel olup bütün olabilmektir."

Ben konuşmamı bitiriyorum, ama burada vurgulamak istediğim bir şey var: Hepimizin siyasi görüşleri, inançları, bakış açıları, gelecekle ilgili beklentileri değişebilir, ama ekolojik prensipler değişmiyor."

Giderek sorunların tanımlanması ve öneri geliştirilmesinde sözkonusu olan toplumsal, ekonomik ve ekolojik merkezli yaklaşımların evrensel rasyoneller nelenir ve hatırlatılır. Böylelikle diğer özne kategorilerinin, getirilecek aykırı ö rilere, bilimsel ve kavramsal temellere hazırlanması ve ikna edilmesi sağlanır

II. SORUNUN, FARKLI ÖZNE KATEGORİLERİ TARAFINDAN

TANIMLANMA BİÇİMİ

Sempozyumda yer alan farklı pozisyonlara sahip özne kategorilerinin, sempozyum konusuna ilişkin olarak, konumlarını meşru kılma arayışları süreci oturdukları zeminlerin de farklılaştığı görüldü. Mülk sahipleri orada bulur gerekçelerini öncelikle **mülkün sahibi** olmakla ve/veya **mülkiyet kurumunun içinden çıkan bir bakışla** temellendirdiler. Kurum temsilcileri ise **evrensel ilkelere, kentin bir bütün olduğu savına ve teknik bilgiye** başvurdular ağırlıklı Toplantıda varoluş gerekçelerini, sorunu genelleştirerek ve kentin bütününe yarak açıkladılar.

Kuşkusuz yaratılan bu konum tartışmaları, öznelerin, tasarladıkları **gerçe** senaryolarının ve kurguladıkları **sorun tanımlarının** dayanaklarını oluşturduğundan da oldukça önem taşıyordu. Sempozyum süresince, sorun odaklarının tariflenmesinden kaynaklanan çatışmalar, gerçekte, **olgusal bir gerçek** gözlemlene ve bu gerçekliğin oluşturduğu **sorunun niteliğini formüle et** sürecinde yer alan **epistemolojik ve ontolojik** tartışmaların biryansıması ibaretti. Bu tartışmalar, bugün, en azından bize; **olgu olgudan türetilen gerçeklik ve türetilen gerçeklikten yola çıkılarak oluşturulan sorun tanımlarının**, değer sistemleriyle (ve üst söylem alanlarıyla) çok ciddi bir örtüş içinde olduğunu gösterdi. Bu durum, **tarafsızlık** gibi kutsanmış konumları da niden sorgu alanına getiriyor kuşkusuz.

Sempozyum süresince, **tarafsızlık konumuna** hiç bir özne ortalıkta açık yer vermedi ama, **taraf olmanın keskin zorunluluğundan** da pek söz edilmedi. Bu sessiz kalış, Sempozyum ortamında gerginlik yaratmamak adına mı yoksa, öznelerin bu anlamda ilk karşı karşıya gelişinden doğan şaşkınlık mıydı bilinmez, ancak en azından bu belirsizlik, bir izleyicinin, bir konuşmacı yaptığı bir müdahale sırasında spontan biçimde ifade edilme şansı buldu.

Av. NOYAN ÖZKAN " Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben, burada İzmirli yaşayan, bu kentin havasını soluyan, bu kentte diğer yurttaşlarla barış içinde ortaklaşa yaşamayı amaçlayan sıradan bir yurttaş olarak konuşuyorum.

BİR İZLEYİCİ " Kimin avukatısınız?.."

Av. NOYAN ÖZKAN " Kimsenin avukatı değilim beyefendi, sıradan bir yurttaş olarak konuşuyorum. Özellikle, İnciraltı bölgesiyle ilgili hiçbir hukuki bağlar yoktur, onu özellikle belirtiyim.."

Sözkonusu bu suskunluk ittifakı, bir yandan, öznelerin **taraf olma** durumunun kaynaklanan tavır alışlarının deşifreyonunun gündem dışı tutulmasına olanak sağlarken, bir yandan da, tartışma sürecinde oluşması hedeflenen çatışma uzlaşım düzlemlerinin de giderek **belirsizleşmesine** katkı sağladı. Farklılaşmış pozisyonlara oturan öznelerin, sorun tanımlaması aşamasında temel aldıkları **farklılaşmış gerçeklik senaryoları** da olmasaydı, belirsizliklerin örttüğü tartışma düzleminde yer alan birçok çatışma konusuna açıklık kazandırılmamıştı.

İlk bakışta, öznelerin tesbit ettikleri sorun odakları oldukça geniş bir yelpazede dağılmış izlenimi verirken, daha dikkatli bir ayıklama sonucunda, bu odakların belirli konu bakışlarında toparlanabildiği görülebiliyor. Tartışmalarda, özellikle mülk sahibi kategorilerinin yoğun biçimde gönderme yaptığı ve kurum temsilcilerinin de bu göndermelere karşı söylemler geliştirdikleri **yerel yetersizlik** kapsamında gelişen sorun tanımlama biçimleriyle bu konu başlığına girilebilir

olacak
elleri yi-
kırı öne-
şlanır:

n, sem-
irecinde
ulunma
munun
sel ilke-
ğirlikla.
üne ya-

çeklik
şturmak
dakları-
çekliği
e etme
ısından
en ger-
nımla-
rtüşme
da ye-

çıklıkla
edilme-
mi idi,
lıktan-
nacıya

zmir'de
içinde,

urttaş
lantım

undan
lanak
na ve
aşmış
dikları
tartış-
ş ola-

azeye
darın,
ellikle
nsilci-
likler
ilir.

Sorunun, alana ilişkin "yerel yetersizlikler" ile temellendirilmesi süreci

Daha önce de belirtildiği gibi, bu ele alış biçimi çoğunlukla yerel mülk sahipleri kategorisinden destek buluyor ancak, konunun idari - Siyasi platformlarla eklenmesi boyutunda, kurum temsilcilerinden de koşullu bir destek sağlıyorlar.

Yetersizlik kavramı kapsamında altında, farklı kategorik açınımlar yer alıyor kuşkusuz, ancak bunların başında en fazla, alanın **sosyal donatı** olanaklarındaki eksikliklerden söz ediliyor.

FERİDUN ÖNKOL " Ben, evveli akşam evladım ile beraber hüngür hüngür ağladım. Kız kardeşime gittim Balçova'ya, "Baba, biz bu tesislerden yararlanmayacağız, böyle yerlerde oturamayacak mıyız?" dedi.

Ben de bir vatandaşım ya, benim bölgem orası değil, 9 kilometre ilerde oturuyor İnciraltı'nda. Her şeyden yoksun benim vatandaşım. Sağlık ocağım yok, içme suyum yok, her şeyden yoksunum. Benim mandalina ağaçlarım kurumuş, halkımın mandalina ağaçları kurumuş, siz diyorsunuz ki, "Yeşili yok ediyorsunuz."

NEVZAT CİHAN " Şu anda orada yaşayan vatandaşların birçok güncel sorunları vardır. Bu güncel sorunlardan bahsederseniz; örneğin oranın yolu yoktur, sağlık ocağı yoktur, ilkokulu yoktur; şehrin yanında olmalarına rağmen şehrin hiçbir imkanından faydalanamamaktadırlar."

FEHMİ AKDENİZ " Bir de bakımsız bir çevreden olduğu için imar istiyoruz. Nasıl?..

Bölgemize, bilhassa yol durumumuzun yetersizliği nedeniyle Belediye hizmetlerinin hiçbirini verilememektedir. Ancak Balçova Belediyesine bağlandıktan sonra çöp kamyonu gelmeye başladı, dikkatinizi çekerim.

Onun dışında, yol yok ki nasıl gelsin kardeşim; su yok ki nasıl gelsin?... Arkadaşlarıma soruyorum, buranın havası iyi diyen arkadaşlarıma; özür dilerim, maske taksınlar. Yani "burası imara açılmasın" diyen, arkadaşlar, "yeşillik" diyen arkadaşlarımız, "burası akciğerdir" diyen arkadaşlarımız lütfen maske takmadan Dalyan'dan geçmeyiniz, ayağınıza kasık çizmesi giymeden geçmeyiniz, batarsınız."

Alanın aktüel (görünür, güncel, filleşmiş) gerçekliğini bir "sorun tanımlaması" olarak gündeme getiren bu görüşler, yadsınamaz biçimde ciddi bir haklılık taşıyorlar. Özellikle bu bölgenin, bir kaçak yapılaşma süreciyle var olmadığı ve planlama kurumu ile planlı camiasının **yüz akını** oluşturduğu hatırlanırsa, bunca yıl içinde oluşan bu yetersizlik birikimini, bu aktüel gerçekliğin oluşumunu kitlere anlatmakta oldukça güçlük çekileceği açıktır. Bu konuda üretilmiş olan yorumlara, metin ilerledikçe yer verilecektir.

Geliştirilen bu tür bir sorun tanımlaması, kuşkusuz çözümünü de kendi içinde göstermektedir denilebilir. **Rasyonel** bir çözüm arayışında geliştirilebilecek ilk yaklaşım, öncelikle alanın aktüel yetersizliklerinin giderilmesini hedefleyecektir. Mülk sahipleri kategorisinden gelen yanıtlar, bu rasyonele dayalı çözümler için geç kalındığını, bir başka deyişle ileri sürdükleri aktüel gerçekliğin zaman aşımına uğradığını çok açık biçimde ifade ediyor.

FEHMİ AKDENİZ " Buraları, evet eskiden çok güzel yeşildi. Tekrar tekrar aynı yere geliyoruz, -çok hızlı konuşuyorum - Kadifekale'nin baklasına itiraz eden var mı? Güzelyalı marul bahçelerine itiraz eden var mı? Bahçelerarası'ndan Sayın Mehmet Kabakçı'nın ilk yetiştirdiği salatalığı Sayın İsmet İnönü'ye her sene gönderdiğini bilmeyen var mı?

Evet arkadaşlar, bütün bunlar bitti. Fakat şimdi üzülüyorum, bir başka arkadaşım - isim vermeyim, polemik olmasın 30 sene sonra bize bir Sağlık Ocağı açmayı öneriyor, dolayısıyla "Sağlık Ocağını size sus payı vereyim de vaz geçin bu işten" diyor.

Kardeşim, biz Sağlık Ocağından vazgeçtik, doğru dürüst yolumuz yok, lağımı-mız dışarı akıyor, diyoruz. Ama Sağlık Ocağı varmış, korkmayın. ilaçlar da be-dava."

Yetersizlikten temellendiği iddia edilen sorun tanımlamasına geliştirilen çözüm arayışlarının birer **sus payı** biçiminde görülüyor olması, **sorunun**, üzerinde geliştirildiği gerçekliklerle ilişkili olmadığı doğrultusundaki ipuçlarını kuvvetlendiriyor. Alanda yaşayan mülk sahiplerinin, sorun tanımlamalarına dayanak olarak öne sürdükleri başka bir **gerçeklik** tesbiti ile, daha önce ifade edilen **gerçekliğin** yarattığı yanılsamanın aşılanacağı düşünülüyor.

NEVZAT CİHAN " Ayrıca ekonomik olarak toprağın ihtiyarlamasından dolayı Balçova İlıcalarında yapılan birtakım sondajlar neticesinde toprak tabakalarına yayılan borlu ve kükürtlü sular -sondaj çalışmaları yapılmıştı sıcak su bulunmuştu, üstleri kapatıldı, dışarıya çıkamayan su toprak tabakalarına yayıldı borlu ve kükürtlü sular dolayısı ile kuyu suları bozuldu. Bunun bozulmasından dolayı da üretim düştü, narenciye yok oldu; ağaçlar devamlı olarak kuruduğu için söküldüğünü belirtmek isterim."

FERİDUN ÖNKOL " Şimdi, efendim, bugünkü toplantımızın sebebi, İnciraltı ve Bahçelerarası konusu. Biz buraya neden geldik? Bizim buraya gelmemizin bir sebebi var, diktiğimiz ürünün, diktiğimiz sebzenin, yaptığımız verimin karşılığını alamamamızın sebebinden dolayı, bizim halkımız ve benim çalışanlarım, bu men-subu olan kişilerin, milyarlık tesisleri olan İnciraltı ve Bahçelerarası bölgesinde - yeşilcilere sesleniyorum hem de - böyle bir bölgenin verimi olan yerde, 400 bin hektar dönümü arazisi olan İnciraltı'nda, bunun içerisinde 10 bin dönüm arazi olan yeşil alanı bu kişiler burayı heba mı ediyorlar? Ve değerli arkadaşım sesleniyorum; benim kendimin 3 dönüm arazisi var, seracılık, suyu borlu, toprağın analizini yaptırdım, bozuk; kartımı veriyorum.

Kartımı burada arz ediyorum, seralarımı da size hiç ücretsiz, bu halkımın üzerinde namusum ve şerefim üzerine parasız size veriyorum, bir senelik dikin bu verimin karşılığını alın, ondan sonra benim çiftçime gelin. Siz yeşili koruyormuşsunuz, buranın suyu sağlamış, buranın toprağı iyiymiş, ondan sonra benim çiftçime konuşun."

FEHMİ AKDENİZ " Biz, imara açılmasını istiyoruz; çünkü, önce su sorunu... Yıllar önce inşa edilen Balçova Barajına, "Biz size su vereceğiz" diyerek aldattılar; fakat, bugüne kadar bir gram su vermedikleri gibi, içmeye değil arkadaşlar, sulamaya değil arkadaşlar, görmek için, tatmak için su almadığımız gibi, halen İnciraltı'ndaki bir bahçeye, Ersivri bahçesinin yanındaki dereden derin artezyenle su alınmaktadır. Dolayısıyla, bu bölgenin ağaçları kurumuştur. Biraz önce bir meslektaşım dedi ki, "Burada su bozulmamıştır..." O arkadaşım tavsiye ediyorum, Sahilevlerine giderken sol tarafta Rahmi beyin bahçesini görsün, Ersivri'nin bahçesini görsün, daha merak ediyorsa Serdar Şınlak beyin bahçesini görsün İnciraltı'nda veya sayın bizim arkadaşımız, ağabeyimiz, yine Ersivri'nin İnciraltı sol taraftaki bahçelerini görsünler. Bunlar yol üstünde; içeriye girmelerine, ayaklarını çamura sokmalarına gerek yok."

Alanın tarımsal veriminin düşmesi dolayısıyla elde edilen gelirin yetersizleştiğini vurgulayan bir diğer örnek, tarıma oldukça uzun yıllar emek vermiş **eski toprak** bir ziraatçıdan geliyor.

Dr. ATIF ATILLA " Sayın Başkan teşekkür ederim. Muhterem dinleyiciler, ismim Atif Atilla. 75 yaşındayım, Ziraat Mühendisiyim. 60 senedir bu timarı karış karış gezen, her otunu birer birer tetkik eden bir arkadaşınız olarak karşınızda bulunuyorum. Bunu yapmaya mecburdum.

(...) Efendim, burası tabiat itibarıyla bizim kara kaplı kitaplara ters düşen bir yer. Biz deriz ki, narenciye nerede oluyor oğlum?.. O dese ki, "kuzeyin marasında olur"; çaktı o herif. İlle güneyde olacak, ama ne yazık ki buradakilerin hepsi kuzeyde. Demek ki, bazı hususlar kara kaplı kitaba hiç uymuyor. Kendine has toprak yapısı, kendine has su yapısı var. "Yaşlı, toprak çürüyor." Toprak çürümez de gittikçe değer kazanır, o ayrı hikâye. Şimdi detaya girmeyelim, yeri değil burası.

(...) Arkadaşım bu bor, ziraatte bir metreküpde yarım gram bor mutlaka bulunması lazım. Bu bulunmazsa rasyonel, yani verimli hiçbir ziraat yapamazsınız. Bu 600 gram çıktı mı, başlar ölüm çanları çalmaya. Bu birdenbire yıldırım gibi cart diye öldürmez bitkileri, yavaş yavaş. Çünkü borun bir hususiyeti, toprakta yavaş yavaş yığılır. Çaresi yok mu?... Var kardeşim. Dönümüne atarsanız 2.5'ar ton her sene alçı ve alçıyı atmak kurtarmaz; di-

yorsunuz ki, "Baraj bana su vermiyor, benim suyum rezil." Dünyanın hiçbir suyunu kullandığınız zaman o sudan iyi bir toprak ıslahı yapamazsınız. Demek ki, yalnız alçıyı vermek de kurtarmıyor, Hadi verelim, ama su yok elimizde. Demek ki, böyle bir ıslah metodundan da uzağız efendim."

Toprağın yapısında oluşan bozulmanın, giderek bölgesel verimi düşürdüğü tesbitine katılan Dr. Atif Atilla'nın, sorunun çözümüne yönelik geliştirdiği öneriler, **çözumsuzlüğe olan inancın** ciddi ipuçlarını taşıyor. Belki de, potansiyel çözüm arayışları giderek silinip yok oluyor, teknoloji, teknolojiyi satın alacak kapital, çokça da talep edilen duyarlılıklar bir türlü var olamadıkça.... Aşağıdaki cümleler, bu saptamayı doğrulayan mesajlar iletiyorlar.

FEHMİ AKDENİZ " Bu devirde biz imara açılın istiyoruz; çünkü, bu devirde çiftçilik girdileri çok pahalı, mahsul fiyatları da çok düşük. Çiftçilik yapma, cazibesini kaybetti. Çünkü, memleketimizde evvela bir tarım reformu yok. Senelerce çalıştığım müesseselerde bir tarım reformu kurulması için, yapılması için istedik. Fakat maalesef, tarım reformu olmadığından mahsulümüz, domates bir gün 1000 liraya satılırsa pazarda yandınız çiftçi arkadaşlarım, yarın 5 kuruşa satıldığı zaman kimse yanınızda yoktur, hayvanlar da yemez çok affederseniz."

NEVZAT CİHAN " Şu anda geçim sıkıntısı çeken, bankalara borçlu üreticiler buraları yavaş yavaş satmak mecburiyetindedirler ve satıyorlar şu anda"

HALİL ÖZGÜR " Yeryüzünde, hemen hemen pek çok şeyin fiyatını üreticisi belirler. Nedir? Örneğin, atıyorum örnek veriyorum burada, bir don lastiğini fabrika üretirken, işte hammadde girdileri şu kadar, su bu kadar, elektrik bu kadar, stok maliyeti bu kadar der ve atıyorum, "1000 liradır" der çıkar karşısına 1 metre don lastiğinin fiyatını. Ve daha sonra siz onu, 999 liraya alamazsınız; çünkü üreticisi zarar edecektir bu fiyata. Şimdi dönelim bize.

Yine ben örnek veriyorum; 1 kilo domatesi 1000 liraya malediyorum. İşte makûs talihim burada başlıyor; ben bu malı hiç bir zaman 1000 liraya satamam. Bu fiyatı belki isteyebilirim, ama satmaya hakkım yoktur. Çünkü her şeyin fiyatını üreticisi tesbit ederken, tarım ürününün fiyatını alıcısı belirler. Siz istediğiniz kadar inandırıcı olun, 1000 liralık malı 100 liraya ancak satarsınız.

...Ve en son olarak da girdiler. Vermeden almak Allaha mahsus; bir canlı yetiştirmek için onu beslemeniz, gerektiğinde ilaç vermeniz, gerektiğinde soğuktan ve sıcaktan korumanız gerekir. Kısacası bir şeyler verip, karşılığında bir şeyler almanız doğa kanunudur. İşte bu tip şeylerin fiyatı o derece yükselmiştir ki, üretilen mahsulün fiyatını çok çok arttırmıştır."

Tartışma oturumunda, **bu alanda artık tarım yapılamayacağına** yönelik tutumlar daha kararlı bir biçimde sergilenme olanağı buldu.

HALİL ÖZGÜR " Fakat, bu noktada, aslında hiç kimseye bilgi verme runluluğumuz olmasa da, sizlerin bilgi alma özgürlüğünüzü çiğnememek için açıklamada bulunmayı uygun görüyorum, kendi açımdan.

Kararımızın gerekçesi şuydu: Bu araziler üzerinde, tarihini tam olarak lemesek de yüzyıllardır tarım yapılıyor. Eşyanın tabiatına uygun olarak da, lanılan her meta eskir, toprak da öyle. Bu topraklar o kadar uzun yıllar işlenmiş artık eskidi; ancak, bizler yine de bundan istifade etmeye çalıştık. Çok kötü rakları çeşitli ilaçlarla tedavi etmeye, mikroplu bölgeleri dezenfekte etmeye çalıştık, bu tür yöntemlerle tarım yaptık.

Ancak, tabii ki bunun da bir maliyeti var. İlaç bize zembille gökten inmediği göre, bunu parayla satın almak zorundayız, bunun da bir maliyeti var ve tabii üretilen malın fiyatına yansıyor, bu birincisiydi.

İkincisi ve en önemlisi su meselesi, sürekli bahsedilen şu su meselesi. Bu arazileri sulamak için elimizde bulunan tüm yeraltı kuyularındaki su kalı düşü; içerdiği tuz ve bor oranı o derece yükseldi ki, üretimi yapılan bitki yaşamaları imkansız hale geldi.

Düşünün bir kere, aynı şekilde insanlar da, insanlar gibi bitkiler de içilebile suya ihtiyaç duyarlar. Bizler, bu suları bırakın içmeyi, el yüz yıkamada bile lanamıyoruz. Yaptırdığımız tüm su tahlillerinin sonucu T-4, yani bu teknik rimin anlamı da şu: Bu sularla kesinlikle tarım yapılamaz. Netice olarak birim alanında yetişen bitki miktarının azalması ve kalitesinin düşmesi, mal muazzam ölçüde yükseltmektedir."

Aslında, hem mülk sahipleri, hem de kurumların temsilcilerinin kısmen üzere de anlaştıkları, **toprağın sorunları olduğu** gerçekliğine, mülk sahipleri kate risi dışında yer alan diğer özne grupları farklı bir temelde yaklaşıyordu. Özel de Ziraat Odası.

AHMET TOMAR " Özellikle Köy Hizmetlerinin orada yapmış olduğu çalışmalar şu ortaya çıkıyor: Tamam, lokal olarak sorunlu alanlar var, ama genel tarımsal faaliyeti sınırlandırıcı genel boyutlarıyla böyle bir sorun yok. Ve bu sınıf tarım arazisi o yörenin; yani taşlılık olan, belli bir kirlenmeden dolayı ort çıkan arazilerde sorunlar var, ama rahatlıkla ıslah edilebilecek sorunlardır. dece pahalı olan bir yöntem, bor kirliliğinin giderilmesi olayıydı."

Ahmet Tomar, topraktaki sorunlu alanların lokal olarak sınırlılığı tesbitini yapmakla; var olan **kısmi krizin**, mülk sahipleri tarafından genişletilip, alan bu nüne yaygınlaştırılması çabalarına da, karşıt bir **gerçeklik** geliştirmiş oldu. Belirli maliyetlerle aşılabileceği iddia edilen bu kriz tartışmasına, Gülbin İ yılmaz'dan gelen bir başka yorum, konunun, sadece tarım tartışmaları ile sını olmayıp, **açık yeşil mekan** olgusunu da içerdiğini hatırlattı.

GÜLBİN HİÇYILMAZ " Bu alan topoğrafyasıyla çok önemli bir açık yeşil mek yaklaşık 500 bin metrekare bir alan, çok önemli bir yetiştirme ortamı. Bakır alan, kent yakın çevresinde kalan, İzmir için çok önemli olan bu derec büyük tek açık mekan, açık yeşil mekan potansiyeline sahip yer. Buranın tarı sal potansiyeli üzerinde görüşler bildirildi. Daha önce de belirttim, bizler garlaşabilmek için toprak kaynaklarını kullanmak zorundayız. Toprak ür meyen, çoğaltılmayan, geri döndürülmesi, geri kazanımı imkansız bir m Toprağı geri kazanabilmek için kuramsal olarak 1000 sene beklememiz rekiyor., tabii üzerindeki kileri yıkarak. Biz daha üzerinde hiçbir şeyi bulunmay gerçek bir konutsal yerleşime ayrılmamış, baskılarla kirlenmemiş bir a bugün imara açmayı konuşuyoruz. Yok etmeyi, bu toprak kaynaklarını yok meyi konuşuyoruz. Bizler bindiğimiz dalı kesiyoruz."

İnciraltı'na yönelik tartışmalara, bir özne kategorisi olarak "doğa"nın varlığı oturtan tek ele alış ise bir bilim kurumunu temsil eden Sezai Göksu tarafını dile getirildi. Ancak, aktüel düzeyde, varlıklarını kanıtlama ve taleplerini bir özne kategorisine karşı totaliter /hegemonik bir tavır alışla dayatmış olan "san" kategorisi karşısında, "doğa'nın özgür kılınması" gerektiği söylemi, tar malar arasında eridi gitti.

SEZÂİ GÖKSU " Böylece plan, yeni paylaşımlara meşru bir zemin oluşturacak; hatta yerel mülk sahiplerinin yeni rant paylaşım süreçlerine katılmasıyla birlikte, kamuya terk etmeye razı olacakları alanları kentliler için kazanılmış yeni alanlar olarak, bu akılcı eylemin farklılaştırılması için yeterli görecektir. Burada amaçlı, akılcı eylemi yönlendiren kurallar teknik kurallardır, akılcılaştırma da teknik akıl olduğundan, teknik uygulamaya ve topluma, giderek doğaya hükmetmeye dayanır. Bir denetim kurmaktır. Bu yolla yaşam ilişkilerini akılcılaştırırken otoriteyi kurumsallaştırır. Yani, teknik akıl bizzat politiktir, dolayısıyla yönetimin akılcılığı yeni paylaşım süreçlerini kendi meşruluğunun temeli yapmasına izin veren bir sistemi sürdürmesiyle ölçülür.

İşte, bu nedenle doğaya hükmetinin insanları denetlemeyle bağlı kıldığı bir evren tasarlanır. Ama bu tehlikeli bir bağlıdır. Doğanın potansiyelini özgür kılabilecek şekilde bu bağın çözülmesi gerekir. Bu takdirde doğa artık bir nesne değil, bir özne, bir rakip olarak görünmeye başlanır. Böyle bir tasarım, ancak etkileşime dayalı iletişimsel eylemle sağlanır; amaçlı, akılcı eylemle değil."

Uyarlaşmaya, **rasyonel** kaynak kullanımına, özne kategorilerinin **özgür kılınmasına** yönelik bu söylem alanları, İnciraltı'nda varolan **gerçekliğin** farklı bir dışavurumu olarak sergilendiler. Dolayısıyla, sorun tanımı kategorisinde de farklı pozisyonlarda yer aldılar. Potansiyel çözümlere bir kapı aralamaya çalışan bu tür görüşler, ağırlıklı, alandaki tarımsal sorunların aşılabileceğine yönelik umudu da içeriyorlardı. Ancak, tartışmalar ilerledikçe görüldü ki, mülk sahiplerinin artık, tarımda iyileştirmeye yönelik talepleri ağırlık taşııyordu. Ya umut kalmamıştı ya da başka gelişmelerden temellenen yeni gerçekliklerden, yeni umutlar yaratılıp besleniyordu.

FEHMİ AKDENİZ " Ve yine eskiden kalma, biliyorsunuz turuncu üzerine aşıllı mandalinalar, zaten bu olmuyor, dayanmıyor buranın iklimine, ancak satsuma oluyor. Fakat satsumaları da aldık ve esaslı kontroller olmadığı için, buralara nematod getirdik bahçelerimize, her sene 5-10 tane kuruyor. Soruyorlar bana, "Fehmi Bey, neden kuruyor?" Neden kuruyacak, kanser geldi. İşte arkadaşlar olay bu. Diyorlar ki, "Ziraati iyileştirelim. Hastaları iyileştiriyoruz ya ziraati niye iyileştirmiyoruz?" Niye siz yaralı atı, beynine bir kurşun sıkarak öldürüyorsunuz da iyileştirmiyorsunuz? kanser olan bir şeyi, kanser olan bir hastayı iyileştirme imkanınız varsa dünyaca isminiz geçer."

GÜLBİN HİÇYILMAZ " Burası, tarımsal kirliliğin hakim olduğu bir alan haline gelmiştir. Son zamanlarda birazcık da povokasyon olduğu kaçınılmaz. Çünkü, tarımsal topraklar kullanım kabiliyetlerini kaybederlerse, üzerindeki ağaçlar kurursa, bor kirliliği ortaya çıkarsa, su kalmazsa, bu insanlar ne yapacak? Tabii ki konutsal yerleşime açacaklar burayı."

Alana ilişkin yetersizliklerin ilk gündeme gelişinde, sempozyumdaki tüm özne kategorilerinin uzlaştığı ortak bir kaygı düzlemi oluştu. Yetersizliklerden türetilen **gerçeklik** senaryolarında kuşkusuz ciddi bir **mağduriyet** durumu yer alıyordu.

Ancak, bu "gerçeklik" tesbitlerine dayalı olarak kurgulanan "sorun tanımlamaları" ve talep edilen "çözümler" bir türlü öne sürülen "gerçeklikler" ile üstüste örtüşmedi. Taraflar, bu durumun ve konunun bir sempozyum ölçeğinde tartışmayı gerektiren boyutlara erişmesinin sorumluluğunu, kuşkusuz farklı ölçeklerde algılayıp, farklı odaklara yaptıkları göndermelerle ifade ettiler.

Mülk sahiplerinin hesaplaşması ağırlıklı sistemin tek tek kurumlarına karşı gelişirken, sivil toplum örgütlerinin, bilim dünyası temsilcilerinin hedefleri, ya topyekün sistemin bütününe yönelik olarak yoğunlaştı ya da siyasi yapılanmanın işleyişine yöneldi. Siyasi yapılanmanın temsilcilerinin tavrı ise, pozisyonlarının taşıdığı olası "risk" leri hem bertaraf edecek hem de sempozyum konusu olan tartışmayı, kamuoyuna vermek istedikleri "mesajlar" doğrultusunda yönlendirilecek biçimde geliştirdi.

Özne kategorilerinin hedef seçtikleri "sorumluluk odakları"

Önce, açıklıkla alanın "imara açılmasını" talep eden bir yaklaşımın, gönderme yaptığı kurumlara bakalım.

FEHMİ AKDENİZ " 20 yıl önce, -ayrıca bunlara ilave ediyoruz, sularla olan problemimiz bitmedi beyefendiler - 20 yıl önce DSİ tarafından Agamemnon Iılcası civarına derin bir artezyen çakıldı; fakat, bilinçsizce kapatıldı, başka türlü çare bulunamadı, bu üst katmanlara geçti. Bunu meşlektaşlarım bilir. Bu sular, bizim orada mevcut sularımızı da bozdu. Ayrıca, bu barajın burada yapılmasıyla bizim ana su arterlerimiz durdu.

Ayrıca, üst tarafta Balçova'nın, halen Mithatpaşa'nın üstünde bulunan İş Bankası evlerinin lağımı da bizim tarlaya aktığı için, yani bizim tarlalarımıza aktığı için burada su olayı tamamen problemdir."

NEVZAT CİHAN "Sulama için yapılan Balçova Barajı İzmir'in içme suyu olarak ellerinden alınmış, Balçova üzerinde bulunan tarım alanları özel idare tarafından yok pahasına istimlak edilmiş, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Yurtlar Kurumu tarafından yine tarlaları yok pahasına ellerinden alınmıştır. Otoyollar dolayısıyla arazinin büyük bir bölümü Karayolları tarafından istimlak edilmiş, istimlaka uğrayan vatandaşların parası halen ödenmemiştir, yüzde 30 faizle ileride ödenilmesi düşünülmektedir; artık kaç yılda ödenecek bilinmemektedir."

Sıralanan tüm, örnekler Türkiye'de görmeye alışık olduğumuz, popülist söylemlerin yanılsama yaratıcı sonuçlarına işaret ediyor gibi. Özellikle, büyük yatırım projelerinin konumlandırılması aşamasında çok sık rastlanılan bu tür bir süreçte; bir yandan yatırım projesinin konumlandığı yerdeki yöre insanına, gerek yatırımın potansiyel işgücünü oluşturmada "öncelik garantisi verme", gerekse, "yatırımın ekonomik getirisinden yararlanma konusunda umut dağıtma" politikalarından sıklıkla yararlanılmaktadır. Bu politik manevralar genellikle iki aşamada yarar sağlar. Öncelikle, projenin yörede konumlanması sürecinde gelişecek potansiyel karşı çıkışları yumuşatır, ikinci ve bununla ilintili olarak da, projenin hem ilk yatırım aşamasında oluşabilecek maliyetlerini etkiler hem de projenin hayata geçme süresini kısaltır. Projenin tamamlanmasından sonra, yanılsama açığa çıkar ancak artık "yapılacak" çok fazla birşey de kalmaz.

Kuşkusuz bu tür siyasi manevralar dışında, kaynakların yetersizliğinden, geleceği doğru öngörememekten ve beceriksizliklerden kaynaklanabilen, yanılısama yaratıcı sonuçlar üreten birçok uygulama da olmaktadır. Ancak bu kategoriye, **hedef çerçevesinin** doğrudan **yanılısama yaratma** sürecini kurgulamıyor olması nedeniyle, politik manevra içerikli uygulamalardan ayırarak değerlendirmek gerekir. Benzer sonuçları yansıtmakta olmalarına karşın, ilk kategorinin **etik düzlemde meşruiyetini** savunmak çok daha güç olmalıdır.

Sivil toplum örgütleri, geliştirdikleri yaklaşımlar ile bu tartışmadan çok da bağımsız olmayan ancak tartışmanın ölçeğini değiştiren yeni bir boyut katıyorlar sorun odaklarının tesbitine. İlk örnek Ziraat Odası Başkanından.

AHMET TOMAR " Ben öncelikle konunun şu başlıklar altında ele alınmasını önereceğim: Bugün bu konuyu niçin tartışıyoruz?... Bunun nedenleri nelerdir?... Onun çok büyük önemi vardır. Tabii ki bugüne kadar uygulanagelen tarım politikalarının bir sonucu diyorum."

Sisteme eleştirel bir yaklaşımla bakan bu görüşün ardında, Türkiye'nin tercihte bulunduğu gelişme stratejilerine ve ideolojilerine yönelik ciddi şüpheler var kuşkusuz. Sanayileşme süreçlerine kimi zaman açık, kimi zaman örtük bir destek veren egemen politikaların, eşdeğer biçimde, ülkenin tarımsal potansiyeline dönük **uzun vadeli, tutarlı ve devamlılığı olan** stratejilere yeterince ağırlık vermemesinin izleri ile karşı karşıya kalıyoruz bugün. Bir başka deyişle, İnciraltı özelinde gündeme yeniden çıkan bu hesaplaşmada, özne kategorilerinin karşı karşıya duran pozisyonlarında yer alışları da, **özgür bir tercihten çok, bir dayatma karşısında gelişen atomize bir tavır alış** gibi duruyor. Hele de, tüm bu oluşumları besleyen **kentleşme politikaları ve süreçleri** de bilindiğinde... Mülk sahipleri kategorisinden Halil Özgür, bunca söze gerek bırakmayan bir yalınlıkta çok şeyi özetliyor.

HALİL ÖZGÜR " Bu devletin tarım politikasıdır; yani yok etmek istediği, kendi kimliğini unutup tarım toplumuyken, sanayi toplumu olmaya çalışmasının sancısıdır. Enflasyonu domatese endeksli bu ülkenin çiftçilerinin makûs talihidir bu. Netice itibarıyla, bu arazilerde, bu şartlarda tarım yapılamaz."

Ülkenin gelişme stratejilerine yönelik olarak yapılan tercihler, kuşkusuz toplumsal, mekansal ve ekonomik süreçlerdeki oluşumları da belirliyor. Kentleşme pratiğimizin tarihçesi, bu tür yansımaların çarpıcı örnekleriyle dolu.

Ölçüt olarak alınan değişkenlere bağlı olarak, kentleşme pratiğimiz, çeşitli dönemsel farklılaşmalar ile temellendirilerek açıklanabilir. Ancak, sempozyum konusu ile ilişkilendirmek açısından konunun ülkesel gelişme stratejileri kapsamında sınırlandırılması daha uygun olacaktır. Bu açıdan yaklaşılr ise, ülkedeki **planlama ve kentleşme pratiği** kaba olarak, iki temel dönemsel farklılık içeriyor demek olası. İlki, Cumhuriyetin başlangıcından 1980'li yıllara kadar hüküm

süren ve ağırlıklı **sosyal devlet** olma iddiasından temellenen bir **idari ve toplumsal yapılanma** süreci olarak tanımlanabilir. İkinci aşama ise, hem zamanı dünya konjonktüründen etkilenme hem de ülkeye özgü oluşan yeni siyasal ideolojik dengelerin arayışında, **ekonomik ve toplumsal** alanlarda yenide biçimlenen **liberal yapılanma** süreci olarak görülebilir. Bu dönemsel farklılaşmanın önemi şurada yatıyor. **Planlamanın** hem **kurumsal** hem de **işlevsel** pozisyonu, sözkonusu dönemlerin hakim **hedef çerçevesine** bağlı olarak yenide biçimleniyor kaçınılmaz olarak. Kentleşme pratiğimiz de, bu oluşumların çarpıcı yansımalarını sunuyor bizlere. Aşağıda yer alan saptamalar, ağırlıklı, son dönemde yaratılan oluşumlardan sorumlu olan özne kategorilerini egemen iktidarın ideolojik yapılanması çerçevesinde tanımlıyor.

BÜLENT TOKUÇOĞLU " Özellikle, 12 Eylül Anayasası dedik; bu 12 Eylül Anayasasının getirdiği hukuk sistemimize 1980'den sonraki yasalar var; bunla İmar yasası, -bildiğimiz üzere 1985'te çıkartılan yine Büyükşehir Belediyesiyle ilgili bir yasa, Turizmi Teşvik Yasası, Çevre Yasası, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası, Milli Parklar yasası ve Özel Çevre Koruma bölgeleri ile ilgili düzenlemeler.

Bunların hepsi, İzmir bütününde, hem Narlıdere'de, hem de İnciraltı'nda belli düzenlemeler yapılmasını gerektirecek hem yetkilere sahip kuruluşları ihtiva etmekte, hem de kentleşmeyi olumsuz yönde etkileyecek oluşumları içinde bulmaktadır.

Aynı zamanda bu süreç, imar aflarıyla birlikte başlayan bir süreci de beraberinde getirmiştir. Öyle ki, bu imar afları ilk olarak 1953 yılında çıkartılan bir İmar Affı Yasası var. Ondan sonra, 13 yıl boyunca Türkiye'de imar affı çıkartılmamı 1966 yılında 775 sayılı Gecekondu Kanunuyla bir İmar Affı Yasası getirilmi aradan yine bir 17 yıl geçtikten sonra yine 1983 yılında bir İmar Affı Yasası çıkartılmış ve arkasından 1984, 1986, 1987 yıllarında sürekli kentleşmeyi olumsuz yönde etkileyen imar afları ile karşılaşmaktayız."

LEVENT GEDİZLİOĞLU " Şimdi, özel mülk statüsü değiştirilmeden, ben ki sinlikle oranın kamuya terk edilmek adına devlete ve belediyelere arazilerin te edilmelerini doğru bulmuyorum arkadaşlar; çünkü devlet, halkımızdan daha faz spekülatör rolü oynamaktadır."

Tartışma, kentsel gelişme süreçleri olduğunda, çok güçlü belirleyicilik etkisi taşıyan bir kavramı da atlamamak gerekiyor. **Kentsel rant** kavramı, kuşkusuz tek başına gerçeklikleri yorumlamamıza yardım edecek verileri oluşturmuyor. Bu kavramın, gerçekliğin geliştiği zaman, mekan ve ilişkilendiği gerçekliği **özgül ve dinamik** boyutları ile temellendirilmesi gerek. İnciraltı toplantısında hemen her kategoriden özne grubunun, farklı amaçlarla da olsa, savlarını üzerine oturttuğu bir zemin yarattı **kentsel rant** kavramı. Mülk sahipleri, bu kavramın İnciraltı'nda yarattığı etkiyi, alanda giderek artan ranttan pay almak amacıyla büyük miktarlarda arazi kapatan spekülatörlerle ilişkilendirdiler.

NEVZAT CİHAN " Şu anda geçim sıkıntısı çeken, bankalara borçlu üreticiler buraları yavaş yavaş satmak mecburiyetindedeler ve satıyorlar şu anda."

FEHMİ AKDENİZ " Biz diyoruz ki, burası imara açılıp, durumu tespit edilip v ona göre herkes ne yapacağını bilir, çirkin şeylere tabiatıyla izin verilmez; dola yısıyla doğru dürüst bir şey olur. Fakat, şu anda 250 metrekare 5 bin dönüm yapılamaz, eskiden beri olan bir şeydi, zirai tesis yaparsınız. Fakat, şu anda hepimizin bildiği gibi üç dönemde 1500 metrekarelik inşaatlar var. Eğer, gölmüyorsanız, gözlerimizi açalım."

ERHAN BAFRALI " Bugün Bahçelerarasında birtakım spekülatörler var, bunlar buraya geldiler ve yer aldılar. Mesela bunun içinde medya var, Türkiye'nin sayılı medyası var, içinde holding var, içinde sanayici var bunlar şu anda burada yaptıkları villalarla burada yüzde 5 hakkını kullanıyorlar. Tamam, peki bu burayı yeşil olarak bıraktık, imara açmadık, bu insanlar eninde sonunda burayı mutlaka parça parça ele geçirecekler. Biz bunu anlatmaya çalışıyoruz size. Bu radaki araziler bölünmüş durumda, hisselenmiş durumda; bu insanların artık gücü kalmadı onu anlatmaya çalışıyoruz. Yani bu bir kişinin olsa belki bir 10 seneye daha gider ama, gidecek tarafı kalmadı; bunu anlatmaya çalışıyoruz."

ve top-
amanın
iyasal /
yeniden
arklaşı-
rsel po-
yeniden
çarpıcı
son dö-
nen ikti-

ül Ana-
bunlar,
'yesiyle
'lıklarını
ile ilgili

a belirli
rtiva et-
nde be-

eraber-
bir İmar
mamış;
tirilmiş;
Yasası
ri olum-

nen ke-
rin terk
ia fazla

etkisi
şkusuz
muyor.
ekliğin
ısında,
rı üze-
kavra-
ama-

eticiler
tilip ve
; dela-
nünme
da he-
r, gör-

bunlar
ı sayılı
urada
ki biz
burayı
e. Bu-
ı artık
10 se-

Mülk sahiplerinin, konuyu, spekülâtif el değiştirmeler ile temellendirmesi, aslında, alanda **bir süredir** var olan bir süreci ortaya koymak amacını taşıyordu kuşkusuz, ancak bu çaba aynı zamanda, eğer oluşan rant **bir şekilde** bölüşülecek ise, bu bölüşümde, **mülk sahiplerinin** pay isteme konusunda **daha zarsız** talepler ile ortaya çıkacaklarının da mesajını veriyordu diğer özne kategorilerine.

NEVZAT CİHAN " Spekülâtörler ve sermayenin eline geçmektedir. Bu alan, büyük kısmı şayet sözü geçen sermayenin eline geçerse, işte onların önünde hiçbir kurum ve kuruluş duramaz. Hem de öyle bir imara açtırırlar ki, sizin dediklerinizin tam tersine, istedikleri gibi açtırırlar. İşte örnek olarak, o bölgede iki yol arasında kalan, henüz inşaatı devam eden Migros gibi kuruluşlar 1/1000 planı bile olmadan geçici ruhsatla yapılmakta, yani 1/1000 plan ona göre ayarlamak istenmektedir."

Sempozyumda yer alan kurumların temsilcileri açısından da kentsel rant, konunun çok ciddi bir boyutunu oluşturmaktaydı. Bu özne kategorisinde yer alanların **kentsel rant** kavramını gündeme getirmelerinin nedeni, alana ilişkin olarak üretilen **imara açılma** söylemlerinin gerçekte, yörede **mülkü olanlara** değil, başka alanlarda konumlanmış spekülâtörlerin çıkarına olduğunu açık biçimde anlatabilmektir.

GÜLBİN HİÇYILMAZ " Burada gerçek olan bir şey var; burası, bu arazi çok zengin doğal ve kültürel, sosyal nitelikleri sebebiyle, özellikleri sebebiyle arsa spekülâtörlerinin başını döndüren bir yer. Şu an kentsel rant değeri baş döndürücü rakamlarda."

TUNCAY KARAÇORLU " İşte gördüğünüz gibi, yüzde 5, daha önce 3 bin metrekareye yüzde 5'di, şimdi 5 bin metrekareye yüzde 5 kararıyla -eğer gezdiyseniz görmüşsünüzdür- oralarda derebeylikler biçiminde oluşumlar oluşmaktadır. Sizler hiçbiriniz, eğer sağlıklı planlama kararları alınamazsa, bu derebeyliklerin önüne geçemezsiniz. Çünkü öyle sistemler, kendiniz de biliyorsunuz, kardeşi kardeşe bir anlamda karşı karşıya getirerek, alanlarda belirli kesimler arsa, arazi toplamaktadırlar ve bunlar özellikle oradaki yöre insanına hizmet eden değil, kentlin bir başka bölgesindeki spekülâtörlere hizmet etmektedir."

LEVENT GEDİZLİOĞLU " Şimdi, kentsel topraklardan sağlanan rant, hiçbir gelirle karşılaştırılmayacak kadar çoktur; öyle mi, haklı mıyım?.. Yani, siz, altın alın, saklayın, gömün ya da dolar alın, bankaya yatırın, ne yaparsanız yapın, hiçbir yatırım, hiçbir gelir kent topraklarının sağladığı rantın getirdiği geliri getiremez, yanına bile yaklaşamaz; doğru mu bu tespit?..

Şimdi, işte bu durum herkesin iştahını kabartmaktadır arkadaşlar, bu durum gerçekten iştah kabartıcı bir durumdur; yani benim de iştahımı kabartabilir bu durum.

Kentsel arazilerin sağladığı bu olağanüstü rant, kamu menfaatinde ifadesini bulan, yani kamu çıkarlarını gözetmesi gereken belediyelerin ve belediye yöneticilerinin de iştahını kabartmaktadır; onlar da kabanar iştahlarıyla davranmaktadırlar ve bu davranışları onları zaman zaman kamu menfaatleri doğrultusunda olmayan davranışlara itmektedir. İşte, bütün kararlarda baş belirleyici ana etken, kabanar bu iştaha cevap aramaktır.

Şimdi, kentsel toprakların kentli yararına kullanılmasına karşı, bu topraklardan maksimum, en çok rant elde etme tutumuyla ilgili olarak topluma karşı, yani hepimize karşı kentsel arazi sahipleri, -işte holdingler, bankalar, sigorta firmaları falan gibi -onlarla devlet ve bazı belediyeler arasında bir mutabakat oluşmuş durumdadır. Kime karşı? Topluma karşı ve toplumun çıkarlarına karşı."

Ancak, tartışma sürecinde görüldü ki, **mülk sahipleri**, kurumlardan bir adım daha öne gidererek, kendi taleplerini bu gerçeklik üzerine temellendirecek kadar konuya hakim olmuşlardı. Dolayısıyla, bu durumda, mülk sahiplerinin, **alandaki imar haklarının sınırlandırılması nedeniyle kentsel ranttan pay alamıyor olmalarından temellenen mağduriyet** söylemine karşıt, asimetrik bir söylem geliştirmekten başka bir çıkış yolu gözüküyordu.

LEVENT GEDİZLİOĞLU " Buradaki arazi sahipleri ve yeni sahip olacak olanlar, buranın imar planında belirlenmiş tarımsal niteliği korunacak alanlar statüsünü bilerek alan sahibi oldular ve bilerek buraya böyle sahiptirler. Daha önceden buraya bina yapılabilecekken sonradan değiştirilmiş değildir, o nedenle böyle bir hak kaybı burada söz konusu değildir. Ancak, ne denebilir? muhayyel kârlardan zarar etmiş olursunuz, muhayyel para kazançlarınızı elde edememiş olabilirsiniz. O da, tabiri caizse, kârdan zarar demektir. Yani, burada diğer örnekte verdiğim gibi, şeriatın kestığı parmak gibi bir şey söz konusu değildir."

İmar planı'nın farkında olunmasına atıfta bulunularak yapılan bu gönderme, **mülk sahiplerinin** ısrarlı taleplerine yönelik bir tür tartışma başlatırken, planlamanın **araçsal işlevini** sorgulayan yaklaşımlar da vardı.

TUNCAY KARAÇORLU " Turizm merkezi kararları, biliyorsunuz, ülkemizde iyi ellerde çok olumlu etkiler yaptığı gibi, turizm merkezi kararları farklı anlamlarda yağmaya da dönüşebilmektedir bu alanlarda. Turizm merkezi kararlarıyla, birçok haksız imar uygulamaları gözlemlenmiştir ülkemizde.

Bu anlamda, bu alanda hâlâ turizm merkezi kararının olması da bizim açımızdan kaygı verici bir karardır. Bu kararın hangi ellerde nasıl değerlendirilebileceği kuşkuludur."

ÜMİT ERDEM " Şimdi konuşuyoruz, "tarım alanlarına sahip çıkalım." Çıkalım ama, Bornova'yı ne yaptık? kim yaptı? Üniversite yaptı. ("Bravo" sesleri, alkışlar)

Gerçekleri söyleyelim ki, doğruları birlikte bulalım. (Alkışlar)
Katılmadığımız fikirler yok. Burada sabahtan beri izlediğim tartışma şu: Planının iflas ettiği durumu tartışıyoruz biz; plancı halkın önünde, arkasında olacağına eğer biraz ileri götürebilseydi durumu, bugün bu tartışmalar olmazdı."

GÜLBİN HİÇYILMAZ " Bu kent 1938 yılından beri planlanıyor, planlanarak geliştirilen bir kent. Planlı gelişen plansız kent, işte bu; bizim kentimiz, bizim evimiz. Planlamanın yüklenmesi gereken temel işlevi ise en yalın biçimiyle Zuhal Amato dile getirdi. Şehir Planlama Odası Başkanı ise "sağlıklı" liğa mülkiyet kurumu bazında nasıl bakılması gerektiğini vurguladı."

ZUHAL AMATO " Önce, isterseniz, Dünya Sağlık Örgütü'nün "sağlıklı kent" tanımından başlayalım. Biz buna çok önem veriyoruz. Çok teknik kelime kullanmayacağım ama, şöyle ... Önce şunu söyleyeyim; hepimiz bir kentte yaşıyoruz, bunların neresinin, ne kadarının sağlandığını İzmir için bir düşünelim.

"Sürekli yaratıcı olan, fizik ve sosyal çevreyi geliştiren, toplum kaynaklarını sürekli arttıran kent, kent demektir." Dünya Sağlık Örgütü böyle tanımlıyor. Yani, hastaları az olan, bebekleri ölmeyen, anladığımız anlamdaki, dar anlamdaki sağlığı kastetmiyor.

"Acaba, biz toplum kaynaklarını sürekli artırıyor muyuz?" Bir soru işareti hepimize.

Ayrıca, nitelikli, sağlıklı bir kentin niteliklerini de şöyle sıralıyor Dünya Sağlık Örgütü:

"Temiz ve güvenilir bir fiziksel çevre,

Dengeli ve kalıcı bir ekonomik sistem,

Kent bireylerinin temel gereksinimlerinin karşılanması,

Kent bireyleri arasında ilişki ve iletişim olanakları,

Herkese ulaşılabilen sağlık hizmetinin verilmesi ..."

En son sağlık hizmetinin verilmesi, ondan daha önemli konular var.

Yalnız, kent bireylerinin temel gereksinimlerinin karşılanması derken, sadece kentin bir bölüm bireylerinin temel gereksinimlerinin karşılanması anlamına gelmiyor."

TUNCAY KARAÇORLU " Bu anlamda da sağlıklı kentleri, hiçbir zaman özel haklara, yalnızca özel haklara yönelik kararla yaratmamız olanaklı değildir."

Planlamanın yönelmesi gereken evrensel, modernist **hedef çevresini**, sempozyum kapsamında yeniden hatırlatan bu yaklaşımlar, son döneme ekonomik ve

toplumsal yeniden yapılanma süreçlerinin, kendilerinin hatırlattığı **hedef çevresi** ile **nasıl örtüşecek** olduğu sorusunu da ciddi bir uzlaşmazlık tartışması olarak belleklerde yarattılar.

Söz konusu bu tartışmada, uzlaşım ya da çatışma pozisyonlarından hangisinde yer alacağımız konusu, kuşkusuz oldukça geniş bir değerlendirme platformunun problem alanı. Ancak, şurası da açık ki, siyasal yapılanma süreçleri bu platformun önemli bileşenlerinden biri olmak durumunda. Dolayısıyla, siyasal arenada yer alan özne kategorilerinin, bugün, bu kesitte konuya nasıl yaklaşıklarının tesbiti de oldukça önem taşıyor. İlk örnek İzmir Büyükşehir Belediyesi temsilcisinden.

ENGİN GÜREL " Bugün bahçelerarası olarak bilinen, tarımsal kullanışı olan; ancak kentsel rantı şu anda tarımsal rantını geçmiş gibi görünen, dolayısıyla burada oturanların bir anlamda kentsel kullanıma dönüş istemlerinin ağır bastığı bir durum vardır."

Temsilci tarafından geliştirilen bu görüş, kendi içinde bir **sorun tanımlaması** anlayışı taşıyor. Bu anlayışa göre, **mülk sahipleri, kentsel kullanıma dönüş talebi** içindeler, çünkü alan, rant kategori ve değerleri açısından bir değişim **durumu** yaşıyor.

Bu saptama, kuşkusuz hem **mülk sahiplerine** yönelik bir **gerçekliğin** resmi bir temsilci tarafından açığa kavuşturulmasını içerir, hem de sempozyum boyunca çok fazla didiklenmeyen bir başka alandaki **gerçekliğin** dile getirilişi olur.

Kentsel rantın, tarımsal rantı aşması durumu olarak özetlenebilecek bu **gerçeklik türetmesi**, aslında oldukça ciddi bir tartışma platformunun nesnesi olabilmeliydi. Çünkü bugün, yukarıdaki bu **gerçeklik türetmesinden** yola çıkılarak geliştirilen bir üst - söylemle karşı karşıyayız kentlerimizde bu söylem, planlamada farklı **durumlar** da farklı öznelerin kıyaslanmasıyla tekrar tekrar üretilir hale geldi.

Arsa rantının, üzerindeki yapının ekonomik getirisini aşması; yüksek rant kategorisine sahip arsalar üzerine, ancak bu kategorinin **gerektirdiği** değeri karşılayabilecek imar haklarının tanınabileceği; arsa rantının yüksekliği oranında, ortak kullanıma yönelik açık alanların bu arsalarda konumlanmasının ekonomik olamayacağı gibi **durumları** ifade eden bir çok anlayış, mevcut, aktüel bir gerçekliği ifade ettiği oranda; söylemin yaygınlaştırılması sürecinde, aktüel gerçekliğin bir kurallar ve kuramlar bütününe dönüşmesine de katkı sağlıyor, bu katkı düzeyi yükseldikçe de planlama olgusunu ve işlevlerini gereksizleştirip, onları indirgeyici bir rol oynuyor.

Mikro ekonominin **yanılsama** yaratıcı **piyasa dengelerini veri alan** bu tür söylemler planlama olgusunun, **fiili gerçeklik kategorilerini özgür bırakmasını** bekliyorlar. Talep merkezli ele alışları destekleyerek de bu tür kategorileri aynen yeniden üretecek hedef çerçeveleri kuruyorlar. Bu süreçle gelişen bir söylem alanında, artık kurallar, sadece fiili gerçeklik kategorileri tarafından üretiliyor olduğundan, her türlü kurumsal yapılanmanın da yükü azalıyor. Çünkü plan-

lamanın, **oluşan kuralların bürokrasisini yürütmekten başka** bir işlev kalmıyor. Bir başka deyişle, **piyasada var olan arz - talep ilişkilerinin özgür bırakılması** sonucunda, hem arz hem talep, yeni meşruiyet zeminleri arayışlarında daha etkin işlevler ile donanıyorlar.

Kuşkusuz, planlamanın **evrensel söyleminin** içinde konumlanmış siyasal arenada **yer seçmiş** özne kategorileri için, bu tür bir **fiili durumun** itirafı; mevcut gerçeklik kategorilerinin **durum tesbitini** yapmakla yetinildiğini ifade etmekten çok daha güç olmalıdır. Hele de, kurumsal rollerin, hala evrensel söylemin dışına tam olarak çekilemediği bir kesitte yer aldığımız unutulmaz ise... Bu tür bir hatırlatma, sempozyum kapsamında, ziraat odası başkanından geliyor.

AHMET TOMAR " Diğer yandan Sayın Büyükşehir Belediye Başkanı her toplantıda söylüyor, Genel Sekreter Yardımcısı da burada söyledi; oradaki yön halkı tarımsal rantın kentsel ranta göre bir değerlendirmesini yaparak, kentsel rantın yüksek olması nedeniyle böyle bir istemi olduğunu belirtiyor. Şimdi, eğer İmar Kanunu ve İl özel idari yasalarını incelerlerse Sayın Genel Sekreter Yardımcımız, böyle bir yetkiyi kesinlikle kendine vermiyor. Yani alan kullanımı açısından bir yetki veriyor yerel yönetimlere ama, tarım alanlarının korunmasını öngörüyor bu yetki öncelikle."

Sempozyumda siyasal yapılanmanın bir başka temsilcisi olarak yer alan Narlıdere Belediye Başkanı, kendi yöresine ilişkin tavrını oldukça açık ve karar bir biçimde ortaya koymakla, **net** bir pozisyona oturduğu duygusunu güçlendirdi. Ancak konuşma sürecinde yaptığı bazı temellendirmeler ile de, liberel söylemin kavramlarından yola çıktığını gösterdi.

MUSTAFA KARAHAN " O da, Narlıdere, birinci sınıf tarım arazisi. Suyu, yerel suyu şu anda bozulmamış ve bu su, -ki, yağmurlar böyle devam ederse de inşallah her sene de böyle olur -bu su da uzun zamanda bozulmayacağı benzer. Birinci sınıf tarım arazisini, ekonomiye katkısı olan tarım arazisini ve oradaki uğraşları ekonomik olarak karşılayan tarım arazisini durup dururken imara açmak düşünülecek bir olay değil.

(...) Yani, Narlıdere'de, otopanla deniz arasındaki kalan imarsız kısımlara hiçbir zaman yeniden imar verilerek oranın bugünkü yeşil dokusunu değiştirmeyi bu konuda da bir uygulama yapmayı asla düşünmedik, düşünmüyoruz ve bunlara müsaade etmeyeceğimizi de bir kere daha huzurlarınızda ifade etmek istiyorum. (Alkışlar)

Hem bizim Meclisimizin Narlıdere'nin yeşilinin korunmasıyla ilgili hassasiyetin biraz önce söyledim; aynı zamanda da, Büyükşehir Belediyesinin, Belediye Başkanımızın, Sayın Burhan Özfatura'nın kesinlikle ve kesinlikle görüşmelerimizden aldığımız sonuçlar, benim şahsen ikili görüşmelerden aldığım sonuçlar, "Narlıdere olarak Belediyesinden böyle bir teklif gelmedikten sonra benim Narlıdere'de de yeşili bozup onun yerine başka türlü amaçlı inşaatlar, konutlar yapmak ne düşüncemdir, ne de akıldan geçer; böyle bir şeye benim de tevessül etmem söz konusu değildir" demişlerdir. Buradan da bize böyle bir baskı, talep, baskı gelmeyeceğine göre, tekrar ediyorum, Narlıdere'yi imar çalışmalarının dışında tutmak en akılcı yol olur."

Başkan tarafından geliştirilen değerlendirmede üç temel **kabul** konusu var.

- Narlıdere'deki birinci sınıf tarım arazilerinin, **ekonomik verimliliğini koruduğu sürece** imara açılması düşünülemez.

- **Narlıdere Belediyesinden bir talep gelmediği sürece**, İ.B.Ş.B. Başkanı Burhan Özfaturanın, alanı daha yoğun bir biçimde imara açma düşüncesi yok.

- **Narlıdere'lilerden, belediyeye, alanın imara açılması yönünden bir baskı talep gelmeyeceğine göre**, alanı imar çalışmalarının dışında tutmak akılcı olur.

Ekonomik verimlilik ve talep gelmesi ile ifade bulan, **alanın imara açılma koşulları**, kuşkusuz daha önce tartışılan, **liberal söylemin dayattığı koşullar** ile büyük bir kavramsal özdeşleşme gösteriyor. Bu durumda şu konu kaçınılmaz biçimde sorgu alanına çıkacak.

bir işlev
in özgür
ri arayış-

asal are-
; mevcut
tmetkten
söylemin
... Bu tür
or.

her top-
aki yöre
kentsel
ndi, eğer
ter Yar-
ımı açıl-
nmasını

er alan
; kararlı
güçlen-
liberal

yeraltı
se de,
ia ben-
re ora-
imara

hiçbir
eyi ve
; bun-
ek is-

iyetini
lediye
mele-
n so-
onra,
r, ko-
m de
e bir
r ça-

du-

çma

ski,

ma
llar
nil-

Aktüel dünyada, alanın imara açılması konusunda **geçerliliği sıralanan arz ve talep koşulları** oluşur ise; Narlıdere belediye başkanı, ne tür bir tavrı hangi **hedef çerçevesine sadık kalarak üretme tercihi**nde bulunacaktır. Siyasi arenada **yer seçmiş** bir özne kategorisi olarak, kabaca Başkanın iki temel seçeneği var gibi görünüyor.

- Liberal söylemin, **Piyananın özgür bırakılması** çağrısı ile uzlaşarak, yerel talebi İ.B.Ş.B. Başkanına iletacaktır.
- Siyasal arenanın **erk ve ittifak** olanaklarını kullanarak, bir süre daha, alanın ve seçmenlerinin dayattığı kentsel rant baskısına karşı direnecektir.

İletme ya da **Direnış** senaryolarından gerçekte hangisinin, Başkan'lar tarafından fiili hale getirileceğini belirleyecek olan temel etmen kuşkusuz, **her birinin, içsel olarak taraftar olduğu veya içinde yer aldığı** pozisyonun **hedef çerçevesi** ile doğrudan ilişkilidir. Geliştirilen tavrın, planlamanın **taşınması gereken hedef çerçevesi** ile ne düzeyde çakışacağı ise, tartışmanın en can alıcı noktası olarak görülebilir.

Bugün planlama içine düşürüldüğü **araçsal** konumdan çıkartılabilir ise, kentsel rantın **yaratım ve dağıtımında**, yeniden düzenlenen hedef çerçevesinin niteliğine bağlı olarak, daha **adaletli ve ahlaki** paylaşım süreçlerinin oluşturulmasında da etkin bir işlev yüklenebilir.

Kentte bir özne kategorisi olarak varolan İnciraltı, İnciraltı'lı yöre insanı, Narlıdere ve Narlıdere'liler, Tarihsel değeri olan tüm alanlar, üretim ve egemenli süreçlerinde hakim rolde yer almayan çocuklar, kadınlar, yaşlılar, özürllüler, toplumun ortak tüketimine konu tüm açık mekanlar, **zamanında müdahaleye uğramamış** ve bugün **özgür** bırakılmış **kentsel rant oluşum süreçlerinin tehdidi altındaki bir kentte** varolmaya çalışıyorlar yıllardır.

Sorgulanmaya açık asıl odağın, planlama olgusunun kendisinden çok, onu **elinde tutan, hedef çerçevesini belirleyen ve bu çerçeveyi yeniden ve yeniden üreten** özne kategorileri olduğunu gündemde tutmanın oldukça önemi var bu günlerde.

III. ÖZNE KATEGORİLERİ ARASINDA GELİŞEN ÇATIŞMA VE UZLAŞIM SÜREÇLERİ

Özne kategorilerinin kendi **gerçeklik** tanımları içerisinde giriştikleri **sorun tanımlaması** çabaları, beraberinde kuşkusuz zaman zaman eleştiriyi, zaman zaman ise uzlaşmayı getirdi. Her grubun sonuçta getirdikleri çözümler ister son derece radikal ister uzlaştırıcı olsun, genelde **yaklaşımlarının** ya da görüşlerini temellendirdikleri **kavramların** içerisinde **uzlaşma / konsensus** çoğunlukla yer aldı. Aslında hem sorun tanımlamalarının hem de çözüm önerilerinin aynı **gerçeklik** temelli olması nedeniyle, **uzlaşma**, sistemin yeniden üretilmesinin bir aracı olarak sunulması açısından hiçte şaşırtıcı değil. Asıl önemli olan farklı çözümler sunma potansiyeli taşınması açısından, **çatışmalar**. Sempozyum özelinde sorunlar tanımlanırken kişilerin (yerel mülk sahiplerinin) kurumlarla, kurumların ise sistemle çatıştığını söylemiştik. Bu kapsamda sorun tanımlamaları

zaten kendi içlerinde hesaplaşmaları doğuruyordu. Bir başka anlatımla karşılıklı sorgulama ve suçlamalarla sorunların tanımlanması ve çözüm arayışlarına girişilmesi, çoğunlukla izlenen bir yoldu. Bura da çatışma adı altında topladıklarımız ise hesaplaşmaların, öznelere çoğunlukla sonuca götürmeyen, zaten böyle de bir amaç taşımayan bir sorgulama alanına çekildiği biçimiydi. Bu çoğunlukla yerel mülk sahiplerinin **haklılıklarını** temellendirdikleri emsal/örnek arayışları içinde giriştikleri bir eylem olan **nerede** olunduğunun sorgulanmasıydı. Diğer grup çatışma ise görünmeyenlerin sergilenmesi ve karşılıklı yanılısmaların dışı vurulduğu **deşifre etme / olma** biçiminde dikkat çekti.

Nerelerdeydiniz Söylemi

Tartışma ortamının ortaya çıkardığı önemli gerçeklerden biri şuydu: Kentleşme, planlama ve imar uygulamaları ile ilgili temel kavramlar ve değişimler hemen her kesimin günlük yaşam diline girmişti ve her grup (temsil ettiği özne grubu adına), aslında kent içinde ne olup bittiğinin çoğunlukla farkındaydı. Kentleşme ve planlamanın teknik değişimleriyle birlikte doğrudan veya dolaylı tüm kesimlerce tartışılabilir olmasını, bir yandan iletişim olanaklarının artması sonucu medyanın yeni haber arayışları için iyi ve bol bir malzeme oluşturmasının avantajı yoluyla kitlelere ulaşma, öte yandan günlük yaşamda az veya çok sorunlara tanık olunması nedeniyor. Farkında olmak, grupların kent sorunlarına daha fazla sahip çıkmasının önkoşulu imiş gibi görünse de, müdahaleyi gerektirmiyor. Müdahale etme gücü, ancak olaydan etkilenmenin oranı ile ilintili. Dolayısıyla öznelere (bireylerden) büyük bir bölümü eylemden etkilenmediği ölçüde tepki vermemeyi ve sahiplenmemeyi yeğliyor. Çünkü bu **tepkisizlik** aslında başka anlamlarda bir başka sessiz **dayanışma** ve **uzlaşmayı** yeşertiyor:

FEHMİ AKDENİZ " Burada şimdi bu şeylerle, Dokuz Eylül Üniversitesi beton yığınları yapıldı, hastanesi yapıldı, onun yanında Balçova tesisleri yapıldı, otol yol yapıldı, yapılıyor, yapılıyor da; burada biz bir toplam bilmiyorum kaç tane, şimdi söylersem polemik olur - yani birkaç tane bina yapacağız diye mi imara kapandı. Şimdiye kadar biz buraların vergilerini verdik, uğraştık, aç oturduk, çıplak yattık kalktık kimse bize şey çıkmadı. Hatta, "heyelan bölgesidir, bina yapmayın" denilen yere 15 kat bina yapılırken sözümüz çıkmadı da, şimdi biz bunu yapacağımız zaman mı, biz burada bir şey istediğimiz zaman mı, acaba çok kötü bir şey mi istiyoruz, büyük bir suç mu işliyoruz ki bize bu kadar karşı duruluyor ve stand kuruluyor?"

ŞADİ KATIRCIOĞLU " Ülkenin, şehirlerin etrafı, Hazine arazileri yağma edilmişken, orada 50 yıldır, 70 yıldır tapulu arazi sahibi olan kişilere hiç bir şey sunulmadan haklarında spekülasyon şeyler yapılıyor."

HALİL ÖZGÜR " Sizler bize, Balçova barajı bizim için yapıldığı halde, bir meydan çeşmesinin, düzgün bir yolu bile çok gördünüz. Dedim ya, bizler dünya insanlarına karşı olan borcumuzu ödedik. Bu borç bize, doğarken çiftçi olmamız ile intikal etti, çok şükür helal kazandık. Rızığımız temizdi, işimize haram karışmadı; vergimizi ödedik, yurttaşlık görevimizi fazlasıyla yerine getirdik."

Şimdi sıra sizde, ancak bizler bugüne ödemediğiniz borçlarınız için sizden bir şey talep etmiyoruz; yeter ki önümüze durmayın."

BİR KONUŞMACI " Sayın arkadaşlar, sevgili İzmirli, sevgili Narlıdere'eliler; ben hem Narlıdere'li, hem İzmirli, hem Türk Vatandaşım. Şimdi burada günümüzde maddenin, paranın bu kadar çok öne geçtiği bir yaşamsal modelde, tabii ki burada Narlıdere güneye de baksın, suları borsuz da olsa, mandalin ağaçları iki misli verim verse, aynı madde yoğunluktaki bir reaksiyonla karşılaşacağız. Çünkü bu aslında bir sebep aramak. Bu sebep aramanın arkasında, özünde bir başkaldırı var, bir haksızlığa başkaldırı var, bir adaletsizliğe başkaldırı var. (...) Olay, bütün faturanın Narlıdere ve Balçova halkına çıkartılması olayıdır. Yani bugüne kadar her şey yozlaşmış, yok olma ve bir cehennem modeline dönüşmüş yaşamda korkunç bir yarış, herkesin para dışında bir şey görmediği bir korkunç kaos içinde fatura Balçova ve Narlıdere'ye çıkartılıyor. Haksız mı çıkartılıyor?.. Haksız çıkartılıyor veya çıkartılmıyor konusu zaten tartışılıyor biraz önce de bu yana, ama çıkartılıyor. Çıkartılınca ne olacak?.. Tabii ki buradaki mülk sahibi, ben de oradaki mülk sahibi olarak karşı çıkacağım. Niçin?.. Kişisel ego, madde her şeyin önünde; maddeyle bütünleşiyoruz, maddeyle evrimleşiyoruz, maddenin içerisinde kendimizi geliştirmek zorundayız. Dünyaya geliş sebebimiz bu zaten."

Bu yaklaşım kentlinin, gelecekte sözkonusu olabilecek olası/ potansiyel istemlerini meşru kılabilmeyen temellerini şimdiden / bugün sessiz kalarak ve hoşgörüle karşılayarak oluşturduğunu göstermektedir. Mülk sahibi bugüne kadar sessiz kalmakla verilen ödünün karşılığının bir gün mutlak yine sessiz kalınarak ödenmesi beklentisi içindedir. Bunun yasal dilde ifadesi özel mülkiyet haklarına saygı duyulması, gösterilmesidir. **Bugün bana, yarın sana!** Kentlinin bu bakış açısı, eğer yıllardır süren beklentileri arzuladığı gibi sonuçlanmamışsa buna neden olan kurumları suçlamayla yeni bir biçim alır:

ŞADİ KATIRCIOĞLU " Ama, şunu soruyorum. Saçkıran gibi mi olacak yeşil İzmir'de. Filan yerde Fuar, filan yerde İnciraltı. Ben Ankara'ya gittiğim zaman komplekse girdim, bundan 20 sene evvel İzmir'le seviyordum, Ankara'da yemyeşil bütün bulvarlar, bütün caddeler; İzmir, Mustafa Kemal Paşa Bulvarı'nı ben mi yaptım Majino hattı gibi? Bu imarları ben mi verdim oraya? (...) Tabii, bizi bırakın; Urla nerede, Urla? .. Urla bütün imara açıldı. 5 sene sonra atlamaşınız bizi geçmişiniz Urla'ya, geçmişiniz Kilizman'a, geçmişiniz Çeşme'ye, ondan sonra burada bir sibop arıyoruz."

FEHMİ AKDENİZ " Ayrıca efendim, imar istiyoruz; Yıllardır, istimlak kelimesi bende çok alerji yaratır, birçok arkadaşımızda da yıllardır araziler istimlak edile edile beton yığınları haline getirilmiştir. Halen istimlak problemlerimiz bitmemiştir. 1967 yılında Balçova Otelinin yapıldığı yer, benden 2 liraya alındı, 20 kat bina yapıldı, neredeydiniz?.. 1972 yılında termal tesisleri yapıldı, 35 liraya alındı; o zaman neredeydiniz?.. ("Bravo" sesleri, alkışlar) Ziraat mühendisi arkadaşım, Mühendisler Odası, beni iyi dinleyin."

OTURUM BAŞKANI " Sayın konuşmacı bir dakika, müsaade eder misiniz?.."

FEHMİ AKDENİZ " 1961 mezunuyum ben. Ben kitaplarımda, literatürümdede Agamemnon İlicaları turfandacı yeri olarak biliyorum, buraya beton tesisleri yapıldı."

OTURUM BAŞKANI " Sayın konuşmacı..."

LEVENT GEDİZLİOĞLU " Ben konuşmacı yerimi terk ederim böyle konuşursanız..."

OTURUM BAŞKANI " Biz duyuyoruz sizi, bağırmanıza, mikrofonu da ağzınıza dayamanıza hiç gerek yok."
- (Karşılıklı konuşmalar)

LEVENT GEDİZLİOĞLU " Kavga etmiyoruz burada..."

OTURUM BAŞKANI " Levent Bey, lütfen..."

FEHMİ AKDENİZ " Evet, zaten deminden beri benim katılmamı istemeyenle vardı, ben onun için yavaş konuşacağım, kusura bakmayın."

Tartışma bu biçimiyle kalabilir, ya da başka noktalara sıçrayabilir ama artık o yaydan çıkmıştır; herkes kentte gördüğü, görürken sessiz kaldığı ve karşısındakinin de görüp sessiz kaldığını bildiği **şeyler** olurken, bir yandan **birbirinin** nerede olduğunun merakı, öte yandan **kendinin** nerede olduğunu kanıtlama gayreti içindedir:

ÖZTÜRK BAŞARIR " Demin bir arkadaşımız şunu söyledi: "Neredeydiniz?.. Biz bu söze çok alıştık. Ben en azından bu sözle şu Oda Başkanlığı görevine geldiğim günden beri karşılaştım, herkes bana "Neredeydiniz?" diyor. "Biz bu radaydık, siz neredeydiniz?" diyoruz. Biz devamlı şekilde bu sorunları deşmeye çalıştık, bunların çözümünü bulmaya çalıştık ve bizi hep itham ettiler. Bizi lütfen yanlış anlamayın. Biz, kentin sağlığı için her türlü şeyi yapmayı razıyız, ama, -söylüyorum parantez içinde - sizin mülkiyet hakkınızın da çözümü gerekiyor. diyoruz. (Alkışlar)"

AYSEL KUŞÇUOĞLU " Tabii ki siz mağdursunuz; ben de orada mağdurum sizi anlıyorum, ama birtakım şeyler yapılması şart. Yoksa, bir sürü örnekle gördünüz, "Onlar yapılıırken neredeydiniz?" deniyor, ama burası yapılıırken bu radayız. Hiç değilse birtakım şeyler yapılsın ki... (Salondan müdahaleler)"

FİKRET OKUTUCU " Çok eskilerden öğrendiğim bir söz var, o da şu: Yanlış örnek emsal teşkil etmez, yani yanlış örneği örnek alamazsınız hiçbir zaman Bu, sık sık yapıldı bu salonda kanuşmacılar tarafından veya dinleyiciler tarafından.

"Şurasını yaptığım zaman neredeydiniz" konusu yine. Bu fikir, çok belirleyici olduğu için tekrar söylemek durumundayım, dile getirmek durumundayım maalesef. Bu fikirden hareketle buradaki topluluk veya oradaki mal sahipleri bir ivme kazanmış durumundalar; çünkü ona inanıyorlar. Şurası yapılıırken işte gündeme gelmeliydi bu konu, burası yapılıırken...

Ama, bunun bir sınırı olmalı. Sizin şansınız va şanssızlığınız, toprak sahiplerinin şansları veya şanssızlıkları burada. Yani bu bir şekilde sınır olmak zorunda bir yerde. Bence bu sizin şanssızlığınız değil, mülk sahiplerinin şanssızlığı değil, bilakis şansları.

Yani, bu sınır mutlaka bir yerde konmak zorunda, ama mutlaka konmak zorunda. Yani, tamam, şimdi İnciraltı, bölgesindeyiz, "Tamam burasını gözard edelim", ondan sonra başka bir bölge daha var, oradaki insanlar diyecekler, "Bizim ne kabahatimiz var? Hadi oraya geçtik, ondan sonraki bir grup yine oluşacak, "Bizim ne kabahatimiz var?.." Yani, bunu gerçekten aşmak zorundayız., yani bir sınır mutlaka olmak zorunda. Kötü örneği hiçbir zaman örnek almamak zorundayız."

FERİDUN ÖNKOL " Sayın başkanımıza teşekkür ederim. "Bu zamana kadar neredeydiniz?" dediler bize.. Biz her yerdedik, memleketim, İnciraltı'ndaydık. Seçimlerde geliyorlar, bizim hatırımızı soruyorlar. "Su getireceğiz, ocak yapacağız, ihtiyaçlarınızı karşılayacağız, vesaire..." Her şeyi bize, altını çiziyorum bize taahhüt ettiler. Sayın arkadaşlarıma sesleniyorum burada, biz de Türk vatandaşlarıyız. Biraz önce bir bey dedi ki, "Ben Türk vatandaşım." Bir de Türk vatandaşlarıyız efendim.Allah bin kere razı olsun, Başkanımıza sesleniyorum,hepinize sesleniyorum; bu sempozyuma, bize burada yer verdiğiniz için teşekkür ediyorum. (Alkışlar)"

Özne kategorilerinin nerede olduğunu açıklaması; haklılığını, olaylara sahip çıkıldığına ikna çabası ile daha da güç kazanır. Öyle ki nerede bulunduğu **zaman** ve **mekana** ilişkin gönderme ve kanıtlarla somutlaştırılır. **Tarih**, **geçmiş**, herkesin nerede olduğuna tanık gösterilir:

NOYAN ÖZKAN " Efendim, İnciraltı yöresinin kabahati nedir?.. Geliyor, dönüyor, dolaşılıyor burası, "Her yer gitmiş; siz neredeydiniz?.." Bu ne kadar yanlış bir yaklaşım. Biz oradaydık. Ben 10 sene önce, 15 sene önce de dilekçeler veriyordum, davalar açıyordum, binlerce kez başvurular yaptım; ama, ben "siz ne

emeyenler redehyiniz" diye sormuyorum. Niye sorayım? Herkesin derdi değişir. Kimisi enf-lasyonla uğraşır, kimisi kaynanasıyla uğraşır, kimisi bilmem neyle; insanları suçlayamazsınız."

a artık ok LEVENT GEDİZLİOĞLU " Yani bunlar yapılırken neredeydiniz?" Bakın, bu lafı ne olur artık söylemeyin, bıktık yani değil mi Başkanım, bıktık. Bakın ar-kadaşlar, Kültür Parkla ilgili bir mesele attık ortaya, Kültür Parkın gelişmesiyle il-gili tereddütlerimiz vardı, "Güzelyalı betonlaşırken neredeydiniz?" dediler. Efen-dim, Galleria, çıktı karşımıza, onunla ilgili problemleri tartıştık, açtık; "Kordon betonlaşırken neredeydiniz?" Yani ne yapalım, ben buradayım, lütfen ne olur söylemeyin, çünkü buraya sorunları çözmeye geldik. Eğer böyle davranırsanız uzlaşma sağlanmaz, sorunları çözemeyiz. Biz de eğer böyle davranıyorsak özür dilerim, bundan sonra biz böyle davranmayacağız, ama lütfen sizler de böyle davranmayın."

apmaya AHMET TOMAR " Hem burada "dün neredeydiniz?" sorularına da, "vardık orada" demekle yetineceğim, niye söyleniyor ayrı bir tartışma konusu.

la çözü- Biz bir ara Seferihisar'daydık, narenciye sorunlarını tartıştık. Biz Beydağ'daydık, incir sorunlarını tartıştık. Biz Ödemiş'te pamuk sorunu tartıştık. Biz dün Atif Bey de biliyor - Helvacı köydeydik, üretici sorunlarını tartıştık orada. Biz, 5 Ha-ziranda Menemen'deydik, Gediz'in kirliliğini tartıştık. Adapazarı'na gittim 2 yıl önce, Toyota-Sa'nın kurulduğu yerle ilgili bir dava açtık, biz o zaman da vardık."

ğdurum, GÜLBİN HİÇYILMAZ " Bakın İnciraltı - Narlıdere yöresinin İzmir için ne kadar önemli olduğunu sizler İnciraltıda yaşayan insanlar olarak biliyorsunuz. Met-ropolin içinde kalmış bir alan bu, İzmir'e çok yakın. Belirli bir ölçüğe kadar alt-yapı hizmetleri gitmiş. Evet sağlıklı değil, ama bugünkü şartlarda daha kullanım amacı tam olarak belirlenmemiş, daha doğrusu hayata geçirilmemiş bir yöre için yeterli bir altyapı hizmeti yok, ama bu götürülmeyeceği anlamında değil."

BİR İZLEYİCİ " Ne zaman?(Müdahaleler)

GÜLBİN HİÇYILMAZ " Bunun zamanı şimdi, şimdi. Lütfen; ben size şunu soruyorum: Bugüne kadar niye sesinizi çıkartmadınız, bugün konuşuyorsunuz." (Alkışlar)
- (Karşılıklı konuşmalar)

Aslında herkes evinde perdenin ucunu aralamış, penceresinden dışarıya bak-makta, sessizce olayları seyretmektedir.

Deşifre etme süreçleri

Tartışma bir yandan, öznelar arasında saptanabilen ve somutlaştırılabilir nesnel temeller çerçevesinde sürdürülürken öte yandan yine özneların öznel ya da grup görüşü anlamındaki yanılsamaların oluşmasına neden olan gizli, dışa vurulmamış, deşifre edilmemiş yargıları ve istemlerini satır aralarında yakalamak da bazen mümkün olabiliyor. Bu dışa vurular bazen diğer öznelar tarafından deşifre etmenin bir yolu, aracı olarak kullanılırken, bazen de salt özneların kendi kendini deşifre etmesinden öteye gitmiyor ve pek sansasyon yaratıp üzerine gi-dilmiyor. Bu tür karşılıklı açıklardan / deşifrasyonlardan en çarpıcı örnekler şöyle deşifre edilebilir:

1. Gecekondulaşmayı Kim İster?

Belediye Başkanları sözkonusu alanda yaşayanların taleplerini haklı kılmak ve kendi alacakları kararların meşruluğunu sağlamak için, gerekçe olarak bir nesnel gerçekliği kullanır: **Gecekondulaşma**. Nitekim mülk sahipleri de bunca yıllık bekleyişin ardından bu alanın bu biçimde kaçak yapılaşmayla gelişmesini istememektedir:

NEVZAT CİHAN " Sayın misafirler, sayın konuşmacıları bilmiyorum buraları hiç gezdiler mi?.. Buradaki vatandaşlarla konuşup incelemelerde bulundular mı, bu-raları gördüler mi?.. Şu anda büyük oranda kaçak yapılaşma mevcuttur. Çünkü, parçalanmış ailelerin konut sorunundan ve birtakım göçlerden dolayı bazı ke-simlerinde kaçak yapılaşma mevcuttur. Çarpık bir kentleşme meydana çıkmak-tadır. Buranın vatandaşları olarak bizler, gecekondu semti olmasını iste-miyoruz."

Kentlerimizin bugünkü mekansal yapısını belirleyen önemli fiili gerçekliklerden biri olan gecekondulaşma, bir yandan alanın gelecekteki olası (beklenen / po-tansiyel) rantını düşürecek olması nedeniyle mülk sahipleri tarafından isten-mezken, öte yandan politikacılar tarafından bir **gerçeklik** olarak sunulurken, ge-leceğe yönelik siyasal beklentiler temelinde üstü kapalı bir biçimde görmez-likten gelinir / desteklenir. Siyasal beklentiler, yerel politikacıların yerel oy po-tansiyelini koruma gibi öznel ve bağlı olduğu siyasal görüşün söylemini sür-dürme gibi daha nesnel koşullara bağlı olarak sürdürülür:

MUSTAFA ŞENTÜRK " Şu andaki Bahçeleraarası İnciraltı ve Narlıdere ovaları gecekondu sistemiyle işgal ediliyor. Ama, bu sistem farklı bir gecekondu sis-temi. Kırsal kesimden gelen insanlar tarafından değil de, belki şehrin içinde yaşayan insanlar tarafından gecekondu sistemiyle işgal ediliyor. Neden, niçin?.. Farklı bir şekilde işgal ediliyor?.. Bir tanesi gidiyor, gece yapıyor ve o sistemden yararlanıyor; bir tanesi de mevcut yasaların boşluğundan yararlanarak farklı bir şekilde. Ama, orada yapılanma plansızdır; gecekonduarda da yapılanma plan-sızdır. Onun için, muhakkak şu konuyla buranın durması benim için kesinlik-le sakıncalıdır, bu kontrol altına alınmalıdır, muhakkak kontrol altına alınmalıdır. Ancak, kontrol altına alınır iken ben şunu söylüyorum: Oradaki toprak sa-hiplerinin rantı, birinci derecede düşünülmemelidir."

MUSTAFA KARAHAN " Gecekonduar iyileştirildikten sonra, bugün serpilmiş olan arazi üzerindeki o dağınıklık yer yer parklar, yeşil alanlar ve sosyal donatı alanlarıyla da çoğalmış olacak; Narlıdere'nin bugün o bozkır görülen o yamaç kısımları da ağaçlandırılmış, yeşillendirilmiş, tüm halkımızın, tüm İzmirliğin is-tifade edebileceği mesire yerleri haline getirilmeye çalışılacaktır. Bugüne kadar İzmirimizin her bölgesinde olduğu gibi, özellikle de bundan en çok etkilenen Narlıderemiz... Ben 1960-1970'li yıllarda Narlıdere'ye gelip yerleş-miş birisiyim, o zamanki yeşil dokusuyla bugünkü yeşil dokusu arasındaki bü-yük farklılıkları gören birisiyim. Bugünkü gecekonduarın bulunduğu yerlerin çok bölümü orman alanlarıyla kaplıydı; ya zeytinlikti veyahut da üzüm bağları veya buna benzer ağaçlarla oralar yemyeşildi. İşte, çarpık kentleşmenin, kontrolsüz yapıların, imarsız yapıların hızla devam etmesi sonucunda oralarda da bir yangın çıkarıldı veyahut o ağaçlar kesilerek yok edildi, bugünkü konuma geldi. Bu bizim suçumuz ve günahımız değil; bu tamamen büyük boyutlarda siyasi bir proje olması gereken, merkezi bir proje olması gereken Türkiye'nin en büyük sorunlarından, yalnız Narlıdere değil, tüm gecekonduarın bu tip bir çözümle sağlıklı bir yapıya kavuşması gereken bir olaydır. İşte, bu çarpık gecekon-dulaşmalardan Narlıderemizin bugünkü yapısı maalesef ortaya çıkmış. Ancak, "Bu tarım alanlarımızı koruyalım, ağaçlandıralım ve mevcut ağaçları kesinlikle imara açmayalım" diyoruz ama, bunlarla ilgili de tedbirleri almamız gerekiyor. Bunda tüm kurum ve kuruluşlara, özellikle de Belediyemize düşen bazı ödev-lerin olduğunu da burada sıralamak istiyorum."

Bu aklanma çabaları ve alandaki gelişmeleri bir meşruiyet zeminine oturtmayı hedefleyen **önlenemeyen kaçak yapılaşma** yaklaşımı Meslek Odalarının dik-

katinden kaçmaz ve Sempozyumun özellikle önceden kurgulanmayan spontan görüşlerin yer aldığı Tartışma bölümünde sert tepkiler gelir. Eleştiriler varolan, mevcut hukuk sistemi temelinde geliştirilmekte ve giderek yerel yönetimlerin yerine getirmekle yükümlü oldukları görevler anımsatılmaktadır:

LEVENT GEDİZLİOĞLU " Şimdi, bir iddia daha var ki, onun üzerinde durmak istiyorum, özellikle belediye başkanları şunu söylüyor: Burada diyorlar ki, "Sen pek hoş, güzel söylüyorsun da, kaçak yapılaşma var; 250 metrekare derken, buraya büyük malikhaneler yapıyorlar. Şimdi bakın, bu bir itiraf. Ben miyim belediye başkanı? Hayır. Belediye başkanı açısından bu bir itiraf. Sen neden belediye başkanı oldun? Bunları engellemek için oldun, kaçak yapıları yaptırmamak için belediye başkanı oldun. O zaman olma efendim, bunları engelleyecek biri belediye başkanı olsun. Bu bir itiraf, bir zaaf belirtisidir. Belediye başkanlarının zaaf gösterme hakkı yoktur."

BÜLENT TOKUÇOĞLU " Bunlar, kente karşı işlenen suçlar. Her ne kadar hukukumuzda kente karşı işlenen bir suç kavramı yoksa da, toplum olarak ve kentli olarak bu tür düzenlemelerle, imar aflarıyla ve kaçak yapılaşmaları yapan insanların kaçak yapılarının meşrulaştırılmasıyla kente karşı işlenen suçlara da göz yumulmaktadır. Örneğin, Gecekondu Kanununda var olan ve yine idarenin kaçak yapılaşmayı engellemesi anlamında yapması gereken faaliyetleri yapmaması da bir anlamıyla hizmet kusurudur. Bu konuda idare, kendisinin üzerine düşen görevi yerine getirmemekle birlikte, kente karşı suç işlemeyi debir nevi azmettirmektedir."

2. Dalyan'a Bina Yaptılar

Benzer bir açığa vurma İnciraltı Dalyanı ve Çakalburnu için sürdürülür. İzmir Körfezi içinde kalan ender bir sulak alan ve doğal balık üreme alanı olarak tariflenen bu alana ilişkin tartışma yine spontan bir biçimde başlar ve gelişir.

ORHAN USLU " Burası Çakalburnu Dalyanı dediğimiz bölge, İzmir Körfezi'nin kıyılarında bu tür sulak alanlara bir kısaca göz atalım. Bakınız, burada kuzeyde bir alanımız var, Tuzla önlerinde bir dalyanımız var, bunlar Çamaltı Tuzlası bölgesi.

Güney kıyılarında, dikkat ederseniz hiç kalmadı bu tür alanlar, tek alan bu. Bunu da kaybettiğimiz anda, İzmir Körfezinin Güney alanları artık sulak alanlardan mahrum kalmış olacak.

Değerli mi?... Bir kültür meselesi. Bir kültür meselesidir, bunları değerli veya değersiz saymak."

NOYAN ÖZKAN " Burada sayın konuşmacılardan Ziraat Mühendisi arkadaşlarımız çok heyecanlı bir konuşma yaptı, kendisi milliyetçi olduğunu söyledi; güzel, olabilir. Ama şu var ki: Tuttu, bir bilim adamını Çakalburnu Dalyanında alay eder bir şekilde, onu küçük düşüren bir şekilde ifadeler kullandı, "Gitsin, orayı görsün..." Ben orayı gördüm beyefendi, orası birinci derecede sulak alandır. Bizim imzaladığımız Rantsar Sözleşmesine göre koruma altındadır, bizim imzaladığımız Bern Sözleşmesine göre koruma altındadır, bizim imzaladığımız

uluslararası nitelikteki diğer sözleşmelere göre, Bergen Konferansına göre, Paris Şartı'na göre koruma altındadır. Biz orayı Orta Çağ zihniyetiyle molozla doldurup müteahhitlere peşkeş çekmeye yaklaşıyorsak, biz ilkeliz, başka bir şey değil. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI " Teşekkür ederiz. Efendim, lütfen karşılıklı konuşmayalım."

HALİL ÖZGÜR " Sayın Başkan, teşekkürler. Önce, az önce Avukat beyefendiye teşekkür etmek istiyorum, daha doğrusu, sorusuna bir cevap vermek istiyorum. Biz oraya gittik, gördük diyor. Onu hemen şurada belirteyim; kesinlikle gördüğünüz yer yanlış olsa gerek, çünkü gördüğünüz yer sulak alan değil, kanalizasyon efendim. ("Bravo" sesleri, alkışlar)

Doğal alanların korunması yönündeki resmi politikaların varlığı, geçerlilikleri ve uygulanma zorunlulukları tartışılarsun kentli, kendine devleti örnek almıştır bile. Resmi amaçlarla yapılan tüm yapılar kıyaslama / karşılaştırma kriteri olmuştur. Bu çaba, mülk sahiplerinin taleplerinin özel olması nedeniyle kamu alanı dışında kalması gerektiği yönündeki görüşlere haklı, ancak yine öznel bir yanıt oluşturmaktadır:

Prof. Dr. ORHAN USLU " Teşekkür ederim Sayın Başkan. Önce kendimi tanıtayım, Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü Müdürü. Biz 6 aydır İnciraltılıyız, kıyıdaki yeni enstitü binalarımızı buradaki..."

BİR İZLEYİCİ " Binanızı yaptınız, değil mi?"

Prof. Dr. ORHAN USLU " Binamızı devlet yaptı efendim."

OTURUM BAŞKANI " Sayın Orhan Uslu, izleyicilerinden bir soru var size. Biz yöntem olarak yazılı alıyoruz soruları.

"Sayın Prof. Orhan Uslu, Deniz Bilimleri Enstitüsünü niye Dalyanın yüzde 20'sini doldurarak balıkların ölme pahasına bina yaptınız. Bülent Tekin." (Alkışlar)

Prof. Dr. ORHAN USLU " Biz bilim adamları alkışlarla konuşmaya alışkın değilim, fakat yine de topluluğun heyecanını mazur görerek açıklamamı yapmak istiyorum. Bu binaları yaptığımız sırada o alanlar doldurulmuştu, bir. Bu alanların dolgusu, biliyorsunuz tüm o yöreyi kapsayacak şekilde kontrolsüz bir şekilde, aşağı yukarı 5-6 yıl önce başladı ve binaların oturduğu yer deniz değildir, kara kesimdir. ("Yanlış" sesleri, müdahaleler)

Bir dakika efendim; ben şuraya gelmek istiyorum: Yeri ben doldurup da üstüne bina yapmadım. (Salondan müdahaleler)

Efendim, bir dakika; orayı ben doldurup da üstüne bina yapmadım. Ben o Enstitünün Müdürüyüm sadece ve yeni görev aldım daha. Burada bir hatayı görüyorum ve ifade ediyorum, bu kadar.

Geçmişte yapılmış bir hata varsa da, bundan beni sorumlu tutamazsın. Ben bugün bir hatayı görüp bunu ifade etmek serbestliğine sahip miyim bir bilim adamı olarak, değil miyim?... Ve hatanın nefesinden dönülürse kârdır demek durumunda mıyız, değil miyiz?... Olay bundan ibaret.

Yani, beni sorumlu tutamazsınız oranın dolgu alanı olmasından ve binanın yapıldığı yer doldurularak kazanılmış bir alan değil, bataklık bir alanın üstüne ... (Salondan müdahaleler)

(...) Bir dakika, bakınız; tüm kıyı boyunca yapılan dolgunun bir parçası olarak yapılmıştır. Orada geçen seneye kadar derme çatma bir yol vardı biliyorsunuz, en son o yoldan geçilmez hale gelmişti. Tüm İzmir'in çöpleri, molozları oraya döküldü. Orası biraz düzene girdi, baktık tekrar eski haline doğru gitme eğilimi başladı, hızla başladı.

Bizim söylediğimiz; "Artık, yeter, burayı koruyalım, kalan kısmını koruyalım" diyoruz, kimseyi suçlamadan. Kalan kısmını korursak, bu önemli bir ekolojik değerdir. İleride çok hayır da alırsınız bunun korursanız diyorum. Kimsenin de mülküne halel getirmek istemiyoruz burada. Burası hepimizin ortak malı. Bunu bir değer olarak kabul edelim lütfen, kimseyi suçlamadan.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)"

FIKRET OKUTUCU " Orhan beyin de buna benzer bir tutumu oldu, "Niye işte denizi doldurdunuz da üstüne yapı yaptınız?.." "Orayı ben doldurmadım" dedi. Cevap şu olmalıydı: "Evet, yanlışır orası, o yapı yıkılmalıdır, başka bir yer olmalıdır, orası da temizlenmelidir." Yani, bu kadar radikal olmalıdır. Yani, "Orayı ben doldurmadım..." Ama, "Bu yapılaşmayı da biz yapmadık..." Aynı şey. Yani, benzer mantık bu. Belki kendisini savunma konumunda kaldığı için bir an kaçırıyordu orada; ama, bilim adamından da, toprak sahibinden de aynı mantıkta bir davranış çok şaşırttı beni açıkçası." (Alkışlar)

3. Tarım Alanı mı, Metro Bakım İstasyonu mu?

Mülk sahiplerinin alanın tarımsal niteliklerini yitirmesini, yerleşime açılması için temel gerekçelerden biri olarak gösterdiğini biliyoruz. Bugün için varolan koşullarda bir araç olarak sunulan bu nesnel /teknik gerekçe, başka tür ilişki ve sorunların varlığı durumunda da başka biçimlere dönüştürülebilir. Bu biçimler hem nesnel / bilimsel hem de ekonomik nedenlere dayandırılarak aynı biçimde anlamlı ve geçerli yeni aktüel gerçekliklerin oluşturulmasının ortamını da oluşturabiliyor.

Örneğin İzmir Hafif Raylı Toplu Taşıma sisteminin bakım ve onarım istasyonu olarak belirlenmesi gereken alan bir plan değişikliği yapılarak İnciraltı'nda ayrılıyor. Ancak daha sonra bu kararın iptali yönünde yaşanan süreç bir mülk sahibince, bir başka sorunun (kamulaştırmaların) olumsuzluğunu vurgulamak istenirken şöyle özetleniyor:

FEHMİ AKDENİZ " Metro bakım atölyesi istimali için uğraşıldı, uğraştık hep beraber, el ele, neyse, neticede vazgeçildi: fakat EXPO Fuarı projesi henüz kaldırılmış değil, bu korku halen buramızda duruyor."

AYŞE TOSUNER "Şimdi efendim, Metro Bakım ve onarım istasyonu olacaktı bir zamanlar o bölge ve gerçekten çok ciddi bir durumdu, hiçbiriniz de istemediniz.

Ben o zaman Yeşiller Partisinin İzmir İl Başkanı sıfatıyla oraya geldim; birçoğunuz belki beni hatırlarsınız, sizlerle birlikte orada, pankartlarımızla geldik hatta, sizlerle birlikte pankartlar açtık. "Buna izin verilmeyecek" dedik. Ve hatta dedik ki, "Siz hiç merak etmeyiniz, daha olmazsa parti, hatta avukatlarımız bu konuda dava açarlar ve kesinlikle buraya, bu tarım alanına..." Çünkü, sizler öyle diyordunuz, "Burası tarım alanı, bizim tarım alanımız, burası bizim ekmek kapımız" diyordunuz, "burada biz tarım yapıyoruz" diyordunuz, "Biz buna izin vermeyiz" diyordunuz... (Müdahaleler)

Evet, evet ben çok iyi hatırlıyorum bunları söylediniz. İşte o yüzden..."

OTURUM BAŞKANI " Karşılıklı lütfen olmasın."

BİR İZLEYİCİ "Y eterli para verilseydi izin vermiştik, yeterli para verilmedi."

AYŞE TOSUNER " Efendim hayır, o gün, Metro Bakım Onarım İstasyonu olsun diye, Çakmur orada, "Bakım İstasyonu yapacağım" dediği zaman hepimiz karşı

çıkı. Ben bütün bahçevanlara söylüyorum, ben karşı çıktıklarını biliyorum. (Müdahaleler)

Şimdi, ben orada pankartlarımla oraya geldiğim zaman, Balçovalılar birlik oldular ve "Burası bizim ekmek kapımız, biz tarım alanlarımızı çelik yığını haline getirmeyiz, beton yaptırmayız, işte buranın altında su var" dediler, bana kuyularını gösterdiler, nasıl tarım yapıldığını gösterdiler.

Efendim, ben spekülasyon yapmıyorum. Bana o gün, bundan 1.5-2 yıl önce söylenmiş olan, gösterilmiş olan yerleri ben çok iyi hatırlıyorum. Sizlerle beraber gider, yine gösterebiliriz. Yani, basında fotoğraflar çıktı, basında sizin istemediğinize dair orada elinizde pankartlar, benim götürdüğüm pankartlar çıktı.

O nedenle, o zaman tarım alanıydı, o zaman verimli alanlardı da, o zaman toprak çürümüş değil de şimdi mi çürümüş? Ben bunu merak ediyorum." (Alkışlar)

4. Üretimde Aşırı İlaç Kullanıyoruz, Haberiniz Olsun!

Alanın tarımsal özelliklerini yitirdiği / yitirmediği tartışmaları **teknik bilgilere** ve **pratiklere** dayanılarak açıklanmaya çalışılırken bir başka beklenmedik gerekçe sunulur. Bu gerekçe ne teknik ne de ekonomiktir, tamamıyla ahlakidir. Çünkü üreticilerin, gittikçe niteliksizleşen toprağın üretim verimliliğini arttırabilmek / daha çok ürün alabilmek için kullandıkları ilaçlar, insan hayatını tehlikeye sokmaktadır. Bizzat üreticinin kendisi tarafından yapılan bu açıklama, alanın imara açılması için bir **gerekçe** olarak sunulurken, öte yandan da böyle bir **gerçekliğin kendisinin** vicdani sorumluluğu üzerinden atılmış olur. Bu gerekçeye karşın bu alan hala / ısrarla yerleşime açılmıyorsa, artık onlardan günah gitmiştir:

NEVZAT CİHAN " Fakat geçim mecburiyeti olan bu insanların, ağaçların yerine ovayı naylon seralarla kapatarak ve birtakım hormonsal ve kanserojen üreten, ihtiva eden ilaçlarla takviye ederek üretim yapmaktadırlar. Fakat bu pahalı üretim karşısında, gelirleri bankalardan aldıkları faizi ve borçları ancak karşılayabilmekte, çıkan ürün de tüketici olarak halk sağlığı tehlikeye sokabilecek biçimde bulunmaktadır, suni ilaçlar nedeniyle."

FEHMİ AKDENİZ " Zirai mücadele ilaçları, hastalık ve haşereler,-bunu meslektaşlarım çok iyi bilir -bilhassa seralardaki rutubetli ve sıcak ortam nedeniyle haşereler ve zararlılar bunlara karşı bağımsızlık temin ettiğinden, her geçen gün daha sert, daha fazla dozajda ilaç kullanmak mecburiyetindeyiz. Bu ilaçlar tabii, çok zararlı maddeler. Bunlar hem havayı, hem yeraltı sularını, hem de çevreyi kirliletmektedir. öyle ki, -üzgünüm bir meslektaş olarak üzülüyorum, ama ne yaparsınız, çaresi yok. -bugün Termik denilen bir ilaç var, Antalya bölgesinde ancak pamukta kullanılabilir ve bu pamuktaki beyaz sineği yok eder; fakat, bugün o dahi yok edemiyor ve bunu biz her ne kadar gıda maddeleri yenecek şeylere gitmesin dersek de, gerek rüzgar nedeniyle, gerek uçma nedeniyle, gerekse yanlış kullanmayla bunlar gidiyor ve dolayısıyla, şu anda burada çiçeklere kullanılıyor ve bu malzeme etrafa yayılıyor. Ve bunun fiyatı çok pahalı, Amerika'dan geliyor. Zirai mücadele yapılması burada hem bizi çok masraflı yapıyor, hem de çevreyi kirliletiyoruz ve insan hayatını tehlikeye sokuyoruz. O kadar kötüdür ki, bu ilacı attığınız bir bitkiye diş süren bir hayvan derhal ölür, bütün

haşere ölür, insan da ölür. Yalnız insanlar hemen ölmez; çünkü, rezûv bir tesiri vardır, ancak letal miktar, doz toplandığı zaman ölür, onun için kalp yetmezliğinden gider, kimse anlamaz."

HALİL ÖZGÜR " Gelelim ayrıntılara. İlki, kullanılan ilaçlar.

Az önce topraklarımızın bozulduğunu söylemiştim. Aslında yanlış. Bu bozulma bizim ve bitkiler için geçerli, oysa zararlıların yaşaması için çok çok elverişli hale gelmiştir. Bahsettiğim zararlıların popülasyonu o derece yükselmiştir ki, onların bağışıklık sistemlerini kırıp öldürmek için çok yüksek dozlarda ve tehlikeli boyutlarda ilaç kullanımı artmıştır. Kullanılan ilaçlar, çiçek tüketicisini fazlaca etkilese de, üretilen sebze ve meyvalar insan sağlığını tehdit eder boyutlardadır. Bunun dışında çeşitli mantari hastalık, virütik hastalıklar ve toprak altında yaşayan zararlıların yok edilmesi için, yani toprak dezenfektasyonu için kullanılan gazlar, yeraltı su kaynaklarına karışarak onları endüstriyel atıklar gibi kirletir ve çeşmelerde kullandığımız sulara kadar karışır."

5. Hiçbir Vatandaşımız Bize Gelmedi.

Karşılıklı hesaplaşmalar içerisinde alanın tarım alanı olma özelliklerini sürdürmesi açısından sorunlar olduğu çok net bir biçimde ortaya çıktı. Üretici kendisine yardım edilmediği yönünde kurumları suçlarken, kurumlar sistemi eleştirmeyi sürdürdü. Ancak bu noktada Meslek Odaları ile üreticiyi karşı taraflarımız- çasına konumlayan asıl gerekçenin, farklı söylemlere sahip olduğu unutuldu. Ortaya konan gerekçe ise kimin kime gitmesi gerektiği üzerinde yoğunlaştı. Bu tartışma özellikle alanın niteliklerinin düzeyi ve giderek bu nitelikleri yitirmesi üzerinde ortaya konan gerekçelerle üretici tarafından alanın imara açılması yönünde artık geri dönülmez bir noktada bulunduğu belirtilmesi üzerine, Ziraat Mühendisleri Odası'nca gösterilen tepki ile ilginç bir boyut kazandı:

AHMET TOMAR " Ve burada dikkat ettim, üreticilerden kimse, tamam biz ilgisiz kaldık denildi ama tarımsal ürünlerle olan sorunlarımızla ilgilenilsin diye, kimse böyle bir seslenişte bulunmadı, hep "imara açılın" gündeme getirildi.

Arkadaşlar, ben Fehmi Beyi sessizce dinledim, Ziraat Mühendisi olduğunu da söyledi; ama Ziraat Mühendisleri Odası 1990 yılından beri bu konuda duyarlı ve bu basına da yansıdı, hepinizin de haberi var. Fehmi bey Odasına uğrayıp, üye olmayabilir, ama Ziraat Mühendisliği diyebiliyor, Ziraat Mühendisleri Odasına uğrayıp bu konuda destek isteyebilirdi. Köy Hizmetlerinden istenen destek veyahut da... Ben kamu göreviyle birçok şeyin yapılamayacağını söylüyorum, kamu göreviyle olmaz bu olaylar. Ziraat Mühendisleri Odasına şimdiye kadar bölge üreticisinden hiç bir vatandaşımız gelmedi.

(...) 1991 yılından beri ben yörede faaliyet gösteren çiçek üretim kooperatifine bir teklif getirdim; "çiçek üretim sorunları semineri düzenleyelim." Yıl 1995. Teklif bizden gidiyor, ama böyle bir etkinlik düzenleyemedik, sorunlarımızı tartışmadık, sizden böyle bir talep gelmedi, ama burada sorun dile getiriyorsunuz. Lütfen hepimiz akılcı düşünelim. Ben de bir tarımcıyım, aynı zamanda sizin gibi üreticiyim, köylüyüm ben de. Saygılar sunarım."

(Karşılıklı konuşmalar.)

Böylelikle üreticinin gerçek istem yönünün iskana açma / açtırma ve bu amacı gerçekleştirmek için gelişmeleri zamana bırakarak yeterli olumsuz koşulların oluşmasını beklemek olduğu yönünde bir iddia ortaya atılmış oldu.

Öte yandan hem ekonomik ve sosyal koşullara ilişkin bir söylem oluşturmak, hem de teknik ve bilimsel verilerle temellendirilmiş görüşleri kamuoyuna sunmak gibi bir toplumsal görevi üstlenmiş olan sivil toplum örgütlerinin, bu görevlerini somut olarak yerine getirebilmelerinin, sorunu / problemi olanın kendilerini gelmesi ön koşuluna bağlı olduğu ortaya çıktı.

6. Olayın Üzerine Kim Gidiyor?

Bir başka serzeniş bir bilimsel disiplinden Sempozyum Organizasyon komitesine yöneldi. Gerçekte burada gizli kalmış temel tartışma ne yazık ki başka platformlarda gündeme yeniden çıkabilme umuduyla söylendiği biçimiyle kaldı, üzerine pek gidilemedi:

ÜMİT ERDEM " Değerli arkadaşlarım, -devam ediyoruz- Bornova'da kaybolan yıllara. Bunlar, bu tarım toprakları şimdi, çok enteresandır; bakın, son konuşmacı olarak peyzaj mimarını oyuyorlar. Bu işlerin ilk konuşmacısı peyzaj mimarı olmak durumundadır. Biz yeşile sahip çıktık, biz üstüne gidiyoruz olayın. (Alkışlar)

Sorunlara ilk sıralarda sahip çıkma talebi ve sorumluluğunun bu güzel örneği, vatandaş tarafından da en büyük olma özlemiyle paylaşıldığını şu sözlerle gösterdi:

ŞADİ KATIRCIOĞLU " Başkanım bilir, en büyük çevreci benim. Her plaja gittiğimde torbalar dolusu pet şişe toplarım gittiğim plajda."

Özne Kategorilerinin Uzlaşım Arayışları

Politik kimliği belgeleyen Belediye Başkanları temsili demokrasinin kaçınılmaz sonucu olan populist söylemden kendini kurtaramazlar. Ancak tüm kenti ilgilendirdiği savunulan böyle bir konuda da kentliyi gözardı etmeyen konuşmalar yapmak zorunda olmaları, angaje oldukları siyasi görüşün seçmen sadakatini kaybetmek istememesinin bir genel görünüşü biçimindedir:

ENGİN GÜREL " Şimdi, biz öncelikle, dediğimiz gibi Dalyanla ilgili çalışmalarımızı başlattık ve sizlerin buralarda, belki bundan sonraki platformlarda geliştireceği görüşler ışığında tavır alacağımızı, daha doğrusu tek başımıza bizim de kararımızın yetmediğini, -bildiğiniz gibi burayla ilgili bir turizm merkezi kararı vardır -biz, Bayındırlık İskan Bakanlığı ve sonuçta da Turizm Bakanlığının müştereken vereceği karar sonucunda burası oluşacaktır.

"Biz" derken, sadece Büyükşehir belediyesini kastetmiyorum, burada Balçova Belediyesi de söz sahibidir, birlikte belediyeleri kastetmiyorum. Daha sonra da dediğimiz kamu kurumlarının geliştireceği kararlarla bu olgunlaşacaktır."

MUSTAFA ŞENTÜRK " Şimdi, burada bazıları, "Efendim, burası imara açılmalıdır." Haklıdır, tabii ki. Bazıları, Hayır efendim, burası imara açılmamalıdır." Tabii, haklıdır. bazıları "Şöyle yapılmalıdır." Tabii, haklıdır. Ama, haklılık payı, ancak kendi düşüncesi doğrultusunda haklıdır.

Fakat, burada bir toplumun düşüncesi vardır; burada, orada yaşayan insanların hukuksal hakları vardır. Önemli olan, bunları ortaya koyup çıkarıp ve neticeyi bulmaktır.

Ben bunu vurgulamak istiyorum. Yoksa, orada sadece bir kişinin arzusu vardır, o arzusu için o kişinin rantını sağlayalım ve o kişiyi mutlu edelim der iken diğer kişileri mutsuz etme, sanıyorum toplumlarda bunu kimse kabul etmez ve etmemelidir de."

BİR DİNLEYİCİ " Biz de öyle düşünmüyoruz zaten, hiç kimse de düşünmüyor..."

OTURUM BAŞKANI " Lütfen müdahale etmeyin efendim."

MUSTAFA ŞENTÜRK " Beyefendi, düşüncelerinize ben saygılıyım. Tabii ki, herkes düşüncelerini söyleyecek; ben düşüncelerimi söylüyorum.

Ve netice, şunu söyleyeyim ki; burada oluşacak, bundan sonra yapılacak sempozyumlarda ve bundan sonra yapılacak resmi toplantılarda çıkacak en doğru neticeyi de ben uygulayacağımın sözünü veriyorum, ben bunu söylüyorum. Ve burada konuşmanın başında da şunu söyledim: "Herkes düşüncesini yalın olarak açıklasın." Bizim arzumuz budur ve demokratik ölçüler içinde olayı tartışalım ve en az kusurlusunu yapalım."

ENGİN GÜREL " Bu konuda sizler gibi, daha doğrusu arsa sahipleri ve değerli İzmirli avukatı olabilecek konumda bulunmak sıfatıyla çok zor bir görevde olduğumuzu biliyorum. Bu nedenle de, biraz önce Tuncay arkadaşımız size bu bölgenin gelişimi hakkında detaylı bilgi verdi, bugüne kadar yapılan plan süreçleri hakkında bilgiler verdi; o konulara değinmeden, geleceğe dönük ne yapmamız gerektiğine de çok somut yaklaşmak istemiyorum.

İstemiyorum derken, biz burada Avukatlık rolümüzü de bir anlamda yerine getirirken, sizlerin görüşlerini almayı hedefledik."

ÜMİT ERDEM " Şimdi değerli dostlarım, biraz önce popülizmden bahsedildi, dendi ki, "popülizm yapmayalım." Gerçekten yapmayalım, ama her şeyin hakkını vererek yapmayalım."

Büyük kentsel projeler etrafında oluşturulan toz duman bulutu arasından, uzlaşmazlığa eriştirilen çatışmanın temel belirleyicilerini yakalamak giderek güçleşiyorsa da tümüyle olanaksız değil. Çatışmanın kamuoyunda gelişen niteliklerine bakarak, şu 4 temel anlayışın varlığı gündeme getirilebilir:

• Kentsel proje, kamuoyuna ilk sunuluş sürecinden başlayarak tartışmaya olanak vermeyen bir açıklık içinde gündemde tartışılıyor.

Proje hangi amaç rasyonellerini içinde barındırıyor, hangi süreç ve araçları neden seçiyor, sonuçları açısından ne tür potansiyel açmazlar taşıyor türündeki

sorular, daha çok popülist bir söylem arayışının satır aralarında saklı kalıyor.

• Bu tür bir açıklığın oluşmadığı koşullarda, rasyonellik giderek **doğru** olmakla, doğru olmak ise **en meşrulaştırıcı gerekçe ve araçların** seçimiyle tanımlanıyor veya buna indirgeniyor.

• Çatışma sürecinde yer alan tarafların herbiri geleneksel meşruiyet zeminlerine dayanarak savunularını geliştiriyorlar. Ancak tartışma sürecinde, bu meşruiyet olanaklarının yeterince etkili olmadığı konu ve kavramlar gündeme geldiğinde **her türlü etkiden arındırılmış** ve nesnel yeni meşruiyet zeminlerinin arayışına da ciddi bir biçimde gerek duyuluyor.

• **Her türlü etkiden arındırılmış** denildiğinde ise, tarafların gidebileceği tek bir alan kalıyor geriye, o da **bilim ve bilimsel yöntemler** oluyor kaçınılmaz olarak.

NOYAN ÖZKAN " Arkadaşlar lütfen düşünelim, bu planlama kararları, oturan, kafasından "acaba burayı da nasıl yapayım" diyen insanların düşünerek verdiği, bu amaçla ortaya çıkan kararlar mıydı? Hiç mi araştırma yapılmadı? Bizlerin bilime, bu işi araştıran insanlara hiç mi saygısızlık? Bunlar bir çalışmanın, etüdün sonucuydu bu verilen kararlar. Bugün burada, bu kararların uygulanma biçimi tartışılmıyordu. Ama, görülen bir gerçek var: Bizler, kentli olarak bilime, tekniğe saygı duymalıyız, hukukun üstünlüğüne saygı duymalıyız; yoksa biz kentli değil, çapulcu oluruz, kabileci, Orta Çağ'da yaşıyor oluruz. Biz bilime saygı duymak zorundayız arkadaşlarım. Biz bilim adamlarının karşısına çıkıp ne yapabiliriz?

Burada hakikaten üzülerken, belki insanlar istediklerini tam dile getiremiyor, sanki buradaki mülk sahipleriyle buradaki bilim adamları, bilim insanları arasında bir çatışma varmış gibi bir hava oluşuyor. Bu çok yanlış bir şeydir. Bilim insanları niye bu insanlarla çatışsın ki, yıllarını vermişler, 20 sene, 30 sene ki birikimlerini getirmişler, üzerine bir 10 dakika koyup burada size sunuyorlar. kimsenin emir kulu değiller, bağımsız bir şekilde görüşlerini sunuyorlar. Ben, sade bir yurttaş olarak elbette ki bilim adamlarının söylediklerini, elbette ki onların bana gösterdiği işi yakalayacağım. Yoksa müteahhitlerin, onların lobicilerinin işiyle hareket edemem bir kentli olarak. Elbette ki bilime saygılı olacağım." (Alkışlar)

Bu anlamda bilim ve bilginin üretildiği yer olan Üniversiteler 3 önemli ve ağırbaşlı görevle donatılıyorlar:

1. Kuramsal ve evrensel bir çerçeve içinde kalarak bilimsel bilgi üretimine katkıda bulunmak,
 2. Belirli bir nesnel zemine dayanan sorun tanımlamaları ve eleştiriler getirmek,
 3. Ve özellikle Üniversitelere yöneltilen kuram / pratik uyumsuzluğuna ilişkin eleştirileri yanıtlayacak biçimde uygulamaya yönelik somut öneriler geliştirmek.
- Ülkemizde, özellikle son 10 yılda Üniversitelerin bilim dünyasına olan katkıları, bu görevlerin sorumluluğu içinde olunduğunu göstermeye yeterli görüntüler sunuyor. **Evrensel** anlamda kabul edilmiş bir kuramın kabulleri temel alınarak, seçilmiş verilere dayanan **ampirik** araştırmalarla genel geçerliliğinin bir kez daha kanıtlanması ve daha olumlu olabilmesine ilişkin bu genel geçerliliği bozmayacak **akılcı** çözümler geliştirilmesi temel çabalar arasında sayılabilir. Bu-

rada teorinin kaynaklandığı sistemin eleştirisinin yapıyor olmasına karşın, evrensel gerekçelerle temellendirilmesi nedeniyle sistemin dışına çıkamamak ve **sistemi aynen yeniden üretme riskinin** varlığı önem taşıyor. Eleştiriye karşın çözüm ve önerilerin sadece **fiili** gerçekliklere dayandırılması yanılgısı, yeni dönüşümler için gerekli olan potansiyellere ve olası başka çözümlere olanak tanımıyor. Çünkü öneriler nesnel gerçeklere dayanan genel geçer sınırlar içinde kalmak ve teori doğrulanmak durumunda kalıyor. Tartışma ortamında Üniversitelerin sunduğu görüş ve eleştirilerin, bilim dünyasına ilişkin beklentilerin kapsamında değerlendirilmesinde bu nedenle yarar vardır. Farklı görüş ve istemler içinde olan tüm özne grupları, bilim dünyasından kendi görüş ve istemlerini temellenecek nesnel kavramların ve bilgilerin sunulması beklentisi içindedirler. Buna karşılık bilimsel bakış, tarafsızlık konumunu koruyarak görüşler arasında bir **konsensus** yaratma çabasıdır.

CEMAL ARKON " *Bence, yine kişisel kanaatim, hiçbir kurumu ve toplantıyı düzenleyenleri bağlamıyor; benim kişisel kanaatim, o bölgenin korunarak planlanmasıdır. Ancak, bunun bedelinin orada yaşayanlardan çıkarılması Anayasaya da, insanlığa da her şeye aykırıdır. Bu kanaatimi de muhafaza ederim.* "

ORHAN USLU " *Ben sizin topraklarınızdan bahsetmiyorum. Bakın ben sizin o mülkiyetten kaynaklanan reaksiyonunuzu çekmek istemiyorum üstüme. Benim konuştuğum sadece deniz, ben denizden ve kıyıda bahsediyorum.* "

ÜMİT ERDEM " *İzmir'i bitirdik, İnciraltı'nı nasıl kurtaralım"; ona uğraşıyoruz. ("Bravo" sesleri, alkışlar) Şimdi, bu özeleştiri yapmak durumundayız bilim adamı olarak. Ütopya bizim gerimizde olmak durumunda. Ama, bir de şu var, bazı bilimsel gerçekler. Belki üzüleceksiniz ama, hep birlikte bunu şimdi yaşayalım.* "

Görüşlerin en uç noktalardan başlatılarak, giderek ödünler verilmesi yoluyla bir Konsensusa (uzlaşmaya) ulaşma arayışı içinde olan bir topluluğa sunulan asimmetrik görüşlerin çok taraftar bulmayacağı da açıktır. Bu anlamda bilim dünyası belki doğru, ama beklenen çözümleri sunmaması nedeniyle beklenen görevlerini yerine getirmemiş duruma düşebilir;

SEZAI GÖKSU " *Dolayısıyla, biz burada üzerinde tartışılan alanın hangi kullanılışa ya da kullanışlara ait olması gerektiğini söylemenin ötesinde, doğru bir iletişim ortamının ne olduğunu ve bunun nasıl kurulması gerektiğini söylemek durumundayız. Kendimize böyle bir görevi daha uygun görüyoruz.* "

Sivil toplum örgütleri tarafından kesin ve katı bir gerçeklik içinde savunulan görüşler ve çözüm önerilerinin yanısıra; demokratik olma ve fikirlere saygı gösterme endişesi içinde ortak uzlaşım noktalarının bulunması gerektiğine ilişkin göndermeler yapılması da dikkat çekicidir:

TUNCAY KARAÇORLU " *Dolayısıyla, kentlilerin o bölgede yaşayan insanların, o bölgedeki mülk sahiplerinin ortak çıkarlarının gözetilmesi ne sadece oradaki mülkiyet sahiplerinin hakları açısından, ne sadece imar kararlarının getireceği gelişmeler açısından değerlendirilmelidir. Orada ortak bir konsensus sağlanmalıdır. Bu konsensusta da kentin çıkarı, gelecek kuşakların çıkarı gözetilmelidir. Gelecek kuşakların kentsel yaşam haklarından daha fazla çalmamamız gerekiyor, ne olursa olsun.* "

GÜLBİN HIÇYILMAZ " *Lütfen, İzmir için sabit değerler üzerinden ortak kararlar alalım ve İzmir'in geleceğini birlikte ortak belirleyelim. Bugün insanlık, gelişmenin hangi noktasında olursa olsun, ortak bir geleceği paylaşmak durumundadır; bu inkar edilemez. Bu durumda, acilen ortak çözümlerin alınması da kaçınılmazdır.* "

Bu uzlaşım arayışı, bilim dünyasını temsilen Üniversitelerin ve sivil toplum örgütlerinin, politikacılardan farklı bir konumda durmasından da kaynaklanmaktadır:

1. Toplumun üzerinde bir noktada durarak ve onunla uzlaşma zorunluluğu olmaksızın görüşlerini savunma ve yol gösterici olma rolünün benimsenmesi,
2. Ancak görüşlerin geçerliliğinin ve uygulanması olanağının toplumla bütünlümesi gerektiği gerçeği.

Burada uzlaşmanın niteliği ve amacı önemli, bir başka deyişle, farklı **gerçeklik** tanımlarından çıkmayan, varolan işleyişi ve bu işleyişi temellleyen **amaçları** sorgulamayan, değişme yönünde herhangi bir **potansiyel** taşımayan süreçlerle ulaşılan **uzlaşmalar**, bize yeni seçenekler ve **farklı** çözümlere yönelik ipuçları vermeyecektir.

IV. FARKLI ÖZGE KATEGORİLERİNCE GELİŞTİRİLEN ÇÖZÜM ARAYIŞLARI

Her ne kadar planlamaya olan inanç zaman içinde gözlenen olumsuzluklar nedeniyle yitirilmiş görünüyor ve planlama/uygulama süreci önemli suçlamalara hedef oluyorsa da, ortak inanç çözümün planla gelebileceği yönünde yoğunlaştı. Bu anlamda tarafların (öznelere) görüşlerini meşrulaştıracakları bir plan arayışını **kamu yararı** ve **planlama ilkeleri** ile temellendirdikleri görülüyor.

LEVENT GEDİZLİOĞLU " *Şimdi planlama dedik. Planlama da ana fikir nedir? Planlamanın ana fikri kamu yararadır. Bu anahtardır. Altını çiziyorum, planlamadaki anahtar kelime kamu yararadır, çıkarıdır, menfaattir.*

İşin turnusolu, belirleyicisi ne dedik? Kamu çıkarı dedik, kamunun menfaati dedik. Buradaki kamu dediğimiz zaman konumuzda taraflar kimlerdir, yani ben kamu deyince kimleri kastediyorum? kaba hatlarıyla ikiye ayırmak mümkün, ayrıntılarını boş verin; bir tarafta orada arazi sahipleri, bir tarafta İzmirli. Aslında, bunları çelişen iki kutup olarak da görmeyin ne olur, yani kimsenin de

çelişen iki taraf olarak ortaya koyma hakkı olduğunu düşünmüyorum. Ama, kamu dediğimiz zaman kaba hatlarıyla iki tane grup var; oradaki arazi sahipleri ve İzmirliiler."

İki **karşıt/çelişen** grup olarak beliren bu özne kategorilerinin **planla** getirilmesini beklediği çözümler farklıydı. Kendi **gerçeklik** tanımı içinde saptadığı sorun kümelerine ve bu sorunları nedenleyen gerekçeleri ortadan kaldıran bir çözüm arayışı içindedirler.

Öncelikle her özne grubu, içinde yer aldığı **evrensel söyleme** uyar biçimde; alanın bugünkü kullanımının aynen sürdürülmesi (yeniden üretilmesi)/veya sürdürülmemesi (iskana açılması) kararının rasyonellerini çürütme yoluna gitmekte, daha sonra da, bu noktada oluşturulan boşluk bu kez öneri çözümün rasyonelleri ile doldurulmakta. Ancak çözüme ilişkin olarak geliştirilen rasyoneller her zaman ülkenin, kentin, ya da alanın yerel "**gerçeklik**" leri ile örtüşme-bilebiliyor.

Kent ile ilgili konular, Türkiye'nin son on yıllık kesitinde kamuoyu gündeminin ağırlıklı tartışma alanını oluşturuyor. Tartışmaları ciddi çatışmalara dönüştüren en çarpıcı örnekler ise genellikle, siyasi otoritenin geliştirdiği **büyük kentsel projeler** kapsamında görülüyor. Çünkü, bu tür projeler, karşılarında ciddi muhalefetler yaratıyor.

Belediye başkanları sorunun çözümünü **teknik akıl** ve **ortak** yaklaşım içinde görüyorlar. Böylelikle hem kentlinin hem de yerel mülk sahibinin beklentilerinin karşılanması ve tepkilerinin çekilmemesi hedefleniyor. Geçmişte yerel yönetimlerin ve başkanlarının kentli ile karşı karşıya geldiği büyük kentsel proje girişimlerinin bunda etkisi büyük. Öte yandan başkanlar ve yönetim hem öznel konularını hem de politik tabanlarını genişletecek bu tür **parlak** projelerden vazgeçemiyorlar. Bu nedenle de fazla **sinir uçlarına dokunmayan** bir ifade biçimini tercih ediyorlar.

MUSTAFA ŞENTÜRK " İzmir şehrinin bütünün bir parçası olduğuna göre oradaki ve şu anda her konuşmacının sanıyorum telaffuz edeceği bir söz vardır; "Efendim, bu alan İzmir'in akciğeridir" denebiliyor. Eğer İzmir'in akciğeri ise, muhakkak bu akciğerliğin görevini de yerine getirebilecek bir plan şekli düşünülmelidir.

O nedenle, ben şunu söylüyorum: Diyorum ki, muhakkak burası bir zaptırapta alınmalı; birinci hesap bu. İki, oradaki toprak sahiplerinin rantı ön planda tutulup oradaki yeşil muhafaza edilmelidir.

İşte benim istirhamım odur ki, buradaki bütün konuşmacı ve bütün demokratik kitle örgütlerinden gelen arkadaşlarımızla bu hususlar üzerinde tartışılın, bu hususlar üzerinde mutabakata varılın ve en az kusurlu olan sistem gerçekleştireyin. Tabii ki, biz şu anda "Şunu şöyle yapacağız" diye bir önyargılı değiliz.

Burada nihaî çözümü getirebilecek olan, 5000'lik planları Büyükşehir Belediye Başkanlığı İmar İskan Bakanlığı -turizm alanı olduğu için- ikincisi, 1000'lik planları da Turizm Bakanlığıyla Balçova Belediyesi ve Narlıdere Belediyesi gerçekleştirecektir.

O nedenle, biz şu anda bütün bilgileri toplamak zorundayız. Biz en az kusurlu hatta ve hatta minimum kusurlu bir plan yapma arzusundayız; ama burada da bu plan gerçekleşir iken orada oturan insanların kaybına sebebiyet verecek planlardan yana da olmayacağımızı ifade ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum ve bu sempozyumun hayırlı olacağı inancıyla beraber tekrarlıyorum, çok özellikle tekrarlıyorum, herkes istediğini burada lütfen söyleyin; çünkü, ben bunları hem kitapla alacağım, hem çok dikkatle inceleyeceğim ve tetkik edeceğim ve orada herkesin konuşmasından bir kelime alırım sanıyorum görevimi en az kusuruyla yapacağım."

OTURUM BAŞKANI " Mustafa Şentürk'e bir soru var çünkü, eğer lütfederseniz soruyu sorabiliriz.

Buyurun, size soru var. Ben soruyu veriyorum size yazılı olarak."

MUSTAFA ŞENTÜRK " Teşekkür ediyorum. Sanıyorum soruyu veren Barış Kara, Ege Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi bir arkadaşımız.

ÇED, Çevre Etki Değerlendirilmesinin yapılıp yapılmadığını soruyor ve bu hususta bir araştırmacının olup olmadığını soruyor.

Ve işte onun en büyük kanıtı şu andaki şu sempozyum, ondan daha güzel kanıt olmaz. Burada bununla olan her türlü çalışmalarımızı yapacağız ve eğer bu öğrenci arkadaşım sabahki benim konuşmamı dinlediye, orada açık ve net olarak ifade ettim. Dedim ki, "Ben şu anda fikir toplamakla yükümlüyüm ve bilgi topluyorum ve burada bütün kuruluşların bilgilerini toplayacağız ve en sonunda, tabii ki Büyükşehir Belediyesiyle ortaklaşa buraların en uygun ne şekilde yapılması ortaya çıkıyorsa, belirleniyorsa onu uygulayacağız, ki buradaki sorununun sanıyorum yanıtı da bu şekilde vermiş oluyorum."

BARIŞ KARA " Benim sormak istediğim, yani ÇED araştırması yapılmasının yanı sıra bu konuda halkın yeterli şekilde fikri alınıyor mu; olumlu ya da olumsuz fikri alınıyor mu?"

MUSTAFA ŞENTÜRK " Evet, şu anda buradakiler halktır, siz de halksınız, fikirlerinizi burada, kürsüde hepimizin önünde dinliyoruz ve dinleyeceğiz. Bu toplantıları da bundan sonra tekrarlayacağız sık sık. Hatta bu salon küçük, sanıyorum bundan daha büyük salonlar üzerinde bunu gerçekleştireceğiz. Bilmiyorum, başka soru var ise ben buradayken değerlendireyim tabii ki."

ENGİN GÜREL " Kullanım kararları ve bu bölgeye, sizin kararlarınızın dışında, sizin istemlerinizin dışında etki edebilecek çeşitli kamu kuruluşlarının nasıl karar verdiklerini konusunda bir arazi kullanım kararını öncelikle, daha doğrusu araştırmasını yapmak olmaktadır. Fakat, yine de, Tuncay arkadaşımızın belirttiği gibi, burası İzmir'in bir ciğeri niteliğini koruduğu için, bu bölgeyi iki aşamada ele almak istiyoruz. Birincisi, Dalyanın bulunduğu bölgenin, yine çevre koşullarını da dikkate alınarak, bir anlamda rekreatif kullanıma açılması, -ki, burası oldukça büyük bir alandır- diğer kısmı da, bugün Bahçelerarası olarak bilinen, tarımsal kullanışı olan; ancak, kentsel rantı şu anda tarımsal rantını geçmiş gibi görünen, dolayısıyla burada oturanların bir anlamda kentsel kullanıma dönüş istemlerinin ağır bastığı bir durum vardır."

Kendi belediye sınırları içinde kalan kısım için Narlıdere Belediye Başkanı'nın çok kararlı görüldüğü ve yapılaşmaya açılmaması yönünde kesin bir ifade kullandığı görülüyor. Ancak bu görüş, Narlıdere'de böyle bir talebin oluşmaması ile temellendirildiği için genel populist söylemden kopmuyor.

MUSTAFA KARAHAN " Bizim politik anlayışımız ve bunu da tüm zamanlarda açık ve net bir şekilde belirttiğimiz, Narlıdere'nin yeşilini artırarak, Narlıdere'nin yeşilini çoğaltarak, yeşiline değer vererek, Narlıdere'yi daha çok yeşillendirerek mevcut konumunu korumak istediğimizi her zaman, her vesileyle, her yerde söyledik. Yani, Narlıdere'de, otobanla deniz arasındaki alan imarsız kısımlara biz hiçbir zaman yeniden imar verilerek oranın bugünkü yeşil dokusunu değiştirmeyi ve bu konuda bir uygulama yapmayı asla düşünmedik, düşünmüyoruz ve bunlara müsaade etmeyeceğimizi de bir kere daha huzurlarınızda ifade etmek istiyorum. (Alkışlar)

Tabii, şunu ayırmak lazım, basında da bunu izliyoruz, kamuoyunun tartışmalarında da izliyoruz; Narlıdere'yle beraber İnciraltı, sanki birlikte imara açılacakmış gibi tartışmalar var.

Bizim Narlıdere Meclisimiz ve Belediyemiz olarak böyle bir düşüncemiz yok, İnciraltı'ndan çok farklı bir konumdayız. Bunu söylerken, birtakım da kriterlere dayandırmak gerekiyor tabii bu düşüncelerimizi.

O da, Narlıdere, birinci sınıf tarım arazisi. Suyu, yeraltı suyu şu anda bozulmamış ve bu su, -ki, yağmurlar böyle devam ederse de, inşallah her sene de böyle olur- bu su da uzun zamanda bozulmayacağına benzer.

Birinci sınıf tarım arazisini, ekonomiye katkısı olan tarım arazisini ve oradaki uğraşları ekonomik olarak karşılayan tarım arazisini durup dururken imara açmak düşünülecek bir olay değil.

Ancak, şunu belirtmek lazım : İnciraltı, tabii ki bu konudan çok farklı. Oradaki tasarruf, düşünceler, imar konusu, imar çalışmaları tamamen bundan farklı bir düşüncede; ama, Narlıdere'yi buradan ayırmak lazım." (Alkışlar)

Bu görüş bir alanın sadece **teknik** ve bilimsel verilerle iskana açılmaması kararının verilebileceğini bir başka alanın ise **tasarruf ve düşünceler** temelinde iskana açılabilceğini söylemektedir. Bu durumda gelinen ve dayatılan **dayanılmaz** nokta, **bilimsel** nedenlerin ötesinde beklenenin / hak edilenin karşılığının **bilimsel gerçeklere karşın** verilmesidir.

ASAF KOÇMAN " Hiç sözü uzatmak istemiyorum; limitler aşılmıştır, İzmir ka-naatimce elden çıkmıştır. Şurada bir lokma bir yer kalmış, Balçova Narlıdere. Evet oradaki insanlarımız da mağdurdur, ama imara açılıp açılmaması ko-nusunda elbette tartışmalar yapıyor, yapılacaktır; fakat orayı imara açarken veya açmamız gerekiyorsa, ki ben kesin bir kanaat belirtmek istemiyorum ama, artık son bir lokma kalmıştır, o da gitse elden ne olur? ...

İzmir zaten gitmiştir benim görüşüme göre. Ama burayı da imara açarken, mut-laka ve mutlaka doğal çevreyi göz önünde bulundurmamız gerekiyor.

Basit bir örnek vereyim, benim bu konuda yayınlarım da vardır. İklimden kısa bir örnek vereceğim: Hava kirliliği vardır İzmir'de ve bu hava kirliliğini önlemek mümkün değildir. Çünkü, atmosferik olayların işleyişi hava kirliliği yaratır. At-mosferi sayamayız. Dolayısıyla, bu aşırı gecekondulaşma, çarpık kentleşme karşısında atmosfer kirleniyor ama, atmosferin kirlenmesinde doğal bir olay vardır. Klimatolojide, yani iklim bilgisinde sıcaklık inversiyonu olayı vardır. Slayt-lar var, her şeyi getirmiştım ama, madem ki daha başka söz alacak kimseler var, ben sözü uzatmayayım.

Bu olayın dağılılabilmesi için rüzgara ihtiyaç vardır. Ve şunu size kesinlikle söylüyorum: Son 15 yıldan bu yana İzmir'de rüzgarın hızı azalmıştır. Zaten rüz-garın hızı 8 megasaykılın altındadır. Yani 8 megasaykılın altındaki bir rüzgar bu kentin atmosferini temizleyecek güçte değildir. Ve dediğim gibi bu hız giderek azalıyor. Kesin bir şekilde, hem Bornova ovasında, hem Güzelyalı Meteoroloji istasyonunun verilerinde bu gözle görülüyor.

O halde ne yapmamız gerekir? Geriye dönüş var mıdır? Bu şehri nasıl kur-tarırız? Sadece Narlıdere ve Bahçeler var değil, bütün İzmir'in kurtarılması ge-rekir eğer bu kentte yaşayacak olursak, yaşayacaksak. O bakımdan, dediğim gibi hava kirliliğini yok edebilmemiz için İzmir'in rüzgar akımlarını da geliştirmemiz gerekir.

Bu çarpık kentleşme karşısında kesinlikle bunu çözümleremeyiz. Dolayısıyla çok katlı binalar yapılacak olursa Körfezin etrafında, rüzgar hızı sürtünmeden dolayı daha da azalacak ve kirlilik artacaktır. Yani olay çok boyutludur. Sadece ve sadece sosyo-ekonomik açıdan olaya bakmayalım. Doğal çevrenin işleyişi, işte jeolojisinden dediğim gibi toprağına kadar. Zaten toprak kirlenmiştir, ne tarımdan bahsediyoruz. Orada yapılan tarımdan elde edilen ürünlerle niye ze-hirlenelim ki? Vazgeçelim artık. Onun için çok ciddi bir şekilde bu konunun ele alınması gerekir. Yoğun bir imar değil, çevrenin kaldırdılabileceği şekilde bir imar planına gitmemiz gerekiyor." (Alkışlar)

Bütün özne kategorileri sorun tanımlamaları temelinde çözüm önerilerini gelişt-iriyorlar. Yerel mülk sahipleri toprağın yetersizliği ve veriminin düşmesi biçimin-de tariflenen kendi **aktüel gerçeklikleri**, yine, çözümlerini dayandırdıkları temel gerekçe oluyor. Meslek örgütleri de **bilimsel** ve **nesnel** gerekçelerle alanın tarımsal özelliklerinin korunması gerektiğini kent bütünü açısından önemine da-yandırarak savunuyorlar. Dolayısıyla çözümlerin tümü yine farklı temelli, ancak yine tek bir gerçekliğe; **aktüel / fiili gerçeklike** yönelmiş bir öneri biçiminde su-nuluyor. Bu önerilerde kuşkusuz hiçbir **olası / potansiyel gerçeklike** yer yok. Bu nedenle de son derece nesnel ve somut öneriler geliştirilebiliyor.

Buldukları karşıtlık içinde farklı görüşleri savunuyor olmalarına karşın, özne kategorilerini, kendi içlerinde getirdikleri öneriler ve çözümler açısından dörde ayırmak mümkün;

1. Yerel mülk sahipleri için hak edilenin kesinlikle alınması ve sivil toplum ör-gütleri açısından bilimsel gerekçelerle ödün verilmemesi haklılığı içinde olma nedeniyle **dayatmacı**
2. Yerel mülk sahiplerinin istemlerinin **politik** arenada destek bulması, sivil top-lum örgütlerinin ise **hukuksal** ve **teknik-bilimsel** alandaki dayanakları nede-niyle, karşılıklı gücün farkına varılmasından kaynaklanan **uzlaştırıcı**
3. Öncelikle iletişim ortamının açıklıkla kurulması gerekliliği
4. **Asimetrik** öneriler

1. Radikal ve kesin kararlı / **dayatmacı** yerel mülk sahipleri **haklılıklarını** yerel koşulların kötülüğü ile de besleyerek çözüm sunuyorlar.

HALİL ÖZGÜR " Bu araziye yerleşim alanı haline getireceğiz, sizler ne kadar is-temesenez de, üzgünüm. (Alkışlar)

Bu alanın planlı bir mimari ile imara açılması halinde, bu alana uygun bir yüzde ile bina yapılacaktır. Geriye kalan yüzde ise parklar, tenis kortları, golf tesisleri, yüzme havuzlarıyla İzmirli halkın tamamına hizmet verecektir. Bugün 1 met-rekaresinden faydalanamayan İzmirli, o gün yarısından fazlasına sahip olacak-tır. Bizler, İzmir, Türkiye ve hatta dünya insanlarına karşı olan borcumuzu öde-dik, yani açıklıkla mücadeledeki görevimizi tamamladık, üstelik gönül rahatlığıyla. Bizler, Atatürk'ün dediği gibi "Efendi" idik, ancak sizler efendinize gereken say-gıyı göstermediniz, görevlerinizi yerine getirmediniz." (Alkışlar)

NEVZAT CİHAN " Biz diyoruz ki; hiç kimseye yararı olmayan bu arazinin bi-bütünlük halinde, çevreyle irtibatlı, havasıyla, yeşiliyle beraber düşünerek bura-yı bir bütünlük halinde bu bölgenin imar kapsamına alınmasını, buranın kay-bolmamasını, yok olmamasını öneriyoruz.

İmar kapsamına alınmasından hiç kimsenin korkmasına gerek yoktur. Çünkü imar kapsamına alınan bir alanda Belediye en az yüzde 35 pay alır. Bu alınar pay burada bulunan Hazine arazileri ve dalyan ile birleştiğinde büyük rekre-asyon alanları, mesire yerleri, parklar, çocuk oyun alanları, dinlenme tesisleri ve alışveriş merkezleri ile İzmir halkının ve Balçova halkının hizmetine sunulmuş olacaktır. Bu yöredeki vatandaşların da ayrıca mağduriyetleri giderilmiş ola-caktır. Yüzde 35'in dışında kalan alandan geriye kalan alanda herhalde tabii k tamamı inşaat olarak kaplanmayacaktır, tamamına inşaat verilmeyecektir. Glo-bal olarak düşünürsek, arazinin tamamı olarak düşünürsek, aşağı yukarı 400 hektar civarlarında; bunun sadece 40 hektarı inşaat için düşünülürse 460 hek-tar kamunun yararına açılacaktır.

Buraları eninde sonunda imara açılacaktır, fakat nasıl açılacaktır?.. Orası çok önemli."

FEHMİ AKDENİZ " Bu nedenlerle, eğer biz imar açar da burayı, ama ben de-miyorum ki imara açalım hepsini firdolayı, Kordon'daki 7-8 katlı binalar gibi - Profesörüm öyle verdi- burada 8-10 katlı, İzmir'in imbatını kesen binalar gibi de-miyorum. Ben demiyorum Akay caddesindeki hevelan bölgesinde 15 katlı bi-nalar yapıldığı gibi yapılmasın. Ben demiyorum, İstanbul'da yan yatan Pizza ku-lesi gibi, gökdelenler gibi yapılmasın. Ama, biz hiç değilse burayı, biz hiç değilse vergimizi ödeyecek bir rant verin bize. Bize, hiç değilse taksı kaksı 12 olan bir şey verin en azından da, biz de 12'den vuralım yani.

(...) Şimdi ben yüzde 12 taks demiştım, geri kalan yüzde 88 yeşil kalıyor, yüzde 12 bir ev yapmak istiyoruz. Olay bu kadar basit. Ve bu 88 dediğimiz zaman, çok afedersiniz, bunun hesabı yine başka. Esas 100 metrekare olan bi- yer; 1 dönüm kabul etsek, bunun bir kere 18 nci madde gereği 33 metrekaresin belediye hizmetlerine ve genel hizmetlere ayırıyoruz, geri kalanın yüzde 12'si Yüzde 8-10 civarında bir şey olur genelde.

Bunun dışında, eğer buna izin verilmezse, buz buraya haklı olarak belediye hiz-metleri isteyeceğiz, yol isteyeceğiz, kanal isteyeceğiz. Fakat bunlar nasıl geçecek, belediye bunları nasıl istimlak edecek? Mümkün değil. 18 nci maddeyi tatbik edecek; 18 nci maddeyi tatbik edebilmesi için imarı geçirmesi lazım. Bu imarı geçirdiği zaman benim orası arsa olur, ben bunun vergisini veremem, size hibe ederim."

Meslek odalarınca kentsel bütünlük içinde alanın özelliklerini vurgulayan eko-lojik temelli önermelerin büyük bir bölümü, **yeşil ve tarımsal karakterin korun-ması** ve **islah edilmesi** gerektiği görüşünü taşıyor.

GÜLBİN HİÇYILMAZ " Bu acil önlemlerin başında, öncelikle doğal kaynakları kullanım kabiliyetlerini kaybetmeden, yitirmeden, planlanarak, geliştirilerek planlanması gelmekte ve bunu yaparken; zaten bu çalışmayı yapmak demek doğal kaynak planlaması yapmak demek, sosyal ve ekonomik kalkınmanın eko-lojik prensipleri çerçevesinde sağlanması demektir."

ZUHAL AMATO " İkincisi, ben konuşmalarımda sık sık Batıdan örnek vermeyi seven bir insan değilim; ancak, dünyada bazı kentlerde tam tersine kentin ortasında bahçeler, "arka bahçenizde artık üretim yapmaya başlayın" diyorlarsa ve bunun teorik çalışmaları artık uygulamaya geçmiş ise, entansif tarım, yeni ekolojik kent alanları yaratılmaya başlanıyorsa, biz tam tersine gidiyoruz."

AHMET TOMAR " Şimdi, diğer meslek kuruluşlarından olan arkadaşlara da şunu söyleyeceğim: Ben tarımcıyım diye, tarım toprağını sadece tarımsal üretimde kullanılsın demiyorum, mutlaka diğer kullanımlara da toprak tahsisi gerekir. Havaalanı da yapılacak, baraj da yapılacak, otoyol da yapılacak, konut da yapılacak. Biz şunu diyoruz: Toprak kullanımı yapılırken, çeşitli kullanımlar arasında toprak tahsisi yapılırken bir gözetim olmalı ve tarım alanları aleyhine gelişme olmasın. Hem Türkiye'de, hem İzmir'de bütün kullanımlara yetecek kadar toprağımız vardır; biz verimli toprağı konuta tahsis etmek durumunda kalmayalım.

Rant yaklaşımı deniliyor; tamam, satabilirsiniz arazinizi veyahut da imar gelebilir, imardan dolayı değerlendirebilirsiniz. Ben burada Mimarlar Odası'ndan konuşan arkadaşımıza katılıyorum ve bunu ben 1992 yılında bile Narlıdere Belediye Meclisininin 3250 metrekareyi 2000 metrekareye düşürme kararı vardı Belediye Meclisininin, -Başkan burada- biz ona da karşı çıktık. Yani orada tarım alanları korunarak elbette siz konut da yapacaksınız, çeşitli alternatiflerinizi getireceksiniz, ama tamamen bugün Büyükşehir Belediye Başkanının dediği gibi, gökdelen kurmanın bir anlamı yok ve de bunu şu anda tarımsal faaliyetimiz yok diyerek... (Müdahaleler, "yeter artık" sesleri)
Cevap hakkı değil, bütün konular, bütün konular bunun üzerine tartışıldı ve orası bir tarım alanı. ("Yeter artık" sesleri)

TUNCAY KARAÇORLU "Tabii mülkiyet sahipleri açısından bu, kendi mülkiyetlerine yönelik bir yaklaşım olarak düşünülebilir; ancak ülkemizde buna yönelik çözüm yolları bulunmalıdır, mülkiyet sahiplerinin mağdur edilmemesine yönelik. Yani, mağdur edilmemesi için imar hakkı verilmesi ya da o alanların imara açılması mı gerekmektedir? Hayır, bunun farklı farklı yöntemleri vardır. Takas yönetmeliği vardır, farklı alanlarda takasla, takas işlemiyle araziler verilebilir, büyük kamulaştırma bedelleri ile yaratılabilir.

... Biz tabii ki bunu söylemek zorundayız. Eğer sağlıklı kentsel alanlar yaratmak istiyorsak, bugünkü mevcut eğilimlerin karşısında olmak zorundayız. Eğer mevcut eğilimlerin yönlendirilmesini düşünürsek, ben getirilecek olan, bu bölgeye getirilecek olan sınırlı da olsa planlama kararının hiçbir zaman bugünkü koşullarıyla kalacağı düşüncesinde değilim. Çünkü, her gelen bir başka emsal özelliği göstererek, bir başka kararla bu alanları, Balçova'nın bugünkü durumuna getirecektir. Bu belki mülkiyet sahiplerini bugünkü anlamda rahatlatacaktır, ama İzmir kentini ve orada kendisinden sonra yaşayacak olan iki kuşak için hiç de olumlu sonuçlar olmayacaktır. Biz henüz daha kentlerimizdeki çarpıklıkların psikolojik sonuçlarını, bunun daha olumsuz koşullarını görememekteyiz. Ülkemizde farklı sorunların içerisinde boğulmaktayız ve bu sorunlardan etkilenmek bize lüks olarak gelmektedir. Ancak, eğer bir gün ülkemizde bazı şeylerin daha dengeli olacağını düşünüyorsak, işte o zaman o dengeli şeylerin içerisinde sağlıklı kentlere de ihtiyacımız olacaktır. Bu anlamda da sağlıklı kentleri, hiçbir zaman özel haklara, yalnızca özel haklara yönelik kararlarla yaratmamız olanaklı değildir."

AYSEL KUŞÇUOĞLU " Kaldı ki, bu Fakültenin öğrendiğime göre, 30-40 santimlik köklere sahip, yani yüzeyel köklere sahip narenciyede ve seracılıkta iyileştirme çalışmaları yapılabilir. Tabii ki, bunlar belli maliyetler gerektirmektedir. Ancak, yöre halkının çalışmaları imara açmak suretiyle yüksek binalar yapmak yerine, maliyeti çeşitli kurumlarla yardımlaşarak hafifletmek yönünde olmalıdır bence.

Narlıdere-İnciraltı bölgesinde bugün bahçecilik ve seracılık yapılmaktadır. Bu dokunun bozulmadan korunması, tarım yapılmayan alanların tüm İzmirlilerce kullanılabilir dinlenme ve spor kompleksleriyle donatılması, beraberinde fiziksel dengenin de korunmasını getirecektir.

Belediye tarafından golf, tenis sahaları, yüzme havuzu gibi -hatta kreşler de olabilir- kompleksler, yap-işlet-devret zihniyetiyle yaptırılabilir. Böylece, mağdur durumdaki böyle insanların mağduriyeti de bir miktar azaltılmış olabilir."

Tarımsal-yeşil karakterin ıslah edilerek ve eksiklerin giderilerek alanın kent hizmetine sunulması önerisi, bölgenin her kesimce ortaklaşa kullanılabilir bir **birlikte tüketim alanı** olarak tariflenmesini gerektiriyor.

2. İkinci grup çözüm önerisini oluşturan **uzlaştırıcı** yaklaşım, mülk sahiplerinin beklentileri sonucu **hakedilen** rantı paylaşmak için ortaya çıkan beklenmedik ortakları (spekülatörler/sermaye) safdışı etmeye yönelik bir manevra içermesi nedeniyle daha fazla taraftar topluyor.

NEVZAT CİHAN " İşte biz diyoruz ki; bu gibi sermayelere çalışmaktansa, orada yaşamış, çalışmış, çabalamış, üretmiş, atasından dedesinden kalmış ve şimdi de mağdur durumda olan vatandaşların yanında olmanızı ve onlara yardımcı olmanızı tüm kurum ve kuruluşlardan rica ediyoruz. Hak ve adalet çerçevesinde en iyi şekilde çözümlenmesini diliyoruz."

ERHAN BAFRALI " Eğer biz, bir an önce, hocaların bugüne kadar yapmak istedikleri, fakat, politikacıların ve spekülatörün yapmaya izin vermediği bu insanlara karşı çıkarak gelin diyoruz, bizimle anlaşın. Daha sonra bu zenginlerle anlaşamazsınız, bu insanlarla anlaşamazsınız. Bu insanlar güçlü, yayın olarak, medya olarak, para olarak ve Ankara'dan her türlü desteğe sahip insanlar. Gelin bizim gibi zavallı çiftçilerle anlaşın, bizimle anlaşın."

MEHMET ERSİVRİ " Sayın Başkan, değerli konuklar; canım yandı; 44 dönüm bahçemde 2500 ağaç mandalina kesildi ve bu kesilen aileden bir ferdim ben. Plan, Nazım planı diyoruz, gecikmelerle şehri elden geçiriyoruz. İstimlakları bekliyoruz. Şehir, sürekli büyüyen bir canlı. Büyüyen bir canlıya dur, büyüme diyemezsin; gelişmesini ancak planlayıp yönlendirebilirsiniz. Plan yapmamak, ancak basiretsizliğimizi ortaya koymaktır. Tıpkı öncekiler gibi, ortaya Mithatpaşalar gibi, Kordon gibi ucubeler çıkartmaktır. Buraları mimarların, şehircilerin, planlamacıların ayıbıdır.

"Dur, böyle kalsın" derken, diğer taraftan devlet turistik yüzme havuzu yapsın, otel yapsın, hastane yapsın, okul yapsın, balık hali yapsın, süpermarket yapsın, kalan yerlerde ise kendi verdiği tapuya kira kontratı kadar değer vermesin.

"Arazinden yol geçireceğim ama, Yargıtay kararına rağmen parayı vermem" desin. "Danıştay kararına rağmen suyunu almaya devam edeceğim" desin.

Yok beyler, düşman işgali altında değiliz. Gelin planlayalım, imarlandıralım. Dışı yeşil, içi bataklık ve lağım olan bölgeyi kaç kişi gidip gezdi? Gelin yoremizi planlandıralım, yöre halkını mağdur etmeyelim. İzmirliyi, karşıdan yeşil gördüğü yerlere parklar halinde faydalanabileceği, nefes alabileceği seviyeli dinlencelere kavuşturalım. 50-100 milyarlar harcayarak, etrafını "Çin Seddi" ne benzer duvarlarla çevrilmiş villalardan şehiri, arsa spekülatörlerinden yöre halkını koruyalım. Yeşili paylaşalım, birlikte yaşayalım."

3. Öncelikle iletişim ortamının kurulması gerektiği ve sorunların açıklıkla böyle bir düzlemde tartışılması ile daha sağlıklı sonuçlara ulaşılabileceği yönünde görüşler, bir başka öneri kümesi içinde yer alıyor.

ÖZTÜRK BAŞARIR " Siz de toprak sahibi olarak burada bu sorunları tartışmak için bu toplantıyı düzenleyenlerle aynı şeylerden şikayetçisiniz, yani başka bir şey söylemediniz, aynı şeylerden şikayetçisiniz.

Ancak, bunun çözümünde bu toplantıyı düzenleyenlere karşı bir tavır alıyorsunuz. Halbuki, onlar da bu sorunların çözümü için yol göstermek istiyorlar. Gayet tabii ki, sizin alışık olmadığınız, -çünkü belki de ilk defa katılanınız var bu toplantılara- alışık olmadığınız biçimde birtakım çözümler öneriyorlar. Bunlar, onların sistemi, o şekilde yetiştirilmiş, onu önerecekler. Bundan sonraki çözüm önerilerinde sizin de bu tür yaklaşımlara sıcak bakmanız gerekir.

En azından şunu düşünmeniz lazım: "Bu insanlar, işleri güçleri yok, arsa sahibi değiller, buradan çıkarları yok, ileride bir medya oluşturup burada arsa kapatıp bir şeyler yapmak istemiyorlar; akıllarını peynir ekmekle mi yediler de bu işlerle uğraşıyorlar?" diye bakmanız lazım.

Herhalde toplumu düşünüyorlar, toplumun çıkarını düşünüyorlar. Dolayısıyla, bunlarla diyalog kurmak lazım diye düşünün lütfen. Bu şekilde düşünüldüğü zaman, biz çok rahatlıkla birçok şeyleri aşabiliriz."

SEZÂİ GÖKSU " Dolayısıyla, tarımsal faaliyetiyle, kırsal özellikleriyle farklılığı tanınacak böyle bir alanın kent içinde varlığının kabulü ve bu varlığın sürdürülmesinin adeta kurumsallaştırılması bu nedenle çok önemlidir. Ancak böyle bir ortamda, herhangi bir yargı üzerinde öne sürülecek geçerlilik iddiası tartışmalarla meşruluk kazanarak onay görebilir. Böyle bir meşru onay ortamında, toplum düzenini oluşturan tüm öznelere, herkes olduğu kadar belki de daha fazla yerel yöneticiler fayda görecekler."

Dolayısıyla, bu uzun vadeli sürecin gerçekleştirilmesinde, onlara kısa vadeli önemli görevler de düşmektedir. Belki de, toplum düzeyini, yani kamu alanını ilgilendirecek karar verme süreçlerinin vatandaş oluşturma süreçleri haline getirilmesi ve bunun açık bir şekilde iletişim ortamına çıkartılmasının sağlanması öncelikle tercih edilecek bir yoldur.

.... İşte bu nedenle bu toplantı, bu konuda atılmış bir ilk adım olarak görülmeli ve umut verici bir biçimde değerlendirilebilir."

4. Son grup ise asimetrik öneriler getirerek bu anlamda eleştirdikleri görüşleri rasyonellerini çürütme yolunu seçiyorlar. Burada hedefin, gerçekleşmesi arzulan bir önerinin çözüm olarak sunulmasından çok **uzlaşma** arayışlarına ilişkin umutların tükenişine dikkat çekmek olduğu hissediliyor. Sempozyuma getirdiği en önemli katkı ise, **gerilim** düşürücü anlamda etki taşımasıdır.

ÜMİT ERDEM " Peki ne yapalım?

Çözüm önerisi: Biraz önce arkadaşım oradan çözüm önerisini getirdi. Hadi İzmirli hep beraber olalım, Balçovalıların parasını ödeyelim, o alanlara sahip çıkalım. Ben başka türlü çözüm görmüyorum. Çünkü yapılacak iş budur, bundan başkası da olmaz. (Alkışlar)"

Dr. ATIF ATILLA " Arkadaşlar diyorum, lütfen alakalılar ciddi bir etüt yapsınlar. Arkadaşlar, sahil kuşağındaki bütün kuyular su altında kaldı motorlar. Taban suyu yükseldi. Ziraatte böyle, oynak taban suyunda yeşil sahalar, ciğer, akciğer, karaciğer konuşuyoruz da; efendim böyle çok şeyli bitkiler için bir kere böyle taban suyu, boğulur; kedi gibi suya soktum mu boğulur. Demek ki yeşil derken, ciğer derken bunları etüt etmemiz lazım. Böyle bir kalemde yeşil yapacağız, ciğer yapacağız demekle olmaz. Bora dayanıklı bitkiler yok mu kardeşim?.. Kaç kişiniz yedi kuşkonmaz?..

Başka ... (Alkışlar)

Şimdi pazara gidelim, ne geliyor ordan?.. Semizotuyla daladiken. Yani, ziraatte ona kalırsak ekmek parası kazanabilecek miyiz?.

Ağaç olarak iğde. Ne dersiniz, yani 500 dönüm iğde yapalım ha, bu iş bitsin. (Alkışlar)

Arkadaşlar, ciğerden bahsediyoruz. Bizim koca ciğer var arkamızda. Çatalkaya. Bu ciğercik yahu. Buradaki yetişecek otun bir tek yaprağının bana İzmir'de ciğerime faydası olmaz. Biraz realiteye gelelim.

İkinci büyük ciğer, deniz. O kirlenmiş, onu da o kokmuş ciğeri istemiyoruz. Ama arkadaşlar, rasyonel ziraat ölmek üzere burada. Ve kurtuluş da, bugünkü müspet ilmin ışığı altında; peygamber gelse bu toprağı düzeltmez, bu su-suzlukla bu şeyle. Onun için satar mısınız, alır mısınız, Alsancak'la mı değiştirirsiniz; o beni alakadar etmez. (Alkışlar)

Bir ziraat mühendisi olarak, "Burada ben inat ediyorum, ziraat yapacağım diyene" kuşkonmaz tavsiye edeceğim.

Kırmızı pancar var ya, sofralık, 500 dönüm kırmızı pancar ek. İşte bunlar var efendim ürün olacak. İğde var, palmye var, o da hurma vermez ki. Efendim şu kadarlık bir hurma verir, onu keçiler falan yemez.

Teşekkür ederim efendim. Dikkat edin dikkat (Alkışlar)".

OTURUM BAŞKANI "Bir dilekçe var, bu dilekçeyi size okuyacağım. Üzerinde çok az bir görüşme olacak, ben bağlayacağım sonunda toplantıyı.

"Başkanlığa.

Türü : Sonuç bildirgesi.

Halkapınar Çöplüğündeki karga yerine Çamaltı ve İnciraltı Kuş Cennetini sevmek ve buranın mülkiyeti topluma ait olmakla beraber, yakın yöre mülk sahiplerinin zararlarının İzmir halkından 1'er Türk Lirası şeklinde toplamak üzere Para Toplama Kanunu ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasına uygun, en az 7 kişiden oluşacak komite oluşturulması tavsiye kararı alınmasını öneriyorum.

Senih Özey." Böyle bir istek var.

BİR İZLEYİCİ " Efendim, önergeye ben, kuşkonmaz gibi, iğde gibi, ciğer gibi ve medyacılarla kaptırmama gibi kavramlar üzerine de bu komitenin çalışma yapmasını öneriyorum. Niçin öneriyorum? Amca diyor ki, "Kimin avukatısın?" Ben de ona cevap veriyorum, -Bayan dedi ki, "Ben iki tarafın da değilim", "Ben sizin doğmamış çocuklarınızın avukatıyım."

Bu önergem doğrultusunda komite kurulursa tüm sorunlar çözülür, biz de el ele gideriz, kol kola her şeyi yaparız. Bu komite doğrudur ve ben adayım. Kemal bey de mülkiyetin avukatı olarak o da aday, 2 oldu. Buyurun devam edin."

BİR İZLEYİCİ " Bu önemli. Bir komite oluşturulmasından yanayım. Buyurun komite kuralım. İkametgah, nüfus ve savcılık kağıdı veririz. Görün bakayım, medya, devlet nasıl korkuyor, mimarlar korkuyor?.."

OTURUM BAŞKANI " Şimdi, tabii, bu toplantıda bu komitede görev almaya talip kişi yoksa, ben adres veriyorum; Kemal bey ve Senih beye lütfen müracaat edilmesi, bu komitelerin oluşturulması, bir dahaki toplantıda resmileştirilmesi için. Teşekkür ederim efendim."

V. BİTİRİRKEN

...

Sempozyumda yer alan onca tartışmadan sonra, şöyle bir soru sorulabilir. **Yetersizlik** ve **bozulma** söyleminden yola çıkılarak geliştirilen böyle bir proje tartışması, neden gündem oluşturmak için bugünü beklemiştir. Bu soruya verilebilecek yanıtın, (kentlerde) sermaye birikim süreçleri kapsamında tartışılması açıklama zenginliği sağlayabilir.

Bunun için, kentte oluşmaya başlayan yeni sermaye birikim stratejisinin üç temel özelliğinin vurgulanması gerekiyor. Bunlardan birincisi, kentin yeni bir birikim süreciyle karşı karşıya bulunduğu. Yani, bu artık yeni bir birikim rejimi olmak durumundadır. Tam da bu nedenle, eski düzenleme tarzının yarattığı olası engelleri yok etmek isteyecektir. Dolayısıyla stratejinin ikinci özelliği de burada ortaya çıkıyor; Kentin mekansal / toplumsal topoğrafyasına ciddi müdahaleler yapılması kaçınılmaz hale geliyor. Üçüncüsü ise, stratejinin yenileme söylemini, belki de kent tarihinde ilk kez, planlama kurumu aracılığıyla meşru kılabilecek şekilde bir yapısal dönüşüm projesi durumuna getiriyor. Dönüşümün temel gerekçeleri ise, piyasa ve talep merkezli kavramsal zeminlere oturtularak savunuluyor.

Burada, kentin **kaçak yapılaşmış** bölgelerini hedefleyen bu söylemin, İnciraltı gibi **planla denetlenen** nitelikte bir alanda varlığını göstermesinin ardında, alanın iç dinamiklerinden kaynaklanan bazı temel nedenler ileri sürülebilir. Bunlardan belki de en önemlisi, sözkonusu alanın İzmir Büyükşehir Bütünü içerisinde **teklifi** ya da **benzersizliği** gibi niteliklerinin yeni birikim rejimi için son derece elverişli olmasıdır. Bir diğeri ise, yine sözkonusu alanda, kendisini hissettiren (mevcut aktiviteyi sürdürülemez kılan) yetersizliklerin ülkesel ölçekteki tarım politika(sızlık)ları ile çakış(tırıl)ması biçiminde açıklanabilir. Dolayısıyla, egemen söylemin arka planını, bir planlama sorunu olarak görmenin ötesinde, başka süreçlerle açıklamaya girişmenin sağlayacağı zenginlikler vardır. Böyle bir yaklaşım, doğal olarak, sadece planlamayı sorunsalın merkezinden çekip çıkartmakla kalmaz, aynı zamanda planlamanın da, planlamanın ilgilendiği mekanın da özgürleşmesini ve o oranda da demokratikleşmesini sağlar. Bu durumda, plan, egemen söylemin meşru zemini olmaktan çıkar. Tam tersine, planın bizzat kendisi artık bir söylemsellik alanıdır. Böyle bir alanda, bütün özne kategorileri söylemsel karakterde ve konumdadır. Ancak bu yolla her grubun / kategorinin taleplerinin diğerlerinininkilerle eşdeğerlikli olarak eklemeli olduğu, yani herbirinin özgür gelişiminin, hepsinin özgür gelişiminin koşulu olacağı bir biçimde, bu farklı pozisyonların kimliklerini değiştiren yeni bir ortak duyunun yaratılması mümkün olur. □

Bir Modernite Projesi Olarak Türkiye'de Kent Planlaması

İlhan TEKELİ *

I. GİRİŞ

Bu yazıda Türkiye'nin modernite projesi içinde kent planlamasının yerini araştırmaya çalışacağım. Böyle bir araştırmanın Türkiye'nin modernite projesinin daha iyi tanınmasına yardımcı olacağını düşünüyorum.

Planlama bir aydınlanma çocuğudur. Aydınlanma aklın, doğanın ve toplumun düzenli süreçlerini kavrayabileceğine ve bize anlaşılabilir ve başkalarına nakledebilir biçimde geri verebileceğine inancı getirdi. Bu insanların eylemlerine yol gösterebilecek nesnel bir sosyal bilimin kurulabileceğinin kabulü demektir. Böyle bir sosyal bilim varsa bu bilgi sosyal mühendislik amaçlarıyla kullanılacaktır. Bu da toplumun yönlendirilmesinde ve dönüşmesinde teknik aklın kullanılması yani modern planlama düşüncesinin doğusu demektir.¹ Eğer planlamaya bu genellekte yaklaşılsa Türkiye'nin tüm modernleşme projesini bir planlama olarak görmek ve tartışmayı bu kapsamda yürütmek gerekir. Oysa ben tartışmayı genişletmek yerine daraltmak yolunu seçerek sadece Türkiye'nin modernite projesinin bir parçası olan kentsel planlama üzerinde duracağım.

Bu daraltılmış alanda bir değerlendirme yapmak için kavramsal bir hazırlık yapmakta yarar vardır. Türkiye'nin kent planlaması deneyini genel bir çerçeveye oturtmak için önce Türkiye'nin modernite projesinin özellikleri üzerinde duracağım. Bu yazıda bir değerlendirme yapılmak istenildiği için ikinci olarak bir modernite projesinin nasıl değerlendirilebileceğini ele alacağım. Üçüncü olarak da Türkiye'nin kent planlama deneyi üzerinde bir değerlendirme yapmaya çalışacağım.

II: TÜRKİYE'NİN MODERNİTE PROJESİNİN ÖZELLİKLERİNDEN SÖZ EDİLEBİLİR Mİ?

Kısaca özetlenirse modernite 17. yüzyıldan itibaren Avrupa'da oluşmuş bulunan toplumsal yaşam ve organizasyon biçimidir. Bu oluşum kendi içinde dünyaya yayılma mekanizmalarını taşımaktadır. Modernite dört boyutuyla ve bunlar arasındaki gerilimlerle kavranabilir.²

Bunlardan biri ekonomik yönüdür. Modernitenin ekonomik yüzü dediğimizde; kapitalist ilişkiler içinde, inorganik enerjiye dayanarak üretim yapan sanayileşmiş bir toplumdaki söz ediyoruz. Ürünler metalaşmış, emek ücretli hale gelmiş, liberalist mülkiyet anlayışı kurumsallaşmıştır.

İkinci yönü bilgiye yaklaşımıdır. Toplumsal olguların doğru bir temsiline yapılabileceğine ve dolayısıyla nesnel bir toplum bilimin kurulabileceğine inanılmaktadır. Bu durumda dil de bu bilgiyi etkilemeden aktarabilen saydam bir aracı olarak görülmektedir. Değerler alanında ise evrensel olarak geçerli bir ahlak ve hukuk alanının kurulabileceğine inanılmaktadır.

Modernizmin üçüncü yönü geleneksel toplum bağlarından kurtulmuş, kendi aklıyla kendini yönetebilecek, bireyin doğmuş olmasıdır. Belirli bir yöreye bağlılığı azalmış, yer değiştirebilen yani akışkanlığı artmış, eğitilmiş kişilerden oluşan bir toplum söz konusudur. Geleneksel bağlılıklarından kopmuş, bireyselleşmiş kişil-

ler modern toplumun yurttaşı olmuşlardır. Yani daha büyük bir toplumun anonim ilişkiler içindeki eşit üyeleri haline gelmişlerdir. Kamu yaşamına bir yurttaşlık sorumluluğuyla katılmaktadırlar.

Modernizmin dördüncü yönü kurumsal yapısıdır. Bu tür ekonomik faaliyetlere sahip olan, bu tür bireylerden oluşmuş, kendi üstünde düşünen toplum yeni bir örgütlenme biçimi geliştirmiştir. Bunun özellikleri kısaca ulus - devlet ve demokrasi olarak özetlenebilir. Yerel bağlamdaki toplumsal ilişki biçimini aşarak daha belirsiz ve yaygın bir zaman ve mekanda anonim toplumsal ilişki kalıpları oluşturulabilmesi için ulus kimliklerinin ortaya çıkması gerekmiştir. Kendisi için iyi olanı değerlendirebilen eşit bireylerden meydana gelen toplumun yönetimi demokrasi ilkelerine göre kurulmak durumundadır.

Kısaca özelliklerini gördüğümüz Avrupa'da ortaya çıkan modernite modeli yapısal olarak bazı gerilimleri içinde barındırmaktadır. Bu gerilimlerden birincisi kapitalizmin eşitsizliği sürekli yeniden üreten gelişme dinamiği ile demokratik ulus-devletin bireyler arası eşitliği öngören niteliği arasındaki uyumsuzluktan doğmaktadır. Modernitenin ikinci önemli sorunu kapitalizmin ulus-devlet sınırlarına sığmayışı tüm dünyaya yayılma eğilimini taşımasıdır.³ Yalnız kapitalizm değil modernitenin düşün alanındaki evrensellik iddiası da ulus-devletin dışına taşmasını kolaylaştırmaktadır.

Modernite modelinin Avrupa'da doğduğunu ve evrensel geçerlilik savı taşıdığını gördükten sonra Türkiye'nin modernite projesinin farklı özelliklerinin ne olduğunu sormanın bir anlamı var mıdır? Bu soruya ilk verilecek yanıt hayırdır. Oysa modernite projesinin nasıl yaşama geçebileceği üzerinde düşünülmeye başlandığında bu soru anlam kazanmaya başlar.

Modernite projesi Avrupa dışındaki ülkelerde iki farklı yoldan uygulamaya geçmektedir denilebilir. Bunlardan birincisi kapitalizmin işleyişinin yarattığı yayılmacı etkilerdir. İkincisi ise bir yandan Batının üstünlüğünün ve yeni düşüncelerinin etkisi altında kalan yönetici elitlerin, öte yandan kapitalist sistemin işleyişinin gerektirdiği ve yarattığı ticaret burjuvazisinin işbirliği içinde reformist kurumsal yeniden düzenlemeler ve eğitim yoluyla yani bir tür sosyal mühendislik uygulamasına gidilmesidir. Bunlardan birincisi kendiliğinden olan bir değişme görüntüsündedir. Bunun başaramadıklarını ikinci tür, çoğu kez tepedenci diye adlandırılan, müdahaleler gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bir yandan kapitalist merkezi oluşturan ülkelerin sürekli bir gelişmeyle kendisini yenileme içinde olması, öte yandan sosyal mühendislik yoluyla yaratılmak istenen değişmelerin başarısının sınırlı kalması, kapitalist merkez dışındaki ülkeleri sürekli olarak bir "modernleşme açığıyla" karşı karşıya bırakmaktadır. Bu da aşama aşama yeni modernite projelerinin uygulanmaya konulması demek olmaktadır. Eğer modernite projesinin uygulamasına böyle bir bakış açısıyla yaklaşılsa bir ülkenin modernite projesinin kendine özgü yanlarından söz edilebilir. Bu, modernite projesinin hangi aşamalardan geçerek ne türdeki ve ne kapsamdaki müdahalelerle uygulamaya konulmaya çalışıldığı, bu farklılıkları ortaya çıkaracaktır.

* Prof. Dr. ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi

III. TÜRKİYE'NİN YA DA BİR BAŞKA GELİŞMEKTE OLAN ÜLKENİN MODERNİTE PROJESİ NASIL DEĞERLENDİRİLEBİLİR?

Siyasetçiler, siyasal bilimciler, tarihçiler, toplum bilimciler, felsefeciler, son iki yüzyıldır modernite projesini şöyle ya da böyle bir değerlendirmeye tabi tutmaktadırlar. Bu değerlendirmeler, değerlendiren kişinin modernite projesine karşı başlangıçtaki ideolojik durumundan, kendisini o toplumun dışında ya da içinde görmesinden, toplumların ilerlemesine ve demokratikliğine farklı olumlukta değerler yüklemesine bağlı olarak farklılaşmaktadır.

Birinci tür değerlendirmeler modernite projesini hiç sorgulamayan, kendisini o toplumun dışında tutmaya çalışan, toplumların modernite çizgisinde ilerlemesine çok ağırlık veren bir yaklaşım içindedirler. Bu halde değerlendirci ilgisini hemen hemen sadece modernite açığının büyüklüğü üzerinde toplamıştır. Modernite projesi yaşama geçirilebildiği ölçüde başarılı olunacaktır. Bu bakış açısı içinde demokratik toplum modernitenin sonunda ulaşılabilecek bir hedeftir. Geleneksel toplumdaki kişiler geçmişin bağlarından koparılıp birey-yurttaş yaratıldıktan sonra demokrasiye geçebilecektir. Piyasa süreçleri bu bağları koparacak güçte etkili olmuyorsa, bir süre için bu kopmayı gerçekleştirecek baskıcı pratikler meşru olarak görülebilecektir.

İkinci tür değerlendirmeleri yapanlar da modernite projesinin ön gördüğü toplumsal düzeni ya da yaşantı biçimini sorgulamamaktadır. Kendisini bu dönüşümü gerçekleştiren toplumun dışında tutarak yaşanan dönüşümün araçlarını modernitenin bir değeri olan demokrasi açısından sorgulamaktadırlar. Eğer kişileri piyasa güçleri geçmişteki toplumsal bağlarından koparıyorsa buna paralel olarak toplumda kişilerin istekleriyle demokratik süreçler içinde bir değişme ortaya çıkıyorsa bu iyi bir şeydir. Ama elitlerin tepedenci yaklaşımlarla bu değişmeyi gerçekleştirmeye çalışması meşruiyetin dışına çıkmak olarak değerlendirilecektir. Modernite açığı temel ilgi alanları değildir: Ya kendiliğinden olan modernleşmenin uzun erimde daha hızlı ve sağlıklı olacağına inanmaktadırlar, ya da modernite açığının kapatılmasının hızlandırılması onları ancak zorlayıcı olmak koşuluyla ilgilendirmektedir.

Bu tür kendiliğinden gerçekleşecek bir moderniteye razı olmanın bir başka biçimi ise tarihsel olmayı yüceltmek biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bu bakış açısı içinde toplumun elitleri toplumun dışına çıkarılarak bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Bu elitlere modernite yolunda değişmeyi zorlayıcı toplumun tarihselliğini yok edici aktörler olarak bakılmaktadır. Bu bakış açısında en sağlıklı gelişme toplumların kendiliğinden olan evrimsel gelişmeleridir. Bu evrimsel çizgi içinde o toplumun içinde yetişmiş seçkinlerin iyi olarak gördüklerini yaşama geçirmeye çalışmaları bu evrimsel çizgiyi bozmak tarihin dışına çıkmak olmaktadır. Tarihin öznesi olma hakkı sadece kitlelere tanınmaktadır.

Üçüncü tür değerlendirmeler gerçekte moderniteyi yadsıyan geçmişin yaşam biçimini savunan ve modernleşmenin sonunda ortaya çıkan yaşam biçimini eski değerler açısından eleştirmeye çalışan yaklaşımlardır. Bunlar genel olarak toplumun dışına çıkan kişinin değil, onun içinde kalanın değerlendirmesidir. Pozitivist bir bilgi anlayışına sahip olmadığı için kendisini toplum dışında tutmak durumunda değildir. Değerlendirmesi de, nesnel olduğu iddia edilen bilgiye dayanmayıp geçerliliği öznellikler arası olmayla kurulmuş bilgilere dayandığı için, kınama ya da gülünçleştirme eksenine oturacaktır. Bu bakış açısı çoğu kez desteğini değişmezliği intersubjektif olarak iddia edilen dini bilgiden almaya çalıştığı için buna uyumsuzluk konusunda yapılan değerlendirme bir kınama niteliği kazanmakta, bu yolla geçmişin yaşam biçimine dönüş için toplum içinde cemaatsal bir baskı ya da çoğunluk baskısı yaratmaya dönük olmaktadır.

Gerçekte modernitenin maddi alanda sağladığı başarı karşısında, bu üçüncü tür değerlendirmenin ya da eleştirinin saf biçimiyle ileri sürülmesi olanağı bulunmamaktadır. Savunulan geçmişin yapısının bu başarıyı göstermediği açık hale gelmiştir. Bu durumda modernitenin ekonomik sisteme, doğa bilimlerine, teknolojiye ilişkin değerleri kabul edilmekte eleştiri modernitenin diğer öğelerinin yadsınması biçiminde ortaya çıkmaktadır. Modernitenin teknik ve ekonomik yönünün toplumun geleneksel yapısı içinde de başarıyla çalışabileceği varsayılmakta, bu yolla toplumun kimliğinin korunacağı savunulmaktadır. Bu tür bir bakış açısının savunduğu geleneksel değerler içinde demokrasi yoktur. Demokrasi sadece toplumda sesini duyurabilmeyi sağlayıcı bir araç olarak değer kazanmaktadır. Bu savunmada olan bir değerlendirme çizgisidir, içeriğini modernitenin başarı düzeyi belirlemektedir.

Dördüncü değerlendirme çizgisi de modernite projesini yadsıma üzerine kurulmuştur. Bu yadsıma üçüncü türdeki değerlendirme çizgisinden farklı bir yönde gelişmektedir. Geçmişe özlem duyan bir yadsıma değil, modernizmin ötesine geçen bir anlamda modernizmle yetirmeyen bir eleştiridir. Bu yaklaşımın ilk biçimi sosyalizmin getirdiği eleştiridir. Temelde kapitalizmi yadsıyarak modernite projesinin eşitsizlik yaratan yönünü ortadan kaldırarak, modernite projesinin iç gerilimini yok etmeye çalışmaktadır.

Bu tür yaklaşımın ikinci aşaması eleştirel kuramda bulunabilir. Dünyada post-modernist düşüncenin gelişmesi, modernizmin toplumu varolan tek seçeneğe hapsettiğini, baskıcılığın aracı haline gelebileceğini ortaya koydu. Bu eleştiri modernizmin sınırlamalarını ortaya koyuyordu, insanı özgürleştirmeyi amaçlıyordu. Ama insanı sadece duygusal tepkiye, aşırı derecede o ana hapseden yapısı, işleyebilen bir demokrasinin kurulmasına olanak vermiyordu. Aydınlanmanın akılcılığı insanı dini dogmaların baskısından kurtarmıştı. Ama daha sonra araçsallaşan akılcılık insanları varolan düzene hapsedici hale gelmişti. Akılcılık kendisini yenileyerek insanları ikinci kez özgürleştirmek göreviyle karşı karşıya kalıyordu. Bunu gerçekleştirmek de eleştirel kurama düşecekti. Toplumda değişebilecek olan ama değişmez olarak gösterileni, değişebilecek olanı ayıracaktı. Toplum bilimin nesnel olarak değil ancak öznellikler arasıklara dayanarak kurulabileceğini kabul eden bir yaklaşım içinde modernitenin toplum dışından bir eleştiri olanağı kalmayacak, eleştiri daha çok o durumun parçası olarak yapılabilecektir.

Böyle bir dördüncü kategorinin varlığı modernite projelerinin değerlendirilmesini büyük ölçüde modernitenin kendi çizgisine hapsolmaktan kurtaracaktır.

IV- BİR MODERNİTE PROJESİ OLAN KENT PLANLAMASININ TÜRKİYE'DEKİ ENCAMI

Genellikle kent planlamasının piyasa mekanizması içinde ve liberalist mülkiyet anlayışına uygun olarak gerçekleşen sanayileşmenin ortaya çıkardığı sanayi kentinin sorunlarına tepki olarak geliştiği söylenir. Oysa modern toplumlarda bireysel alandan farklılaşmış bir kamusal alanın oluşmasıyla olan ilişkisini de unutmamak gerekir.⁴ 1848'e kadar kent planlamasının ütöplast evresi büyük ölçüde sosyalizm akımıyla iç içe gelişmiştir. 1850'ler sonrasında burjuvazi sanayi kentinin sorunlarını çözmeyi kendisi bakımından hayati olarak görmeye başlamıştır. Buna hem sosyalist hareketin yayılmasını engellemek hem de kente yatırılan sermayenin değerlendirilmesi bakımından önem veriyordu. Kent planlaması iki yönde gelişti. Birincisi İngiltere'de çıkartılan sağlık yasalarıyla kenti sağlıklı hale getirmeye çalışan pragmatist yaklaşımdı. İkincisi ise 1860'lı yıllarda III. Napolyon'un ve Haussmann'ın Pariste'ki uygulamalarının gösterdiği yoldu. Modernizm tüm yıkıcı yüzünü bu uygulamalarda gösteriyordu. Bu tür planlamaya karşı eleştiriler 1890'larda çok yönlü planlama tutumlarına yol açtı. Bunlar arasında Beaux Arts çevresinde güzel kent akımı, Ebenezer Howard'ın bahçe kent ütopyası, Camillo Sitte'nin tarihi çevreye duyarlı yaklaşımı. Berlage'in Amsterdam'daki uygulamaları, Tony Garnier'in "*cite Industrielle*" i sayılabilir. 1910'lardan sonra daha çok güzel kent üzerinde toplanan eleştiriler "*pratik kent*" ya da "*etkin kent*" yaklaşımının gelişmesine yol açmıştır. Kent planlaması mimarlıktan ayrı bir disiplin olarak gelişmeye başlamıştır. Modernizmin kendi bilim anlayışıyla tutarlı kent planlamasının esas gelişimi bu dönemde olmuştur. Modernizmin kent planlama anlayışı ise en gelişmiş ifadesini CIAM'nın 1933'de hazırladığı Atina Charter'inde ifadesini bulmuştur denilebilir.⁵

Modernizmin bu aşamadaki kent planlaması, kentlerin sadece kişilerin çıkarları doğrultusunda gelişmesinin, sağlıksız bir gelişme ortaya çıkardığı, bu nedenle kamu yararı açısından bu sürece müdahale edilmesi gereğinden yola çıkmaktadır. Kentler sağlıklı özgür bireylerin yaşadığı yerler olacaktır. Bu nedenle de insanı ölçek esas alınacaktır. Bu planlama anlayışında kent ve bölgesi sosyal ekonomik ve politik bir bütünlüğe sahip olarak görülmektedir. Bu organik bütünlüğün planlaması bölge ölçeğinden başlayacaktır. Kent mekanı planlanırken oturma, çalışma, dinlenme ve dolaşım mekanları ayrılarak planlanmalıdır. Bu işlevler kent mekanında bölgeleme kararlarıyla birbirinden ayrılmalıdır. Bu ayrımın temel amacı kentte yaşayanlara sakin oturma mekanları sağlayabilmektir. Bu planlamada merkeze alınan, en çok önem verilen işlem ise konut alanlarıdır. Kentin sağlık koşulları bakımından en uygun alanlarında, düşük yoğunluklu olarak, yeterli sosyal donatıyla, komşuluk birimleri halinde tasarlanacaktır. Kent içinde işyerleri işmerkezi, küçük sanatlar ve organize sanayi, kent morfolojisine

(yani bilime) uygun olarak, işyeri oturma yerleri arasındaki uzaklıkları kısaltacak biçimde yerleştirilmelidir. Kent içinde yaşayanların boş vakitlerini değerlendirme alanları ayrılmalıdır. Kent içinde kademelenmiş bir yol sistemiyle motorlu araçlar dolaşımı rasyonelize edilmelidir. Yaya dolaşımı olabildiğince motorlu araç trafiğinden ayrılabilir. Kent planlaması tarihi eserlerin tahribine neden olmamalıdır. Genel olarak kentin yirmi yıllık gelişmesinin tahmin edilebileceği ve buna göre yerleşme biçiminin tasarlanabileceği, kent yönetimlerinin bir yandan yatırımlarını programlıyarak öte yandan yapı süreçlerini denetleyerek bu planların uygulanabileceği varsayılmaktadır. ⁶

Batının kent planlaması konusunda geliştirdiği modernite projesi kaba çizgileriyle böyle özetlenebilir. Bu modernite projesinin Türkiye'ye yansımaları üç özelliği ile dört ayrı dönemde ele alınabilir. Bu proje her dönemde toplumun kente nasıl baktığı, kent planlamasının planlılar ya da ilgili uzmanlarınca nasıl algılandığı, uygulamada ne kadar yaşama geçtikleri bakımından incelenebilir. Dönemleme ise; 1) 19. yüzyılın ikinci yarısından Cumhuriyete kadar geçen süre, 2) Cumhuriyetin ilk yıllarında 1950'li yılların ikinci yarısına, 3) 1950'lerin ikinci yarısında 1980'lerin başına, 4) 1980'ler sonrası olarak yapılabilir.

19. yüzyılın ikinci yarısından Cumhuriyet'e kadar uzanan birinci dönemde Osmanlı İmparatorluğu'na kent planlamasının bir modernite projesi olarak girişi Batıdan kent planlamasının 1850'li yıllarda sağlık yasaları çıkartılarak pragmatik kanaldaki gelişmesine benzer biçimde bir yasalar ve yönetmelikler şehirciliği biçiminde olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu sanayileşmediği için kent planlaması da sanayi kentine tepki olarak ortaya çıkmamıştır. Bu nedenle sanayi kentine karşı gelişen ütopyaların Osmanlı İmparatorluğu'nda yankı bulması söz konusu değildir. Osmanlı döneminde gelişmiş olan yönetmelikler ve yasalar şehirciliğini yine de Batıda yaşayan sanayileşmenin sonuçlarından dolayı olarak etkilenmiştir. Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nun Batıya çevreselleşerek eklenmesi Osmanlıların ekonomik ve toplumsal yapısında yarattığı değişmeye paralel olarak kentlerinde de bir değişme yaratıyordu. Özellikle önemli liman kentlerinde değişen ticareti biçimi ve reform geçiren Osmanlı yönetimi, kentlerin değişen dış bağlantıları, kent merkezleri içinde geleneksel merkez dışında yeni bir modern merkezin doğmasına neden oluyordu. Kentiçi ilişkilerin yaya olarak kurulması terk ediliyor, araba ve tramvay gibi toplu ulaşım araçlarıyla kurulmaya başlıyordu. Kent nüfuslarında çok yüksek olmasa da ortaya çıkan önemli artışlar kentlerde yani alanların iskana açılmasını gerektiriyordu. Toplumsal yapıda ortaya çıkan yeni katmanlaşma konut alanlarının prestij sıralamasını ve sadece millet esaslı farklılaşmasını değiştiriyordu. Bu değişmelere paralel olarak da kent toprağı spekülatif faaliyetlere konu oluyordu. Bunların dışında Osmanlı kentlerinin özellikle de İstanbul'un ahşap konut mahalleleri çok sık aralıklarla çok büyük yangın felaketleriyle karşılaşılıyordu.

Osmanlı imar mevzuatı da temelde böyle bir yapı değişikliği yaşamaya başlayan kentlerin sorunlarına çözüm bulmak için gelişmiştir. Yeni kent için ulaşım biçiminin gelişmesine olanak vermek için yolların nasıl genişletileceği, yeni alanların nasıl yerleşmeye açılacağı, yangın tehlikesinin nasıl önleneceği gibi pratik sorunlara yanıt aramaktadır. Bu tür salt pratik sorunlar yanısıra bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nda da özel ve kamusal alanların farklılaşmasının başladığını unutmamak gerekir. Bu nedenlerle salt bir Batıya öykünme bir gelişme değildir. Ama kuşkusuz o dönemde batıdaki kent düzenlemelerinden etkilenmektedir. İlk ebniye nizamnameleri çıkmadan Reşit Paşa'nın İngiltere'den yazdığı mektuplarda Batı kentlerinin geometrik düzenli yol ağlarından, yangınlardan etkilenmeyen kagir binalarından söz edilmektedir. Bunlar daha sonra ebniye nizamnamelerine de yansımıştır.

Bu aşamada yapılan planlama çalışmaları tüm kenti bir bütün olarak düzenleyen planlardan çok yangın yerlerine, açılacak yeni yerleşme alanlarına ve yol çevrelerine, modernleşmenin getirdiği bir alan kullanışı olan parklara ilişkin mevzii planlar olmuştur. Bu aşamada planlama daha çok bir harita mühendisliği faaliyeti olarak görülmektedir. Yasalar ve yönetmelikler çıkarılmasına karşın yeterince kurumsallaşmamıştır. Özellikle bu dönemin batıdaki modernleştirici kent planlaması kendi kent vizyonunu yaşama geçirmek için, büyük ölçüde yıkıcı, geçmiş tasfiye edici niteliktedir, Haussmann'ın Paris uygulamasında olduğu gibi. Yasa ve yönetmeliklere bakıldığında Osmanlı döneminin modern kent planlama projesi de aynı biçimde geçmişteki kentsel dokuları tasfiye edici niteliktedir. Ama bu özelliğinin yeterince ortaya çıkmamasının değişik nedenleri vardır. Bunlardan birincisi tasfiyenin imardan çok yangınlarca gerçekleştirilmiş ol-

masıdır. İkincisi kent planlarının tüm kent için yapılarak bunu gerçekleştirecek kaynaklarla donatılmış güçlü yerel yönetimlerin oluşmamış bulunmasıdır. Kuşkusuz bu da İmparatorluğun ekonomik gelişmişliğiyle yakından ilişkilidir. Ama kaynak bulunabildiğinde Ahmet Vefik Paşa'nın Bursa'daki, Cemil Topuzlu Paşa'nın İstanbul'daki uygulamalarında modernist kent planlaması anlayışının bu yüzü de kendisini zaman zaman göstermiştir. ⁷

Eğer Osmanlı döneminin bu modernist kent projesine karşı toplumda doğan eleştirel konular nasıl değerlendirilebilir? Birinci bakış açısı modernleşmeyi sorgulamayan ve uygulamaları modernleşme açığı açısından değerlendiren ele ağıştır. Böyle bir vurgulama yapılmış mıdır? Dönemin yöneticileri ya da aydınları zaman zaman Osmanlı kentlerini Batı kentleriyle karşılaştırarak böyle bir açığa yakınmışlardır. Ama bu konuda özel bir vurgulama bulunmayışının iki nedeni vardır. Osmanlı modernleşmesi sıkılgan bir modernleşmedir. Modern kenti kendi modernleşme projesinin bir parçası olarak açıkça sunmamıştır. İkincisi ise kentlerinin tümünü kapsayan planların yapılmamış olmasıdır. Böyle bir plan olmayınca açıkça ölçülebilecek bir modernite açığı da yoktur. Osmanlı kentsel modernite projesinin açığının en belirgin olarak görülebileceği alan, ahşap konutlardan kagir konutlara geçmek olmuştur. Ama kagir konutlar pahalıdır. Halkın ödeme gücünün dışındadır. Yönetmeliklerde ödeme gücü olmayanların "az uzacık yerlerde" ahşap konut yapmasına göz yumulacağı açıkça belirtilmiştir. Bu yumuşak modernite projesidir.

Bu Osmanlı İmparatorluğu'nda genelde modernleşmeye karşı koyan çevreler bulunmasına karşın kent planlamasının özellikle geçmişi tasfiye eden özelliklerine güçlü tepkilerin oluşmadığı, alternatif bir proje ortaya konulmadığı söylenebilir. Bunda değişik nedenler vardır. Osmanlı kentinin modernite projesinin büyük ölçüde yangınlar sonrasında uygulanmasıdır. Bu tepkileri azaltıcı bir etki yapmıştır. Ama Cemil Topuzlu örneğinde olduğu gibi kaynak bulabilmiş ve imar operasyonlarına yani yıkımlara girme olanağını bulmuş olan modernleşmeciler özellikle dini yapıları, mezarlıkları, dokunduklarında bazı tepkilerle karşılaşmışlardır. Ama bu tepkiler de alternatif bir kent imajının savunulmasından çok o özel durumla sınırlı kalmıştır. Bu konuda bir karşı eleştirinin gelişmemiş olması belki de kent planlamasının batıdan alınan teknoloji ve mühendislik bilgileriyle yakından ilişkili görülmesi yüzündendir.

Eğer Batıda kentin modernitenin mekanı olarak düşünüldüğü göz önüne alınırsa, modernite karşıtlarının bu dönemde kente karşı bir tepki geliştirip geliştirmedikleri sorulabilir. Moderniteye karşı olanlar tüm olarak kente karşı çıkmaktan çok Osmanlı kentinde modern yaşam biçimlerinin yoğunlaştığı bölgeleri eleştiri konusu yapmışlardır. Buna karşılık kentin kendi yaşadıkları bölümlerini yüceltmişlerdir. Çünkü bu gruplar eskiden beri kentli olanlardır.

İkinci dönem Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçişle başlamıştır. Bununla birlikte Türkiye'nin modernite projesinde ve bunun içinde mekansal örgütlenmenin yerinde önemli değişimler meydana gelmiştir. Osmanlı modernitesine göre daha köktencidir. Özellikle 1926'dan sonra Ziya Gökalp'çi sentezci batılılaşma yaklaşımlarının yerini tam bir batıya yönelme almıştır. Bu yeni proje difüzyonist bir batılılaşmaya da razı değildir. Bütüncül bir modernite projesidir. Ama aynı zamanda da Batının güdümünden kurtulmayı içermektedir. En iyi anlatımı belki de "Batıya rağmen batılılaşma" ibaresinde bulmuştur.

Bu çok yönlü modernite projesi içinde mekansal düzenleme öğeleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu proje içindeki ulus devlet niteliği Batının ulus devletinden önemli bir farklılık göstermektedir. Piyasa mekanizması içinde sanayileşen bir ülkenin pazar bütünlüğünü sağlarken oluşturduğu bir ulus bilincine dayanmaktadır. Bir İmparatorluğun parçalanması sırasında ortaya çıkmış ve ulus bilinci büyük ölçüde yeniden inşa edilecek bir ulus devlettir. Ulus devlet siyasal olarak kurulmuş olmasına karşın toplumsal bilinç düzeyinde yeniden oluşturulacaktır. Batılı ama onun denetiminde olmayan bağımsız bir ulus devlet kurulacaktır. Bunun başarılabilmesi konusunda Cumhuriyet yönetimi mekansal stratejilere önemli roller vermiştir. Bunlardan belki de en önemlisi Başkent Ankara'ya taşınmasıdır. Üç İmparatorluğa başkentlik etmiş İstanbul'un bırakılarak Ankara'nın başkent olarak ilanı radikal bir karardır. İstanbul ülkenin Batıyla en sıkı eklenmiş bir bakıma en çok batılılaşmış kesimidir. Bunun reddedilmiş olması Osmanlı batılılaşmasının yozlaşmış olarak görülmesi yeni ya da "gerçek" bir batılılaşma modelinin aranmakta olmasıyla yakından ilişkilidir. Bu ulusalcı batılılaşmanın örneğini İstanbul'da geliştirmenin olanaklı olmadığı düşünülürken bu örnek Ankara'da yaratılmak istenilmektedir. Anadolu'nun ortasında

yozlaştırıcı etkilerin uzağında Ankara'da "gerçekten" aydınlanmış bir ulus devlet yaratılacaktır.

Bu modernite projesinde Ankara kentinin planlanması ve öngörülen yaşantı kalıbı önemli bir yer tutmaktadır. Cumhuriyetin hemen sonrasında 1. Ulusal Mimarlık akımı doğrultusunda yapılan uygulamanın durdurulması ve 1928 yılında açılan uluslararası yarışmayı Herman Jansen'in kazanması sonrasında girilen planlama çalışmaları böyle bir arayışın bilinçli bir kanala dökülmesi olmuştur. Cumhuriyetin modern kentsel yaşantı imajı düşük yoğunluklu bahçeli evlerden oluşan bir kentsel dokudur. Bu sanayi kentine bir tepki olarak gelişmiş Bahçe-Kent ütopyasının Türkiye'ye yansımalarıdır. Oysa Türkiye böyle bir sanayi kenti deneyi yaşamamıştır. Türkiye'deki aydınların Avrupa deneyleri de Paris ve benzeri büyük Avrupa kentlerinin yoğun merkezleridir. Böyle bir imajın değil bahçe kent imajının benimsenmiş olması üzerinde de durulması gerekir. Bu belki İstanbul'un modern kesimindeki yaşantıya duyulan bir tepki, bu tepkinin doğasında bulunan safiyet arayışının toprakla bağların korunmasında bulunması gibi nedenlere dayandırılabilir. Buradaki tartışmamız bakımından önemli olan bu seçmelerin gerekçelerinin Avrupadakinden farklı nedenlerle yerel olarak yeniden üretilmiş olmasıdır.⁹

Önce Ankara'da denenen kent planlaması, 1930'lu yıllarda çıkarılan Belediye, Umumi Hıfzısıhha ve Yapı ve Yollar kanunlarıyla, tüm kentler için zorunlu hale getirilerek kurumsallaştırılmıştır. Ayrıca mimarlık ve mühendislik mesleği için çıkartılan yasayla da kentlerde bina yapımı diplomalı meslek adamlarının tekeline verilmiştir. Pratikte tam uygulanamamış olsa da bu yasayla bina yapımı gelenekten kopararak, meslek sahiplerinin tasarımına teslim edilmiştir. Kuşkusuz bu pozitivist bir düşünce biçiminin sonucudur. Yapı ve Yollar Kanunu gerçekte bir, imar yasası olmaktan çok bir imar talimatnamesi düzeyinde ayrıntılı düzenlemeler getirmektedir. Bu da Cumhuriyetin modern kent imajını daha ayrıntılı olarak belirleme isteğinin bir işareti olarak yorumlanabilir. Yeni dönemde "güzel kent" anlayışının Türkiye'de yayılmaya başlamasının sonucu olarak planlama harita mühendislerinin değil mimarlarca yapılması gereken bir iş olarak görülmeye başlamıştır. Artık kentin parçalarının planlamasıyla yetinilmekte tümü planlanmaktadır. Bu planlama genellikle geçmişte varolan kentsel dokulara saygılı olmayan modernist bir planlamadır. Yeni kesimlerinde bahçeli evler düzeni önermektedir. Belediyelerin mali güçlerinin sınırlılığı yüzünden uygulanabilen kesimleri genellikle yeni mahalleri olmuştur. Tarihi kesimleri uygulamadığı için de bu planlamanın tahrip edici yüzü pratikte etkili olamamıştır.

Cumhuriyetin modernite projesindeki ilginç gerilimlerden biri piyasa mekanizması içindeki sanayileşmenin ya da gelişmenin eşitsizlikçi yüzü ile modernitenin yurttaşla ilişkin projesinin eşitlikçi yaklaşımının nasıl uzlaştırılabileceği konusunda doğmuştur. Bu uzlaştırmayı gerçekleştirme işlevi "halkçılık" ilkesine yüklenmiştir. Bu dönemin halkçılığı bir yandan yönetimin meşruiyetinin halka dayandırılması, halkın yasalar karşısındaki eşitliği gibi yurttaşla ilişkin öğeler taşıyan, öte yandan toplumun içinde ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin doğmamasına ya da ortadan kaldıran özelliğine olan karşı tepkiler de Atina Charter'inde modern kent planlaması koruma değerlerini benimsemesine paralel olarak modernite yandaşlarından gelmiştir. Modernite anlayışının içeriğini geliştirmeye dönük bir eleştiridir.

Türkiye'nin kent planlamasındaki modernite projesinin üçüncü aşaması olarak 1950 den 1980 ne kadar geçen dönem ele alınabilir. Bu dönemde bir yandan tek partili bir siyasal yaşamdan çok partili bir siyasal yaşama geçilmesi öte yandan Türkiye'de hızlı bir kentleşmenin yaşanmaya başlaması modernite projesinde önemli değişiklikler ortaya çıkarmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye modernite projesini yadsınamış ama niteliğini değiştirmiştir. Bu değişiklik temelinde çok partili demokratik bir rejime geçilmek istenmesinden kaynaklanmıştır. Bunu dünya siyasal konjonktüründeki değişimlere bağlı olduğu kadar, daha önce de üzerinde durduğumuz modernite projesinin iç gerilimine de bağlamak olanaklıdır. Bu dönemde modernite projesinin ekonomik boyutundaki değişim tarımsal alanın pazar için üretime geçmesini sağlamak bakımından çok önemli bir gelişme sağlarken sanayi alanında oldukça sınırlı kalmıştır. Özel sektöre verilen öncelik artmasına karşın ekonomi büyük ölçüde ithal ikamesiyle karma ekonomik bir yapı içinde sanayileşmesini sürdürmeye çalışmıştır. Modernite projesinin en çok değişen boyutu yurttaşla bakış açısı ya da halkçılığın siyasal pratik içinde yeniden yorumlanması olmuştur. Paternalistik bir halkçılık anlayışından büyük ölçüde halkın kısa erimli isteklerinin yönlendirdiği bir "populizme"

geçiş yaşanmıştır. Siyasal sistemin halkın isteklerine duyarlılığı anonim ilişkiler içinde hakkını savunan yurttaşın geliştirilmesiyle değil böyle bir bireyin doğmasını zorlaştıran patronaj ilişkileri içinde siyaset yapılarak sağlanmaya çalışılmıştır. Bu biçimde de olsa toplumun değişimlerden etkilenen kesimi genişlemiştir.

Modernite projesi bakımından önemli ikinci değişiklik çok hızlı bir kentleşmenin yaşanmaya başlamasıdır. Bu modernite projesi bakımından çok değişik sorunlar yaratmaktadır. Cumhuriyetin meşru gördüğü kentsel normlara uygun altyapı ve konut üretiminde hem toplumun hem de kente yeni gelenlerin kaynaklarının yetersizliği gecekondular mahallelerini ortaya çıkarmıştır. Hızlı kentleşmeyle birlikte modernite projesinin karşılaştığı tek sorun fiziki çevredeki emrivakiler değildir. Kente kırdan gelen büyük sayıdaki nüfusun modernitenin kalıpları dışındaki yaşantısı, modernistler için bu grupların kentli yaşamla nasıl bütünleştirileceği sorununu ortaya çıkarmıştır. Kente gelen yeni grupların değişik sorunlar yarattığı düşünülmesine karşın, yine de kentleşmeye modernite projesinin gerçekleştirilmesinde bir adım olarak bakılmıştır. Paternalistik halkçılık döneminin köyü yücelten kente karşı ideolojisi terk edilmiştir.

Gerçekte modernite projesi açısından gecekondunun yorumlanması üzerinde biraz daha durmakta yarar vardır. Kent planlamasına ilişkin meşruiyetin temelini oluşturan modernite projesinden vazgeçmeden gecekondunun varlığının nasıl korunduğu çok aydınlatıcıdır. Gecekondular türü yerleşmeler barakalar adıyla daha 1930'lu yıllarda ortaya çıkmıştır. Tek parti dönemi olmasına rağmen bu konutların bir kısmı zaman zaman yıkılsa da varlıklarına göz yumulmuştur. Ama çok partili rejime geçişle birlikte zaman zaman af yasaları çıkarılarak gecekondulara güvence verilmiş, yasallaştırılmıştır. Bu af yasaları incelendiğinde affın hep belli bir alan ve zamanla sınırlı tutulduğu en azından yasalarda modernitenin normlarının korunmaya çalışıldığı görülmektedir. Gecekondular olgusunu bir realite olarak kabul ederek bu süreci meşrulaştırma yoluna gidilmemektedir. Gerçekçi olmadığı biline biline modernitenin normları meşruiyetin ölçütü olmayı sürdürmüştür. Patronajla yoğunlaşmış bir populizm uygulamasının mantığını bu yasalarda da açıkça gözlemek olanaklıdır.

Bir önceki dönemde Türkiye'nin modern kent imajında düşük yoğunluklu ve bahçeli konut alanlarının ön plana çıkarıldığını görmüştük. Kent planlamayla uğraşanlar bu dönemde de aynı değerleri savunmalarına karşın, gerçekleşen kent dokusu, yüksek yoğunluklu, alt yapıları eksik, apartman mahalleleri olmuştur. Bu Türkiye'nin hızlı kentleşme döneminde kentlerin modern kesimlerinin yapsatçı denilen küçük üreticiler eliyle geliştirilmek zorunda kalmasının sonucudur. Bu dönemde kentlerin mekandaki formunu bir yandan kentsel rantları ödemekten kaçınan gecekondular öte yandan kentsel rantları ençoğa çıkarmaya çalışan yapsatçılar biçimlendirmiştir. Türkiye siyasetindeki populizmin egemenliği her iki güdünün de birlikte gerçekleşmesine olanak vermiştir.

Bu süreçler yağ lekeli biçiminde büyüyen yüksek yoğunluklu kent dokuları geliştirirken, Türkiye'de özel otomobil sahipliğinin artmasıyla birlikte kentler ciddi trafik sorunlarıyla karşılaşmıştır. Bunu çözebilecek ve kentlerin imarını demokratik süreç içinde bir siyasal yatırım olarak kullanabilmek için 1957-1960 yılları arasında Adnan Menderes'in İstanbul ve Ankara'da uyguladığı imar operasyonlarıyla Türkiye ilk kez modernitenin yıkıcı yönüyle karşılaştı denilebilir. Türkiye'de Hausmann vari uygulamalar yaparken Batı Atina Charter'ını kabul ederek modernitenin yıkıcı yüzünü büyük ölçüde ehilleştirmişti. Bu operasyonla Türkiye modernitenin geride kalmış yıkıcılığını uygulamaya sokuyordu.¹¹

Menderes'in imar operasyonuna karşı çıkışlar ve yaşanan kentleşme sorunları Türkiye'de kent planlamasında yeni gelişmelere kaynaklık etmiştir. 1960'lı yıllara doğru artık kent planlamanın mimarlığa yakın bir sanat alanı olarak algılanmasından bir bilimsel faaliyet alanı olarak algılanmasına geçiş başlamıştır. Mimarlık eğitiminden bağımsız bir kent planlaması eğitimi kurumsallaştırmıştır. Öte yandan modernizmin Atina Charter'ında formüle ettiği ilkeleri kent planlarını yönlendirmeye başlamıştır. Bu iki gelişme Türkiye'de "kapsamlı-rasyonalist" (comprehensive - rationalist) bir kent planlaması anlayışının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunu aynı yıllarda Türkiye'de bir anlamda siyaset üstü bir ulusal planlama pratiğinin kurumsallaştırılmaya çalışması da yardımcı olmuştur. Bu "kapsamlı rasyonalist" kent planlama çerçevesi dönemin dünyadaki anlayışı yakalamış olmasına karşın Türkiye'nin o dönemde karşılaştığı hızlı kentleşme olgusunun gerçekleriyle tutarsızdır. böyle bir türbülanslı çevreye müdahale edebilmek için çok elverişsiz bir planlama yaklaşımıdır.

Bu yaklaşımın altında koyu pozitivist bir anlayış vardır. Kentlerin gelişmesi hakkında yeterli araştırma yapılır ve bilgi toplanırsa geleceğin kestirilebileceği, kestirilen bu gelecekteki kent formunun değişik öğeleri arasında kuvvetli bir karşılıklı belirleyicilik bulunduğu ve bu bütünlük plana yansıtıldığında kentin gelişmesinin buna uygun olacağına inanılmaktadır. Bu planlama süreci bir yandan çok uzun süreler almakta, öte yandan siyasal baskılarla planın önemli kararlarından biri değişik biçimde uygulandığında, en azından mantıksal olarak planın yeniden yapılmasını gerektiren bir iç rijitliği bulunduğu inanılmaktadır. Oysa hızla gelişen, emrivakilerle yönlendirilen bir kentte hızla üretilebilen, esnek bir stratejik planlama yaklaşımına gerek vardır.

Bu dönemin kentsel planlama projesine eleştiriler genellikle modernite yaklaşımını benimseyenler tarafından gelmiştir. Planlamaya karşı çıkıştan çok planlamanın niye uygulanmadığı sorusuna yanıt bulmak için yapılan araştırmaların ortaya çıkardığı eleştirilerdir. Bunlar daha çok bilimsel olmak, eylem yönelimli olmak vb. özelliklerine göre sınıflandırılabilir. Moderniteye özellikle geleneksel değerleri korumak açısından ortaya çıkan çevreler bu dönemde de ayrı bir kentsel planlama önerisi geliştirmemişlerdir. Hatta modernizmin en yıkıcı dönemi olan Menderes operasyonu modernizm karşıtı çevrelerden alınan destekle yürütülmüştür. Bu dönem Türkiye demokrasisinde ilk kez sol düşüncenin kendisini ifade etmek olanağını bulduğu yıllar olmuştur. Kent planlama yazınında bunun etkileri yine kent planları neden uygulanamıyor sorusuna aranan yanıtlarda özellikle kentsel toprakta özel mülkiyetin varlığı ve toplumda kentsel rantlardan yararlanan çıkar gruplarının sergilenmesinde kendisini göstermiştir denilebilir. Bu eleştirilerin Marksist düşüncenin tüm zenginliğinden yararlandığını söylemek zordur.

Dördüncü dönem olan 1980 sonrasında Türkiye'de modernite projesinin temelde sürdüğü ama gerçekleşmesinin devletin yönlendiriciliğinden çok daha sponstan oluşumlara bırakıldığı bunun da dünyadaki gelişmeler paralelinde moderniteden uzaklaşma eğilimi içinde ithal ikamesiyle sanayileşme politikası izlerken bu tarihten sonra dışa dönük bir ekonomik politika izlemeye başlamıştır. Batıdan korunmuş bir batılılaşma değil batıyla bütünleşerek yarışarak gerçekleştirilecek bir gelişme amaçlanmaktadır. Bu politika eşitsizliği artırıcı bir politikadır. Savunulması etik bir temelde değil siyasetin estetize edilmesiyle yapılacaktır. Bu yönüyle de modernitenin siyaset yapma biçiminden uzaklaşma eğilimini taşıyacaktır.

Artık ülke nüfusunun yarısından fazlası kentlerde yaşamaya başlamıştır. Bir önceki dönemde oluştuğunu gördüğümüz gecekondularda yaşayanların ikinci ve üçüncü kuşakları kentte yaşamaktadır. Bu nüfus kentin tüm olanaklarından yararlanmakta kentsel ranttan pay almaktadır ama modernite projesinin beklediği kültürel dönüşümü gerçekleştirmemiştir. Arabesk müzik örneğinde olduğu gibi kültürel ürünlerini vermekte piyasa kanalıyla yaygınlaştırarak kendisini yeniden üretme olanağını bulmaktadır. Böylece moderniteye doğru ilerleyen bir kültürel dönüşüm yerine farklı kanallarda gelişme yolu bulabilen ikili bir kültürel yapının sürekliliği olanaklı olarak görülmeye başlamıştır.

Bu dönem gerçekte bir modernite projesi olan kent planlamasının sahneden çekilişini de gündeme getirmiştir. Türkiye'de kent plancısı yetiştiren bölümlerin sayısı artmasına karşın bunların hünelerinden yararlanma gittikçe azalmaya başlamıştır. Ankara dışındaki metropoliten alanlarda özellikle üst ölçekli planlama çalışmaları büyük ölçüde gündemden kaldırmıştır. Planlama yetkilerinin yeterli teknik kadroların varlığına bakılmadan belediyelere bırakılmasıyla, çok keyfi müdahalelere açık bırakılmıştır. Ayrıca merkezi yönetim kent içinde turizm bölgeleri gibi alanlar ilan ederek kent planlarının bütünlüğünün parçalanmasında başrolü oynamıştır. 1980 sonrasında Türkiye'deki kent planlaması okullarında hala kentin bütünlüğü okutulmasına karşın pratikte varlığını sürdüren kent planları, organik bütünler olmaktan çıkmış mevzii planların kolajı haline gelmiştir. Modernist kent planlamasının geri plana itilişinin bir başka göstergesi bu dönemde çıkartılan af yasalarıdır. Bu af yasaları kentin belli bir alanında, belli bir zaman içinde moderniteden vazgeçiş olmaktan çıkmış, tüm kentsel mekanı modernitenin anlayışı dışında dönüştürücü bir nitelik kazanmıştır. Bu yasalar yalnız gecekondu alanlarındaki değil, tüm kentteki yasa dışı yapılaşmayı meşrulaştırırken gecekondu alanlarında yeni imar hakları vermiştir.

V. SON BİR DEĞERLENDİRME

Bir modernite projesi olarak Türkiye'nin kent planlaması deneyi özetlenilmek istenilirse, uygulamayı denetleyemediği, pratikte aşıldığı, ama bu aşılmanın yeni bir projeye dönüşmediği, kent planlamasında meşruiyet temelini hala modernite projesinin oluşturmada olduğu söylenilebilir. Sanıyorum ki bu yargıda kolayca uzlaşılabilir.

Ama bunun yorumu ve nedenleri üzerinde uzlaşmak kolay değildir. Bu durum modernite projesinin gücünün mü yoksa zafiyetinin mi göstergesidir? Bu projenin ancak sınırlı ölçüde uygulanabilmiş olmasının nedeni kente ilişkin modernite projesinin içeriğinin Türkiye koşullarında gerçekçi olmamasından mı kaynaklanmaktadır yoksa genel olarak modernite projesinin Türkiye'deki başarısızlıklarından mı kaynaklanmaktadır? Arsa piyasası üzerinde spekülasyon faaliyetlerinin engellenemeyişi, yurttışa dayanan demokrasi pratiği yerine patronaj ilişkilerine dayanan demokrasi pratiğinin hakim olması örneklerinde olduğu gibi. Bu eleştirilere karşın modernite dışı bir kent planlaması seçeneğinin geliştirilememiş olması bir olanaksızlığın ifadesi midir?

Eğer bir kent plancısı eleştirel rasyonalist bir konumu benimsiyorsa seçeneğinin bulunmadığını kabul ederek kendisi modernizmin uygulanabilen kadarına razı olmaya hapsedemez. Kendi üzerinde akılcılığını durumu geliştirmek için kullanacaktır. Bu varolana razı olmamak modernist projenin yeniden kuruluşunun yollarını aramaktan çok yeni arayışları içermelidir. □

NOTLAR:

- 01 John Friedmann: Planning in the Public Domain, Princeton University Press, Princeton, 1987, ss. 51-87.
- 02 Ernest Gellner: Culture, Identity, and Politics, Cambridge University Press, Cambridge, 1987, ss. 6-28.
- Antony Giddens: The Consequences of Modernity, Polity Press, Cambridge, 1990.
- David Harvey: The Condition of Postmodernity, Basil Blackwell, Cambridge, 1989, ss. 10-38.
- 03 David Held: "Democracy: from City - States to a Cosmopolitan Order?", Editör: David Held: Prospects for Democracy, Polity Press; Cambridge, 1993, ss. 13-53.
- 04 Jürgen Habermas: "Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü", Defter, Nisan - Temmuz, 1991, Sayı.16, ss. 53-63.
- 05 Leonardo Benevolo: The Origins of Modern Town Planning, The M.I.T. Press, Cambridge, 1971.
- Howard Saalman: Haussmann: Paris Transformed, George Braziller, New York, 1971.
- Sigfried Gideon: Space Time and Architecture, Harvard University Press, Cambridge, 1954, ss. 682 - 703.
- 06 Atina Anlaşması, İmar ve İskan Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü, Ankara, 1969.
- 07 İlhan Tekeli: "Türkiye'de Kent planlamasının Tarihsel Kökleri", Der: Tamer Gök: Türkiye'de İmar Planlaması, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ankara, 1980, ss. 8-112.
- İlhan Tekeli: "Development of Urban Administration and Planning in the Formation of İstanbul Metropolitan Area", İlhan Tekeli ve Diğerleri: Development of İstanbul Metropolitan Area and Low Cost Housing, Turkish Social Science Association ve Diğerleri: İstanbul, 1992, ss. 3-27.
- 08 Gönül Tankut: Bir Başkentim İmarı, Ankara (1929 - 1939), ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Ankara 1990.
- 09 İlhan Tekeli Selim İkin: Bahçeli Evlerin Öyküsü, Kent - Koop, Ankara, 1984.
- 10 İlhan Tekeli: "Türkiye'de 19. Yüzyıl ortalarından 1950 ye Kadar Kentsel Araştırmaların Gelişimi," Derleyen: Sevil Atauz: Türkiye'de sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi, Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara, 1986, ss. 239 - 269.
- İlhan Tekeli Gencay Şaylan: "Türkiye'de Halkçılık İdeolojisinin Evrimi", Toplum ve Bilim, Sayı: 6-7, Yaz - Güz 1978, ss. 44-86.
- 11 İlhan Tekeli: "11. ci Dünya Savaşı Sonrasında Türkiye'nin Kent Planlaması Pratiğindeki Gelişmeler", Derleyen: Perihan Kiper, Ü. Nevzat Uğurel: İmar Planları Yapım ve Uygulama Süreçleri, Şehir Planlama M.M. Odası, Ankara, 19-81, 1-19.

Dinlenme Kavramı ve Üzerine Kurulan Lisansüstü Dersleri

Şenel ERGİN *

Ülkemizde, eğitim ve uygulama bazında, çeşitli ölçekteki fiziki planlama çalışmalarında konu başlıklarına sektör anlayışı ile yaklaşım eğilimi çok güçlüdür: konut, ticaret, ulaşım, endüstri, tarım ve açık ve/veya yeşil alanlar gibi.

Bu sektörcü tutumun-neredeysse çözümsüzlüğe ulaşan çevre sorunlarını da göz-önüne alırsak -insan için nitelikli mekan oluşturma bağlamında, amaca aykırı çalışan bir tutum olduğunu söylemek mümkündür. Amaç, toplumun istek ve gereksinimlerini olabildiğince uygun koşullarda ve olabildiğince sürekli olarak mekana çökmek olduğuna göre, fiziksel planlamadaki sektörcü tutum istenen niteliğin önce oluşturulmasına sonra da sürekliliğini sağlamaya engel olmaktadır.

Bu durumun karşılığı ne olabilir... fiziksel planlamada bir tavır oluşturulabilecek güçteki bütün kavramları, kimi zaman birlikte, kimi zaman temsil gücü olan sentezlemeler yaparak fiziksel planlama çalışmalarının temelini oturtmaktadır.

Açık ve/veya yeşil alan planlaması özelinde, bu söylenenin ne anlama geldiği üzerinde biraz duralım: örneğin kentsel açık ve/veya yeşil alanların (kent, semt, mahalle parkları, çocuk oyun alanları, spor alanları, botanik ve hayvanat bahçeleri, fuar ve sergi alanları, akan ve duran yüzey sularında kıyı düzenlemeleri, oyun parkları, luna parklar, stadlar, olimpiyat normlarında kapalı ve açık spor tesisleri) doğal-yapısal işlevlerine ve tipleriyle bağlantılı olarak kullanılış biçimlerine bakılarak iki kavram yalıtılabilir.

Yalıtılan kavramlardan biri Ekoloji Kavramı, öteki Dinlenme (Rekreasyon) Kavramı'dır. Ancak her iki kavram gereklerinin mekanda oluşturacağı fiili niteliğin amaca uygun olması ile oluşturulan bu niteliğin sürdürülebilir olması, kavram gereklerinin fiziki planın bütünüyle ilişkilendirilerek mekana yansıtılması durumunda mümkün olabilecektir.

Söz konusu olan amaç, doğal / ekolojik dengenin korunması ise açık ve / veya yeşil alan planlamasına, sektör anlayışını aşarak, kent planlaması kapsamında imara açılan alanların miktar ve niteliği ile açılmayan alanların miktar ve niteliği bakımından yaklaşım gereklidir.

Amaç kentsel yerleşimlerde doğal / ekolojik dengenin korunmasına kentlinin, deyim yerindeyse doğal / ekolojik dengesinin de korunmasını eklemlemekse, fiziksel planlamada ele alınması gerekli kavram, Ekoloji Kavramı'na ek olarak Dinlenme Kavramı'dır.

Kent ve kentli sağlığı korunmak isteniyorsa, Ekoloji ve Dinlenme Kavramları'nı, fiziksel planlamadaki sektörel yaklaşım anlayışıyla sadece açık ve / veya yeşil alan planlama çalışmalarının temelini oturtuyor olmak yeterli değildir; bu iki kavramın, planlamada bütüncül yaklaşım gereği her ölçekteki fiziksel planlama çalışmalarının temelini yerleştirilmeleri zorunlu bulunmaktadır.

İzleyen sayfalarda, söylenenleri örnekleyen iki sınav çalışması sunulmuştur.

İlk yazı, 1990 Bahar Yarıyılı'nda Şehir Planlama Lisansüstü Programı içinde Dr. düzeyinde verilen PLN. 524 Dinlenme ve Planlaması Dersi'nin 12.06.1990 günlü yarıyıl sonu sınavında Dr. öğrencisi, Yük. Şehir Plancısı Funda Altınçekiç'in, "kent planlaması ile dinlenme ve planlaması arasındaki ilişki düzlemini, birbirleri ile entegrasyon sorunlarını tartışınız" sorusu üzerine sınav süresince hazırladığı bir "sınav kağıdı"dır. (Orjinal sınav kağıdı gösterilmeye açıktır.)

"Dinlenme Amaçlı Konut Tasarımı" başlıklı ikinci yazı, Kentsel Tasarım Lisansüstü Programı içinde, 1994/95 Güz Yarıyılı'nda Yük. Lisans düzeyinde verilen URD. 532 Dinlenme ve Kentsel Tasarım İlişkileri Dersi'nde Mimar, Murat Kamalı tarafından yarıyıl sonu sınav ödevi olarak hazırlanmıştır. □

* Prof. Dr. Ing. D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Öğretim Üyesi

Kent Planlaması İle Dinlenme ve Planlaması Arasındaki İlişki Düzlemini, Birbirleri ile Entegrasyon Sorunlarını Tartışınız

Funda ALTINÇEKİÇ *

Bu soru kapsamında öncelikle yapılması gereken, planlama eyleminin işlevsel düzlemde netleştirilmesidir.

Planlama olgusunun özünde yatan temel faktör bir sisteme, dolayısıyla o sistemin işleyişine **müdahaledir**. Ne için müdahale edildiğini ise, önceden ortaya konmuş **hedefler** belirleyecektir.

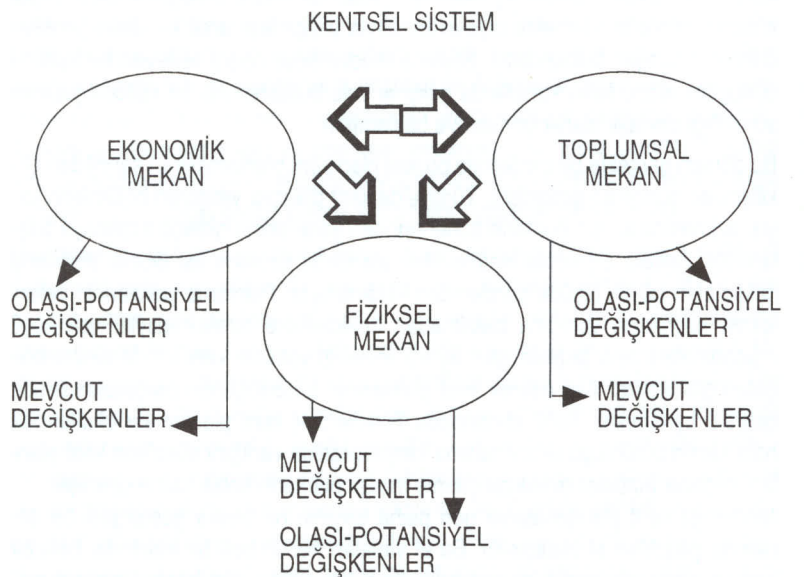
Bu sistemin işleyişinde yaratılmak istenen **değişim** ve **dönüşümler** sözü edilen hedefler ile tanımlandığında bu kez, **nasıl bir süreçle** ve **hangi yöntemle** sorusu da kaçınılmaz olarak gündeme gelmektedir.

Bu nokta, gerçekte aynen planlama kavramının **amaçlar formülasyonuna** yönelik tartışmalı platform kadar çelişkili, görelî ve alışlagelmiş yaklaşımlar altında, neredeyse sürekli olarak ertelenmiş bir sorun alanını gündeme getirmektedir. Çünkü bir sisteme müdahale etme iddiası, o sistemi oluşturan temel **değişkenlere - dinamiklere** müdahale edebiliyor olmakla özdeşdir. Tartışmanın can alıcı boyutu da bu temel değişkenlerin **belirlenmesi** aşamasında ortaya çıkmaktadır.

Bir sistem ve işleyişini açıklayan çok sayıda **kuramın, modelin** ortak iddiası bu tür değişken ve dinamikleri veri aldıkları doğrultusundadır. Oysa gerçekte, sistemleri ifade edecek sonsuz sayıda kuram ve model kurgusu içinde, yalnızca birkaçı gerçekliği **nesnel** ve **bilimsel** geçerlilik düzeyinde ele almaktadır ki, bu modeller de onca seçenekte arasında ancak çok dikkatli bir gözlemci tarafından algılanabilecektir.

Burada tehlikeyi oluşturan ana faktör şudur. Planlama eylemi, sürekli sistemi mevcut hali ile **yeniden** ve **aynen** üretecek süreçlere doğru güdümlenmektedir ve potansiyel olarak **var olan** ancak yaşama geçmemiş değişkenlere - dinamiklere ortaya çıkma, var olma platformu yaratılamamaktadır.

Bu yaklaşım doğrultusunda **kent** dediğimiz **sistem'e** bakıldığında, bu sistemin **planlanmasından** söz edebilmek için öncelikle bu sistemde onu belirleyen temel dinamiklerin ve değişkenlerin tanımlanması gerekeceği açıktır. Bu tanımlama şu şekilde şematize edilebilir.

* Ar. Gör. DEÜ, Mim.Fak. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Şemaya göre kentsel sistem, **ekonomik** ve **toplumsal mekan** kavramlarına oturan bir bütünü yansıtmaktadır. Bu ikili kavramın birlikte etkileşimi ile de **fiziksel mekan** biçimlenmektedir.

Ekonomik ve Toplumsal Mekan ilişkilerinin Fiziksel Mekan üzerindeki belirleyici etkisi kuşkusuz çok yoğun olmalıdır. Ancak bu ilişki, benzer yoğunluk taşımasa da en azından diğerlerinin **yeniden üretimine** veya **dönüşümüne** katkı sağlamak düzeyinde, tersine de gözlenebilir.

Bu çerçeveye bağlı olarak şu soru sorulabilir. **Kent planlama pratiği**, bugün bize nasıl bir planlama **yöntem** ve **süreç** sunmaktadır. Bir başka deyişle şu konular sorgu alanına getirilmelidir:

Planlama pratiğinde bugün, kentsel sistemi oluşturan **mevcut** ve **potansiyel** dinamikler, planlama eyleminin **olması** gereken işlevine bağlı olarak ne düzeyde **ele alınmaktadır?**

Tanımlanan değişkenler ne tür bir kent planlama **amaç formülasyonuna** hizmet etmektedir?

İlk sorunun yanıtı açısından şu saptamalar geliştirilebilir. Bütün disiplinlerin mevcut işlevleri, mevcut sistemleri aynen **yeniden üretmek** biçimine dönüştürülebilir. Planlamanın işlevi de bu süreç kapsamında, mevcut ilişkilerin **yeniden üretiminin planlanmasına** indirgenebilir. Bir başka deyişle, planlama eyleminin özünde varolan **müdahale** olgusu, sistemin aynen yeniden üretimini engelleyen öğelere, değişkenlere **müdahale** anlayışına devşirilebilir.

Bugünkü planlama pratiği gerçekte, yukarıdaki yaklaşımdan çok da sapma göstermemektedir. Ancak planlamanın, bu tür bir işlevi açısından bile, mevcut işlevi belirleyen temel değişkenlerin **doğruya yakın** tanımlanması gerekeceği açıktır. Çünkü bugünkü dar kapsam ve yöntem arayışları içinde, sistemin mevcut ilişkilerinin bile aynen yeniden **üretilemediği** ortadadır. Dolayısıyla bu noktada, değil potansiyel değişkenlere zemin hazırlayıp, sistemin aksayan ve olumsuz işleyen mekanizmalarına karşı alternatifler yaratmak, mevcut işleyişe ilişkin değişkenlere bile yeterince hakim olunamadığı söylenebilir.

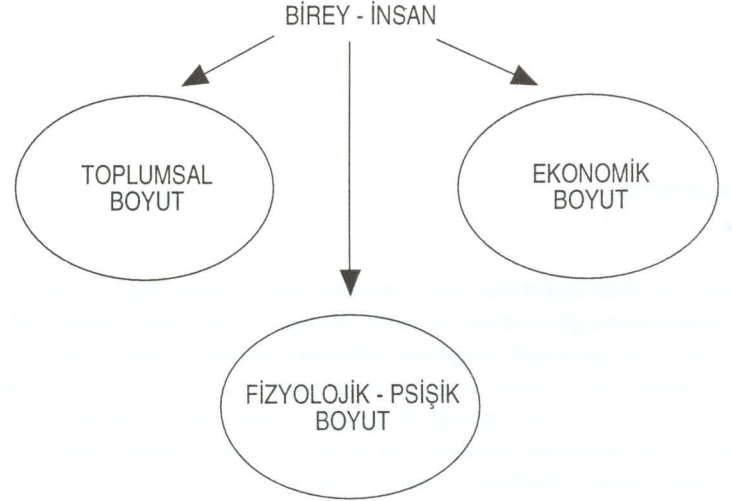
Yeniden üretimin ana ve dinamik öğeleri kuşkusuz çok karmaşık içiçelik ve çeşitlilikler gösterir. Ancak temelde **insan** ve onun oluşturduğu **ilişkiler bütünü**nün varlığı, hemen her tür değişkende yadsınamayacak biçimde kendini gösterecektir. Bir başka deyişle gerek **EKONOMİK** gerekse **TOPLUMSAL MEKAN** ilişkilerinde, **birey ve bireylerden oluşan gruplar**, sistemlerin işleyişinde temel yapı taşlarıdır. İster sistemin aynen yeniden üretimi, ister karşıt alternatiflerin oluşturulması hedeflensin sonuçta, bu yapı taşı her zaman ağırlıklı başvuru platformu olacaktır.

Bu genellikle yola çıkıldığında ikinci sorunun yanıtı da netleşecektir. Çünkü günümüzdeki pratik içinde **İNSAN** gibi bir temel değişken, **İnsanı oluşturan bütünsellik içinde** ele alınmadığından, **BİREY**'in özgül dinamiklerinden kaynaklanan etkiler, planlamanın hedef çerçevesinin gerçekleşmemesinde en büyük katkılardan da birini oluşturacaktır. Dolayısıyla bu gerçekliğin yadsınmasına dayalı güncel pratik mevcut sistemi, mevcut haliyle yeniden üretecek ilişkileri bile kurmaktan aciz kalacaktır. Çünkü, bu tür bir hedef çerçevesi bile bilimsel ön-görülerden destek almak durumundadır.

Bu noktada şu soru sorulabilir. Ekonomik ve Toplumsal mekanın yapıtaşı olan **BİREY**'in **BÜTÜNSELLİĞİ** denildiğinde ne anlaşılmalıdır. Yandaki şema, sözü edilen kavramı netleştirecektir.

Birey - İnsan, üç temel boyutu da kapsayan bir bütündür. Ekonomik, Toplumsal ve Fiziksel mekan içine Birey - İnsan bu boyutları ile katılır ve Birey - İnsanın dinamikleri sözü edilen boyutların tatmin düzeyi ile belirlenir.

Bu boyutlardan birinde ortaya çıkan aksama veya yetersiz tatmin ilişkisi, Birey - İnsanın bütünselliğini de etkileyecek, dolayısıyla onun tüm mekanlar içindeki konumlarında da aksamalar yaratacaktır.

Kent planlaması açısından tüm bu aksama olasılıklarına müdahale edebileceği varsayımı elbetteki oldukça iddialı bir yaklaşımdır. Ancak şurası da açıktır ki, planlama yardımıyla sözü edilen boyutlarda ortaya çıkabilecek olumsuz ilişki olasılıkları, kısmen de olsa ele alınabilir.

Bugünkü planlama pratiği, Birey - İnsan'ın **ekonomik** boyutunu sürece katmakta zorunlu kalmıştır. Çünkü, **üretim alanına** girdi oluşturan bu boyut oldukça somut kavram, gösterge ve işlevler ile **tanımlanabilmektedir**. Oysa Birey'in **TOPLUMSAL FİZYOLOJİK VE PSİŞİK** boyutu, planlamanın kapsamına alınma konusunda o kadar şanslı değildir. Sözü edilen şanssızlık, bu boyutlara ilişkin değişkenlerin kolayca **tanımlanamaması** olabileceği gibi, kolayca **müdahale kabul etmeyen** niteliklerinden de kaynaklanabilmektedir. Nereden kaynaklanırsa kaynaklansın, sonuç olarak, sözü edilen bu boyutların hala planlamanın sorun ve eylem alanı dışında kaldığı açıktır. Bu durumda şu tür bir soruyu yanıtlamak da giderek güçleşmektedir.

Birey - İnsanı tüm **boyutları** ve bu boyutlara ilişkin **değişkenleri** ile ele alamayan bir planlama eylemi ve süreci, sistemi mevcut hali ile aynen yeniden üretebilecek değişkenlere bile tam hakim olmadan, sistem bütününe yönelik temel iddialarla nasıl ortaya çıkabiliyor? Geline bu noktada ancak şu özet uyarılar geliştirilebilir.

Kent planlama pratiği, sistemin bütününe yönelik iddia ve kararlarla ortaya çıkacak ise, öncelikle sistemleri oluşturan temel dinamiklerden biri olan **BİREY - İNSAN**'ın **bütünü**nü oluşturan değişkenlere hakim olabilmek durumundadır.

Bu değişkenler içinde, planlama pratiğinde hiç yer alamayan Birey - İnsan'ın **Fizyolojik, Psişik** ve **Toplumsal** boyutu, planlamanın hedef çerçevelerinin gerçekleşmemesinde en önemli engellerden birini oluşturmaktadır.

Birey - İnsan'ın Fizyolojik, Psişik gerçekliği onun bütünselliği içinde çok etkin bir role sahiptir. Dolayısıyla planlama eylemi, bu gerçekliği temel alan disiplinler ile sıkı ilişkiler kurmalıdır.

Birey - İnsan'ın Fizyolojik, Psişik boyutunda oluşan aksaklıkların bir kısmı, planlama sürecinde Fizik Mekana yönelik üretilen kararlar ile anlamlı ilişkiler içindedir. Bu kapsamda, Birey - İnsanın Fizyolojik ve Psişik **yeniden üretimini** gerçekleyen **DİNLENİM** gereksinimini temel alan disiplinler, gerçekte sosyoloji, ekonomi, vb. disiplinler gibi planlamanın üzerine oturduğu bir diğer temel disiplin dalı olarak görülmek durumundadır. □

Dinlenim Amaçlı Konut Tasarımı

Murat KAMALI *

Basit bir konut tasarımının dahi, belli sebeplerden dolayı başarısız olduğu günümüz çalışmaları içerisinde dinlenim olgusunun sokulması, gerekli olduğu kadar zor bir çalışmadır. Dinlenimin, gözönüne alınmasının getirileri bize, konutun sadece "şart" fonksiyonları içermesinin yeterli olamayacağını gösterecektir. Konut, sözlük anlamının içerdiği gibi sadece iş zamanının dışında kalınan, yatılıp kalkılan yer demek değildir. Konut tanımının yapılabilmesi için öncelikle dinlenimin tanımının yapılması gerekir; "dinlenim, insan organizmasında bozulan bütünlüğün fizyolojik, psikik, sosyal ve tinsel anlamda tekrar sağlanması/ kazanılması durumudur" ¹ Bir günün yaklaşık olarak %50 sinin konut içinde geçirildiği gözönüne alınırsa ve özellikle bu zamanın büyük bir bölümü, gün içerisinde harcanan biyokimyasal ve vital enerjinin geri kazanılması yönünde kullanılmaktaysa, konut fikrinin özellikle dinlenim kavramı ile birlikte düşünülmesi gerekir. Öyleyse konut; Organizmadaki bozulan bütünlüğün, fizyolojik, psikik, sosyal ve tinsel anlamda tekrar sağlanmasına, gün boyu harcanan enerjinin büyük bir kısmının geri kazanılmasına, yaşama ve barınma gibi temel ihtiyaçların giderilmesine yardımcı olan değişik amaçlara hizmet veren mekanları içeren yapı olacaktır. Konut bu kadarla da kalmamakta, aynı zamanda fizyolojik yorgunluğa sebebiyet veren bir çalışma alanı da oluşturmaktadır. Ev işleri bu bağlamda ön plana çıkmaktadır. Özellikle çalışan kadın için, normlu iş dışı zamanda, ekstra bir çalışma alanı oluşmaktadır. Bu kriterlerden yola çıkarak geliştirilen "Dinlenim Amaçlı Konut Tasarımı" fikrinde amaç; geri dönüşümün gerçekleştirilmesine maksimum yardımcı olmak ve genel olarak konut içerisinde yer alan "şart" fonksiyonlar (banyo, tuvalet, mutfak, koridor, yaşam odası, yatak odası) haricinde yeni fonksiyonlarla, tasarıma zenginlik kazandırmaktır.

Bilinen konut tasarım kriterlerine dinlenim olgusu ile ilgili yardımcı olabilecek başlıklar aşağıda açıklanmıştır.

KONUMLANDIRMA

Konumlandırma dikeyde ve yatayda olmak üzere iki şekilde ele alınabilir. Dikeyde Konumlandırma

Artan nüfus, şehirlere göç, merkezi yoğunlaşma gibi sebeplerden dolayı artan konut ihtiyacına cevap verebilmek için, günümüzde yoğun olarak binalarda yükselmeler görülmektedir. Kullanıcılar için, içinde yaşayacağı ve kullanacağı bir mekan tasarlamaktan çok, bir bağınak arayışına cevap verme amacı ön plana çıkmaktadır. Bunların sonucu olarak da, insanı ve yaşamı ikinci plana iten tasarımlar oluşturulmaktadır.

Öneriler:

1- Ortak bahçe kapısından girildiği andan itibaren konut kullanıcılarının kullanımına sunulan fonksiyonların tümü sorumsuz olmalıdır. Öncelikle araç sahipleri için otopark sorunu giderilmiş olmalıdır. Kapıcı dairesi, ortak bahçe kapısını, ortak sokak kapısını ve hatta otoparkı kontrol altında tutabilmelidir. Bu, özellikle kullanıcı psikolojisi üzerinde önemli bir rol üstlenmektedir.

2- Merdiven boşlukları kullanıma açılmalıdır. Asansörler rahat kullanılabilirliği,

bodrum ve çatı kullanımını olanaklı kılmak üzere mutlaka bodruma ve çatıya ulaşmalıdır.

3- Genellikle kullanıma açılmayan çatılar, günümüz teknolojisinde artık, küçük çapta ağaçların yetiştirilmesine dahi imkan tanımaktadır. Tasarım içerisinde sokulan çatılar, ortak dinlenim alanları yaratacaktır. Bunlar, dinlenimin fizyolojik ve psikik alanları için gerekli bedensel hareket mekanlarına dönüştürülebilir ki bu bedensel hareketler 1. vegetatif sinir sistemi 2. Kalp dolaşım solunum sistemi 3. iskelet ve kas sisteminin güçlendirilmesine yönelik olmalıdır. ¹ Böylece vegetatif sinir sisteminin aşırı yüklenmesi sonucu oluşabilecek bozuklukların, zorunlu bedensel etkinlikler, gerginliği azaltıcı etkinlikler, sanatsal etkinlikler ve zihinsel etkinlikler sayesinde yardımcı olabilecek mekanlar için yer oluşacaktır.

4- Artan trafik çocuklar için bir tehlike oluşturmaktadır. Mevcut yapılaşma düzeyi ise oyun alanlarına izin vermemektedir. "Konut yakın çevresinde oyun alanları oluşturmaktan ziyade, mimarlıktaki 'olanak barındırma' -affordance availability - kavramı çerçevesinde oyuna çözüm arama çabaları" ² çok daha yerinde olacaktır. Parsel ve yapı adası ölçeğinde çözüm aramak gerekir. "Parselasyonadaki mülkiyet sınırları -bahçe duvarları dikey boyutta belirlenmelidir. Sınırlama yan bahçelerde betonlama halinde çizgi biçiminde renkli mozaik döşemek, doğal toprak zemin üzerine ise uygun genişlikte taş döşeyerek yapılabilir. Ayrıca apartman veya zemin katından, yapı adası ortasında oluşturulan ortak mekana direk çıkış sağlanmalıdır." ²

5- İçte oluşturulacak ortak mekanlar ise, daha çok dinlenimin sosyal alanına (İnsanlar arası ilişkilerin düzeltilmesi, iletişim yeteneğinin geliştirilmesi) hizmet edecektir. Psikolojik ve zihinsel alanda harmoni ve yaratıcılığın sağlanması yönünde de psikik alanda hizmet edecektir. Apartman girişlerinde bu ortak mekanlara yer verilmelidir. Bu mekanlar kağıt oyunları, topluluk oyunları, çay köşeleri, kitaplık, müzik köşeleri ve oturma bölümleri şeklinde düzenlenmelidir.

6- Apartman girişlerine önerilen ortak mekanlar aynı zamanda konut birimlerinin zeminden kopmaları, böylece güvenlikle ilgili sorunların azalmasına sağlayacaktır. Alt kısımlarda yer alan konut birimleri, giriş çıkış kolaylığı, apartmandaki diğer kullanıcılardan izole olma isteği doğrultusunda, bekarlar ve öğrenciler için tasarlanmalıdır. Böylece üstlere çıkıldıkça, aileler yani konutu daha çok kullananlar için gürültü sorunundan da arındırılmış (üst katlara çıktıkça yol gürültüsü de azalmaktadır) uygun birimler oluşacaktır.

7- Ses ve ısı izolasyonları çok iyi sağlanmalıdır.

8- Çatı ve bodrum katları hobi mekanlarına da dönüştürülebilir. Böylece ortak kullanıma açık bu mekanlarda hem dinlenime yönelik hem de üretime açık faaliyetler sürdürülecektir (marangozluk, el işleri vb.) Bodrum katı kullanımına ayrıca bireysel oyun ve spor aktiviteleri yüklenmelidir (aletli sporlar, yüzme havuzu.)

9- Balkon kullanımı, yasalar çerçevesinde gerçekleştirilecektir. İzin verildiği ölçüde kapatılacak balkonlar ekstra m² ve mekan kullanımı sağlayacak ve eylemli dinlenim için kullanılacaktır.

* Mimar, D.E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Öğrencisi

Yatayda Konumlandırma

Ulaşım: Trafik sorununun gün geçtikçe anlamsız bir hal alması sonucu taşıtla ulaşım artık önemli bir sorun haline gelmiştir. Günümüzde konut seçiminde; çalışma alanlarına yakınlık, alışveriş merkezlerine yakınlık dinlenme alanlarına yakınlık, aile ve komşuluk ünitelerine yakınlık gibi kriterler göz önünde tutulmalıdır. Bu kriterlerin en azından ikisinin tasarımı gerçekleştirilmesi mümkündür. Özellikle dinlenime yönelik eylemler konut içerisine sokulmalıdır. Yapı adaları içinde önerilecek spor alanları, kas, iskelet ve organ sistemlerinin gelişimine yardımcı olacaktır. Bu durum, yorgunluk çizgisini yukarı çekecektir. Yorgunluk çizgisinin yukarı çekilmesi, fizyolojik dinlenimin başarılmasında bir etmendir. Mekansal yakınlık içerisinde yerel yönetimler tarafından sağlanabilir. Yaratılan ye-şil alanlar kullanıcı gereksinimine göre ayarlanabilir. Fizyolojik dinlenme gerçekleştirmeden, dinlenimin tam olarak gerçekleşmesi mümkün değildir. Yüzme, koşma, yürüme, bisiklete binme zorunlu bedensel etkinliklerdir. Yapı adası ölçeğinde gününbirlik ihtiyaçların karşılanabileceği alışveriş aktivitelerinin de konumlandırılmasına olanak tanınmalıdır.

Konutların birbirlerine göre durumu: Konutların konumlandırılmasında rahat veya sirkülasyonuna önem verilmelidir. Girişler mümkün olduğunca bu yaya yolları ile ilişkilendirilmeli ve dinlenme alanları bu yollar üzerinde yer almalıdır. Taşıt trafiğine bu alanların sırt çevirmesi, izole edilmesi sağlanmalı, gürültü yok edilmeye çalışılmalıdır.

Yönlendirme: "Bir yapının kullanma değerinde, yapının ve pencerelerin güneşe doğru konumu etkilidir. Genel olarak, sonbahar ve kışın bütün odalara sabahleyin güneş ışığı girmesi arzu edilir. Arzu edilmeyen ise, öğle ve öğleden sonra Haziran'dan Ağustos'a kadar odalara güneş ışığı girmesidir. Pencere kemerleri ve kayıtlar güneş ışığını engellemelidir. Yüksek pencereler güneş ışınlarının mekanın en derin yerine kadar girmesini sağlar. Bu ise aydınlanma yönünde etkilidir." ³ Feng Shui yönlendirmeye değişik bir bakış açısı getirmiştir. "Feng Shui ustaları taoocu felsefeye göre evren, ağaç, ateş, metal, su ve toprak olmak üzere beş elementi kapsayan iki güç, Yin ve Yang'ın uyumundan oluşur. Bu beş element, doğada uyum içindeyse, kişinin yaşadığı yer ve burcunu da olumlu etkiler. Başucu Kuzey tarafa bakan bir yatakta uyumak, Doğu ya da Batı yönündeki bir odada çalışmak gerekiyor. Özellikle yazarlar ve sanatçılar için Batı esin kaynağı oluyor. Güney sinir yapıyor. Doğu iyi huylara gebe. Kuzey ise sinirleri ve başağrısını yatıştırıyor." ⁴

DEKORASYON

Decorasyona yönelik çalışmalar dinlenimin hem fizyolojik hem psikik hem de metafiziksel - tinsel alanı ile ilgilidir. Organ sistemlerinin işlevsel güçlendirilmesi fizyolojik alan kapsamı içindedir. Sadece göz yorgunluğunun dahi sonuçta genel yorgunluğa dönüştüğü düşünülürse, doğru dekorasyonun, enerjinin geri dönüşümüne yardımcı olacağı gerçektir. Uygun ve yerinde yeterli kullanım şarttır. "Fransız mimar ve Feng Shui yazarı Yannick David, 'Kosmoyla Uyum İçindeki Ev' adlı kitabında yayınladığı kitabında çok zengin ve pratik bilgiler vermiştir. 'Ne zaman bir ev yapsam önce jeolojik testler yapar ve Feng Shui'nin verileri doğrultusunda çalışmamı gerçekleştiririm. Enerji konusu suyun akışkanlığı fikrine bağlıdır. Özellikle evin içini aşırı dekor ve eşyayla doldurursak bu akışkanlığı bloke ederiz. Yaşam enerjimiz yayılmaz. Mesela bütün duvarları tika basa doldurmamız hiç gerekli değil. Bembeyaz bir duvar ise soğuktur. Pastel bir renkle sıcaklık katmak gerekir. Şu anda Fransa'da gri renk moda: korkunç... Bu tür modalar ve çok göz alıcı şeyler uygulayan mimarlar evin içinde yaşamı güçleştiriyor. Pastel tonları kullanarak, kendimizi iyi hissettiğimiz renkler kullanmamız çok daha iyi olacaktır." Yannick David, evin bölümleri ile ilgili olarak da bazı önerilerde bulunuyor: "Mutfağın oturma bölümünden ayrı tutulması ve görünmemesi iyi olur. Yemek hazırlamak ve aileyi doyurmak kutsaldır. Yemek pişiren kişi sakin olmalı, televizyon sesi ve ayaklarının altında dolaşan çocuklar olmamalıdır. İdeal yatak odası, parlak objeler, aynalar ve televizyon olmadan olabildiğince sade dekore edilmelidir. Yatağı kapının önüne koymamak çok önemlidir. Çalışma odasında ise masa, oturulduğunda omuzlar duvar tarafından korunacak ve içeri girenin görülebileceği pozisyonda konumlandırılmalıdır. Oturma odasında divan ve koltuklar kapıya doğru çevrilmemelidir. Dinlenme veya meditasyon salonu evin ortasında yer almalıdır. Giriş kapısı ise içeri doğru açılmalıdır. Çünkü kapı içeri açılmadığı takdirde enerji içeri sığmaz ve geride kalır." ⁴

AYDINLATMA

"İç mekan aydınlatması planlaması için şu veriler gereklidir: 1. Aydınlatılacak mekanın ölçekli bir planı 2. Aydınlatılacak planların tanımı 3. Mekanların, yükseklikleri belirtilmiş cepheleri 4. Tavan cinsi 5. Tavan, duvar ve perde renkleri 6. İçindeki makinalar, masalar, dolaplar 7. Çalışma, oturma, ayakta durma yerlerinin işaretlenmesi 8. Duvar cinsleri 9. Lambaların yeri ve tespit şekli 10. Aydınlatma cinsi 11. Arzu edilen anma aydınlık düzeyi 12. Lamba cinsi 13. Akım cinsi ve gerilimi." ⁵

MALZEME VE RENK

Dinlenme amaçlı konut tasarımı, malzeme kullanımının insan üzerindeki psikik etkileri kadar malzemelerin ısı yalıtımı, ses yalıtımı, akustik gibi özellikleri ile de ilgilidir.

Mekanlarda yeterli ısının sağlanması, kaybın minimuma indirgenmiş olması ısı izalasyonu ile ilgilidir. Bu sayede yazın yeterli serinlikte, kışın ise yeterli sıcaklıkta konutlar elde edilecektir. Bu da kullanıcıların iç huzurunu arttıracak ve bünyelerinin patolojik olarak bozulmasına engel olacaktır. Ayrıca hava kirliliğine karşı bir önlem olarak da çalışarak açık dinlenme alanlarının kullanımına katkıda bulunacak, enerji tasarrufu da sağlanacaktır. Ses yalıtımı ve akustik ise mekanlardaki hafif bölme duvarların kullanımında önem taşımaktadır. Bu sayede mekanların kullanımında bir esneklik -flexibility- doğacaktır. Kullanılacak, rahat taşınabilir, hafif mobilyalar mekandaki fonksiyon değişimlerini kolaylaştıracaktır.

İnsan ve renk ilişkisi ele alınırsa; "Renkler insan üzerine tesir eden neş'e veya can sıkıntısı, aktiflik veya pasiflik yaratan kuvvetlerdir. Renklerin insan üzerindeki etkileri doğrudan doğruya kendi psikolojik tesirleridir. En fazla itici kuvveti olan renk turuncudur. Bunu sarı, kırmızı, yeşil ve erguvan rengi takip eder. En az itici kuvveti olan mavi, yeşil mavi ve mordur (soğuk ve pasif renkler). İtici kuvveti olan renkler, bir mekanda küçük yüzeyler için, itici kuvveti zayıf olan renkler, bir mekanda büyük yüzeyler için uygundur. Sıcak renkler, aktif, heyecan verici ve teşvik edici, soğuk renkler, pasif sakinleştiricidir ve içe dönüklük tesiri yaparlar. Yeşil sinirleri dinlendirir. Renklerin tesiri aydınlığına ve tesir ettiği mekana bağlıdır. Sıcak ve açık renkler, yukarıdan, teşrif edici, yandan ısıtıcı ve yakınlaştırıcı: aşağıdan, hafifletici ve kaldıracı tesiri yapar. Soğuk ve açık renkler yukarıdan, aydınlatıcı ve dinlendirici, yandan, genişlik ve enginlik, aşağıdan, üzerinde yürümek için düzlük tesiri yaparlar. Soğuk ve koyu renkler yukarıdan tehdit edici; yandan soğuk ve kederli aşağıdan şikayet edici ve aşağıya çekici tesiri yaparlar. Beyaz kesin olarak arıdır, temizlik ve düzen rengidir. Renkli oda donatımında beyaz, diğer renkleri birbirinden ayırmada, tesirlerini azaltmakta ve renklerini açıklığa çıkarmakta büyük bir rol oynar." ⁶

KONUT İÇİ VE DIŞI İÇİN KULLANICILAR VE İHTİYAÇLARIN İLİŞKİLENDİRİLMESİ

Konut değişik yaş gruplarına ya da tek bir yaş grubuna hitap edebilir. Süreç içerisinde hizmet ettiği yaş grubunun değişmesiyle ihtiyaçlarında değişmesi kaçınılmazdır. Bu sebeple tasarım esnasında kalıplaşmış, sabit planlamalar yerine, esnek, değişken tasarımlar üzerinde çalışmak yerinde olacaktır. Mekanların esnek olarak kullanılma ihtiyacı, hafif bölme duvarları ortaya çıkmıştır. Burada temel şart döşeme ya da temel bağlantılarının, ses yalıtıcı olmasıdır. Geleneksel Japon mimarisi içerisinde bunun çok güzel örnekleri ile karşılaşmak mümkündür (daha fazla bilgi için bkz. Ch. Hirayana, Japanese Rural Dwellings; N.Hara, Japanese Houses.)

Öneriler: İç ve dış çözümlerinde çocuk ve özellikleri dikkate alınmalıdır ²:

- Çatının, merdiven boşluğunun ve apartman giriş sahanlığının gürültüye karşı yalıtılması olacak apartman giriş sahanlığında çocuk ölçüsünde bir el yıkama, su içme, wc mekanının bulunması
- Apartmanın arka bahçeye çıkış vermesi (zemin katta ön ve arka bahçeye iki çıkışın olması)
- Merdivenlerdeki tutunma demirlerinin, çocuğun boyutları da (tutunma yüksekliği) dikkate alınarak tasarlanması
- Kapalı ve açık çıkışların tabanlarına, inşaat sırasında demir döşeme işlemleri yapılırken, sonradan salınacak ve tırmanma halatları asmaya yarayacak halkaların yerleştirilmesi

- Bina yakınında su ile oynama olanağının bulunması (bahçede bırakılacak bir musluk veya apartman girişinden dışarıya bir hortum olması gibi)
- Bina çevresinde uygun bitkilendirme (geniş taçlı yere yakın dallanma gösteren bir veya birkaç ağaç, olanaklar ölçüsünde canlı renkli, çiçekli dekoratif ağaççıklar)
- Yanyana iki parselin arasında doğal kot farkı varsa veya yapılaşma nedeniyle sonradan oluşmuşsa, bunun kendi yüksekliğince oturma olanağı haline dönüştürülmesi
- Binanın dışındaki kalorifer dairesi veya su deposu gibi üzeri düz beton olan binalardan, bahçe zeminine kayma olanağının sağlanması
- Ada ölçeğinde grup oyunlarına olanak sağlanması
- Bisiklete binme olanağının sağlanması
- Genç ve erişkinlerin yaratacağı eylemlere katılma olanağının artırılması
- Top peşinde koşma rahatlığının olması

13-19 yaşları; toplumsal kimlik arayışının ve ergenlik döneminin yaşandığı bir erişkinliğe doğru geçiş dönemidir. Bu dönemde kullanıcıların daha çok yalnız kalma - privacy - isteği ön plana çıkmaktadır. Kendi eşyaları, kendi odaları olsun isterler. Özellikle ilk evrelerinde, aileden çok arkadaşların ön plana çıktığı görülür. Okul ve üniversite hayatı ile birlikte aileden, konuttan kopmalar, okul hayatı ile ilişkisini kesenler için ise yoğun bir iş hayatı evlilik ve yeni bir ortak yaşam başlar. Yeni bir konut gereksinimi doğar. Bu dönem kullanıcıları, sürekli değişen ihtiyaçlar nedeniyle, mekan değişimlerine geresinim duyar.

- Altta ve üstte yaşam fonksiyonlarına sahip, içten bağlantılı olduğu gibi dıştan çift girişe sahip, dubleks konut çözümlenmeleri
- Hafif bölme duvarlar yardımıyla, kullanıcı ihtiyacının ve kullanıcı sayısının değişmesine hizmet edebilecek esnek mekan çözümlenmeleri
- Çeşitli amaçlar için kullanılabilir 'niş' lere yer verilmesi
- Arkadaş kabulüne açık bina girişlerinde, çatı ve bodrum katlarında çeşitli düzenlemelerle elde edilebilecek bilardo vb. oyun ve toplanma köşeleri tasarımları
- Yapı adası ölçeğinde ortak spor alanları (koşma, yürüme, bisiklet)
- Ortak açık yeşil mekan tasarımları
- Ortak kapalı mekan tasarımları

30 -50 yaşları; sakin dönem diye de adlandırılabilir. Gelişim bitmiş, üretim başlamıştır. Yalnız psiko-fizyolojik değil, sosyal ve metafiziksel açıdan ele alınması gereken bir dönemdir. İş fizyolojisine göre, insan organizmasına etki eden her çevre ögesi bir etken, organizma ise etkilenendir. Etkileme kabul edilebilir sınırdan kalırsa, mesleğe özgül bir durumdur. Hastalık alanına girmeyen semptomlar söz konusudur. Sonuç geri dönüşümü olan fizyolojik bir durum, yani yorgunluktur. Bu durumda dinlenmenin gerekliliği söz konusudur. Etkileme, eğer kabul edilebilir sınırı aşarsa patolojinin alanına girer. Yani aşırı yorgunluk sonucu yıpranma meydana gelir. Etkenler daha çok nesnel kavramlardır. Etkilenme ise öznel bir durumdur, dinlenme planlaması için önemlidir. İş ve iş dışı zamanlarda bir denge olmalıdır.

- Mümkünse yapı biyolojisi de göz önüne alınarak gerekli büyüklükte, yeterli ışığa sahip, gürültüden olabildiğince uzak konumlandırılmış yatak odaları
- Zorunlu bedensel etkinlikler için, bodrum katında yüzme havuzu, parsel ve yapı adası ölçeğinde ele alınacak spor alanları
- Gerginliği azaltıcı etkinliklerden yoga meditasyon için çözümlenme ya da ortak dış mekanlarda, mümkünse yeşille ilişkili, sessiz alan düzenlemeleri
- Sanatsal etkinlikler için (müzik, resim vb.) ayrılmış hobi odaları
- Zihinsel etkinliklerden topluluk oyunları, kart oyunları, satranç, vb. için düzenlemeler
- Aletli, aletsiz jimnastik alanları / odaları

51 - 65 ve 65 sonrası; için olgusal düzlemde etkinliğin artırılması çabalarına yardımcı olarak, bilgi üretim düzeyine ulaşmayı kolaylaştırabiliriz. İç düzenlemelerde, sanatsal, sosyal ve spor etkinliklerine imkan tanıyacak mekanlar, yapı adası ölçeğinde ise üretimin sergilenmesi yönünde çalışmalar, düzenlemeler yapılmalıdır.

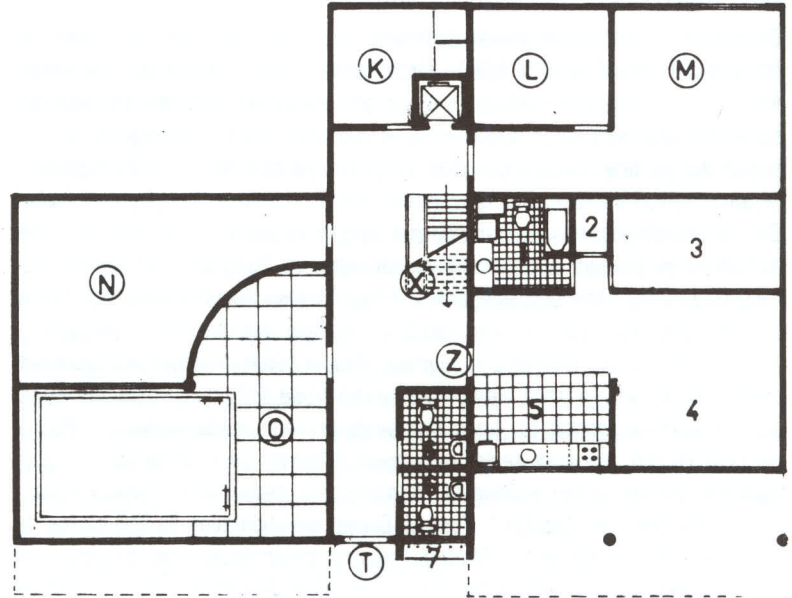
SONUÇ

Dinlenme amaçlı konut tasarımı, kesinlikle kalıplaşmış planları içermemekte ve amaçlamamaktadır. Amaç, değişik verilerin (kullanıcı özellikleri, kültür, gelenek vb.) değerlendirilerek, kullanıcıların, zaman içerisindeki anatomik değişimlerini de (ergonomi) göz önünde tutularak, gerekli fonksiyonlarca uyum sağlayabilecek, esnek tasarımlara temel oluşturulabilecek kriterlerin oluşturulmasıdır.

ÖNERİ PLAN

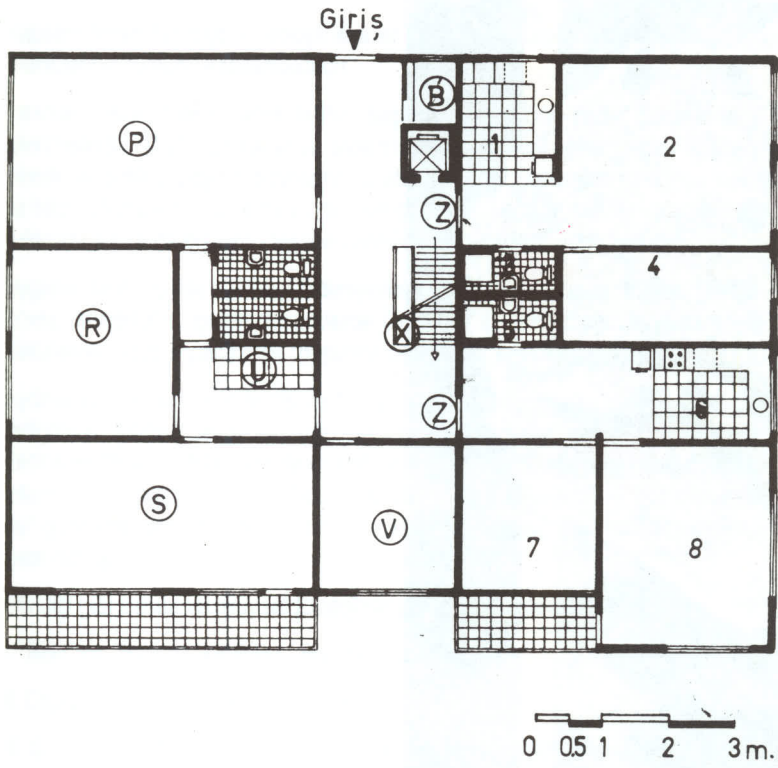
Örnek tasarım, "Dinlenme Amaçlı Konut Tasarımı" kriterleri doğrultusunda ele alınmıştır. Bu amaçla, yerleşim planı herhangi bir alan üzerinde, yeniden yapılaşma koşulları doğrultusunda, ada bazında, bir toplu konut projesi olarak düzenlenmiştir. Yönlendirme bu tasarımda ikinci plana itilmiştir. Amaç ada içi ortak yeşil alanların, kitle yerleşimleri yardımıyla gürültüden izole edilmesini ve maksimum kontrollü alanlar olarak çalışmalarını sağlamaktır. Bu amaca yönelik olarak, ortak yeşil alanlar kot farkı yaratılarak, cadde seviyesinden daha aşağıda ancak bina arka girişleri (bodrum kat) ile ilişkilendirilerek tasarlanmıştır. Kapıcı dairesinin bodrum katında konumlandırılması, arka bahçe içerisindeki çocuk oyun alanlarının kontrolü için gerekli görülmüştür. Kuzeyde bir koşu yolu, güneyde bir otopark ve ada köşelerinde çevre ile daha fazla ilişkilendirilmesi düşünülen kafe alışveriş birimleri gibi fonksiyonlar ve adanın çevresinde dolaşan bir bisiklet yolu önerilmiştir.

Kadının konut ile birebir ilişkisi düşünüldüğünde, zamanının büyük bir bölümünü mutfak içinde geçirdiği görülmektedir. Buna karşılık kendisine ait bir yaşam için sahip olabileceği herhangi bir mekan bulunmamaktadır. Normal kat planında görülen '1' nolu niş, kadın için önerilmiş, zamanın büyük bir bölümünü geçirdiği mutfakla ilişkilendirilmiş özel bir alandır. Bununla birlikte, zaman içinde konutu kullanıcı sayısında meydana gelecek değişim göz önüne alınarak, hafif bölme duvarlar (a) yardımıyla bazı fonksiyon değişiklikleri önerilmiştir. Bu yolla 10, 13 birleştirilerek tek yatak odası ya da günlük yaşam odası şekline dönüşebileceği gibi tamamıyla salona dahil edilebilmektedir. Genç kabul bölümü olarak adlandırılan kısım, ikinci girişle ilişkilendirilmiş böylece evde yaşayan diğer kullanıcıların (çocuklar) misafirleri ile paylaşabilecekleri odaları dışında, özel bir alan oluşturulmuştur.

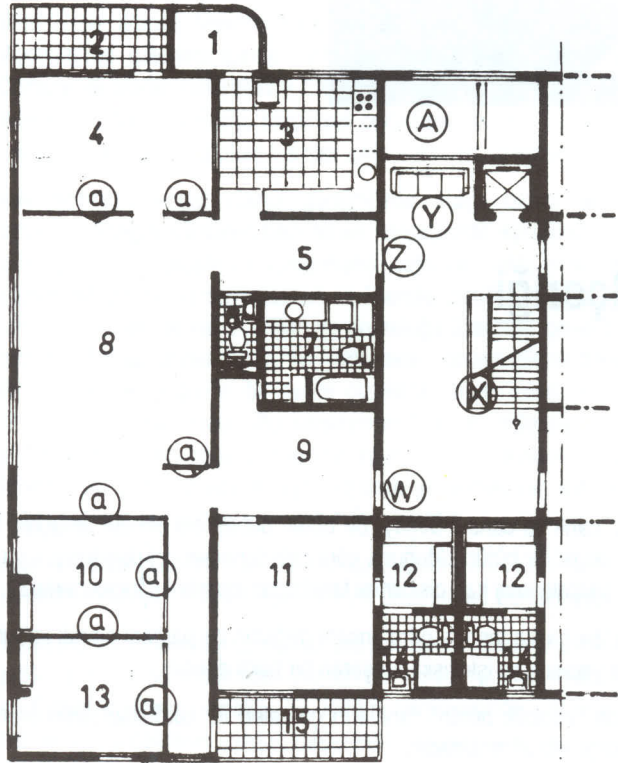

Bodrum Kat Planı:

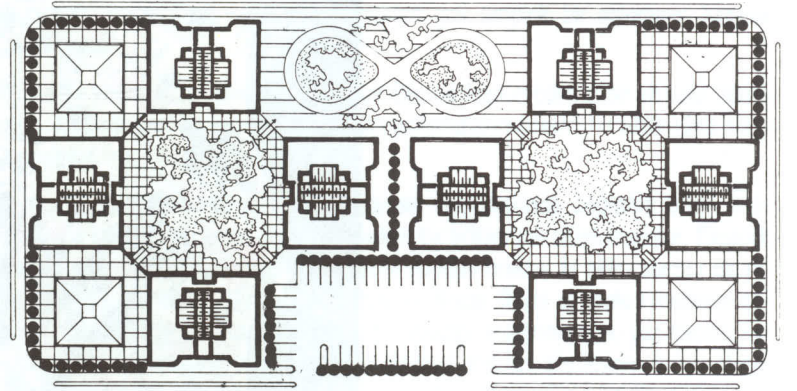
K: Giyinme, soyunma L: Depo M: Kalorifer kazanı N: Jimnastik alanı O: Yüzme havuzu X: Kayıt...
T: Arka bahçe girişi Z: Kapıcı dairesi girişi 1. Banyo 2. Kiler 3. Yatak Odası 4. Salon 5. Mutfak 6. WC
(Çocuklar için) 7. Çocuklar için su oyunu imkanı

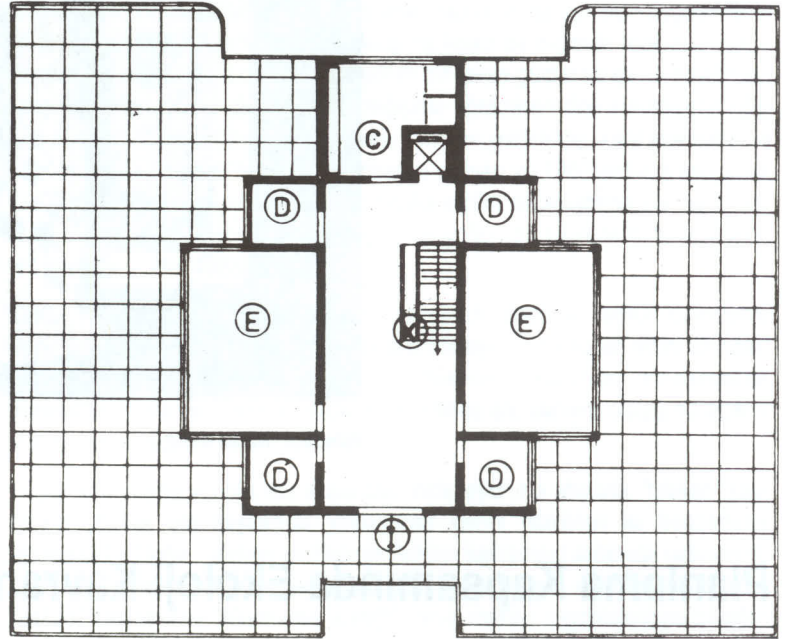
Zemin Kat planı:
B: Kapıcı, giriş kontrolü P: Toplantı salonu (yönetim vs.) R: Masa tenisi, bilardo S: Ortak toplanma, oturma alanı V: Hobi alanı U: Çay ocağı X: Kaydırak Z: Bekar konut girişleri 1. Mutfak 2. Salon 3.5- Banyo -Wc 4-7- Yatak odası 6. Mutfak 8. Salon

Normal kat Planı:
A: Atrium Y: Katlar arası dinlenme X: Kaydırak Z: Ana giriş W: İkincil giriş a: Hafif bölme duvarlar 1. Niş 2-15. Balkon 3. Mutfak 4. Yemek odası 5. Giriş holü 6. wc 7-14. Banyo 8. Salon 9. Genç kabul bölümü 10-13. Yatak odası 11. Ebeveyn yatak odası 12. Giyinme, soyunma

Vaziyet Planı

Çatı Katı Planı:
C: Giyinme, soyunma D: Hobi odaları E: Yoga - meditasyon odaları I: Çatı giriş- çıkışı X: Kaydırak

DİPNOTLAR

- (1) URD. 532 "Dinlenim ve Kentsel Tasarım İlişkileri" ders notları
- (2) Ş. Ergin, Çocukun Oyun Gereksinimi ve İzmir Alsancak Semtinde Çocuğa Yönelik Açık - Yeşil Mekan Olanaklarının Araştırılması Üzerine Bir Araştırma, Ege Üniversitesi 1982, s.95
- (3) E. Neufert, Yapı Tasarımı Temel Bilgileri çev. A. Erkan, Güven Yayıncılık, 30. baskı, "Güneş İşığı", s.140
- (4) F. Batukan, Show Dergisi, "Mekanımız Kaderimiz", sayı: 85, s:7
- (5) E. Neufert, a.g.e., "Aydınlatma", s:118
- (6) E. Neufert, a.g.e., "İnsan ve Renk", s:34

İllüstrasyon : Hakan Kırdar

Planlama Kapsamında Ekoloji Kavramının İçeriği

Ülker Baykan SEYMEN *

"Ekoloji" terimi ve terimin içinde yer aldığı kullanımlar açısından genel bir irdeleme yapıldığında:

Ekoloji'nin bir bilim dalı olarak tanımı, "organizmaları ve canlı gruplarını içinde yaşadıkları fiziksel çevreleri ile karşılıklı ilişki içinde inceleyen bilim dalı" olarak yapılmaktadır.

Yine bir başka tanıma göre ekoloji, organizmaları, canlı grup ve topluluklarını canlı ve cansız fiziki çevreleri ile olan ilişkileri, tüm madde - enerji alışverişleri ve dönüşümleri ile ele alıp inceleyen "bilim dalı" dır.

"Ekoloji" canlı ve cansız doğayı bir bütün olarak ele almayı amaçlar. Canlı ve cansız "doğa" bir bütün olduğuna göre birbirlerinden çok ayrılmış, uzmanlaşma sonucu parçalanmış katı disiplinler tarafından ayrıştırılıp incelenemez.

"Ekoloji" bir başka tanıma göre: insanı doğanın bir parçası olarak kabul ederek, doğanın yapısını ve işleyişini araştıran bir bilim dalıdır.

Bu arada "ekolojik bütün" canlıların çevreleri ile kurdukları ilişki örüntülerinin tümü olarak ele alınmaktadır.

Besinsel, strüktürel devingenliğin, biyolojik değişkenliğin, madde ve enerji

* Dr., D.E.Ü., Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi

bazında döngülerin bulunduğu ve yeniden üretildiği bir doğal çevre içinde, hem fiziksel çevre, hem de kendi aralarında "Madde - Enerji" alışverişi gibi temel ilişkilerle birbirine bağlı canlı topluluklarının oluşturdukları bütünlükler "Ekosistemleri" oluşturmaktadır.

Ekoloji terimini ilk kullanan Alman biyoloji uzmanı Ernst Haeckel olmuştur. Terimi ilk kez 1869 yılında kullanmıştır. Ekosistem terimi 1935 yılında bir İngiliz ekoloji uzmanı tarafından önerilmiştir. Kavram olarak ise geçmişi çok uzun yıllar öncesine dayanmaktadır.

Kapsam açısından biyo - ekolojik ilişkiler canlıların çevreleri ile kurdukları ilişki örüntülerinin tümünü kapsamaktadır.

İnsanlar "ekoloji" ile insanlık tarihin başlangıcından beri pratik nedenlerle ilgilenmişlerdir. İkel topluluklar ve toplumlar hayatlarının devamlılığını sağlayabilmek ve birlikte yaşam ortamlarını üretebilmek için çevreleri hakkında belirli bir bilgi birikimine sahip olmaları gerekmiştir. Doğal güçler, bitkiler ve hayvanlar hakkında sınırlı da olsa kendilerine yönelik yararlı bilgiler edinmişlerdir.

Uygurlık tarihi içinde "Antik Medeniyetler" döneminde Batıda Yunan Dünya-sında, Anadolu'da, çeşitli dönemlerde Ön Asya, Orta ve Doğu Asya'da çeşitli kültürlerde ekolojik yaklaşımlı "düşünce sistemleri" üretilmiştir.

Aydınlanma dönemi içinde 18 ve 19. yüzyıllarda birçok bilim adamı farklı paradigmlar çerçevesinde ekolojik yaklaşımlı çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Ekolojinin "Biyoloji" bilimi içinde önemli ve ayrı bir dal olarak kabul edildiği 1900'lü yıllarda başlamıştır. 1920'li yıllardan itibaren "Beşeri Ekoloji" ve "Kentsel Ekoloji" gündeme gelmiştir. Son yirmi yıl içinde de "Ekoloji" çok sık kullanılan bir terim olmuştur.

Bilindiği gibi Beşeri ve Kentsel Ekoloji'nin geliştiği üç ana aynak:

- I. "Bitki" ve "Hayvan" ekolojisi - Biyoloji bilim dalı,
- II. Coğrafya, özellikle "Beşeri Coğrafya",
- III. Sosyal olguların mekansal dağılımı ile ilgili "Sosyolojik" çalışmalar.

Darwin ve Haeckel 19. yy. içinde yaşadılar. Pozitivizmle temellenen "Darwinci Evrim Kuramı" diğer taraftan Fizikte "Newtoncu Paradigma"; bir taraftan Doğa Bilimleri'ni, diğer taraftan da Sosyal Bilimleri etkileyerek tüm bilimlerde baskın paradigma olarak yaygınlık kazanmış, insanlığın doğaya ve topluma yönelik değer yargılarının da ana belirleyicileri olmuştur.

Çeşitli dönüşümler altında Newton Fiziği'nin ve bilimde pozitivizmin egemen olduğu Aydınlanma geleneği içinde toplumbilimin kurucusu olarak yer alan August Comte, ilk olarak toplumbilimi "Sosyal - Fizik" terimi ile adlandırılmıştır. Bu çerçeve içinde Newton Fiziği, kuramsal çerçevesi ve bilgi kuramsal özellikleriyle, sosyoloji kanalıyla, toplum bilimler içine sızmıştır. (Seymen, 1988:31.)

Bu temellendirmelere koşut olarak günümüzde aldığı biçimi ile ekolojik çalışmalarda geçerliliğini sürdüren bazı temel varsayımlar, sürdürülmekte olan çalışmaların içeriğini ve araştırma yöntemlerini, temelde bakış açılarını büyük oranda etkilemektedir. Bu varsayımlardan en önemlisi özellikle Aydınlanma Dönemi Pozitivizmi genelinde kabul edilen ve doğruluğu üzerinde genel bir inanç birliği oluşturan "fiziksel doğal dünya" ile "toplumsal - sosyokültürel dünya" arasında düz çizgisel ve doğrusal bir evrim çizgisinin, buna koşut olarak aşamalarının var olduğu kabulüdür. Bu varsayımın bilimsel anlamda yansımaları beşeri ve sosyal bilimlere, doğa bilimlerinin insanı da kapsayacak bir biçimde genişletilmesi, aynı paradigmlarla, aynı düşünce yöntemleriyle, aynı kavramlarla, aynı benzetilerle kurulabileceği biçiminde olmuştur.

Bu anlamda R.E.Park "kentler insanların doğal yaşam ortamlarıdır", diyerek biyolojik - ekoloji ile kentsel ekoloji arasında kritik önemde bir benzetiyi yapmıştır.

Kentsel Ekoloji disiplini, belirli koşutluklar taşıyan Beşeri Ekoloji, Ekolojik Coğrafya, özellikle Biyoloji bilim dalından yapılan benzetiler (analojiler) üzerine kurulmuştur. Darwin'in Evrim kuramı, bu kuram çerçevesinde yer alan Evrim anlayışı ve tek yönlü çevresel (doğal) nedensellik anlayışı söz konusu disiplinlerin genelinde ağırlıklı olarak yer almıştır,

Bu etkilenmelerle birlikte, mekan organizasyonu bilimlerinde egemen olan Klasik ve Neo - klasik ekonomik yaklaşımların etkileri kentsel ekoloji ve ekolojik

coğrafya içinde de yoğun bir biçimde yer almakta, fakat algılanmaları biyolojik - ekoloji, "doğal - ekoloji" den aktarılan kavram ve benzetmelerle (analojilerle) dolaylı bir biçimde olmaktadır. böylelikle kentsel ekoloji disiplini içinde biyoloji biliminden (doğal - ekoloji) yapılan benzetilerle, Klasik ve Neo - klasik ekonomi kuramlarının yaklaşımı (temelde Newton Fiziği), yapay bir biçimde geliştirilen kavramlarla üst üste çakıştırılarak gerçekleştirilmiştir.

Günümüzde genellikle doğa bilimlerinden doğrudan doğruya toplum ve tarih bilimlerine yapılan geçişler, kurulan analojiler sosyal bilimler alanında tepkiyle karşılanmakta ve haklı olarak sözde bilim, yapay bilim, bilimselcilik yaklaşımları olarak değerlendirilmektedir. Çünkü doğal ve toplumsal hareket biçimleri arasında paralellikler kurulmasının dolaysız (doğrudan) bir simülasyon halini aldığı durumlar, bilimsel bir teori inşa etmekten çok ampirik bir eşlemeye karşılık düşmektedir.

Yaklaşık yarım yüzyıl Beşeri ve Kentsel Ekoloji Toplumbilim'in bir alt kolu "Kentsel - toplumbilim" kapsamında yer alan çalışmaların önemli bir bölümünü oluşturmuştur.

Ayrıca Coğrafya içinde de benzer zaman kesintilerinde coğrafya bilimi kapsamında sürdürülen araştırmaların ağırlıklı bir bölümünü oluşturmuştur. Ekolojik yaklaşımlar II. Dünya Savaşı'ndan sonra gelişen önemli iki bilim alanını da etkisi altında tutmuştur. Bunlar Coğrafya ve Bölge Bilimi içindeki niceliksel çözümleme tekniklerinin kapsamlarının genişlediği araştırmalarla, yer seçimi kuramları olarak gelişen, ağırlıklı olarak fiziksel mekan çözümleridir (Seymen, 1988:43.). Bölge biliminin kurucularından W.Isard aynı doğrultudaki görüşlerini, "Some Notes on The Linkage of the Ecological and Economical Systems", adlı makalesinde ortaya koymaktadır. (1969:85 - 96.)

Ekolojik yaklaşımların toplum bilimler genelinde yer alan kuramsal çerçeveler içinde uzun süre devam eden yoğun ve kalıcı bir etkisi bulunmuştur. Kent ve Bölge Planlama disiplinleri ve bu disiplinler kapsamında yer alan uygulamaları da önemli ölçüde etkilemiştir. Bu yaklaşıma koşul bir biçimde toplumsal yapıların, evrensel ve doğal kabul edilen bir takım güçler ve çevre tarafından düzenlendikleri, yönlendirildikleri ve değişime uğradıkları öne sürülmüştür (Bailey, 1975: 124). Mekan Organizasyonu bilimleri genelinde, kent planlama ve kentsel ekoloji özellikle 1950'lerden itibaren gelişen ve 1960'lardan sonra özellikle günümüze kadar yaygınlaşan bir başka eğilim de araştırmaların aşırı mekanik ve biçimsel bir matematikselleşme ile yoğun bir biçimde bütünleşmeleri olmuştur (Seymen, 1988:47).

Batıda yaygın olarak hem geleneksel çevrelerde, hem de radikal çevrelerde MEKAN ve DOĞA kavramlarına pozitivizmin dolaylı ve doğrudan etkisi altındaki yönelmeler bu kavramların gerçekle örtüşmeyen kuramsal, epistemolojik çerçeveler içinde ve ontolojik yaklaşımlar altında ele alınıyor olduğunu açıkça ortaya sermektedir.

"Doğa" kavramına yönelik ele alışlardaki indirgeyici ele alışlarla "Mekan" kavramına yönelik ele alışlardaki yaklaşımlar genel nitelikleri ile benzerlikler taşımaktadır. Doğa - Mekan ve Ekolojik ilişkiler kavramsal anlamda birbirleri ile yakın ilişki içindedir. Alansal veya hacimsel büyüklüklerle eşanlımlı kullanılan "Mekan" kavramının "Kavramsal içeriği" hala mekan organizasyonu bilimleri genelinde (bölge bilimi, coğrafya, kentsel sosyoloji, beşeri ekoloji) yaygın ve egemen biçimde doğrudan veya dolaylı olarak kullanım görmektedir. (Seymen, 1988:39).

Bilindiği gibi Fitzsimmons (1989), doğal çevreyi bir bütün olarak "toplumsal / sosyal doğa" olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu tür bir ele alış içinde Doğa'nın sosyal süreçler sonucunda dönüştürülmesi gerçeği, toplumsal ilişkiler bütünü olarak kültür ve doğa arasında Pozitivizm çerçevesi içinde yer alan ikili yaklaşım biçimlerini temelden değiştirerek, farklı kuramsal / kavramsal yaklaşımların gerçekleşmesine yol açmıştır.

Olwig (1989), doğal çevrenin fiziksel dokusu ile bu fiziksel örüntüye veya onun bir parçasına yönelik kültürel, bilimsel ve değer sistemlerinin aynı gerçekliğin birbirinden farklı gibi görünen iki ayrı yüzü olduğunu vurgulamaktadır.

Ontolojik (gerçekliğin tanımlanma biçimi) ve epistemolojik (bilgi - kuramsal) bir bütün olarak Pozitivizm, her türlü bilginin kaynağını verili olana, gözlem yolu ile edinilen (algılanan) pozitif olgulara indirger. Doğa Bilimleri alanında pozitivizm

doğanın gerçeklik kategorilerini ve gerçekliğini kavramada yetersiz kalmaktadır. Çünkü Pozitivizm doğadaki gerçeklik kategorilerinden yalnızca fiili (aktüel) gerçeklik alanını taşımaktadır. Oysa ki doğal gerçekliğin bir ikinci boyutu daha vardır: "Virtüel Gerçeklik". Fiilleşmeye hazır,olabilirliği olan alternatifler VİRTÜEL kategoriyi oluşturmaktadır.

Buna karşın Prodeterminist Ontoloji, doğanın gerçeklik kategorilerinin iki boyutunu da incelemektedir. Pozitivizm doğal gerçeklik dünyasında, görünür fiili kargaşa altında herhangi bir "an" için henüz gerçekleşmemiş ama gerçekleşme potansiyeli olan "virtüel alternatiflerin" rollerini kavramak istemez. Pozitivizm doğada sadece ve ancak gerçekleşmiş olan "fiili" ya da "aktüel" denen gerçekliği kabul eder. Bu yüzden de pozitivizmin ontolojik tabanı tek boyutlu, tek kategorili olmaktadır. Pozitivizm aynı olayı gerçekleştirenlerin, farklı nesnelere olmadıklarını, birbirlerinin alternatifleri olamayacaklarını kabul eder.

Fiilleşmiş olgularla henüz fiilleşmemiş durumları (Virtüelleri) birlikte ele alan Olasılıklar Kuramı (Prodeterminist Olasılıklar Kuramı) olarak adlandırılmaktadır. Batıda Roy Bhaskar (1989:191) benzeri bir yaklaşım olarak "Critical Realizm" in gelişimini bilim felsefesi açısından çok önemli "Meta - Epistemolojik" bir kopma, sıçrama olarak değerlendirilmektedir.

Evreni yalnızca fiili dünya, bir başka deyişle fiilleşmiş olgular dünyası olarak kabullenme eğilimi doğa bilimlerinde pozitivist determinizmin bunalımına yol açmıştır. 20 yy.'ın son on yılı içinde fiili gerçeklik kategorisi, dolayısı ile fiili dünya evrenimizin gerçeklik kategorilerinden yalnızca bir tanesi olarak değerlendirilmektedir. (Öner, 1971, 1976, 1978, 1985, 1987).

Bugünün Pozitivist bilim anlayışı içinde "sosyal olan" ve "doğal olan / doğaya ait olan" birbirinden; koparılabilir farklı gerçeklikler olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu tür bir kavramsallaştırma sonucu determinizm açısından birinin veya diğerrinin belirleyici olması sonuçta çok fazla bir değişikliğe neden olmamaktadır. Önemli olan "Doğal Olan" ın ve "Sosyal" ın birbirleriyle iç içe karşılıklı belirlemlere açık oluşumlar ele alınma gerekliliğinin bilince çıkarılmasıdır. "Sosyal" ve "Doğal" bir bütünlük anlayışı içinde ele alınmalıdır. (Seymen, vd. 1992:24).

19. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve yaygınlık kazanan, günümüze değin çeşitli teorik yaklaşımlar içinde farklılaşarak geçerliliğini sürdüren (geçmiş çok daha eskilere dayanan), Pozitivist Darwinci yaklaşımlar içinde ayıklayıcı ve seçici dışsal bir gerçeklik olarak "Doğa" kavramıyla karşılaşırız. Bu tür kavramsallaştırmalarda Doğal çevre yalnızca anlı dışı çevre olarak ele alınmaktadır. Halbuki çevre ve bir anlamda "ekolojik bütün" canlının yaşadığı ortam (dış mekanizmalar) ile canlının kendisinden (iç mekanizmalardan) oluşan bir bütünlük olarak ele alınmalıdır. Söz konusu "canlı" sosyal bir ortamda yaşıyorsa (insan) "sosyal ilişkiler" de bu bütünde içselleşmektedir. Bu tür bir kavrayış içinde ekonomik ekoloji, politik ekoloji, sosyal ve kültürel ekoloji - hatta psikolojik ekoloji kavramları "ekolojik bütün" ün alt grupları olarak anlam kazanmaktadır.

Bu anlamda birey canlının iç determinizm, sosyal ilişkiler çerçevesindeki iç determinizm ve fiziksel doğal determinizm karşılıklı ve birbirleriyle iç içe işlemektedir.

Darwinci yaklaşımlar ve modern pozitivist biyogenetik bilimi "canlılık" denen olguyu anlı bireylerin aritmetik toplamı, dolayısıyla bireyin kendisi ile eş tutar. bireylerin (ya da birey canlıların) çerçevesini yani Doğa'yı, "yalnızca bireyleri değiştirci" kalitede varsaymaktadır. bu anlamda çevre değiştirmekte, ayıklamakta, elemekte, seçmekte,ama kendi kalitesi, doğanın kendi kalitesi ve nitel özellikleri değişmemektedir. Doğa bireylerinden, onların üretim süreçlerinden, ürünlerinden ve atıklarından hiç etkilenmemektedir. "Tanrı" gibidir, sanki ebedi olarak kalıcıdır. Canlılığın evrimi, böylece biyotik canlı bireyin, felsefi bir kategori olarak tikelin evreleridir. (Öner, 1978:8).

Durağın ve kalıcı "Pozitivist Doğa" kavramsallaştırmalarında, Doğa'nın fiziksel gerçekliği bir veri olarak alınmakta, bu mutlak var oluş mekanik anlamda bir nedensellik ilişkisi içinde toplumsal ilişkiler üzerindeki belirleyiciliği tartışılmaktadır (Massey, 1986:6).

Türk Felsefeci M.Y. öner'in "Diyalektik Prodeterminist Olasılıklar Kuramı", Doğa'nın kavramsallaştırmalarında biçimi olarak, doğaya yaklaşımda farklı bir metodoloji (yöntem) olarak, farklı bir nedensellik anlayışı ve gerçekliği tanımlamada (ontolojik düzlem), getirdiği değişik ele alış açısından, çeşitli pozitivist ele

alışlar dışında, var olan diyalektik yaklaşımları da bilgikurumsal / ontolojik, radikal bir farklılığı ve zenginliği de eşzamanlı olarak içermektedir.

Kaynaklarını Yunan öncesinden alan ve Antik Akdeniz medeniyetleri içinde süreklilik kazanan idealist okulun, Ortaçağ içinde, hatta aydınlanma çağı içinde belli bir dönüşüm geçirerek pozitivizmle bütünleştiğini görmekteyiz. Antik Akdeniz Medeniyetleri içinde, hatta aydınlanma çağı içinde belli bir dönüşüm geçirerek pozitivizmle bütünleştiğini görmekteyiz. Antik Akdeniz Medeniyetleri içinde Pitagor, Archidas, Permenides, Sokrat, Aristo vb. kişiler ile süreklilik gösteren gelenek içinde dünya merkezli bir evren görüşü egemendir. Dünya evrenin merkezindedir ve evrenin öteki cisimleri bu merkez etrafında döner. Dünya merkezli görüşle, insan merkezli bakış açıları iç içedir.

Bu yaklaşımlar içinde bütün olan doğayı ve aynı zamanda mekanı çözülebileceği kadar küçük parçalara bölen ve düşüncede parçalanmış bu nesnelere adım adım yaklaşan bakış açılarının baskın olduğu "parçalanmış dünya yaklaşımı" yaygın kabul görmektedir. bu görüşe göre, doğal çevre insan değiştirdiği sürece değişebilir. Batıdaki sosyal ve politik ortam içinde yaygınlaşıp egemen konuma dönüşen ve günümüze değin devam eden düşüncesi (idealist) yaklaşımlar içinde dünyamızın ekolojik dengesinin bozulması bilimsel ve teknolojik devrimlerin dolaysız ve kaçınılmaz sonucu gibi gösterilmektedir. Bu görüş çerçevesinde teknolojinin neden olduğu sorunlara, "ekolojik kriz" e yine teknoloji çözüm getirecektir. Dünya ve insan merkezli idealist görüş, insan - doğa, toplum - doğa, mekan - doğa ve benzerleri ikilemleri - yapısı gereği zorunlu olarak yaratmıştır (Seymen v.d., 1992: 27-28).

Ekolojiden çok söz edilmesine karşın toplumsal bilinç, ve alışageldiğimiz doğa, mekan, insan ve planlama anlayışları kolay kolay değişmemektedir. Bilim çevreleri açısından bu konularda Türkiye'de sağlıklı bir gündem oluşturup söz konusu gündemi Üçüncü Dünya ülkeleri ile ilişki içinde "Dünya Gündemine" taşımak acil bir zorunluluktur.□

Yukarıdaki yazı yazarın "Mekan Organizasyonu Bilimlerinde Bilgikurumsal Açınımlar" başlıklı doktora tezinin 1. Bölümünden ağırlıklı olarak yararlanılarak hazırlanmıştır. Seymen Ülker: Mekan Organizasyonu Bilimlerinde Bilgikurumsal Açınımlar, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İzmir: 1988)

KAYNAKLAR:

- Bhaskar, Roy (1989): Reclaiming Reality. A Critical Introduction to Contemporary Philosophy, Verso, London.
Bailey, Joe (1975): Social Theory For Planning, Routledge and Kegan Paul, London.
Fitzsimmons, Margeret (1989): "The Matter of Nature" Antipode, 21,2, s.106 - 120.
Isard, Walter (1969): "Some on the Linkage of the Ecological and Economical System", Regional Science Association, Vol. 22, S. 85 - 96.
Massey, D., John Allen (1989): Geography Matters, Cambridge University Press, Cambridge.
Olwig K., (1989): "Nature Interpretation : A Threat to the Countryside". In. D. Uzzel (ed), Heritage Interpretation, volume 1, Belhaven Press, London: 132 - 141.
Öner, M. Yılmaz (1971) Grundlagen Zur Topologie der Zeit, Yazarın Kendi Yayını İstanbul.
Öner M. Yılmaz (1976): Fizik ve Felsefe: Olasılıktan Determinizme Doğru, Yazarın Kendi Yayını, İstanbul, s. 197 - 291
Öner, M. Yılmaz (1978): Canlıların Diyalektiği ve Yeni Evrim Teorisi, Yazarın Kendi Yayını, İstanbul.
Öner, M. Yılmaz (1985): Pozitivizmi Eleştirmek, Metis Yayınları, İstanbul.
Öner, M. Yılmaz (1987): Modern Doğa Anlayışı ve Kuantum Teorisine Giriş, Alan Yayıncılık, İstanbul (çeviri / açıklama.)
Seymen Ülker (1988):Mekan Organizasyonu Bilimlerinde Bilgikurumsal Açınımlar, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İzmir.
Seymen, Ülker, Ergin Şenel, Müezzinoğlu Aysen (1992): "Ekolojik Dengenin Korunması ve Sürdürülmesi Açısından Kentsel Sistemlerin Planlanması", TÜBİTAK, Gündümlü Araştırma Projesi Ara Raporu, Yayınlanmamış Rapor, İzmir.

Not: Yazı bildiri olarak 17. Dünya Şehircilik Günü Kolloyumunda sunulmuştur. Aralık 1993'te Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Belediyeler Dergisi'nde yayınlanmıştır. Bknz : Yıl : 7, Sayı : 20, sa: 17

Bir Mezarlık İçin Mescit

Levent GEDİZLİOĞLU *

Mescit yapma önerisiyle karşılaştığımda, hemen başlangıçta konuya farklı bir ilgi duydum. Herhangi bir dini yapı hiç yapmamıştım şimdiye değin. Ayrıca "cami" ya da "mescit" denince, çevremizde pek sık gördüğümüz dini vakıf, dernek (sivil toplum örgütleri olarak görülüp, bazılarında pek bir itibar gösterilen) vb.'nce yaptırılan, geometrisi bozuk, betonarme kubbeli yapılardan farklı birşey yapmak gerektiğini söyleyip duran bir "mimar" olarak ben ne yapmalıydım?

Tek bir mekan, alacağı ışık miktarı, genişliğin yüksekliğe oranı, yaratılmaya çalışılacak iç atmosfer mimari sorunsal olarak nasıl çözümlenmeliydi?..

Yılların biriktirdiği deneylerle, daire, kare, altıgen, sekizgen gibi merkezi planla çözüm dışında pek başka seçeneği olmayan tek bir mekanı, kare ile çözmek, çatı örtüsünün dayattığı bir form oldu.

Çatı için ilk düşünülen, Erzurum ve Erzincan dolaylarında sıkça görülen ahşap ile yapılan kademeli çatı örtüsünü, (kırlangıç örtü) stilize ederek betonarme ile çözüm idi. Ancak daha sonra çatı, kalıp zorlukları nedeniyle, kademeler kaldırılıp, fenerli betonarme piramite dönüştürüldü.

Mescitin işlevine uygun yaratılmak istenen mistik atmosfer için, mekanın alacağı ışığın miktarı ve ışığı alış şekli önemliydi. Çatı feneri ve cephelerdeki pencere şekilleri ve büyüklükleri, bu kaygı ile belirlendi.

İç ölçüleri 8.00 m. X 8.00 m. olan bir alana uygun düşecek yükseklik, kesitte belirlenerek yapının hacmi oluşturuldu.

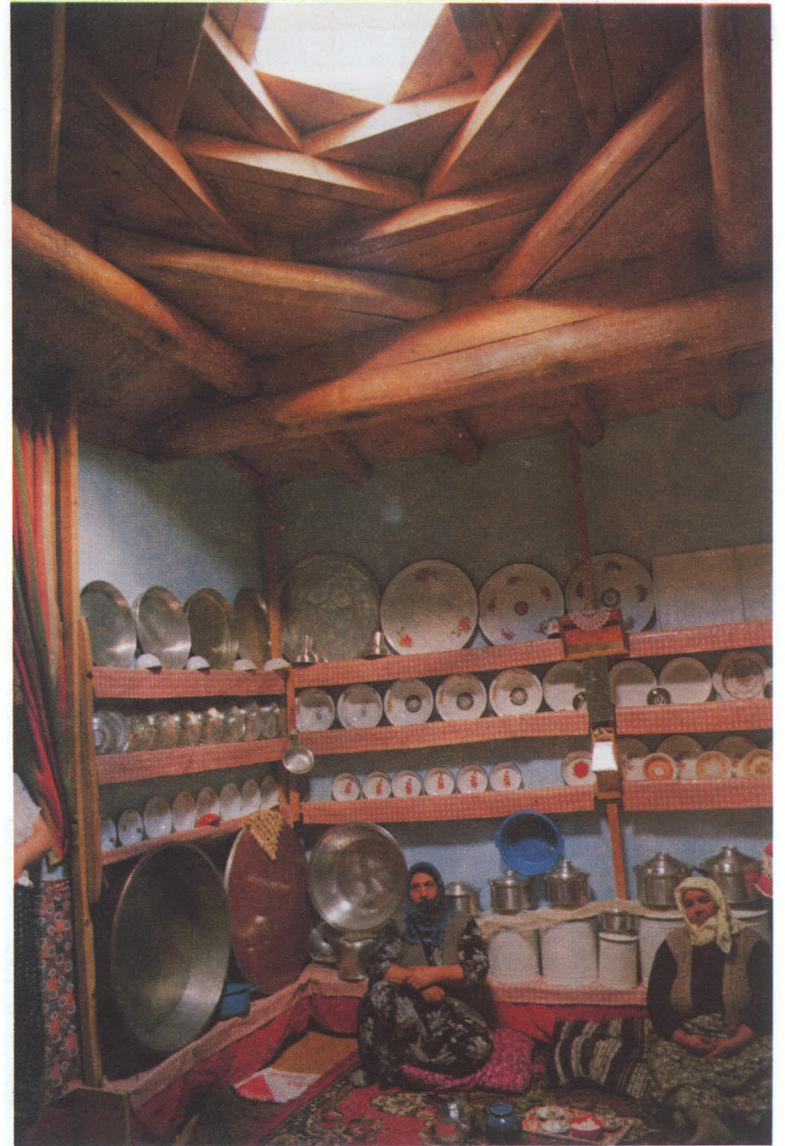
İç mekan düzenlemesi açısından, cami ile kıyaslandığında, problemi çözmek mescitte daha kolay oldu. Mescitte "mimber", "hutbe kürsüsü", "minare" gibi işlevler yok...

Söz konusu mescit, Doğançay'da, İzmir'e hizmet verecek, yeni yapılmakta olan bir mezarlık için isteniyordu. İstenilenin mezarlık mesciti olması;

1. Onun büyüklüğünü (mescitin içten içe ölçüsü 8.00 m. X 8.00 m.),
2. Musalla taşının önemini ve yerini,
3. İkinci maddeye bağlı olarak da cenaze namazı kılacak olanların yerini ve büyüklüğünü belirledi.

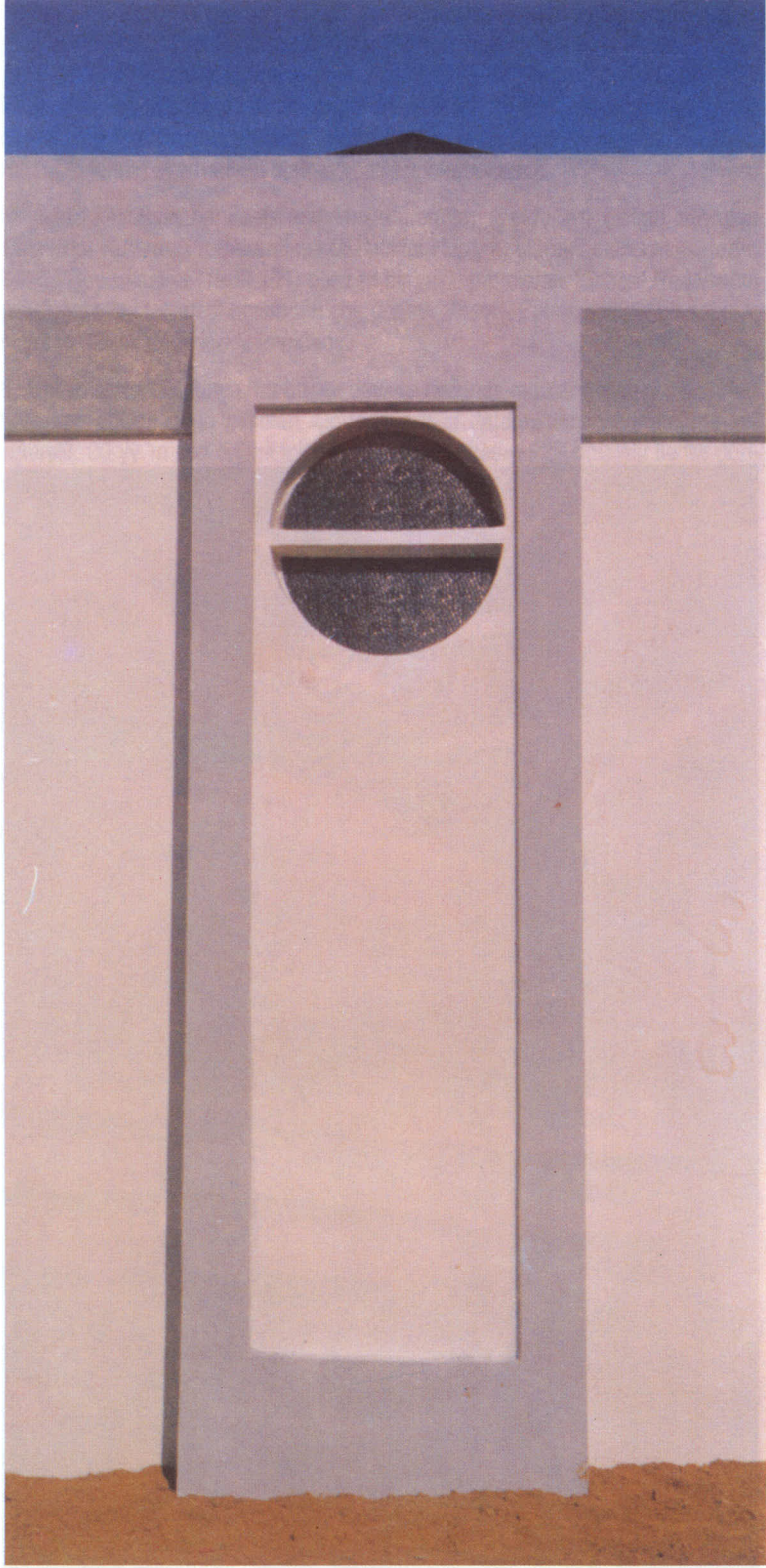
Birkaç küçük detay bozukluğu dışında gösterdikleri yapım titizliği nedeniyle, böyle bir mesciti kabullenip Büyükşehir Belediyesi yetkililerini ikna eden müteahhit firma BALAY Mühendislik'e teşekkür etmek benim için bir görev idi.

Bu vesileyle bu görevi yerine getiriyor, kendilerine teşekkür ediyorum. Yukarıda dile getirilen bütün bu etkenler ve çabalar sonucu ortaya çıkan yapı bu. Değerlendirme sizlerin... □

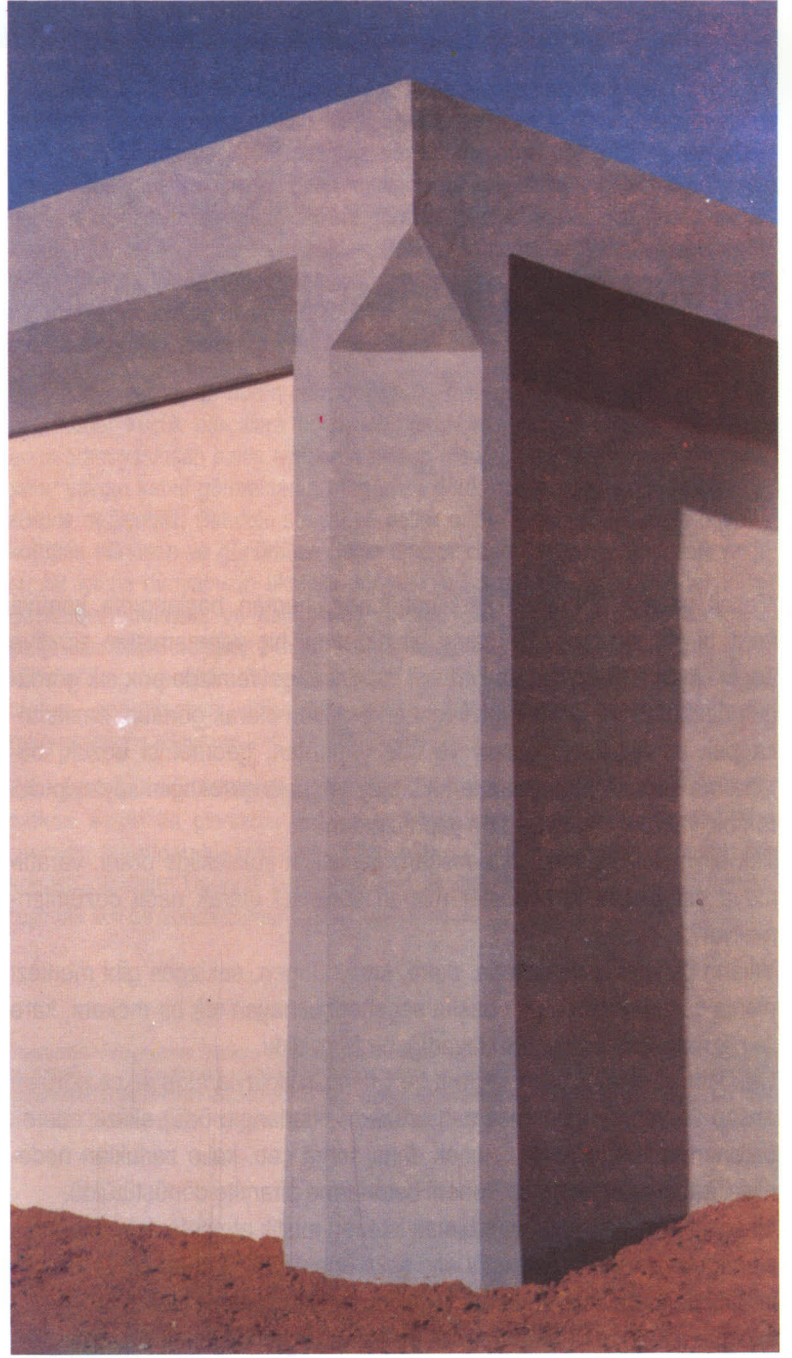

Esinlenen tavan örtüsü (kırlangıç örtü)

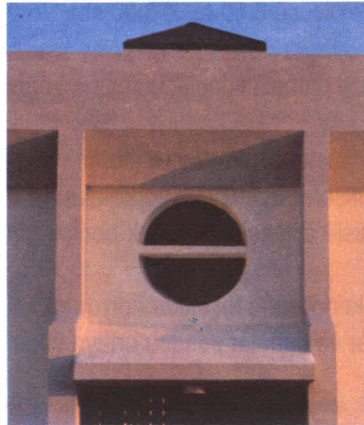
* Mimar

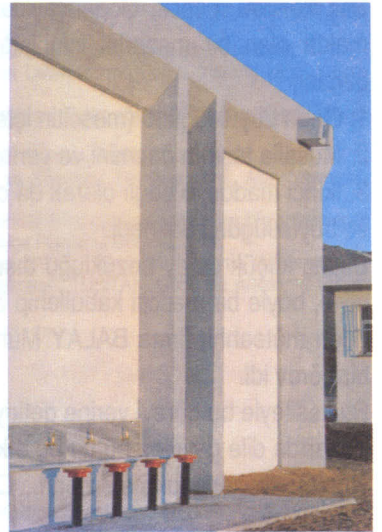
Mihrap

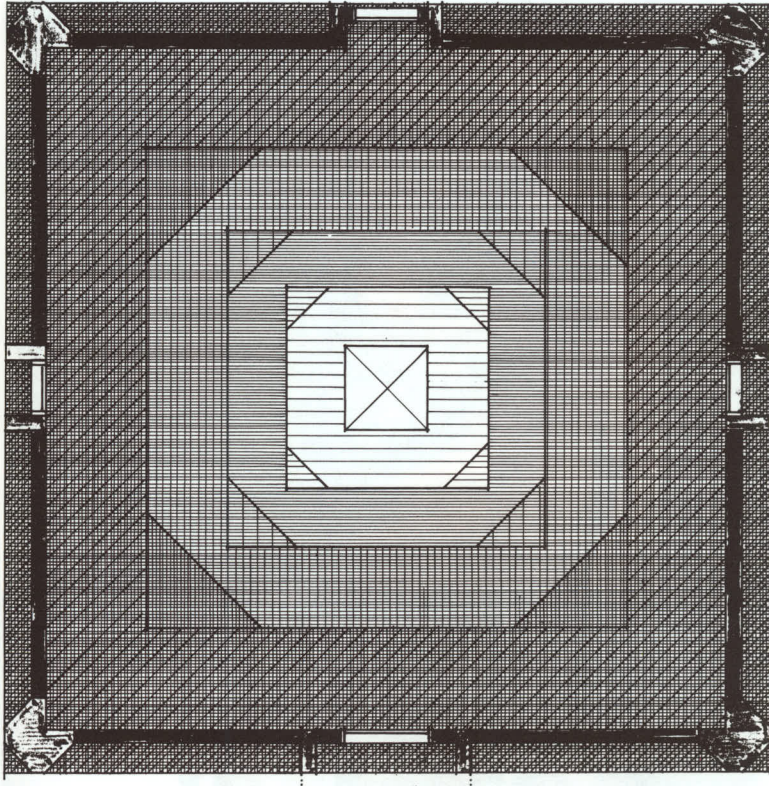
Köşeden ayrıntı

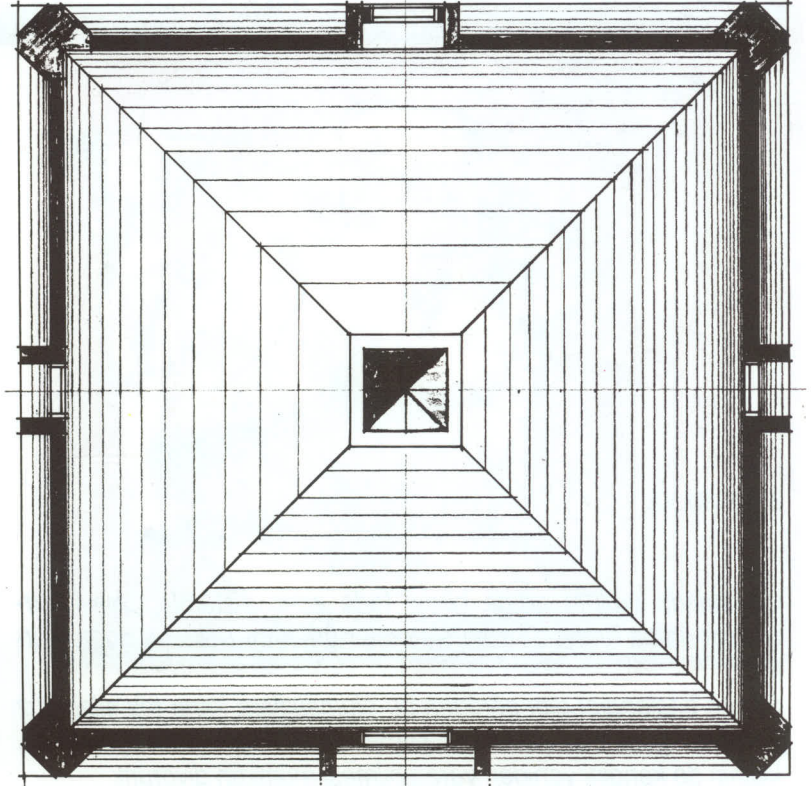
Girişten ayrıntı

Abdest alma yeri

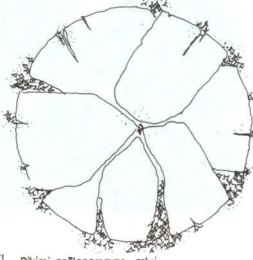

İlk önerilen tavan planı

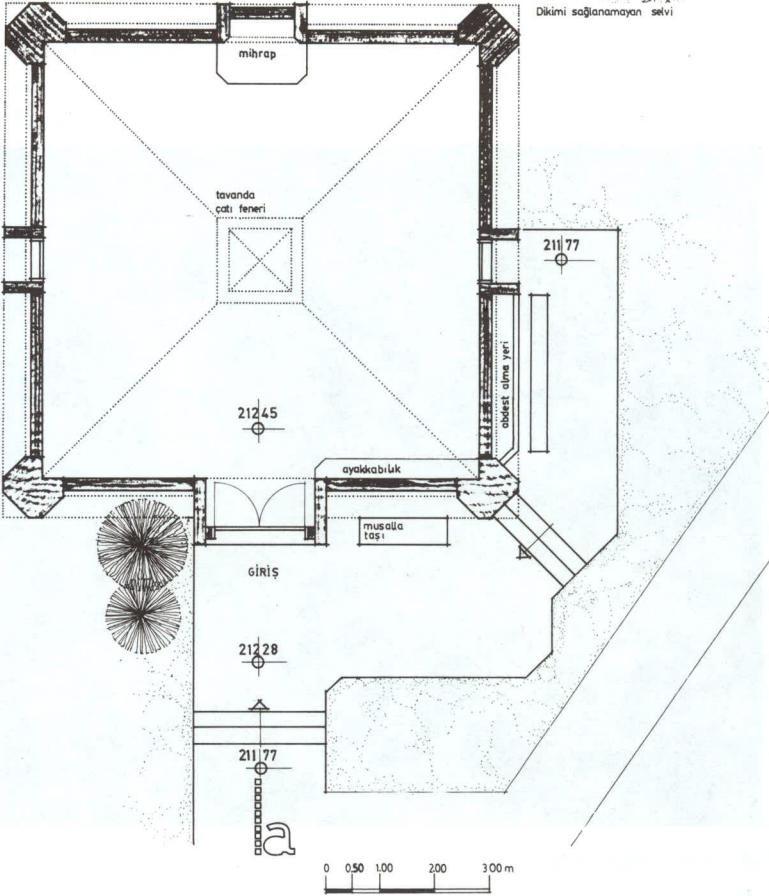

Yüklenici firmanın kalıp zorluklarından dolayı gelinen nokta

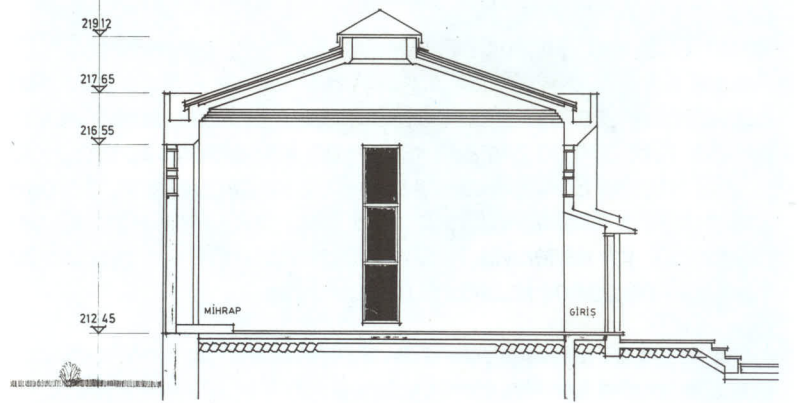
KIBLE ↑

Dikimi sağlanamayan setvi

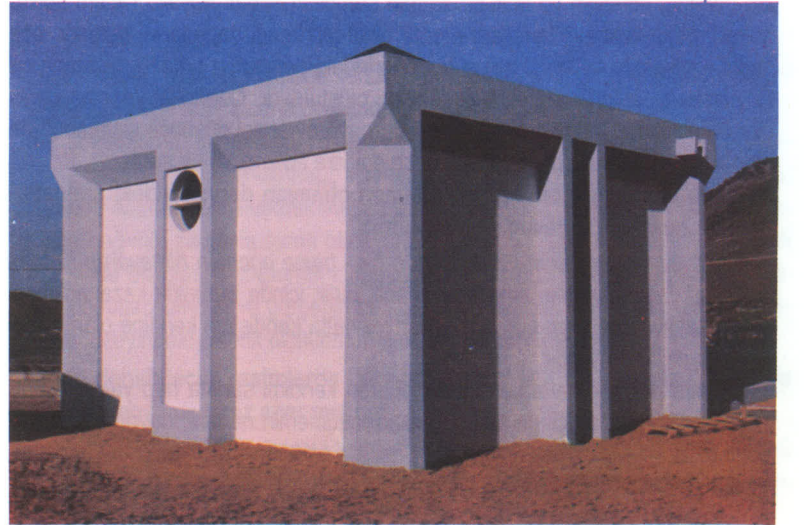

Mescit planı

aa kesiti

Kesit

Sevgi MOLVA

Çağımızda toplum adına bireyi feda eden sistemle, bireyi kurtarmak adına bireyi tüketen sistemler ortak bir noktaya doğru ilerliyor.

Sonun başlangıcı gibi görünen bu olumsuzlara karşı tek silahımız yaratma gücümüz. Sadece sanat dallarından bahsetmiyorum, kişinin de kendini yeniden yaratabilmesi mümkün diyorum.

Düşünebilen, düşüncelerini motive edebilen insanlar, kişiliklerini geliştirebilirler ve bence "özgün insan" cümlesi böyle insanları tanımlıyor.

Bu sayımızda sanatçı konuğumuz ressam Aynur Okay tanıdığım özel özgün insanlardan biri.

Aynur Okay 1943 yılında Ankara'da doğmuş, öğrenimini T.E.D. Ankara Koleji'nde yaptıktan sonra, A.B.D. de ve Avrupa da sanat incelemeleri yapmış. Halen çalışmalarını İzmir'de sürdürmekte. Kendisi 1986'dan bu zamana kadar yedi kişisel sergi açmış, 1992 - 1993 İstanbul Sanat Fuarı da olmak üzere birçok karma sergiye katılmış. Türk Kadınlar Birliği İzmir Şubesi'nin Kadın Haklarının ve-ri-liş-inin 53. yılı nedeniyle 1987 de düzenlenen Kadın Ressamlar Yarışmalı sergisinde kazandığı bir ödülü var.

Aynur Hanım, bir ressamın yoluna devam edebilmesi için kendi kaynakları üzerinde denetim tutarlılığı olmalı, yeteneği olmalı ve özgün olmalı...

Yetenek ve özgünlük sizce nedir?

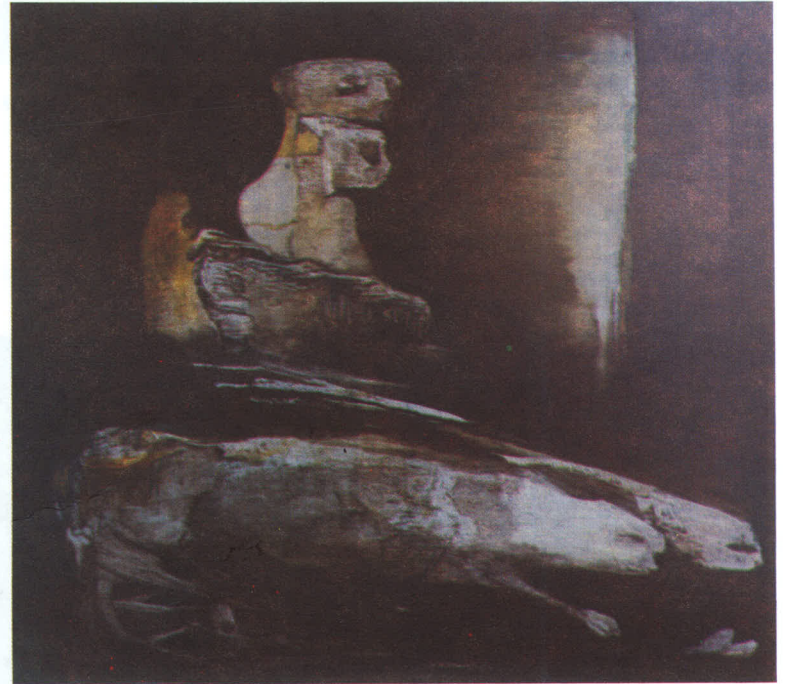
Yetenek, sıradanlık sınırlarını aşan yetkin düşünce ve onu motive edebilme yetisidir. Yeteneğin sistemli çalışmayla disipline edilme gereğine de inanıyorum.

Özgünlüğe gidişi de bilgi birikimi, bilinç, kültür ve zekayla donanımlı sanatçıya bu lemanların katkısı olmakla birlikte, özgün sanat kimliği edinme yolunda verilen uğraşta, deneyim ve belli bir zaman sürecinin önemi büyük. Yaşam etkilerinden arınıp, aşınmış kurallara monte olmadan kendi doğrularını bularak, öze önelik kaynakları ve içsel gerçekleri üzerindeki denetimin tutarlılığı, kendine öz bir plastik dil edinmede belirleyici öğeleri oluşturuyor. Özgünlük yaşama geniş bir perspektifden bakarak bu polifonik kurguyu evrensel düşünce sistematiğiyle kavramaktan da fazla birşey, daha önce deklare edilmemiş bir sentez.

Akıl ve duyguların bir - birine egemen olmayan dengesindeki arayışlar-dasınız, peki ne için resim yapıyorsunuz?

Yaratma sürecinde "akıl ve duygunun bir - birine egemen olmayan o hassas dengesi" ifadesi, yapıtın estetik harmanik birlik içinde bütünlük kazanabilmesi için sanatçıya açık olan bütün tuzakları ve hatta kendisinin kendine olan riskini denetleyebilme bilincidir.

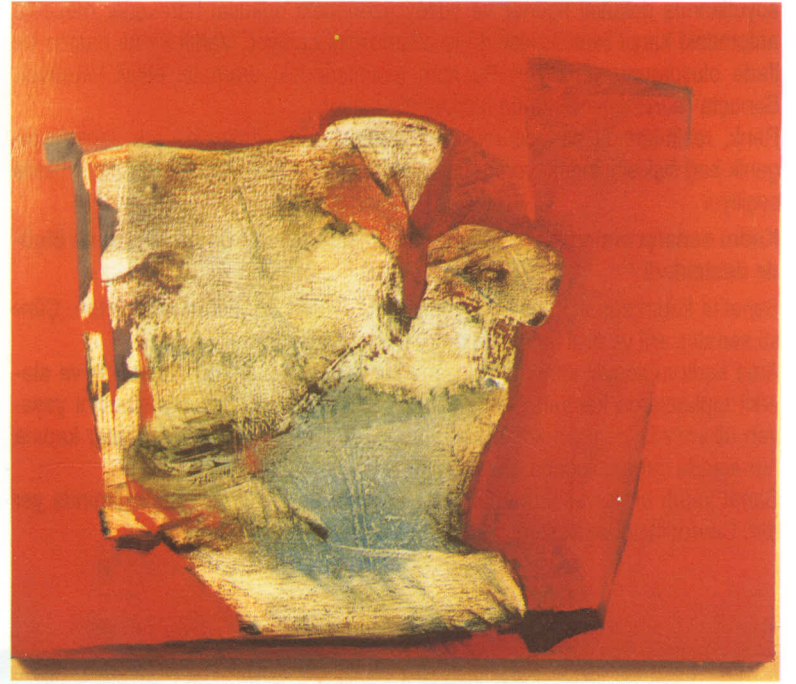
Varlığımın bilincine vardığım andan itibaren kendimi sanata hep yakın hissettim. Plastik sanatlar içinde resim sanatını seçmemin nedeni, duygu ve düşüncelerin, renk ve çizgilerin gizemli dünyasında yaratılmış biçimlerin diliyle buldu-ğu ifadenin etkisi beni bu dünyaya kattı.

85 x 100 Yağlıboya tuval "İkili Figür"

70 x 80 Tuval yağlıboya "Kompozisyon"

85 x 100 Tuval yağlıboya "İkili Figür"

• **Yaratma sadece insana ait bir eylem. Siz yaratırken nasıl duygular içinde oluyorsunuz ve yarattıktan sonra ne gibi değişiklikler oluyor duygularda?**

Yapmayı düşündüğüm resmin zihinsel yaratı boyutunda istediğim olgunluğa erişmesiyle tuvalle buluşurum. Ama gerçek serüven bundan sonra başlar. Bazen zihinsel yaratı aynen tuvale yansır, bazen de bambaşka yollardan geçilerek sonuca varılır. Bazılarınca sanıldığı gibi eğlence - keyif değildir yaratma tutkusuyla resim yapmak.

Soyut kavramıyla tanımladığımız duygu ve düşüncenin ve hatta tanımını yapamadığımız bunlardan da fazla birşeyin biçim kazanarak somutlandığı yerdire tuval. Bu süreçte tüm özümüz vardır eksiksiz. Yönü gerçek yaratıya dönük sanat bir üst - değer olarak insan olmanın ve insanlığın gururudur.

Yaratma dinamik bir olgudur. Her sonuç yeni bir bitmemişliğin başlangıcı ise, sanatın bu gizil gücünde geleceğe yönelik arayışların kaynağını bulmak en büyük mutluluktur.

Sanat hayatınızda "Akatünvel Sanat Gurubu" ile bir dönem çalıştınız. Grupla beraberliğiniz hangi döneme rastlıyor?

Otodidakt olarak başladığım sanat yaşamında "Akatünvel Sanat Grubu" ile ilişkim 1980'de Grup Üyesi Y. Mimar - Ressam Nafi Çil ile tanışmamla başladı. Bir süre kendisiyle aynı estetik doğrultuda çalıştım. Bu sürecin sanatıma katkısı büyüktür. 1989 dan bu yana gruptan ayrı olarak çalışıyorum. Kendilerini hep saygıyla hatırlayacağım.

Resimlerimizde form belirgin, isterseniz bunu oluşturan düşünsel yapıdan ve resimde konuya yaklaşımınızdan konuşalım birazda..

Evrenin anlatımının sayılar sembolizması içinde var olduğunu söyleyen Pisagor'un MONAD'un (1 sayısı) bünyesinde Makrokosmos'un (evren) mikro - kosmos'un (insan) bulunması ve mikrokosmos'un tüm hedefinin ve makrokosmos'la birleşmek olduğu idi. Bu da ancak bireyin kendisini olgunlaştırması ile mümkün olabilirdi. Görünen evrenin üstünde bir başka görünmez boyutun olduğu gibi soyut bir fikrin sadece sezgi ile algılanabileceğini, tüm evrenin sevgi üzerine kurulu olduğunu söylüyor düşünür.

Binlerce yıl önce başka uygarlıklarda yazılmış tabletlerin çözümlenmelerinden okuduğumuz evrim kuralları, evren ve yaşamın oluşan teorileri günümüz bilimine de çok yakın.

D.N.A. şifreleriyle donanımlı tekamül yasasının son aşaması olarak var olan insan, evrenin bir parçası olarak nasıl ve neden var olduğunu sorgulayarak gelişimini sürdürürken uygarlıklar tarihi yazıyor ve yıkıyor. Kendi handikapın da kayboluyor, evrenin yaşını sevgi üzerine kurulu olduğunu unutmuyor. İnsan çağın verilerinde köklerini ararken yeterince bilinmeyen geçmişle bilinmez gelecek arasındaki sıkışmışlığında bireyselleşirken evrende tüm varlığa açık sevgi ka-

85 x 100 Tuval yağlıboya "İkili Figür"

nallarından iç sesine gidiminde kendi sentezini buluyor. Sanatta evrenseldir, insanlardan çıkar ama insana doğrudur.

Bu çözümlenme arayışlarını oluşturan düşünsel alt yapıdan ivme alan resimlerimde konu önem taşımaz. Yüzeyde ufuk çizgisi ve belirgin derinliği olmayan nötr alanlar nesneleşerek mekansızlık duygusunu çoğaltan mekanlarda zamana bağımlı, zamanla sınırlı olmayan soyutlanmış figür ve objeler karşıt renk ilişkisinde bu plastik anatomik kurguyu oluşturur. Biçim kazanmış imgeler günün popülarizminden ve gerçeğin betimlenmesi kaygısından uzak, yüzeysel iliştişim düzeyindeki estetik ölçütlerden sakınan çözümlenmelerdir.

Soyut denebilecek resimlerde dramatik etkiler var, ne dersiniz? Biçim ve zevk anlayışınızı biraz açar mısınız?

Sorunuzun birinci bölümündeki tesbitinize tam anlamıyla katılmıyorum. Çünkü insanı, doğayı, evreni ve oluşumu sorgulayan, çözüm arayışlarında imgeler biçim kazanır.

Nötr alanlar nesneleşerek ağırlığı ve belirgin derinliği olmayan aynı içerikteki

soyutlanmış dokusal figürler ve yüzey üzerindeki dokusal hareketler mekanla arasındaki karşıt renk ilişkisinde iç dinamiklerini buluyor. Varlık kendi başına bir ifade oluşumuna yöneliyor. Bu ritim resimlerdeki dramatik etkiyi yaratıyor. Sonuçta "eurythmie" bütünü hizmetinde oluyor.

Renk, resimlerinde sadece renk alma adına değil, nesneleşerek yapının organik bağ ilişkisi içindeki yerini alıyor. Her çalışmada kendi gerekliliği biçiminde seçiliyor.

Kadın sanatçı olmanın zorluklarını hiç yaşadınız mı? Çevreniz sizi ne ölçüde destekledi?

Sanat'ta kadın sanatçıtanımıyla yapılan bu ayırmacılığı benimsemiyorum. Çünkü sanatçı, eril ve dişil tanımıyla değil, erkin kişiliğiyle kimlik taşır.

Ama kadının sosyal konumuna nesnel bir açıdan bakarsak, skolastik ve ataerkil toplumlarda kadının geriye itilmişliğini görüyoruz. Gelişme sürecini yaşayan ülkemizde değişen koşullara rağmen, geçmişten gelen yansımalar kadına her alanda daha çok çaba gösterme görevi yüklüyor.

Sanat yapıtı bir kültür ürünüdür. Onu anlayabilen kültür ve bilgi ortamında yer alır. Çevrenin ilgi ve desteği bu bağlamda oldu.

Başka sanat dalları da ilgi alanımız içinde mi?

Tüm sanatlar ilgi alanının içinde. Çünkü sanat yaşamın ta kendisi. Ama seçtiğimiz yol, ışığın yedi renginin bileşiminin saf beyazında sizi kendi derinliklerine çekerken başka yönler fululaşılıyor.

Ülkemizde plastik sanatların bugünü ve geleceği hakkında neler düşünüyorsunuz?

Bir ülkenin sanatını da ülke gerçeklerinden soyutlamak mümkün değil. Sanatçı ve sanat etkinliklerinde onun parçası olarak ve onun koşullarında yer alıyor. Toplumun kültür ve sanata duyduğu ilgide onunla düz orantılı, Ülkemizde ki kültür erozyonunu durdurabilirsek, plastik sanatlar da toplumun yaygın katmanlarında yer aldıkça hakettiği ilgiyi beklenenden önce göreceklerdir. Bireysel girişimlerle de olsa Türk ressamları artık gelişmiş batı toplumlarında yer almaktadır.

Bu hoş sohbet için size çok teşekkür ediyoruz.

Yazarlara "Mürekkebiniz hiç bitmesin" derler. Size de "Boyalığınız hiç tükenmesin diyoruz..." □

85 x 100 Yağlıboya tuval " Figür"